

1

מדינת ישראל

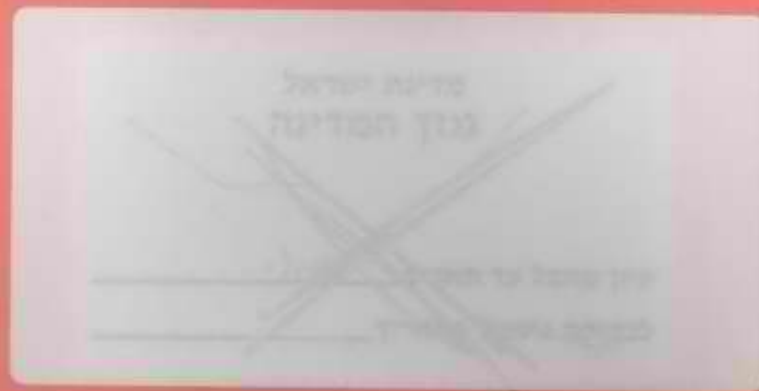
משרדי הממשלה

310'

משרד

משרד המבחן

מ.ט.מ.ט.



הת"ש"ש - פרויקט יז' אישי דג

הוועדה הפנימית

07/70 - 10/72

מדינת ישראל

ארכיון המדינה



ישבות

306/7-א

R0003kte

3-312-1-3-1

03/03/2021

תאריך הדפסה

מס' תיק מקורי

מחלקה

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
א' בחשון תשל"ג - 9.10.72

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, ס. חזני, פ. ספיר, נ. פלד, ס. קול, ז. שרף.

בעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל), ס. דיין.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ, י. צור, ס. קרונה, א. שנקר, א.ל. דולצין.

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ל.א. פינקוס, ע. שפירא.

משתתפים בוטפים:

- | | | |
|-----------------------|---|--------------------|
| סטעם הממשלה: ס. ארנון | - | סזכיר הממשלה |
| ש. אבני | - | משרד השיכון |
| י. ארקין | - | משרד האוצר |
| א. בידץ | - | מינהל סקרקעי ישראל |
| תא"ל ש. גזית | - | משרד הבטחון |
| ס. זורע | - | מינהל סקרקעי ישראל |
| י. יהלום | - | משרד הבטחון |
| ט. סזקביץ | - | לשכת שר החקלאות |
| י. שניא | - | לשכת השר י. גלילי |
| ס. שרון | - | משרד החוץ |

סטעם הסוכנות היהודית: י. אנסוני, י. איגס, ס. ספיר.

א. ליסנסקי - סזכיר הועדה

- | | | |
|-----------|---|--------|
| סדר היום: | הת/1. התיחדות הועדה עם זכרו של יוסף וייץ ז"ל. | עס' 2 |
| | הת/2. ברכות למר ס. זורע - המנהל הכללי של מינהל סקרקעי ישראל | עס' 2 |
| | הת/3. תכניות להתיישבות בשנת 1973 | עס' 2 |
| | הת/4. די-זהב (דהב), מסצפה לישוב | עס' 40 |

הח/1. התייחדות הועדה עם זכרו של יוסף וייץ ז"ל

היום ר' השר י. גלילי:
 נכבד בקיסה את זכרו של אחינו יוסף וייץ, אשר
 נפטר בשיבה רעננה ורבת תנובה, עד עצם יום
 האחרון. פועלו יזהר באור יקרות בתולדות התישבותנו בארץ. אנו מסתתפים באבלו
 של חברנו רענן ומשפחתו.

הח/2. ברכות למר ס. זורע - הסנהל הכללי של סינהל סקרסעי ישראל

בטרם ניגש לעבודת הועדה, אני סברך בחוכנו את
 זורע בתפקידו החדש. אני סקווה שישתתף איתנו בתמידות בעבודת הועדה.

הח/3. תכניות להתישבות בשנת 1973.

בששנבאא היום נועדה לדיון ראשון בהצעותיה
 של מחלקת ההתישבות על תכניות ההתישבות לשנת התקציב הבא. הגענו לזמן בו
 צריך לעבד את ההצעות לתקציב השנה הבאה, ואנשי מחלקת ההתישבות סבקשים הנחיות
 מצדי ומצד שר החקלאות, בדבר יסודות הצעת התקציב שהם רוצים. ראינו לנכון,
 לפני שהדבר מתגבש, לקיים דיון כללי בועדה, סבלי שאנו סביאים הצעה סגובשת,
 פרט לשני סעיפים אשר יתבררו בסהלך הדיון, והם דהב והמרכז האזורי בפיתחת
 רפנח.

בכוונה לעיר יסית?

השר ס. קול:

עוד נגיע לכך. אני סבקש מאדמוני להציג את

השב י. גלילי:

התכנית.

סר י, אדמוני:

מה שאנו מציגים היום, זוהי תכנית מסגרת

לנקודות נוספות לשנה הבאה, ולא רק מסגרת אלא

הפעולה בהתיישבות שהוקמה כבר. זה כולל שתי קבוצות ישובים: א, ישובים שאושרו ע"י הועדה לצורך הקמה, אך דחינו הקמתם מסיבות של סדר עדיפויות או מסיבות תקציביות. אנו מציעים להקים בשנה הבאה; ב. ישובים חדשים שאין לנו עדיין אשור הועדה להקמתם, ומובאים להצעה להקמת ישובים חדשים.

אציג קודם את קבוצת הישובים הראשונה, אגאגאגא

שהוגדרה ע"י הועדה ומסומנת במרובעים אדומים על גבי המפה שאתם רואים לפניכם. אחיל מצפון לדרום: א. מחולה ב', סמוכה למחולה א', צפונה לה ליד הקו הירוק. אני מקווה שבימים הקרובים נקבל מסינהל סרקעי ישראל את 1600 הדונם הדרושים לישוב הזה, ויחד עם שטחי מחולה נוכל להקים פה 50 יחידות ראשונות המיועדות לפי התכנון והמחשבה שלנו לבניית ישוב עבור בני ביכורה - קבוצת מושבי עולים הנמצאת בסביבה. אנו מבקשים ליישב את בנייהם בנקודה זו. במה שנוגע לאספקת המים, אין לנו בעיה, כי בקרוח מחולה העלינו כטויות גדולות של מים אשר תספקנה ללא ספק לשני הישובים, נישנו עתה מאבק עם אנשי בית שאן המעוניינים להתחבר ^{עם} למפעל המים לקרוח זה. אנו מעוניינים לשמור את המים לאזור זה.

פצאל ב', באזור פצאל א', המיועד לחמישה

ישובים. - שלושה מושבים ושנצ קבוצים, אן שלושה קבוצים, אם נביא בחשבון גם את נערן. הראשון שביניהם יוקם תוך שלושה חודשים, ותוך חצי שנה אנו מציעים להקים את השני. עומדים לרשותנו 14 אלף דונם קרקע, ואין כל בעיה של קרקע. אנו מבצעים באזור שלושה קרוחים, נוסף לשניים המפיקים באזור הבקעה.

הישוב השלישיה הוא שדות ג', הישוב השלישי בקבוצת

ישבני שדות. באשר לקרקע, אין בעיה. השטח כולו נמצא מתחום התפיסה של אמצא 1969. מבחינת המים - בנינו מערכת מים שיכולה לספק מים ל-210 יחידות בפיתחת רפיה, ואנו נמצאים עתה בתהליך השלמה של המפעל. מקימים בריכה ובוסטר, אך המפעל בעיקרו מוכן לאספקה ל-210 יחידות. בזמנו התלבטנו אם נצטרך לספק מים גם לדקלה, אך על סמך מחקרים שערך תה"א, הם מציעים לשאוב מים משרשרת של קדוחים שטחיים לאורך החוף, בכמות של 4 מליון קוב לשנה, ובכך נוכל לספק כל כמות מים הדרושה לדקלה.

עדיין אין הצעה קונקרטיה, אך במידה שהדבר יתממש, כי נפתחות אפשרויות להקמת ישובים נוספים. יש רעיונות איך לקקיים. אנו מציעים להקים ישובים בלתי קונבנציונליים.

מה המרחק מהגבול הבינלאומי

השר ס. קול:

10-15 ק"מ.

פר י. אדמוני:

זה עדיין נמצא בפרימטר שלך (לשר קול).

השר י. גלילי:

הישובים שלא אושרו עד כה ע"י הועדה: הראשון

פר י. אדמוני:

הוא על, שהוא ישוב לא חקלאי. הרעיון להקמתו

הוא תולדה של סגעים עם קבוצת עולים סבריה"ם המבקשת להתישב באזור כלשהו.

בתחילה חשבנו לישבם במרכז האזורי בבני-יהודה, אך הקבוצה סקלה נטיות ורצון

להקים יצירה משלה, מה גם שהמרכז בבני-יהודה מוגבל במספר האנשים שהוא

יכול לקלוט. הקבוצה יכולה לגדול עד למאה משפחות בשלב ראשון, ויותר לאחר מכן.

הכוונה היא להקים ישוב דומה לזה שבבני-יהודה,

אך התשתית מבוססת על ספעל תעשייתי, או מפעלים תעשייתיים, והאיוש ע"ז
קבוצת העולים מבריה"ס. יש לנו סגעים עם אנשים אלה.

אלה שבכפר-סבא?

השר ס. קול:

חלקם סבאר-שבע, חלקם מחיפה וטלקם מתל-אביב.

סר י. אדמוני:

מהי דרגת הגבוש שלהם?

השר י. גלילי:

איננו יודעים. מה שידוע לנו הוא, שמתנהלים איתם

סר י. אדמוני:

סגעים מזה כפח חודשים, והם עקביים בסגעייהם

וברצונם לעלות על הקרקע. התנאי שלהם הוא שנספק להם תעסוקה ככל שאפשר
במקצועותיהם. ההצעה שלנו היא לפנות את גרעין הנח"ל מההאחזות כאל-על בנובמבר,
ולאפשר לקבוצת העולים טרוסיה לעלות למקום. עוד לפני העליה למקום נקשור כל
אחד מהם לעבודה במקום, בעיקר בישובי עמק הירדן, אך גם בשירותים ברמת-הגולן,
והיה ויתברר כי הקבוצה רצינית, יש מקום להשקיע בפתוח תעשייתי במקום. אז
נקים ספעל לעל בסיס זה נקבל את האנשים הנוספים. לצורך קליטת חיל החלוץ שלהם
אין צורך בבניה מיוחדת, כי ישנן במקום יחידות משפחתיות שנוכל להעמידן
לרשותם.

לאן יפנות את הנח"ל?

השר ס. חזני:

הכוונה היא לאזרח את הנקודה הזו.

סר י. אדמוני:

מר י. אדמוני

מה המרחק של הנקודה מבני-יהודה?

שאלה:

כ-18 ק"מ באשר לשאלה מדוע לא ליישבם בבני-

מראי. אדמוני:

יהודה, אנו מרגישים בקשיים מצד בני-יהודה.

האנשים האלה שואלים, מדוע אנו כופים עליהם הליכה ועשייה עם אחרים. הם רוצים שניתן להם לעשות פעם משהו משלהם. הם אוסרים שכל אחת מהעליות שהגיעו לישראל, הטביעה את חותמה על ספת ישראל, ולא יתכן שעליה זו לא תשפיע חותמה על הנעשה בארץ. אגב, יש עוד קבוצות עולשם האוסרים זאת.

אין סוזה, זוהי קבוצה סגורה קואופרטיבית,

מר ר. וייץ:

והמרכז בבני-יהודה הוא פתוח.

במידה שהקבוצה התגלה כרצינית, נבנה את

מר י. אדמוני:

ישוב הקבע והתעשייה.

קבוצה ב' של ישובים, מוצעת במספר נקודות

בבקעת הירדן, בקו הישובים של בקעות, חמרה, גיתית ומעלה-אפריים. אנש מציעים להוסיף כאן את קרבה, על הדרך שתחבר את כל הנקודות האלה. אנו עורכים הכנות לסלילת הדרך הזו. הקרן-הקיימת תגמור את החלק הראשון של הדרך האו בחודשיים הקרובים. מע"צ קיבל על עצמו לזפת את הדרך ממעלה-אפריים לגיתית. ישוב זה יהיה חוליה חדשה במספר ישובים. ישנו שטח של 3000 דונם קרקע בידינו, ומינהל המקרקעין נמצא בשלבים סופיים של אתור עוד 200 אלף דונם באזור הבקעה הנמוכה. אנו רוצים להוסיף להשלמת המסבכת שטח הנמצא למטה. בשלבים הראשונים נוכל לספק מים מקדוח מצויין הנמצא בחמרה, קדוח שהעלה 700 קוב לשעה. מכמות זו נוכל לספק מים להשקאת השטחים

מר י. אדמוני

הנמוכים ולשתיה, זאת בשלב ראשון. המיום יספקו גם לשטחים הנמוכים שבאזור דמייה. אנן ניגשים עתה לנטיעת אשכוליות שם, ויהיה זה האזור המבכיר ביותר. המים יספקו למפפא ישובים הנמצאים באזור : חסרה, קררה, ארגמן ומשואה.

מה המצב במשואה?

השר י. גלילי :

היא האחזות נח"ל המתוכננת להפך לישוב. עוד לא הוחלט ע"י מי. ועדת האכלוס השאירה

מר י. אדמוני :

את המשבצת הזו פתוחה. אני חושב שיהיה קשר בין אכלוסה לבין אכלוס קררה, בגלל לחץ התנועות ליצירת גושים מסל הם באזור.

מי סיועד ללכת לקרקה?

השר ס. חזני :

אין עדיין גרעין מאורגן, אין גרעין שאפשר להצביע עליו, אך ישנה תנועה

מר י. אדמוני :

המעונינת בו, למעשה 2-3 תנועות המעונינות בו. בגוש-עציון מוצע להקים שלוש נקודות. אחת מהן היא עציון ג' הדומה באופיה למה שיטנו בעל. היא סיועד לעולים מארה"ב, 38 משפחות המעונינות לשפת בגוש-עציון. אלה משפחות דתיות המעונינות לעסוק במפעלים שיוקמו באזור.

האזור הוא גבעה הנמצאת צפונה לאלון-שבות. הוא ייהנה משרותי החנוך ומשרותים אחרים של אלון-שבות. הסיבה בגללה לא יוגם כשכונה של אלון-שבות, הוא רצונם של המתיישבים עצמם ליצור מסגרת קואופרטיבית עצמאית וחיים סגורים משלהם.

כמה מתיישבים ישנם באלון-שבות?

השר ס. קול:

כיום 50 משפחות, אך נגיע ל-80 משפחות אעוד א

מר י. אדמוני:

השנה. אין קיימת בעיה של השגת מועמדים.

הבעיה היא איך לסנוע כניסת מועמדים שאינם קשורים ישירות לתעסוקה במקום.

הישוב השני שטרם אושר, הוא חפורית, על הדרך

4

בין גוש עציון לעדולם. ישנם במקום אלף דונם, על הקו הירוק, בבעלות יהודית, רובם אדמות טרשים, ורק מאה דונם מתאימים לעבוד חקלאי. כאשר לקחנו את משבצות קדמה ונחושה עבור גוש-עציון, הבאנו בחשבון הקמתם של שלושה ישובים על האדמות ההם, ושריינו אדמות לישוב השלישי הזה. קדמה נמצאת על אציר הדרך בין קרית-גת לבין קרית-מלאכי ונחושה, באזור בית-גוברין. מבחינת הקרקע והמים אנו מסתדרים בשטח שהפקענו. כביש הגישה אינו מהווה בעיה, כי הישוב יושב על הכביש. הוא הדין במים - יושבים על קו המים. ישנו רצון מצד קבוצה של בית-ר-חרות לעלות לכאן וליצור רשת ישובים בין מבוא-בית"ר לאמציה, דרוסית לישובים האלה. מבחינת הקרקע, הבטחנו את העניין. יש כאן גם שטחי מרעה גדולים, והישוב הזה יוכל לקיים גם עדרים, אשר יקבלו כ-20 אלף דונם מרעה.

מהו השטח שהובטח לכפר עציון ולראש-צורים?

השר ס. חזני:

התישבות-9.10.72

טורי

9.

מר י. אדמוני:

5000 צאצאאָ דונס, ואדמות שלחין עד 800

דונם.

4

השר י. גלילי:

מה אתה יודע על טיבו ונגבוש של הגרעין
לחפורית?

מר י. אדמוני:

ישנו גרעין ראשוני של 15 משפחות, הרוצות
לנסות לעלות למקום. אי אפשר לומר שזהו גרעין

מגובש. הם מכירים איש את רעהו, אך הם לא עברו את מסלול ההכנה של
תנועת-נוער משותפת. חלקם מבני ההתישבות אשר סיימו את תקופת הלמודים
בישיבה אשר באלון-שבות. כלומר, חלק לא קטן מן המתיישבים הם אלה
שרוצים לקשור גורלם באזור, והם קשורים אצ איכשהו עם חרות.

מר ס. חזני:

מה המרחק מנקודה זו למבוא בית"ר?

מר י. אדמוני:

כ-15 ק"מ.

השר י. גלילי:

הם נשואים?

מר י. אדמוני:

חלקם נשואים. אבנ, חלקם מקריח-ארבע.

כל השמות שאני אומר לכם הם שמות סנסטיביים.

ועדה השמות לא אישרה אותם עדיין.

הח'שנות-9.10.72

סורי

10.

השר י. גבתי:

להבא, לפני שועדת השמות נותנת שם, אני מציע לקבוע לכל ישוב מספר, ולא שם, אחרת

נוצרים תקדימים.

סר י. אדמוני:

הישוב הבא הוא המרכז האזורי בפיתחת רפיח.

השר פ. ספיר:

כמה מקריה-ארבע רוצים לעבור לחפורית?

סר י. אדמוני:

ארבע משפחות.

משר ז. שרף:

חשבת שחמכת 100 דירות?

סר י. אדמוני:

המרכז האזורי בפיתחת רפיח בא לענות: א. על שירותים אזוריים שנצטרך לתת לישובים, היום ארבעה במספר, אך צריך יהיה להביא בחשבון גם את נח"ל-סיני.

השר ס. קול:

המרכז האזורי רחוק מהם?

סר י. אדמוני:

צריך יהיה לנסוע קצת.

השר י. גלחלי:

אני רוצה להזכיר גם לשר קול וגם לאדמוני, כי לגבי נח"ל סיני טרם קבענו את המקום, ולכן

אי אפשר לקבוע עדיין את המרחק בינו לבין המרכז. שנית, לא הגדרנו שיהיה זה ישוב ערוני, אלא שיהיה ישוב לא חקלאי, שיהיה מבוסס על תעסוקה אזורית אשר תינתן ע"י צה"ל. בעית האתור של נח"ל סיני היא רצינית, ותהיה מושפעת

מהחלטות שונות: הקמת שדה התעופה והקמת המרכז האזורי, ולכן אי אפשר להתייחס

לשאלת המרכז

לשאלת המרחק בין נח"ל סיני לבין המרכז האזורי.

סר י. אדמוני:

גורמים אחרים אשר הביאו אותנו להציע
הקמת המרכז הזה, הם הפרכים שנחברו לגבי
אכלוס החושבים במתקני זה"ל בסביבה, ודבר אחד, לא פחות חשוב לדעתי, הוא
רצון אז של קבוצת עולים צעירים אשר שמעו על התכנית להקמת המרכז
הזה, לבוא ולהתיישב בו. אם הבעתי ספיקות מסויסם לגבי הקבוצה הרוצה
להתיישב בעל, כי איננו שודעים באיזו סידה תהיה מוכנה לבוא למקום בכל
תנאי, ההרגשה שלנו היא שלקבוצה זו תהיה נכונות מסשית ללכת למקום בכל
תנאי. אלה אנשים צעירים, רווקים ומשפחות, ילדי בריה"ס, עולים חדשים
המעידים בחריפות על רצונם. זוהי קבוצה המרשימה בלהט שלה ליצור דבר חדש.

סר ל. א. דולצ'ין:

מה מספרם?

סר י. אדמוני: אצלנו רשומים היום כ-50 איש, אך לפי דבריהם

אם ייעשו הצעדים הראשונים במקום, אפשר
יהיה להגדיל את מספרם. עד אשר נקים את הקבוצה, תחלופנה שנתיים, הם
מוכנים לבוא לאזור ולגור בו סיד בתנאים אומניים. אשעה אשעה אשעות ולא
הצענו להם דבר, דיקלה הזמינה אותם לגור אצלה באוהלים, והם מוכנים אף
לכך.

משר ס. קול:

מה המרחק מהמרכז הזה לאזור אשכול??

סר י. אדמוני:

כ-20 ק"מ. זה מביא אותנו להצעה להקמת המרכז
האזורי הזה, אשר יכול לתת שכון וקיום לקבוצה
לא קטנה של משפחות, תוך זמן קצר. המקום הוא על-גבי שטח דיונות שאינו

פר י. אדמוני

מאוכלס צאצאר היום, כך שמבחינת האכלוס לא תהיה בעיה סיוחודת.

מה המרחק של המקום מהגבול הבינלאומי?

השר פ. קול:

כ-8 ק"מ, אך עדיין לא נקבע המקום הסופי.

פר י. אדמוני:

בין 7 ל-10 ק"מ סרפיה.

השר י. גלילי:

לגבי אשלים, ההצעה היא בעיקר בלח. הישובים

פר י. אדמוני:

באזור הזה, ולא בגלל מחשבות תקציביות שלנו.

הישובים רביבים, משאבי־שדה ושדה-בוקר לוחצים להקים ישוב נוסף. הם טוענים

שבלעדיו הם רואים בדאגה את המסך קיומם. ישנם סימני שאלה לגבי הקמת ישוב

קונבנציונלי, קרי מבוטסעל סים, באזור זה. המים הם אצא סים מלוחים מקדוחים

סליחים הנמצאים באזור, שאפשרות השמוש בהם נלמדת בשדה הנסיוני ברביבים.

התוצאות אינן כל־כך רעות, בעיקר במה שנוגע לגידול כותנה. סוג אחר של

מים הם סי הביוב של באר-שבע, הצפויים בכמויות גדולות, ועדיין מתלבטים

אם להוליכם לשטחים מערבית או מזרחית לבאר-שבע. צריך בהחלט להביא בחשבון

כמויות מים לא מבוטלות, שאפשר יהיה להשיג מכאן. ההצעה בשלב ראשון היא לבסס

את הישוב על תעשייה ומלאכה, ורק בשלבים מאוחרים יותר, אם יתאמתו הממצאים

לגבי מים, אפשר יהיה להוסיף ענפים חקלאיים. המיקום הוא בהחלט טנטטיבי. יש אצא

אפשרויות לנוע פה בטווח די גדול, ולהתאים זאת למקורות המים האפשריים.

מה שסימנתי כאן זוהי צומת צאליים-רביבים וכי יש באר־שבע ניצנה, אך זה

יכול להיות בטווח של 10-15 ק"מ מהאזור הזה.

השר ס. קול:
מה ביחס למשוואה בנקעת הירדן? היתה הבטחה למושב
העובד הציוני, להקים שם ישוב. מדוע זה אינו
מזכר בתכנית הפעולה הזו? אני שואל את השאלה מכיוון שדברת על ישובים,
גרעינים ותנועות.

./.

פר י. אדמוני:

הזכרתי את תנועת החרות הרוצה ללכת
 לחפורית. ליד השולחן הזה, לא חלקנו את
 הישובים לתנועות. אסרתי שלגבץ קרה ומשואה ישנה דרישה של 2-3 תנועות
 להשלים את רשתת הישובים שלהם באזור, וישנה דרישה של העובד הציוני
 להקים ישוב ראשון שלהם. על-כך סוחלט בוועדה הבין-תנועתית תועלת מטעם
 המרכז החקלאי.

השר י. גלילי:

שתי הערות, בטרם נפתח בשיחה. אני רוצה
 להביא לידיעת חברי הוועדה ששר החקלאות
 ואני, עבדכם הנאמן, נהגנו שלא להביא לפני פורום זה את בעיות הגופים
 שיש לשבץ במשבצות קרקע. לענין זה ישנה הוועדה בראשותו של הרצפלד, אשר
 לאחרונה הצטרפו אליה כל הגופים, או אולי כמעט כל הגופים. כלומר, לא רק
 הגופים הניסניים עם ~~אצאגאגאאצאצא~~, אלא גם גורמי בש"ל. אין זה סן
 הנסנע שיהיו סקרים מיוחדים שצריך יהיה לתת אפשרות ערעור על החלטת
 הוועדה, כמו שקרה בכרם אבשלום. אם חברי הוועדה יראו מקום להביא דברים
 לוועדה, הם יובאו.

שנית, לגבי ההצעה על הקמת המרכז האזורי
 בפתחת רפיח, אני רוצה לומר שההצעה קיבלה תוקף לרגל החלטת הממשלה על
 הקמת שדה תעופה צבאי באזור. מה שאומר יהיה בהיר בתכלית: אני חוזר
 ואומר שהחלטה מקבלת תוקף לרגל החלטה על הקמת שדה תעופה צבאי
 באזור, ובדעת צבא-ההגנה-לישראל להקים באזור, לאחר ברור עם כל גורמי
 מערכת הבטחון, את השדה הזה אשר יקיים סביבו אוכלוסייה של בין 200 ל-300
 משפחות. הכוונה היא לגשת להקמת השדה ללא דחוי.

תא"ל ש. גזית:

כבר ניגשו להקמתו.

השר י. שלילי:

בקרנו שם, שר החקלאות, שר הבטחון, ואני

עבדכם. ברור שצריך להביא את פושא המרכז

האזורי להחלטת הממשלה, וההנחה היא שהמרכז האזורי הזה יקום בערך 7-10 ק"מ א

דרוסית לרפיה. אני מניח שזה יהיה 40 ק"מ מזרחית-צפונית לאל-עריש.

הוא ישרת את כל קבוצת הישובים אשר תקום שם, והוא יכול לשמש אתגר

לקבוצה של עולים סבריה"ס. אני רוצה לומר לכם שנפגשתי עם הקבוצה הזו.

השר פ. ספיר:

על איזה שטח יהיה המרכז הזה?

הכוונה היא להקימו על שטח דיונות, עוד

אין לנו תכנית מנובשת לגבי גודל השטח.

השר י. גלילי:

א

ראיתי את תכנית ימית המיועדת ל-50 אלף

משפחות, וקול אומר כי זה אותו דבר.

השר פ. ספיר:

אם קול אומר שהכוונה היא ל-50 אלף

משפחות, הוא וודאי יודע אלא מה הוא אומר.

השר י. גלילי:

ישנה מתכונת למרכזים אזוריים.

השר ס. קשל:

זה פחות או יותר בגבולות 300 דונם.

מר ר. וייץ:

האם אני הבאתי מתכונת? האם הצעתי מתכונת?

השר י. גלילי:

ההצעה היא, נאמר, להקים זאת בחלל האויר,

בנפח.

השר פ. ספיר

אולי מה שאציע לא יהיה מקובל על חבר זה או אחר, אך לא יהיה בלתי בהיר. הכוונה היא להקים מרכז אזורי אשר ישרת את הישובים באזור ואת האוכלוסיה אשר תשרת את שדה התעופה הצבאי, אשר על הקמתו הוחלט. הדבר יוכל לשמש אתגר רב לעולים מרוסיה. אאתם נפגשתי, והם היו משכנעים שקיימת החלטה על הקמת עיר עם נמל סים עמוקים בפתחת רפיח. של-כך אמרתי להם, קודם בעברית ואחר-כך באידיש, כי בינתיים ההחלטה על הקמת עיר חופית עם נמל סים עמוקים בפתחת רפיח, אינה קיימת. הוספתי ואמרתי כי כאשר ואם תהיה החלטה כזו, ידעו על-כך. הדברים אמורים במה שאנו מציעים, בהקמת מרכז אזורי. אני מאמין כי הוא יתפתח ואלפי משפחות מישראל תחיינה שם. צריך להקיסווצא בשטח שלא יימנע את פתוחו. אם יתפתח למרכז ערוני רב אוכלוסי, אני אשמח על-כך. אך מה שאנו מציעים עכשיו הוא לא להביא לועדה, או לממשלה, את ההחלטה על הקמת אעיר, עם עבודות השתלח של סליונים הכרוכות בכך, אלא הקמת מרכז אזורי אשר ישרת צרכים ראליים, ויתן לחבורה של עולים מבריה"מ הרגשה שהם משתתפים בפתוח הארץ ובבצוע מראשית. לדעתי יש סכוי שזה יפתח מקור חשוב של אלמנט חלוצי מקרב העליה מבריה"מ, וזאת במסגרת כל הפרימטרים המקובלים על דעת ממשלת ישראל מכל וכל.

אעפ"י כן, מחמת המסמעות הצבורית והפוליטית

שיש להחלטה כזו, הסיכום שלנו, אם יהיה מקובל על דעת החברים, יובא לפני הממשלה, ואז צריך יהיה לתת בכך סימנים של מסש, מבחינה טכנית וכד'. אני מניח שבמסגרת התקציב של משרד הבטחון צריך יהיה למצוא מקורות למה שנוגע לחשמל וכו"ש גישה למקום.

מה המרחק של המקום מהים?

השר פ. חזני:

התישבות-9.10.72

סודי

17.

השר י. גלילי:

57 ק"ס.

סר ל. א. דולצ'ין:

ושל הים?

תא"ל ש. גזית:

15 ק"ס.

השר ס. קול:

כיוון שאתה רגיל להציג את הדברים בהירות,
איני מדיבר על החזון שלך (השר גלילי), שהוא

ענין שלך ולא של הועדה.

השר י. גלילי:

בדרך כלל איני מעטיר על הועדה דברי חזון
אלא דברים ריאליים. אך כיוון שהתגרו בי בשאלות
על הקמת עיר באזור, אמרתי שההמלצה תהיה להקים מרכז אזורי, ובאשר לסכויי
החפתחותו, אאך זה ענין לאאאא לחזון שאינו טובא היום להחלטה.

השר ס. קול:

בדרך כלל ישנה סתכונת למרכז אזורי. אין זו הפעם
הראשונה להקמת מרכז אזורי. במידה שיש שם
שלושה ישובים, ונניח שיהיו 4-5 ישובים חקלאיים, מרכזים כאלה קיימים. ישנו
המרכז בלכיש, ישנו המרכז בחבל הבשור וברמת הגולן. האם אני מבין שאתה
מציע מרכז במתכונת אחרת מאשר המרכזים הקיימים? ב. מה המרחק בינו
לביין הישובים החקלאיים שלמענם אוקם?

המרחק של 4-5 ק"מ אמן הים עושה רושם שאלה

שחושבים על-כך, משאירים זאת בשביל הנפל אשר יוכל לקום במקום. המרכז הזה
סוקם הרי בשביל ישובים חקלאיים. העירותי זאת לא לגבי דבריך, השר גלילי.
אתה יודע יפה למה אני מתכוון.

התישבות-9.10.72

טורי

18.

אני מציע להביא לפני הממשלה את שאלת
המרכז האזורי בפתחת רפיח.

השר ז. שרף:

כך אמרתי.

השר י. גלילי:

יש לי ספק חמור א. לגבי הישוב על ברמת

השר ז. שרף:

הגולן. בייתי בבני-יהודה לא מזמן, ונדמה לי

שזו תהיה חזרה על ענין בני-יהודה. אפשר אם כך להקים שכונה עם פס ירוק של
חצי ק"מ צאָבבני-יהודה אַאַאַאַאַאַ במקום הישוב המוצע, וזוא תהיה
יחידה בפני עצמה. הישובים הקואופרטיביים שאין להם מקור הכנסה אחד,
איני מאמין בהם. אני יודע שבענין זה לר"ר וייץ יש דעה אחרת. לפי הצעתו
ביקרתי בנווה-אילת ואמונה לא נתווספה לי, אלא ספיקות.

לולא הלחץ של "הדסה", הישוב לא היה מקום.

השר פ. ספיר:

איני יודע כמה אנו מוכנים לשלם תמורת לחץ.

השר ז. שרף:

האם אתה מסיל ספק ביכולתן של נשות "הדסה"
ללחוץ?

מר ל. א. לולצין:

הן היו גם אצלי ודברו בתוקף "הדסאי".

השר ז. שרף:

מר י. צור

לעיתים קרובות, ויש לי הרגשה שכולם מתלבטים שם בבעיית כח-אדם. השאלה היא תחזית אם יש מאגזא לגבי הסתייגויות בהתיישבות קבע, ואם לא, אם יש קשיים בכך, האם נעשה איזו פעולה. דבר שני, יש לי ספיקות לגבי תכנית על. אני מבין את הצד החברתי-סוציאלי, אך לאחר שהוחלט לחדש את קונייטרה, אני חושב שמה שנחוץ ברמת-הגולן, זהו מרכז עירוני רציני אחד.

אם בכלל.

השר ז. שרף:

ברור לי שכן. אך לפצל זאת גם מבחינת

מר י. צור:

השירותים וגם מבחינת כח אדם, זה נבא לי מסוכן ביותר. הייתי מתנגד להקמת שני ישובים עירוניים שם, אף אם אני שואל את עצמי מדוע צריך להקים ישוב במרחק 6-7 ק"מ מהמרכז הקיים, ולא לקבוע מקום בצפונה של רמת-הגולן, אך לא זה ליד זה ולא זה עם זה. על כן נראה לי כי הדבר תובע מחשבה נוספת.

הדבר האחרון, מבלי להכנס לפרטי אפשרויות

הבצוע, אני רואה כחיונית את הקמת הישיבה הנוסף ברמת הנגב, גם בגלל הבדידות שהיא קשר ביותר. הכביש שסללנו יוצר קשר, אך זהו קשר של נסיעה ולא קשר של שירותים.

אם אנו שומעים על בדידות, מתרכז לבנו, אך בכל זאת במה ישוב קטן מתחיל ודל אוכלוסיין, יפיג את

השר י. גלילי:

בדידות הישובים במקום?

ענין אחר הוא הישוב במרכז רמת הנגב. שנין
 הבדידות הוא וודאי נושא שאי אפשר להתעלם ממנו, אך מוכרחים לקבוע סולם
 עדיפויות, נזכח צרכים אחרים. האם הדבר הזה יכול לעמוד בשורה אחת עם
 יתר המקומות, שצריך אולי להקדילם? לעופת זאת, בכל יתר ההצעות, אני
 תוסך ומחייב את בצוען. אדרוש אולי תוספת של ישוב אחד. אני מחייב את
 התכנית שהוגשה משלוש בחינות: א. תוספת אשובים בכל אגא אזור שהוא, יש
 בה חיוב כשלעצמו; ב. יש חשיבות בחזוק ישובים קיימים ובסתימת פרצות. בבקעת
 הירדן יש לכך משמעות של חזוק הקו השני, וזה מתייחס לקררה.

אתה מתייחס לעבוי של הגבול.

השר י. גלילי:

זהו דבר שצריך לתמוך בו ולעודדו. הוא הדין
 לגבי פצאל ב' ומחולה. הוא הדין לגבי גוש-
 עציון, שיש בו התחלה דלילה שצריך לחזקה. זה נובע גם לעציון ג', הנמצאת
 בסך-הכל במרחק קילומטר מאלון-שבות. זהו ההבדל בין על ובני-יהודה לבין
 אלון-שבות לעציון ג'. כאן מדובר בקבוצה שחלקה בארץ וחלקה על המזוודות
 בארה"ב. הם מהווים קהילה מנובשת, מסגרת קואופרטיבית שלא תהיינה איתה
 בעיות. מוסדות הצבור של אלון-שבות ישרתו גם את עציון ג', ואני מקווה שלא
 ירחק היום ואלון-שבות ועציון ג' יתאחדו. זה תלוי הרבה גם בשלמה בזית.

אתה מתכוון להפקעת קרקעות בין שני הישובים?

השר ס.קול:

אלה אדמות סלעים וטרשים. הדרישה מצד הישראלים
 ללכת לשם היא גדולה, וכאשר יש קבוצה כזו, חיוני
 מאד לשכנע בסמיכות לאזור זה. חוליה מחברת בין עדלם לגוש-עציון, היא וודאי

השר ס.חזני:

השר ס. חזני:

חיונית והכרחית. אני מספק לגבי המועדים

3

המתאימים לכך, אך בכך איננו עוסקים שם. גם אני

את

רוצה לראות במרכז האזורי של פיתחת רפיה, כאשר הוא מתפתח. אין סדובר
בעצר יסית. סופסוף כמה זמן אפשר להשתית עבודות בניה ותחזוקה של
מתקנים צבאיים על עבודת בדואים או ערבים מהרצועה? הגיע הזמן, במידה
שזה ניתן, להתבסס על עבודה יהודית, בעיקר כאשר יש אנשים המעוניינים בכך.

השר ס. קול:

היהודים יהיו הקבלנים שהערבים יעבדו עבורם.

השר ס. חזני:

לא סדובר במסק חקלאי, אליו יביאו בדואים או

ערבים מעזה, אלא בשכירים אשר אצאא יעבדו
בעבודות תחזוקה בשדה התעופה. אני מסכים שזה יובא לאישורה של הממשלה. אך
אני מסליץ על-כך ומציע שהועדה תמליץ גם היא בפני הממשלה.

לגבי על, אני רוצה לקבל עוד פעם הסבר, וגם

הישוב הנוסף בנגב המרכזי מחייב הסבר נוסף. ולבסוף, אציע להקים עוד ישוב,
שדות ד', שיהיה מיועד למושב עובדים. קרקע יש שם די. הבעיה היא של סים,
ולשם-כך צריך יהיה לערוך סגבית סים בין הישובים היושבים לאורך הקו.

אני מתכוון למושב שיוקם ע"י תנועת הפועל המזרחי. אמנם אין עוסקים

כאן באיזו סבחינה תנועתית, ואיני מציע זאת כאן לסיכום, אך אני רוצה

לומר: קיימת הועדה הבין-תנועתית בראשותו של הרצפלד. כל הכבוד והיקר להרצפלד,

כל הכבוד גם לוועדה, אך לא כל היקר. ישנם בה נציגי זרועות וגופים חזקים

יותר וחלשים יותר, וטבעי הוא שהאינטרסים של החזקים מתאחדים נגד האינטרסים

של החלשים. יש בידי רשימה של הפועל המזרחי, אשר מראה עד כמה לא סגיעים כל

הכבוד והיקר לוועדה הזו. אם אמרתי שאני מקווה שענין אצאא-אחוד החקלאי

הוא המקרה היחיד והאחרון שהובא לשולחן זה, התכוונתי לכך שלא יהיה

צורך להביא לכאן את הקובלנות של הפועל המזרחי. ישנם מאות בני טושבים אשר רוצים להתיישב ואין אנו פותחים להם דרך ואיננו נותנים להם תעסוקה במפעלים. בכך אנו גורמים לפך שהם נדחפים החוצה. פירוש הדבר שאנו עושים פזור אוכלוסין, ולא דואגים להמשיך השרשתם בקרקע. אנו גורמים ל"רוורס". ישנם שני גושי ישובים, בעמק בית-שאן^{האחר}-הגוש של ביכורה, שיש בו התפוצצות אוכלוסין, והבנים אינם הולכים לעפולה ובית-שאן, וכאן ישוב בשם סחולה ב' יכול היה לפתור את הביעה. ישנו גוש שני, השייך לסועצה האזורית עזתה, שכל ישוביה הם של הפועל המזרחי, והבנים אינם רוצים ללכת לנתיבות או בית-שאן. החשובה להם יכולה להסצא בישוב נוסף ברצועת עזה. שם לא יכול להיות מושב רגיל אלא מושב שתופי. אזור ישובי שדות יכול לענות על-כך, ואני מקווה כי במרוצת השנים יהיו שם הרבה אצ ישובים וצריך יהיה לאשר את שדות ד' לאותה מטרה, כדי שתשש "ונטיל" לבני הישובים באזור עזתה.

השר נ.פלד:

הערה ראשונה, נובעת לעל: למרות הספיקות

שהביעו כאן כמה חברים, ועד כמה שאני מכיר

את הנושא ואת העולים המיועדים לעלות על הקרקע, אני חושש מאד שם אם התכננת הזו לא תבוצע, הקבוצה הזו עלולה להתפורר. אהחלטה שנקבל, אין פירושה כי אנו מחליטים להפוך את על לישוב של קבע עבור הקבוצה הזו. המצב בבני-יהודה הוא כזה, שאין שם יכולת ספסית לשכן את אצצאצא מספר המועמדים שיש לנו, וכבר הועלתה הצעה מוזרה לשכנם בטבריה. אם תוך זמן קצר לא תתקבל התכנית הזו, מבלי לקבוע בה דברים ספורטיים לגבי עתידם, אם לא ניצור להם נקודת רכוז וגבוש, ואחר-כך באופן יותר אמפירי נקבע את התפתחות השטח, - אנו עלולים להפסיד אותם. אני מחשיב את העניין עד כדי כך, שנראה לי שכדאי ללכת לכך למרות כל הסכון, כי אם

השר ס.חזני

לא נאשר את התכנית, הקבוצה תתפזר.

לגבי המרכז האזורי בפיתחת רפיח, אני רוצה להזכיר לשר קול כי בעית התכנית התעוררה במסשלה (השר ס.חזני): הייתי כאשר עוררת אותה, וניתנה תשובה שאינה מסתמעת לשתי פנים, כי התכנית לא קיימת ואינה סמסית.

השר ס.חזני: נאמר כי התכנית אינה סוצעת כתכנית אופרטיבית, וישנן תכניות שמעבדים במסשלה, אך אין הן אופרטיביות למסשלה.

השר ס.פלד: העובדה שאיש חכניות במגרות, אינה סחייבת אף אחד.

השר י.גלילי: הנכון הוא שהתכנית של הקמת העיר יסית, עם נמל סים עמוקים וכיצוא בזה, לא הובאה למסשלה, וגם לא לראש המסשלה, אלא נידונה במסגרת צוות עליו הוטלה העבודה ע"י משרד הבטחון. מה שטובא לכאן, אגב זהו הקמת מרכז אזורי ולא העיר יסית. השאלה שלך השר קול, לגבי הסתכונת, היא שאלה שצריך יהיה להשיב עליה. אך אני מניח שגם כאשר תובא הצעה על אמתכונת למרכז אזורי, היא לא תהיה מלווה בהצעה לחסום לנצח נצחים את אפשרויות ההתפתחות של המרכז הזה.

השר נ.פלד: על כל פנים, אני חוסך בכך שעצם ההצעה תובא למסשלה.

מעולם לא זכיתי בתמיכה קונקרטיה כמו בענין
זה של העברת הענין לממשלה.

השר י. גלילי:

ביחס לתכנית עצמה, נאמר בהזמנה לישיבה כי
מדובר בדיון ראשון ביחס לתכנית זו. חשוב

השר נ. פלד:

היא לדעת גם את הבטוי התקציבי של התכנית הזו; חשוב היה לקבוע סדר
עדיפויות נכון. אני רוצה לומר באופן כללי, כי אני אמנם מבין את העינסיקה
של העשייה. עברתי אתמול עם השר גבתי בכביש שבקעה, וראינו את הישובים
בה, וישנה דינסיקה מיוחדת לישיבים אלה, וצריך לחזקם ולקדםם. אך אני
לא יכול להתעלם מהשקולים הסדיניים הכרוכים בנושא זה, ולכן, גאצא אמרתי א
שאקבע עמתי לגבי ההצעות הטובאות לכאן וסדר העדיפויות בשעה שאראה
את הבטוי התקציבי, ועל מה צריך לוותר..

אני מקבל את התכנית הזו ושותף לדברי
פלד, אשר אמר שיש לנו דינסיקה מסוימת,

מר ל. א. דולצין:

והדברים מתפתחים אצלנו בארץ לאו דווקא לפי דעות אלה או אחרות, אלא
לפי מציאות מסוימת. אני הייתי שותף לחזון של פתחת-רפיח, אך כאן אין
הצעה להקים שם עיר, אלא ההצעה הקיימת מאד צנועה ומציאותית - מרכז
אזורי. אני חושב שמרכז אזורי זה חשוב מאד בזמן שמקימים ישובים מסביב
והולך וטוקם שדה תעופה. אני בטוח ורוצה לקוות כי הממשלה תאשר זאת,
ולא שמעתי מדברי החברים כי ישנה התנגדות לכך. אני בהחלט תוסך בכך.
לגבי מה שייצא מכך, בעוד מועד כל אחד יוכל להתייחס לכך לפי הערפתו.
אני מקווה שזו תהיה התחלה של פתוח יותר גדול. אני מקווה שהממשלה
תחליט על-כך.

הייתם רוצה לומר משהו לגבי בקעת הירדן

סר ל.א.דולצין

וגוש עציון. צריך לחזק את הקוים הללו, ואיני חושב שהתכנית של מחלקת ההתישבות היא יומרנשת מדי. היא בהתאם לקו שלנו לגבי התנחלות במקומות האלה. לגבי על, יש לי ספיקות. התנגדתי מאד לתכנית נווה-אילן, אך היו "כוחות עליונים" שהכריחו לעשות זאת (סר י.צור: "כוחות עליונות").

אם יהיו לי קשיים בענין המרכז האזורי ברפיח, אתחבר איכשהו עם "הדסה" ואתגבר על-כך.

השר י.גלילי:

אל תסתר להצטער (לדולצין).

סר ר.וייץ:

יש לי ספיקות לגבי הענין. אם מדובר בקבוצת עולים מבראה"ם, אני מוכן ללכת לכך גם אם יש סכון. כיוון שהדבר חשוב לשלעצמו. הקבוצה הזו של על, נראית לי יותר רצינית מהקבוצה של נווה-אילן, ולכן סכוייה נראים לי יותר טובים. לגבי הנגב המרכזי, אם קיימת אפשרות תקציבית להקים שם ישוב, לא הייתי מתנגד לכך, אך במסגרת זו איני רואה שום עדיפות מיוחדת לכך. אני מקווה ששר האוצר יימצא את התקציב הדרוש, ואנו תופך בתכנית כולה, שם ההסתייגות של צ ביחס לשני הנושאים שהזכרתי.

סר ל.א.דולצין:

אני רוצה להתייחס בהערתי רק לשתי נקודות שהיו שריות בפפוקים.

סר ר.וייץ:

א. על: אנו סייעדים את הגרעון שיילך לעל, למבנים הקיימים שהם יוצאת ההאחזות. בינתיים לא יהיה זה יישוב קבע. עוד יהיה סיפק בידינו לדון בהקמתו של יישוב קבע במקום, או כאן או בבני-יהודה. בינתיים צריך לאפשר להם לגבש את הגרעין שלהם. איננו מסקיעים כסף במבנים חדשים, ועוד יהיה זמן לחזור ולדון בענין. הם רוצים להקים מושב שתופי לא חקלאצי. איני

מר ר. וייץ

נכנס עתה לזכות עם השר שרף, אך אני חושב שאין פתרון יותר טוב מכך.
 ב. פיתחת רפיח: אשר לפיתחת-רפיח רבותי, מרכז אזורי צריך להקים שם,
 וצריך להקיסו בזמן, כי הישובים יזדקקו עד מהרה לשירותים. צריך
 לפתחו כך שיעמוד כיחידה ברשות עצמה, גם אם יהיו בה 200-300 משפחות.
 לעיר יש תכונות התפתחות אחרות. אי אפשר להתחיל בבניית עיר, מבלי שיהיה
 בה מינימום מסוים של נפשות, והוא 50 אלף. לכן, לא מדובר על עיר
 אלא על מרכז אזורי אשר יתוכנן כך שאם פעם ירצו להקים במקום עיר, הוא
 לא יפריע. אני מקיפים דבר שאנו זקוקים לו לאלתר. נקים אותו כך שהוא
 לא יקבע אם להקים במקום עיר, ולא יפריע להקמתה אם נחליט על-כך.
 המתכננים חייבים להביא בחשבון אפשרות כזו. אם נקים אותו כך, יהיה
 זה מרכז אזורי כמו כל מרכז אחר.

ולסיום, אדוני יו"ר הועדה, אני מבקש
 סמך באופן רשמי, כי אתה יחד עם כמה מחברי הועדה, תשכרו בקור בנווה-
 אילן, ותביאו דו"ח לשולחן השה. אני חושב שמבלי לדעת שכאן שוללים
 מבלי דעה רעיון שיכול להיות גדול וחשוב לישוב הארץ. יש עליו וכוחים,
 כשם שיש תמיד וכוחים על כל דבר חדש. כך היה גם בזמנם של צננצה ב'
 ונהלל. לא הייתי רוצה לשמוע מגזבר הסוכנות ומשר השכון ניסוח העלויות
 להפריע לענין, ללא כל הצדקה. אני מבקש רשמית מיו"ר הועדה, בתוקף
 תפקידו, היות ונאמרו דברים העלולים להזיק לענין, כי יבדוק את הדבר.
 אתם מגלגלים על נשי "הדסה" "זכויות" שבבוא היום כל אחד ירצה ליטול
 לעצמו.

השר ס. קול:

לגבי המרכז האזורי בפיתחת רפיח אומר מה

שיש לי לומר במסגרת הממשלה, לאחר שתהיה התכני
 לגבי

המלאה, אשר תענה גם על השאלות ששאלתי, צא אמיקום נקודות ~~השאלות~~

התישבות באזור זה, תמכתי בהקמתם של המושבים במקומות שהוקמו. אני רוצה לדעת למה הכוונה לפי התכנית ולא לפי החזון. התכנית בכללותה נראית לי. אך לגבי על, אני מציע בכל זאת לערוך את הנסיון באופן יסודי. אני חוסך בעמדתו של שרף, אך אני חושב שמה שהוצע כאן אינו סותר את עמדתו. אפשר לתת לגרעין להתגבש במקום זה, ואחר-כך אפשר להחליט אם תהיה זו שכונה של בני-יהודה. אולי ירצו המתישבים עצמם לעבור לבני-יהודה, אם ייווכחן שמבלי לעבור אינם פכולים לעמוד בכוחות עצמם. לכן לא צריך לתת להם להתפסס מראש, כדי שלא יהיו שני ישובים עירוניים באותו מקום.

התכנית נראית לי בדרך-כלל. יש בה חזוק

של גושים קיימים. החרשתי מאד מהתפתחות גוש-עציון, אך צדק סי שאמר כי יש בו מחסור באוכלוסיה. אני רוצה לומר לאבני, כי בכל המקומות, גם בגולן וגם בגוש-עציון, אומרים כי הגידול תלוי במספר הבתים שייבנו. מה שעושה רושם קשה, זוהי האוכלוסיה הדלילה. אם אתה מצרף את כל המתישבים מאז מלחמת ששת הימים, אתה נוכח לדעת שהאוכלוסיה לא גדלה בהרבה. מסבע הדברים אין אוכלוסיה חקלאית גדלה כמו אוכלוסיה עירונית, אך גם עכשיו אפשר להגדיל את הישובים. אני יודע כי אתם עושים עבודה חשובה מאד. הבתים שראיתי ספויינים, וודאי הדברים תלויים גם בתקציב, אך יש לזרז את תוספת הבתים. כמעט רציתי להסיר את התנגדותי לעבודת "סקורות" כקבלן בניה, כי שמעתי שבחים רבים על עבודת הבניה שלה.

יש לי שאלה ליו"ר; בהפיכת מחנות אצא

לישובים קיימים מדובר על גיחית. בשעתו דובר על-כך שגיחית תעלה כהאחזות נח"ל. כיוון שאני יודע על איזה קרקעות מדובר, אני רוצה לדעת אם מדובר במחנה קבע על אותן קרקעות, או גם על אדמות שנתפסו בשעתו באזור זה.

ספ. ס. זורע:

נראה לי כי קו הירדן והכנרת צריך להיות חזק, והרושם שלנו לאחר בקורים במקומות, הוא שהגורם האנושי בהם טעון חזוק. אני לא יכול לוטר בפה-מלה שפה כבר התיישבו. לכן נושא חזוקם של הישובים הקיימים טעון תקון ושיון סיוח, אם כי איני יודע אם זהו הפורום שצריך לעסוק בכך. ענין העמדת המשאבים אף הוא חשוב בסיוח. יחד עם זאת, אם הגורם האנושי לא אחוזק לאורך קו הבקעה, אני מטיל ספק בהתיישובות כולה. החזוק נסדר בגרעין עצמו.

סכאן אני מגיע לשל. אני חושב ששלא כל

הסתייבות צריך להעלות את הנקודה, עם הבטחה פוזטיבית שהם יעברו לקבע.

השר י. גלילי:

במקום עצמו?

פל. ס. זורע:

לאו דווקא במקום עצמו.

סר. ר. וייץ:

על-כך מדובר.

סר. ס. זורע:

אם אי הקביעות היא במקום, יש לי חששות. כל דבר בלתי קבוע, סוחזק על סנות רעב וצמא. יש לי אמונה בעליה הזו, והיא אף הוכיחה את עצמה, ולדעתי צריך לתת לה את ההזדמנות. סכל חצאי הדברים שנזכרו כאן, צריך להוריד את הסייגים, צריך להחיש קבועת מקום קבוע, ולהחליט אם זה יהיה בגדר שכונה קרובה לבני-יהודה, או לא. אך צריך לדעת שהכוונה היא לתקוע יתד ולא להזיזו.

סר ר. וייץ:

ישנם ספיקות לגבי המיקום ולא לגבי
עצם העניין.

סר ס. זורע:

מקום שאינך עומד לתקוע בו יתד של קבע,
אתה מסקיעא בו את המינימום, ואז יימצאו
אנשיו במצב בלתי נסבל. לכן, צריך לעבור את השלב הזה מהר עד כמה
שאפשר, ולהחליט על מקום של קבע אליו יועלו.

שאר חלקי התכנית נראים לי.

סר אבני:

אני סבור, אם זכרוני אינו מטעניא, כי
השר קול נעדר מהישיבה בה הצגנו את תכניות
השכון לבצוע, ואני חושב שמה ששמע בסירור האחרונים ברמת-הגולן
ובגוש-עצמון, שייך להסטוריה (השר יצגילי: הסטוריה קונסטפוררת
קוראים לה בימינו). מה שעומד להתבצע מבחינת תכניות השכון, ייאפשר
הכפלת האוכלוסיה בישובים אלה. אין זה אומר שפה ושם לא יהיה סדר
גודל של אחד לאחד, אלא סדר גודל שונה, ואין זה אומר שלא יהיה מה
להוסיף. ישנו סדר גודל שכל אחד מאתנו רוצה, אך לא נגיע לכך בבת-אחת.
צריך להיות איזון במסגרת המגבלות החקציביות שהוזכרו.

להצעת השר פלד שתי משמעויות: היות

והתכנית המקורית המתייחסת לעל, היתה להקים את המושב השתפף, הרי
שעד לגבוש המקום ואופיו מתבקשות שתי מקנות: א. שלא תהיינה השקעות
זמניות, אלא נסתפק כמה שישנו שם; ב. שעד לקביעת המסגרת עבור הקבוצה
לא נקים שם מושב.

אין קשר בין הדברים.

סר ר. וייץ:

ברגע שיש החלטה כה מוסמכת על גורל
בעל
ההתיישבות, נוצר מצב של סטיכיה.

סר אבני:

באשר לפיתחת רפיח, אני מבין שמוקם אצ על דעת רוב חברי הועדה להביא את הנושא למסשלה, אך הואיל וסדובר במשהו שאינו קונבנציונלי, אפילו לגבי מה שנקבע ביחס לאלון-שבות ובני-יהודה, מטבע הדברים סדר הגודל משתנה, והוא גדול יותר, כך שהמקום ישנה את אופיו, גם אם ייקרא סרבוז אזורי. ההצעה שלי היא, כי הועדה תסנה צוות שיגבש לפני הועדה הצעה מפורטת יותר, לפני שמביאים את הנושא למסשלה.

והערה אחרונה, תקון להצעתו של חזני.

חזני אמר כי סמילא כעבור זמן תתאחד עציון ג' עם אלון שבות. אני מציע כי מלכתחילה תהיה עציון ג' שכונה של אלון-שבות. אם נקבע את עציון ג' במרחק של 2 ק"מ אפילו מאלון-שבות, לא נוכל להטנע מהשקעות תשתית במבני צבור וכד', אחרת לא נוכל לעסוד בקיומו של המקום מבחינה חברתית ופונקציונלית. לאלון-שבות יש אופי מסוים. אם נבנה את עציון ג' כמושב קואופרטיבי, עם בתים בודדים על כל ההשקעה הכרוכה בכך, לא נוכל אחר-כך לחברה לאלון-שבות. לכן אני סבור כי נחוץ לבנות את עציון ג' כשכונה של אלון-שבות.

אני סרגיש שבמסך כל הדיון שהיינו צריכים

השר ח. גבתי:

אולי להקדיש ישיבה מיוחדת לצנזון על דרכה

של ההתיישבות בעתיר במציאות שלנו. היום אשתאצ המושגים שקנינו במשך 60 שנות התיישבות אשתאצ זקוקים לאורור. אנו נכנסים לאט-לאט לצורות חדשות של התיישבות, אותן אנו סודדים בקני-הסידה הישנים שלנו.

אם כך, אין לי ספיקות לגבי על, בהנחה שיוקם

שם ספעל שהמתיישבים במקום יימצאו את פרנסתם על התעשייה. לא ספריע לי

שיהיה ישוב בשם על ליד בני-יהודה, או עציון ג' ליד אלון שבות. אך

היה טוב שנקדיש שיחה לנושא צורות ההתישבות בימינו, וננסה אף ליזום דברים.

עד כה באה היוזמה מן העולים עצמם, ויש לי הרגשה שאנו מבזבזים חומר

אנושי יוצא מן הכלל, שאם לא נשים לב אליו, יישאר בתל-אביב או בבאר-שבע, בעוד

שיכול היה לעשור הרבה יותר.

בהקשר זה אני חושב שהגיע הזמן לחדול מלהשתמש

במונחים בלתי מתאימים. מה זה מושב שתופי בנואייבה או בדה^x ב? זה אינו

מושב שתופי, אלא צורת חיים מסויימת. אליעזר יפה הפנוח ברח מהמילה שתפי,

אך עגן במילה מושב. אותו דבר לגבי מרכז אזורי. אנו מוצאים עצמנו בסתירה

למה שהכרנו עד כה כמרכז אזורי, כאשר אנו משווים אותו למה שאנו עומדים

להקים. למה שמציעים להקים ברפיח, השם מרכז אזורי אינו מתאים. אם יהיו

בסביבה 3-4 ישובים, כאשר יהיה ישוב מאוכלס כזה בסביבה ההיא, הוא יספק

להם את השירותים. צריך להקים שם יישוב אשר יוכל לאכלס מספר גדול יותר

של אנשים. כאשר הלכנו לרפיח, היה זה כדי ליצור חייץ בין רצועת-עזה לגבול

בעתיד עם מצרים. אנו יודעים עד כמה שהדבר מוביל. אם רוצים אוכלוסיה

שבאמת תיצור חייץ, זה מוכרח להיות מבוסס על ישוב שעיקר פרנסתו לא על אאך

החקלאות. עם ההחלטה על הקמת שדה התעופה, הדבר נעשה מאד אקטואלי. צריך ליצור

את המקום עבור האנשים אשר יעבדו בשדה התעופה, ואגב אורחא יתנו גם שירותים

לישובים החקלאיים שבסביבה, אך זה לדעתי דבר שולי בהחלט. המרכז האזורי

הקיים בלכיש, הוא דבר שונה לגמרי.

גם קרית-שמונה הנקמה מלכתחילה כמרכז אזורי.

השר ס.חזני:

חזני דיבר על שדות ד'. אודה ולא אכוש, יש

השר ח.גבתי:

לי ספיקות לגבי שדות ג'. הספקות נובעים מהמחסור

במים. אני לא מוכן לעשות דיסקונטו על 4.5 מליון קוב המים שתה"ל חושבת שיש שם, וגם אם יש שם, אם שומדים להקים מרכז שנאכלס בו כמה מאות אנשים, גם אם לא עוסקים בחקלאות, אנשים צריכים לשחות, ושם צריך לשחות הרבה. איני יודע אם צריך לסכור את הרזרווה המעטה של מים שתהיה, ולהשאיר בסימן שאלה את שאלת המים באזור. בשנים האחרונות התלהבותי לענין המכונים להתפלת מים לא גדלה אלא קטנה, כאשר אני רואה כמה עולה קוב מים. ובאשר לסגובית מים, הייתי שולח אותך להכשיר את הקרקע לישובי הנצב. מה לא "שתייתי" אלא "אכלתי" מהם בענין המים. אפילו עם חטיבה מסוריינת לא הייתי הולך לבקש שם מים. נעזוב את זה. זה אינו רציני.

אתה קייב לענות לבני "הפועל המזרחי", אז

השר ס.חזני:

תן להם את שדות ג'.

בנים יש לא רק ל"הפועל המזרחי", ואין לי תשובה

השר ח.גבתי:

בשבילם. אני אומר להם: אין לכם סכוי ליישב

את הבנים, אז הבה נפתח מרכז תעשייתי, בתנאי שהבנים יישארו באזור. אין לי פתרון אחר בשבילם.

רבים הביעו ספיקות לגבי אשלים. איני יודע

כמה "אוכלים" את זה, אך אשל הוא הדבר היחיד שצומח שם.

אם נחליט בשלילה, נצטרך לתת אבטחה מסוריינת לראש-

השר י.גלילי:

המסשלה בהגיעה לרביבים.

השר ח. גבתי:

אבטחה בלאו הכי ניתנת לראש הממשלה. ישנם
כל סיני רעיונות. איני רוצה שיאמרו לא,

אלא שהיום הנושא אינו בשל. אם תהיה קבוצת עולים שתהיה מוכנה ללכת
לשם ולעסוק בתעשייה, ויהיה מה להקים שם - באשלים - צרצון רב אהיה בעד.

יש לי ספיקות גם לגבי חפורית, לאו דווקא

מבחינה חקלאית, אם כי גם את הבסיס החקלאי יש ליישב בדוחק רב, אלא
מטעמים תקציביים. אם יאמרו לי כי מבחינה בטחונית זה דבר חשוב ממדרגה
ראשונה, אני מרים ידיים. אני רואה לפני את הרשימה שניסיתי לתרגמה
לשפת המעשה, וחפורית נמצאת אזלי בעדיפות אחרונה ברשימה זו.

מר י. אדמוני:

מבחינת כח אדם, כל הבתים בהתיישבות

החדשה, אאאאאאאאאאאאאאאא או שיש עבודת

עתודה לאכלוסם בהתיישבות החדשה אין לנו בתים ריקים.

מר ל. א. דולצין:

יש אף אפשרות להכפיל את האוכלוסיה?

מר י. אדמוני:

כן. קצב הבניה סניח את הדעת, כושר הבניה

הוא טוב. טוב שנדע כי אין היום בתים ריקים.

אותן יחידות הנמצאות עתה בבניה, תאוכלסנה עם גמר הבניה.

באשר לעל, אני מצטרף לדבריהם של גבתי ושל

זרו. אני לא מסוגל לומר לקבוצה הזו, שכל מה שעושים איתם הוא ארעי. אנשים

אלה עוקרים מבתיים ומסקומות עבודה, ואומרים כי הם מוכנים להתיישב בשטח

חדש וליצור יצירה חדשה. אני רוצה לומר להם כי יש לי הצעה קונקרטית,

סחר בבוקר להתחיל בהקמת מפעל שיש לגביו אשור של בנק התעשייה ומשרד המסחר

והתעשייה. אני מקבל את דבריו של גבתי, שזה צריך להיות הבסיס לעניין, כדי לדעת שאכן יש לנו קבוצה ואכן הבסיס המוצע נראה להם. לכן הצענו שלב ארעי, בו ייאפשרו להם לעבוד במסקי הסביבה, אך מבחצנת הנכונות שלנו להציע להם את הדבר הבסיסי לישוב כזה, הדברים צריכים להיות ברורים. ישנה אפשרות לעשות זאת מחר בבוקר. אנו צריכים להבטיח להם את הקבע שבעניין.

אתה רוצה שני ישובים עירוניים במקום ?

השר ס. קול:

זה אינו ישוב עירוני. זהו ישוב שיטנה

סר י. אדמוני:

100 משפחות, זהו כפר תעשייתי. בבני-

3

יהודה איננו רוצים לעלות על 200 משפחות, והעולים מבריה"ם טוענים כלפינו, מדוע אנו משאירים להם סדק ל-50 משפחות בלבד. צריך לגשת לבנית המושב במקום, אשר ייועד להם.

את התכנית

לסיכום, כאמו לא הבאנו להחלטה אלא

השר י. גלילי:

לבירור ואורו ראשון. כאשר נבוא לקבוע

סדר עדיפויות תקציבי, נצטרך להביא בחשבון את הישובים שהחלטנו על הקמתם, אם כי לא מן הנמנע שנקדים ישובים שלא אישרנו לישובים שאישרנו, מחמת סדר עדיפויות מדיני. אך ענין זה אינו מסוכם היום. צא

והערה שניה: הייתי מציע לקיים באחת הפגישות האצא

הקרובות שיחה על נושא העליה מבריה"ם, בתורת פוטנציאל להתישבות, מפני שבכל זאת מסתמנים אלה דברים, ושם אנו יכולים על-ידי פעולה שלפנים מסורת הדין, לגול את האבן מעל פי הבאר הזו, על סנת לגלות בתוכה פוטנציאל התישבותי מסשי. לא ארחיב את הדבור על-כך עכשיו. אאאאא שפתי לב להערותו של זרו, כי צריך להזהר מלשוות להתישבות בעל אופי ארעי. ישנה פיקה בין ארעיות הנושא האנושי לבין ארעיון המקום. צריך לטפל בכך לפני מסורת הדין, כדי שלא נגרם להתפוררות המקום.

מלכתחילה היה בדעתנו להביא את נושא המרכז

האזורי בפתח רפיח לדיון במסלה. רוב החלטות הועדה הזו מקבלות תוקף אוטומטי, כהחלטות מסלה, תוך שבועיים. אך מחשש שפא תהיה הסחת דעת, וכדי שהמסלה תוע-על-כך, הוחלט יחד עם שרי החקלאות והבטחון, להביא את הנושא להחלטת המסלה, עם סיפני ההיכר שנחנו בו היום, לאו דווקא עם השם. הכוונה היא למרכז אוכלוסייתי עם אלטנטיים של שירותים לשדה התעופה ולישובים בסביבה.

אפשר לקרוא לו מרכז שירותים.

השר ס. קול:

אם כי פעיני אף אחד לא נעלם, ולאף אחד לא

השר י. גלילי:

היתה התנגדות לכך, שלמרכז הזה - איך שלא

נקרא לו - תהיה פוטנציה של התפתחות, במסגרת החלטת המסלה ולא תוך יצירת

עובדות. לקראת ישיבת הממשלה נקבש הצעה מסשית ונביאה לאשורה.

לקראת הישיבה הבאה של הועדה, יתכן

שתהיה הצעה מסשית יותר, הכוללת סדר-עדיפויות.

לבני שדות ד' נשמעה כאן חוות-דעתו

של שר החקלאות. כאשר נבוא לקבוע את לוח הישובים, יוכל שר

החקלאות להעלות זאת לדיון.

אני מקבל את סיכומן (יוצא).

מר ל. א. דולצין:

אני משאיר לעצמי את הזכות לחזור לענין

השר מ. חזני:

שדות, אם כשדות ד' ואם לאו. אראה עצמי

נאלץ להביא לשולחן הזה דבר שלא בא על תקונו בוועדה בנין-תנועה ית,

דבר שלא הייתי רוצה בו.

בענין גיתית: יחידת נח"ל עלתהאלמקום,

השר י. גלילי:

והוסמכה לנגן רק על סיתרי הגיתית בשטח

שלא רוסס. אנו עושים טאמציים לתת לה אפשרות להשתמש גם בשטח שרוסס,

ע"י הסדר עם תושבי המקום, אך הדבר טרם בא על סיכומו.

מ ח ל י ט י מ :

א. להמשיך בדיון ולסכם את תכנית ההתיישבות
לשנת 1973 באחת הישיבות הקרובות של
הועדה.

ב. לקיים דיון על טיפוס התיישבות חדשה
ועידוד עולים מבריה"מ להתיישבות.

ג. הועדה רוסמת לפנייה את הודעתו של השר י. גלילי, כי על דעת שר החקלאות והפיתוח, שר הבטחון ועל דעתו הוא, יביא לממשלה הצעה להקים בפיתחת רפיח מרכז אזורי אשר ישרת את צרכי צה"ל (בהתחשב בעניין שדה התעופה הצבאי הסוקס ע"י צה"ל באזור). צדרכי הישובים אשר קמו ויקומו באיזור.

לקראת הדיון הממשלה תגובש הצעת-תכנית להקמת המרכז.

הת/4. די-זהב (דהב), מסצפה לישוב

השר י. גלילי: תציג גם את דהב.

סר י. אדמוני: את עניין דהב אישרנו בוועדה זו, במסגרת מצפה, א ובאותו זמן אישרנו גם את הקמת הישוב בנביעות. הספיקות שהיו לגבי דהב נבעו מהעובדה שלא ידענו אם יש בסיס איתן להקמת הישוב, ולא היכרנו את הקבוצה שצריכה להקים. בינתיים אצא חיה הקבוצה במקום למעלה משנה, ואני יכול להגיד שזוהי קבוצה מענינת מאד, כולה מורכבת מבני קרית-מלאכי, דור שני של עולים חדשים, דווקא מארצות המזרח שבמידה לא קטנה של ציונות נאחזו במקום בצפריניים, ולטרות שלא נתנו להם התנאים הרגילים, בגלל מעטדם כמצפה, עשו רבות לקיום עצמם, ועשו זאת בעיקר מפעלי קייט ראשונים במקום, וקצת סדייג שיכול להיות לו סיגוי לא מבוטל.

השר י. גלילי: צריך לדאוג שלא תהיה זו קבוצה יותר מדי טובה, כי יש לה תכניות אימפריאליסטיות - אקספנסיוניסטיות

לגבי כל האזור.

סר י. אדמוני: גם זה לא נורא, על בסיס המסצאים שלמדנו בינתיים

במקום, ועל בסיס התכניות שלנו, אנו מציעים לאשר את הנקודה כישוב ולאפשר לפתח בה דברים של קבע.

ס ח ל י ט י ם :

בהמשך להחלטה מס' הת/4 של הועדה להתיישבות סיום
ס"ו בשבט תשל"ב (31.1.72) ועל בסיס הממצאים והנסיון
החיוביים שנצטברו בדי-זהב (דהב) מאז שהנרעין עלה
למקום כמצפה - לפתח את הנרעין לישוב, בדפ"ב.

ה י ש א ב ה נ נ ע ל ת

פרוטוקול

ישיבת הועדה להתיישבות
ג' באייר תשל"ב - 18.4.72

סודי

עותק מס' סתוך 2
30 רס"א

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, ס. חזני, נ. סלד.

נעדרו השרים: ס. דיין, פ. ספיר, ס. קול (בחו"ל), ז. שרף.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ, ל. א. פינקוס, י. צור, ס. קרונה
ע. שפירא.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א. ל. דולצין, א. שנקר.

משתתפים נוספים:

שר החוץ	⊕	א. אבן	סטעם הממשלה:
סגן שר התיירות	-	י. שערי	
משרד השיכון	-	ש. אבני	
סינהל מקרקעי ישראל	-	י. אלוני	
משרד האוצר	-	י. ארקין	
משרד הבטחון	-	תא"ל ש. גזית	
משרד החוץ	-	ס. היים	
משרד הבטחון	-	י. יהלום	
משרד החקלאות	-	א. שילה	
לשכת שר י. גלילי	-	י. שגיא	

סטעם הסוכנות היהודית:
י. איגס, י. אדמוני, ס. שפיר.

א. ליסנסקי-מזכיר הועדה

הת/6 הקטת כפר חממות בחבל אשכול עמ' 2-12
הת/7 תקציב ההתנחלויות לשנת 72/73. עמ' 12-30

סדר היום:

רשמה : ת.כ.

השר י. גלילי יו"ר

הישיבה הזו נועדה להמשיך הריון בנושא התקציב

לשנים 72/73. אולם מאחר ואיננו מביאים

שום הצעות חדשות להחלטה, ואי אפשר בלי אנפורסציה כלשהי, הרי הוסכם עם שר החקלאות ועם אנשי המחלקה להתיישובות, כי יובא לידיעה ולאשור הועדה הרעיון בדבר הקמת כפר בתי זכוכית בחבל אשכול. יקדים בענין זה שר החקלאות, ואחר כך נוצג הנושא ע"י מחלקת ההתיישובות.

כפר ח. גבתי:

המחלקה להתיישובות ישפה את הרעיון להקמת

ישוב שיהיה מבוסס על גידולים אינטנסיביים מאוד

בבתי זכוכית. מדובר על גידולי עגבניות לייצוא, וזה מבוסס על נסיון בהיקף קטן שנעשה בשנים האחרונות על-ידי יהודי סין-זילנד בחבל הנשור, שהראה מה אפשר לעשות. על יסוד הנסיון הזה לא הייתי מחליט דווקא, כי אפשר ללכת לגידולי עגבניות בבתי זכוכית. שמש בבתי זכוכית אינו מחייב דווקא גידולי עגבניות, אלא זוהי שיטה של גידולים. אפשר לגדל עגבניות, פרחים וכל מיני דברים אחרים.

מדובר על גרעין התיישובותי ההולך ופתארגן

בניו-זילנד, אוסטרליה ובארה"ב. כאשר הובא לפני הענין בראשיתו, הצעתי שנציגים של הגרעין יבואו לארץ, יראו את המקום, יכירו את התנאים, ורק אחר-כך יחליטו. ביקרו כאן ארבעה אנשים, שניים מניו-זילנד ושניים מארה"ב, והם ראו את הארץ ואת המקום בו אמור לקום הכפר, ולמדו את התנאים. גם אנש נפקשתי איתם והתרשמתי מהאנשים. אלה אינם חקלאים, אלא אנשי מקצועות חופשיים, אשר בעצם מחפשים משהו שונה ממה שהם עושים היום, והם מאמינים שבשיטה הזו, כלומר במסך אינטנסיווי מאוד ופתוחכם מאוד, הם יוכלו להתקיים וגם לתרום לפתוח הענף הזה בארץ. ישנם ביניהם מהנדסים ובעלי מקצוע אחרים, והם פבורים שהם מסוגלים לעשות זאת. סיכמנו כי המחלקה להתיישובות תתחיל בהכנות, ואילו הם יעלו ארצה בהדרגה, ועד שהכפר יקום, יוכלו להתרכז במקום ולהתחיל בעבודה. אני רואה בכך נסיון מענין,

לא רק מבחינה חקלאית, אלא גם מבחינת הטפוס של האנשים שרוצים לבצע את הנסיון, ואם נצליח להתגבר על כל הקשיים הקיימים תמיד בהקמת מפעל כזה, יש בכך פתח לאיזה שביל נוסף, גם בעליה וגם בהתישבות בארץ.

אולי תפסוק הלכה: האם זהו כפר חסמות או כפר של בתי זכוכית?

השר י. גלילי היו"ר:

לדעת סופחים, יש באזור זה יתרון אקלימי לגידול בחסמות.

השר ח. גלתיא:

אין לי הרבה מה להוסיף על מה ששר החקלאות אמר. אני מצטרף לדעתו שאם נפעל כהלכה בבצוע הנסיון, הוא יפתח פתח חדש לקליטה ולישוב אזורים בארץ. הערה אופרטיבית העשויה או עלולה לקבוע את גורל העניין: יש לנסיון זה את כל הגורמים האובייקטיביים להצלחה, אך הוא מצריך בצוע מדויק ופדוקדק, גם בארגון הסתייגים מצד אחד, וגם בהקמת הכפר מצד שני. אני מקדה שלאחר אשור התכנית, ובעזרת כל המשרדים הנוגעים בדבר, נצליח במשימה וזה יהיה אריח חדש בחקלאות בארץ. אני מצוע לקרוא לכפר בכל זאת כפר חסמות. לכפר בתי זכוכית יש אסוציאציה זכוכיתית.

אשא

מ/ר. וייץ:

הבעיה הסמנטית תיפתר ללא קושי. לא יקראו לכפר בשם כפר חסמות, ולא בשם כפר בתי זכוכית.

מר י. אדמוני:

סקוטו של הכפר יהיה בנוש הישובים שיש לנו באזור הבשור, בצמור לעמי-עוז, יש, מבטחים ותלמי-אליהו. היות ומדובר בבתי זכוכית או בחסמות, וברצון לא להגיע לחפום, אנו עורכים בדיקות סיקרו-אקלימיות

מר י. אדמוני

באזור, ולכן טרם קבענו את המקום המדויק בו יקום הכפר. אנו רוצים למקם אותו במקום המתאים ביותר, ויש הבדלים סיקרו-אקלימיים בין מקום למקום, אפילו באותו אזור. הטגמה הכללית היא להקים את הכפר דרוסית לתלטי אליהו, בגוש הישובים שהזכרתי. אנו מדברים על מושב במלוא מובן הטילה, של 60-80 משפחות. מוסכם בינינו לבין שר החקלאות שלפני שנקיפו יובאו כל הפרטים הקשורים בכך לאשור מינהלת התכנון החקלאי והכלכלי.

האם יהיה זה תכנון סודרני, על יסוד עבודה ערבית זולה?

השר י. גלילי:

זוהי אחת הבעיות העיקריות. פה יכולים להיות

מר י. אדמוני:

שני דברים: יכול להיות שבשנה הזו נתגבר על כל מסק באזור הוא של חלק מהבעיות הקונבנציונליות באזור זה. מאמצא/40 דונם של גידולים מאמצא עם מכסת סים מסוימת, דבר המזמין עבודה ערבית גדולה. אך כאן מדובר על 2 דונם למסק, חוץ הקצאת סים בהתאם. הנכון הוא שבחמסה יש עונות שיא של קטיף. יכול להיות שדרך החממות תקל עלינו במקצת את בעיית העבודה השכירה שפשטה בהיקף גדול בישובים האחרים בסביבה. אנו עובדים הרבה על בעיית העבודה השכירה במושב שדות, וגם שם הועלה הרצון ללכת בדרך של חממות, כדי להתגבר על בעיית העבודה השכירה והגידולים על שסח גדול. חוץ תכנון נכון של המושב הזה, ניתן יהיה להפחית את ספדי הבעיה עד למינימום. יכול להיות וכוח על השאלה, אם כל יחידת מסק תקבל שניים או שלושה דונם. בעיית העבודה השכירה צריכה לשמש גורם מפתח בהחלטתנו, לאיזה סדר גודל נלך.

זהו מסמך לכל דבר, הצריך להשתלב במערכת

האזרחי שהקטנו לישובים בסביבה, ללא צורך בהתקנת שירותים מיוחדים.

סר י. אדמוני

צם השירותים היצרניים וגם השירותים הצרכניים, כבר קיימים במקום. ישנו בית אריזה וישנו בית-עם. ישנו כביש המחבר בין ישובי האזור. למרות שיהיה למושב זה אופי מיוחד, של ישוב עולים אנגלו-סכסי, הוא לא ישמור על ייחודו, משום שיהיה בתוך חבורה של ישובים אחרים. ביצע, מרבית התושבים הם ישראלים. בתלמי-אליהו, רוב התושבים הם יהודים יוצאי צרפת, במבטחים ובעמי-עוז, עולים יוצאי כורדיסטן ובאוהד - דור שני של מתיישבים פננב. כלומר, המסגרת באזור תהיה בין עדתית.

לוח הזמנים הקשור באשור תכנית המסק ע"י סינהל

התכנון, ואחר-כך אשור תכנית ההקצאה לבניה קטשרד הקליטה עד כמה שאני מבין מוכן לתת להן את האמצעים, כי המושב מיועד לקליטה, - הוא כזה שעד ילליא שנה זו תובא לאשור הקמתו של הישוב בסינהל התכנון החקלאי, ועד אוגוסט תובאנה לשפוט תכניות המתאר. בינואר '73 מדובר על בצוע התכנון המפורט ועבודות התשתית. באפריל '75 גמר הבצוע. מדובר על שלושים יחידות בשלב ראשון.

מהו החומר האנושי שם?

השר י. גלילי היו"ר:

אגמאאא חלק מהמתיישבים כבר עלו ארצה. בודדים מהם יכנסו לבתים בתלמי-אליהו ויקבלו שם הכשרה.

סר י. אדמוני:

שם חלק מהאנשים יש לנו קשרים באוסטרליה, בניו-זלנד ובארזה"ב. הם יעלו רבע שנסיים את הבניה, או קודם לכן. לא נאשר לכאן עליה, אלא של משפחות.

כמה תעלה כאן יחידת מסק, בהשוואה ליחידה

סר ל. א. פינקוס:

קונבנציונלית?

סר י. אדמוני:

אנו סבורים שלא תעלה יותר. כיום, ההשקעה המיידית

ב-2 דונם חממות בלגן מחוסמות, היא 100 אלף ל"י.

לא נקנה ציוד רב, המוסדות לספול בתוצרת כבר קיימים, לכן לא נראה לי שטבינת ההשקעה תהיה חריגה גדולה.

השר ס. חזני:

אני רוצה להרהר בקול: אם העניין יצליח, מטעמים

כלכליים, אקלימיים, אגרו-טכניים או אחרים, הרי

אין מקום באזור זה להקמתו של ישוב נוסף. לכן, האם אין מקום לחשוב על

שנת הרצה למושב, לפני שמתחילים בבניית סגורים עבור המתישבים. רק לאחר

ששנת ההרצה תעבור בהצלחה, תיבנינה באזור יחידות דיור. כל זאת כמובן,

אם אין מקום למושב קונבנציונלי נוסף. אם יש מקום למושב נוסף, אפשר

להסתכן. בכל אופן, הייתי רואה צורך לשקול נקודה זו.

סר ר. וייץ:

אני חייב להדגיש כי כל המושבים באזור, גם הקונבנ-

ציונליים וגם אלה שהספוט החדש, עומדים בעקום על

ייצוא שלא בעונה, של גידולי שדה או מטעים. אנו מתחילים לגדל שם מטעים

של סגור ופירות אחרים. מבחינת השוק, איני רוצה לחזור על דברים שנאמרו,

כי הגידולים האלה עולים יפה, וקצב גידולם עולה על זה של ההדרים. גם

מבחינת השוק באירופה, יש מקום להגדלת שטח הגידולים האלה.

נשאלה כאן השאלה, לאיזה סוג של מושבים יש

היום סכויי הצלחה טובים יותר, למושבים הקונבנציונליים או למושבים

הבלתי קונבנציונליים. אני חייב לומר כי אני דואג יותר לעתידם של המושבים

הקונבנציונליים. אני חושב שהכוון יהיה של הליכה לקראת תנאים סלאכותיים

לגידולים, אם בבתי זכוכית ואם בבתי פלסטיק. אם נביא בחשבון את בעיית

העבודה הערבית, שהיא סרטן העלול ל^אכול בנו בכל פה, - זהו אחד

הגורמים הטביאים אותי לחקוף את המבנה של המושבים הקובנציונליים. העתיד הוא למבנים סן הסוג המוצע כאן. אני חושב שאנשים העוסקים בתכנון האזור צריכים להביא בחשבון מה יהיה על המושבים הקובנציונליים, המבוססים על יחידת מסק של 40 דונם והמספקם תנאים לגידולים חצי אינטנסיביים, בעוד שבעתיד תהיה המגמה לקראת גידולים אולטרה אינטנסיביים.

כדי להניח את דעתו של השר חזני, אני רוצה לומר: סביב המושב הזה ישנה אדמה הניתנת לעבודה. הבעיה תהיה של אספקת מים. הסכון שאנו מקבלים על עצמנו כאשר אנו מחליטים על גידולי חממה, נעוץ בהבדל שבין מכסת המים למושב קובנציונלי למושב מסוג זה, וזהו פרט מישני ביותר. זה אינו סיכון שצריך להביא בחשבון. כאשר מדובר במושב קובנציונלי, ישנם שני אלמנטים יסודיים: קרקע - 40 דונם ומים - 25 קוב ליחידה. המושב שאנו מקימים כאן, יהיו לו 3-4 דונם ליחידה, אולי עוד חמישה דונם מטע. כלומר, גודל יחידת מסק יהיה בסביבות 10 דונם בקושי, והוא יצרוך 5-10 אלפים קוב מים, כלומר חלק החמישי ממה שצורך מסק קובנציונלי. אגאָ מסק כזה למסק קובנציונלי ניתן בכל עת, כי קרקע אינה חסרה. הבעיה תהיה של הקצאת מים והובלתם. מדובר על הקצאת מים מחוץ הרזרווה הארצית.

הם מוכנים להיות מושבניקים "נקיים", בלי עבודה ערבית ו-40 דונם מסק.

השר ס. חזני:

אני מקווה כי גם המושבים שלנו יעברו ללא

סר ר. וייץ:

עבודה ערבית. שתיים מהמספחות האלה, המתכוונות

לגור במושב החדש, גרות היום בחלסי-אליהו. הקמנו עבורן שני דונם של

חממות. את הנסיון הזה התחיל ניו-זלנדי בשם פרץ, לפני שלוש שנים, וגידוליו

סניבים זו השנה השלישית. השאלה של צידולי חסמות אינה נוגעת רק לקבוצת
המתיישבים הזו, אלא לכוון הכללי, וכאן אני טודיע כי אנו הולכים בכוון
הפוך לזה שחזני הצביע עליו.

השר ח.נבתי:

איני רוצה להכנס לפרוגנוזות על-כך שהכפר
הקונבנציונלי נמצא בתהליך של נסיגה, ואנו
הולכים לכוון של אינטנסיפיקציה. לדעתי אין צורך בכך. הסכון שאנו
לוקחים על עצמנו בהחלטה להקים כפר של חסמות, אינו גדול. אמרתי כי
יבנו חסמות, ויגדלו בהן עגבניות או ורדים או משהו אחר. ישנם כפרים
לא מעטים שיש בהם 30-40 דונם של ~~שטח~~ פסק, ובכל זאת הקיפו חסמות,
וחלק ניכר מהמתיישבים בהם מתפרנסים מהחסמות. במושב שחר התחילו עם 2
דונם של חסמות, והיום יש כבר 80 דונם, ו-40 מתוך 60 המשפחות מתפרנסות
על-כך.

הענין כולו אינו פשוט. אשר לחששותיו של חזני,
אם יתברר שכל זה אינו הולך, לא נפתור את הבעיה עם 40 דונם ופיים. הם לא
יהיו מוכנים לשבת שם. לכן אין זה ענין לנסיון של שנה אחת או של הרצת
האנשים. בפל מקום שלוקחים אנשים חדשים, זה יכול לקרות. איני רואה בכך
סכון יותר גדול מאשר כאשר הפנינו עולים מצרפת לתלמי אליהו או לרמת מאיר.
גם כאשר מקימים מושב חדש ברמת-הגולן, קיים אלמנט של סכון. באל-על,
לאחר שנה התרוקן המושב.

אני בעד זה שניקח את הסכון. מה שאנו מציעים שם

זוהי שיטה שהוכיחה עצמה במקומות שונים. היא מתאימה ליהודים אלה, אז
זה יכול להיות שדוך שיצליחם בעיה של קרקע אינה קיימת שם. קיימת בעיה

השר ח. גבתי

של סים, ובסקרה הקיצוני ביותר, כאשר זו תהיה הבעיה היחידה, נעבירם לגידולים אחרים שצריך להוסיף עבורם סים. לכן אני מציע שנאשר את התכנית הזו.

מר י. צור: האם זהו שלב חדש של התפתחות, או שזהו ענין חדש לגמרי?

האם התכנית הזו מתאימה באופן מיוחד לחבל ארץ זה, או האם פרוש הדבר שאם זה יצליח כאן, אפשר יהיה להעביר את הנסיון למקומות אחרים?

האם הובאה בחשבון גם בעיה הטרנספורט והייצוא של התוצרת ממקום זה, והאם מבחינה זו דווקא המקום הזה הוא המתאים ביותר?

מר י. אדמוני: לשאלתו הראשונה של מר צור: אין זה שלב חדש של התפתחות טכנולוגית. להפך, אולי יש כאן נסיגה לשטוש בטבני זכוכית במקום בטבני פלסטיק. הגענו למסקנה שהצפוי הקונבנציונלי של זכוכית הוא היעיל ביותר. זוהי זכוכית טמס, ואין פה ענין של פלסטיק. החזרה לזכוכית מתבססת על נסיוננו באזור.

באופן כללי, הידע קיים, והלכנו לשם כי אנו חושבים שהמקום הוא המתאים ביותר. מה שחפשנו זהו אזור שיש בו קרינה ואין בו עננות. מספר ימי השמש והאור במקום זה גדול מאשר במקומות אחרים. בחוץ האזור עצמו, אנו מחפשים את המיקרו אקלים.

פר ר. וייץ:

פרט לשרם-א-סי"ח, זהו האזור הכי טוב.

פר י. אדמוני:

בעית המשלוח היא בעיה, אך לא בעית ספחת

שאי אפשר להתגבר עליה. כל התוצרת מאזור

זה עוברת ללוד. קיימת השאלה, האם הסיון ייעשה בלוד, או שהתוצרת

תצא מסויינת מהאזור, אך זו אינה בעיה מיוחדת.

פר י. שערי:

אני נוטה לקבל את התכנית הזו, אך אני

רוצה לשאול: לפי כל מה שנעשה עד כה בשטח

זה, עושה לא הגענו לוודאות שכאן זה יצליח. מדוע לא לערוך עוד נסיונות,

ורק בעוד שנה-שנתיים לקבוע את הדברים בוודאות? האם יש דחיפות מיוחדת

לעשות זאת דווקא עתה?

פר ר. וייץ:

ישנה דחיפות מבחינת החומר האנושי. הנסיון

החל כאשר משרד החקלאות ומחלקת ההתישבות

הגישו עזרה ליהודי ניו-זלנדי בשם פרץ, והוא הקים חממות לגידול

עבניות לייצוא. הוא הוכיח לכל המופחים את האפשרויות הטמונות בגידולים

מסוג זה. לאחר שנתיים של נסיונות, שלחנו אותו יחד עם איש המחלקה

להתישבות, פר רוזמן, כדי להפגש עם הקרעין שהתלכד בניו-זלנד ובארה"ב,

וכך קרה שהקבוצה הזו התגבשה. העמדנו אותם בנסיון, הבאנו אותם לכאן

והראנו להם את המקום. היו כאן שני נציגים סניו-זלנדי ושני נציגים

מארה"ב, ואלה קשורים בדבר. כאן קיימת אחידות דעה בין צאצא שר החקלאות

לבין ראש המחלקה להתישבות, כי העניין בשל לבצוע.

השר ח. גבתי:

לסבחן עוסדים כאן שני דברים: הייצור והשווק.

לייצור,
באשר לשאגאק האיש שהחל בכך הוא בעל מקצוע
נדיר, והוא מצליח. השאלה היא האם גם האחרים יצליחו כמוהו. אך על-כך
איש לא יוכל לענות.

מר ל. א. פינקוס: גם לאחר שנה לא נדע זאת.

השר ח. גבתי:
היא שולח לאנגליה כמה טונות עגבניות. מה
יקרה באנגליה כאשר ישלחו כמה מאות טונות
עגבניות, זאת איננו יודעים. זוהי תוצרת יקרה מאד, והחוק שמסוגל
לקנותה הוא די מצומצם. אלה דברים שגם אם תדחה לשנה הבאה, לא תדע
עליהם הרבה יותר מאשר היום. תמיד קיים אלמנט הסיכון.

מר א. שילה:
הסתום עולה על הידוע, ונכון שיטבן מספר
סכנות שלפחות טאחת מהן נשתדל להמנע; פנסים
לחפש עתה ישוב בעל אופי החורג מהקונבנציה, ותוך כדי דבורים על-כך
אנו מכניסים את כל הסכמות הידועות לנו בארץ. כאשר מדובר בבתי זכוכית,
אין בדרך כלל הרבה מה לעשות. מדובר כאן על חקלאות מבוקרת, על שטח
קטן וכמות סים מצומצמת, כשכל אלה סותאמים לכח אדם שעד כה לא עבדנו
איתו אף איננו יודעים אם זוהי בדיוק החקלאות שצריכה להיות, והאם
לאחר שהאנשים יבואו לכאן הם לא ישחנו. לכן, השאלה שעורר חזני, תהיה
קיימת גם בעוד שנה. אנו יכולים לומר כי בתכנון, ניצור לעצמנו דגם
גמיש במידה מכסיפליה, אנו יכולים לומר שנסתכן עד למינימום, כדי
לא להקים כאן מצבה של ישוב. מכסימום גמישות, הן מבחינת התכנון עצמו.
פרוש הדבר שצריך באמת להביא בחשבון תוספת קרקע ופנים, במידה שהנפיון
לא יצליח. לא כל מי שנכנס לדגם הזה, ימשיך בו. מה שקרה כבר במקומות
אחרים הוא, שהישוב מתפלג מבחינת אופיו ומבחינת רצונותיהם של האנשים.

כיום אנו עוסקים בעוד נושא הקשור במים,
באזור פיתחת רפיח. הנושא הזה פלוס הקמת כפר החסמות, ידרשו מאתנו
2 מליון קוב מים, שאחרת היו מופנים לפיתחת רפיח.

השר י. גלילי:
בטרם נעבור לדיון שהפסקנו בפעם שעברה,
אני רוצה לקדם בברכה את שר החוץ, שישתתף
איתנו בעבודתנו, ואנו שמחים על-כך.

פ ח ל י ט י מ :

הועדה רשטת לפניה את תכניתה של מחלקת ההתישבות
של הסוכנות היהודית, להקים כפר חסמות בחבל
אשכול.

הת/7. תקציב ההתנחלויות לשנים 1972/73.

פר יצאדמוני:
אסקור את התכניות לרצועת עזה, צפון סיני
וספרץ אילת. לגבי רצועת עזה עצמה, אלך
סצפון לדרום. אתחד את המצב בכל אחד מהישובים וסהן התכניות שלנו.

השר י. גלילי היו"ר:
אני סקווה שלא תדבר על תכניות שאינן, כי
נתפרסמו בעת האחרונה תכניות שלא הוטט
עליהן ואשר לא פורסמו.

פר י. אדמוני:
חסכים איתי שסום דבר לא פורסם בשמבנ.

נח"ל נצרים - אבו סדין: לפי החלטתנו,

זהו מצפה, ועדיין לא ישוב. בעוד כארבעה חודשים נפעלל את הפעילות החקלאית הראשונה. סיימו בצוע קדוח סים, אך טרם בצענו את שאיבת הנסיון. נראה לנו שיש שם כפויים סים יותר גדולות מאשר חשבנו, ואנו סבורים כי הסים נאים מאספליפר חדש. אנו צריכים לברר אם זהו אספליפר חדש, וכמה סים נוכל לשאוב. זה יתן לנו בסיס להחלטה לגבי עתידו, כלומר הפיכתו של המקום לישוב. במידה והמקום יהפוך לישוב, קיימת החלטה בנוגע לקרקע וסים עבורו, ואת הנתונים האלה צריך יהיה להביא בחשבון כאשר נדון בכך. במקביל לקדוח הראשון שהסתיים, עוברים באתור הקרקע והסים בתחומי סדינת ישראל.

גם הישוב הזה יוקם בתחומי סדינת ישראל.

השר ס. חזני:

אני חוזר בי: בתחומי הקו הירוק.

פר י. אדמוני:

נח"ל כפר-דרום מתבסס על קדוח בתוך טשבצת

הקרקע של הישוב, שהיא מצומצמת. הנסיונות החקלאיים פחות או יותר סניחים את הדעת. גם כאן משתדלים להשלים את טשבצת הקרקע בתחומי הקו הירוק. אנו מנהלים סו"מ על שנויים הנועתיים בהשתייכות הישובים האלה. מדובר על כך שנח"ל כפר דרום יהיה של התאחדות הקבוצות והקבוצים, כמו נח"ל חן-יונס, שמתכוונים לקרוא לו סורג. אצ שני הישובים יתבססו אצאצא על קרקע וסים בתחומי הרצועה, ובעיקר על מכסות סים של חשבונות ייצור ופתוח בנגב הסערבי. במידה ויוחלט על הפיכת אבו סדין לישוב, הקפדה הדתי יקבל אותו, כאשר הסים יסופקו לו מאזור זוהר-צאלים. זוהי ההצעה הנועתיית אשר עומדת על הפרק. במידה שנבצע זאת, טערכת הסים חתוגבר.

השר ס. חזני:

אין כאן ענין של פתרון כפוי, אני מקווה.

מר י. אדמוני:

יש לכך הסכמה של כל הצדדים.

מושב שדות עבר את הנסיון בהצלחה, מבחינה

חברתית, אך מבחינת העבודה הערבית, אפשר לקרוא לכך אי הצלחה. נשתדל במידת הניתן להפחית את כמות העבודה הערבית, ולו גם ע"י אינטנסיפיקציה של הענפים החקלאיים. הישוב עבר את הנסיון עם 30 מתישבים, כאשר 14 נוספים נמצאים בתהליך של כניסה - 7 בכנסו ו-7 יכנסו בזמן הקרוב. לקראת העונה הבאה, כל חמישים היחידות תהיינה מאוכלוסות ופעילות. החומר האנושי: בדרך כלל בני הארץ, משפחות צעירות, עד גיל 30, כאשר לכל משפחה יש מספר ילדים.

השר י. גלילי היו"ר:

אחוז גבוה מביניהם, הם בני מושבים וקבוצים.

מר י. אדמוני:

פיתחת רפיח ב': פעולת הכשלת הקרקע ע"פ

הקרן-הקיימת היא יפה מאד והרבה יותר זולה

מאשר כמושב הראשון. לפי התכנית שלנו, המתיישבים הראשונים יכנסו ל-16 היחידות הראשונות בינואר-פברואר בשנה הבאה, ולקראת החורף הבא הישוב יהיה מאוכלס. המרחק בין שני הישובים הנקראים פיתחת רפיח, הוא כקילומטר. ישנם דיונים בקשר להקמת מרכז הגוש, האם להקיסו בצמוד לאחד הישובים, או בנפרד.

מושב דיקלה אוזרח ע"י תנועת החרות,

ויש בו היום כ-50 מתיישבים. בהאחזיות הנח"ל באזור יושבים כמאה חיילים.

בדיקלה יש 32 חברים ו-20 יתווספו לאחר שירותם הצבאי. כלומר, מבחינת

הגבוש החברתי, עדיין יש בעיות.

אשר לפתוח המסקי: אנו ממשיכים בפתוח שטחי

שלחין לאורך החוף ובמטגרת סגירת השטחים באזור. למעשה הושלמה מסבצת הישוב. מקורות ביצעה שני קידוחים שטחיים, כחלק ממערכת הקדוחים באזור הצריכים לתת עד 4 מליון קוב מים, לפי ההערכות האחרונות של תה"ל. שני הקדוחים האלה בוצעו, והם יאפשרו הגברת אספקת המים לדיקלה, לצורך עבוד מטעים וגן ירק. הנקז אאא נוחן 70-80 אלף קוב לשעה. מדובר על תפיסת מים עיליים הזורמים לים. מה שאנו עושים אינו נקז פתוח בתעלה, אלא נקז תת-קרקעי ששואבים ממנו מים. אנו מתכננים את הישוב כישוב קבע. ישנן בעיות ארביכליות מסוימות, ואנו מקווים שאפשר יהיה להתחיל בבצוע התכניות תוך מספר חודשים. דיקלה אינה רחוקה מספת הים, ואנו מתחילים לפתח את שפת הים כענף קיום לישוב. בשבת האחרונה היו בחוף הים במקום 200 סכוניות. למעשה, זהו חוף ים נוח לאנשי באר-שבע, שהאלטרנטיבה האחרת עבורם היא חוף אשקלון, שאינו יותר קרוב. כל ישובי הנגד, כולל ישובי השומר-הצעיר, נוסעים לשם. אנו מצפים לסיוע משרד התיירות, כי אנו רואים בתיירות ענף קיום למקום.

ישנו ישוב נוסף באזור, הוא נחל סיני, שכנראה

ייקרא חזון-סיני.

מי מחליט על שמות?

השר י. גלילי היו"ר:

ועדת השמות הממשלתית, צ"ו"ר שלה הוא אברהם בירן.

פר י. אדמוני:

השר י. גלילי היו"ר:

לפי החלטת הממשלה, נח"ל סיני תאוזרח ב-20.5
סר י. אדמוני:
 שנה זו לפי החלטה שנתקבלה פה, הישוב יתקיים

על המים הקיימים באזור. אם נצליח לרכז מים נוספים, נעשה זאת. הישוב יתפרנס בעיקר על פתן שירותים לצה"ל. הפרוייקט הראשון המתוכנן עבורו, הוא מכבסה אזורית לצרכי צה"ל. כן חושבים על הקמתה של מעשיה ניטראלית באזור. מיקום הקבע של הישוב עדיין אינו ברור. מבחינת התקציבים והתעסוקה איני רואה בעיות מיוחדות לישובי האזור. אני חושב שאנו עומדים במצב בו נוכל לספק תעסוקה לכח השבודה המצוי באזור. יכול להיות שבנח"ל סיני נהיה מוגבלים ל-70 איש.

נח"ל-ים: זוהי האחזות נח"ל בעייתית מאד.

לא הצלחנו להתגבר על בעיות הדייג באזור. הערבים דגים שם מצבה יותר מאשר בתקופת השבצים. נפתחו הסעברים ליטה, ובכל זאת לא הגענו למצב שנוכל לוטר שיש מקום לקיום הישוב. בימים הקרובים ננסה להכניס שני שנויים שיהיו המבחן הסופי למקום, כדי להחליט אם להפנות או לחדול. ננסה להכניס שיטות דייג נוספות, בעיקר שיטת ז'ארף, של דייג באמצעות סיכון; ב. קבוצת אזורית של 12 בחורים שהיו בנח"ל-ים, חשב בהאחזות ותעבוד כקבוצת דייג. היא תדריך את החיילים הנמצאים במקום. אם נווכח כי יש אפשרות לבצע דייג בעזרתם, אני חושב שנבוא בהצעות להמשך קיומה של ההאחזות, או הפיכתה לישוב אזורי. במידה ולא נצליח, צריך יהיה להעמיד את השאלה על סדר יומה של הועדה הזו, כי הנח"ל והקבוץ המאוחד לוחצים על החלטה אם להשאר או לא להשאר שם. הם טוענים כי אם אין סכוי לקיומו של הישוב, אם אינם רואים טעם להמשיך להיות שם זו השנה השישית. ננסה להפעיל את השיטות שציינתי, ואני מקווה כי תוך שנה תהיינה לנו מסקנות, מה אנו עושים הלאה.

בניעותא ודי-זהב, אלה שני ישובים בדרום

סיני. הראשון הוא ישוב, השני מצפה, שלגביו אמרנו כי נחליט אם להפכו לישוב או לא, לאחר שנראה אם יש אפשרות לכך. בשני הישובים האלה, הענף העיקרי הוא התיירות, וכאן יש שתוף פעולה מצויין עם משרד התיירות אשר סגלה הרבה רצון טוב ונותן הרבה סיוע. בנואייבה (נביעות) התחלנו בפתוח החקלאות, הנשענת על המים שבאזור. כבר סיפרתי כי מצאנו בקדוח שנערך במקום כמות מים של 70 אלף קוב לשעה, כמות שהיא די גדולה. הגידולים שהגענו אליהם במקום זה, הם מהיפים והטובים שקיבלנו על ספת ההתיישבות הישנה או החדשה. ישנה הצלחה יוצאת מן הכלל של הגידולים, וזה מעודד אותנו ופביא ללחץ מוגבר מצד אנשים הרוצים להתקבל כחברים בישוב. הקבוצה העיקרית של המתיישבים באזור, היו חברי גרופית. במקום יש עתה אוכלוסיה של קרוב ל-30 איש. איננו רוצים בגידול מהיה מדי של האוכלוסיה, כי לא ידוע עוד מה יהיה עתידה, וישנו קושי מטוים בקליטה. רוב המתיישבים אינם רוצים לעבוד בשירותים אלה בחקלאות. באופן טבעי, עיקר העבודה במקום תהיה בשירותים, אם כי הנטייה מצדנו היא לפתח את החקלאות ולא את השירותים. אנו עורכים בדיקות וסקרים ראשוניים בנושא הדיג, והגענו להשלחות די טובות, אם כי לאחר השקעות גדולות.

באשר לפתקני קייט, הקמנו בכנסיה שיש בה

כ-100 מיטות, והיא פועלת במבנה ישן של סולל-בונה, ששימש אותה בעת פריצת הדרך לשרם-א-שייח. יצרנו במקום גם מזנוני חוף. אנו מקווים כי תוך כמה חודשים ניגש לבניית הבתים הראשונים למשפחות. אם נדבר על בניה, אפשר יהיה לדבר גם על אגאק קליטת אנשים נוספים. הישוב ייבנה על חוף הים, קפת מזרחה למחנה הקייט. אנו מקיפים מבנים לשכון החברים, ומקיימים שירותי תיירות. לפי כל הסימנים, שני הישובים עמדו בכבוד רב באספקת

סר יצאמוני

שירותים למטיילים בפסח. במידה והגיעו אלינו הדים, הם היו חיוביים בהחלט, וזוהי תעודת כבוד לשני הישובים האלה. אנו מצפים לכך שבקייץ תהיה פה תנועה קבועה של מטיילים, שלא לדבר על הקשר בין שני הישובים לבין קבוצות צוללנים שהציעו להביא למקום קבוצות של צוללנים. בנואייבה מדובר על פתיחת סועדון צוללנים ישראלי ובדי-זהב על סועדון צוללנים סחפ"ל.

תכניות הפתוח שלנו הן בתחום התיירות, פתוח מקורות מים בנואייבה, כאשר לצורך זה נצטרך לבצע קדוחים למציאת מי שתיה גם בדי-זהב. מנסיוננו בעונה הקודמת אפשר לציין בספוק כי ההחלטות שהחלטנו והמעשים שעשינו, די הצדיקו את עצמם, מבחינה אחת לפחות, שלש לנו אחיזה לאורך הדרך וקיימת אפשרות לתת שירותים בצורה מתאימה. יש גם מספר ילדים, בנוסף ל-20 המבוגרים היושבים בדי-זהב. הקבוצה אינה גדולה, בגלל ההגבלה שלנו. אנו סגבילים את הגידול משום שטרם הוחלט אם להפוך את הנקודה לישוב במסגרת של קבע.

סר ש.אבני:

אתיחס קודם כל לחלק השכוני. אנו עוסקים

היום בשלבים שונים של בניה וחשתית ב-2

עשבים חדשים שהוקמו מאז מלחמת ששת הימים, המתפצלים ל-38 ישובים אורחיים ול-14 האחזיות. סן הראוי להכיר כי בבנחה בישובים אלה, אנו נתקלים בכל סגרון הקשת של התכונות והאופי מבחינת הבניה, מן כמה שנוגע לעבודות הבסוס, הן בנוגע לתכונות הקרקע והן בנוגע לסבנים, שלא לדבר על הצורך להתחשב בסוגי האקלים השונים, בכך שבמקומות אחרים יש לחסם את הסבנים ובמקומות אחרים יש לצננם. תכונה אחרת המאפיינת את הבניה היא שברוב המקומות אנו מצויים לבנות בניה בטחונית, הן לצורך סגורים והן לסבני צבור, ובסטנדרט גבוה יותר את הסבנה הבטחוני והתאורה

הבטחונית, כפי שהדבר מוכתב ע"י שלטונות צה"ל המוסמכים.

הערה שלישית נוגעת לצד הלוגיסטי: ברוב רובם של המקומות היינו צריכים לבוא לשטח לא מתורבת ולהכין מהתחלה את חנאי הקרקע והתכנון. אין צורך לומר מה זה אומר מבחינת מסך הנצוץ וההוצאות. אני סבור שהיום אפשר לומר במידה רבה של ספק, כי ברוב-רובם של המקרים עלינו על דרך הסלך, כך שהבניה ברוב-רובם של הישובים נמצאת בשלבי סיום, או שכבר נסתיימה. למרות התנאים הקשים של הרחוק והבודוד ברמת-הגולן, ושל החורף הארוך שהפריע לבניה, בסך-הכל מסך הבניה לא היה יותר ארוך, ולעיתים אף יותר קצר מאשר במרכז הארץ.

השר י. גלילי היו?ר: כיצד אתה מסביר את מסך הבניה הקצר יותר?

סר ש.אבני: אסביר זאת. קודם כל יש לציין שישנם כמה קבלנים הרואים בנוסף על תפקידם הפרוזאי כקבלנים, גם את הנצוץ הציוני, ולכן הם נותנים תשומת-לב מיוחדת לבניה באזורים אלה. אני יודע שהם מגייסים עובדים ממרכז הארץ, וזה עולה לא מעט גם לקבלן. זה מזכיר לי את התופעה שהיינו עדים לה בתקופת הבניה של חדרי הבטחון בגליל וברמת הגולן. הצלחנו לעניין את מקורות, שעלתה על הגל הזה, וזו היתה תרומה טובה הן מבחינה מקצועית והן מבחינת מסך הבניה. מה שקרה כאן, ואינו מקובל במקומות אחרים, הוא שמדי פעם בפעם אנו מקבלים הרשאה של האוצר להקדים את הבניה לפני התאריך הסופי. על-ידי כך אנו חוסכים מספר חודשי בניה, דבר המאפשר לנו לעקוף את תקופת החורף, הגורמת לעכובים רציניים, כי לאחר החורף צריך להמתין עד שהקרקע מתייבשת. אותה בעיה קיימת גם בגוש-עפיון, אם כי לא באותה מידה של חריפות.

ההשקעות בבניה במספרים נומינליים, כולל תקציב '72; מתקני בטחון, מבני צבור וכו' - תגענה ל-250 מליון ל"י. בתכנית החדשה יש בניה בהיקף של 67.5 מליון. התכנית החדשה תאפשר לנו להרחיב את הבניה במתקני ישובים, ולהתחיל בבניה ב-6 ישובים חדשים. אם מדובר על חלוקה אזורית, אז 17 ^{ס-42} מהישובים נמצאים ברמת הגולן, מהם שתיים הן האחזויות, גשור ואל-על; 11 בבקעת הירדן; 3 בגוש עציון ו-9 בסיני וברצועת עזה, מהם 5 האחזויות; כנגב ובערבה 8 ישובים, מהם שתי האחזויות, ושונות: מי-עמי, מעלה הגלבוש, מבוא-חורון, וצור נתן. X

רמת הגולן הוא חבל ארץ קשה במיוחד. יש צורך לבצע סקר מיוחד ללסוד תכונות הקרקע מבחינת החלחול, ולצורך הביוב האזרחי. אשר לחבול האזור לרשת הארצית של החשמל, בחלק הצפוני הושלם הדבר לפני שנתיים, ובחלק הדרומי יושלם בעוד שנה, ויגיע ספסעל קורסי ועד לרמת מגשימים. התקציב החדש תאפשר הרחבה ופתוח של 29 ישובים קיימים ו-9 חדשים. בפעם הקודמת, בעת פתיחת הדיון, דובר על סגבלות תקציביות, ועל-כך יש לי שתי הערות. לא אומר כי אין בדרך-כלל סגבלות, מבחינת היעילות בבצוע והעמידה בלוח הזמנים, וגם מבחינת המחיר שהבניה עולה בסופו של דבר. לא צריך להרבות בדברים כדי להסביר, כי פצול הבניה ל-4-5 שלבים, אינה מהווה אתגר לקבלן, ובסופו של דבר הבניה סתייקרת. כאן אי אפשר לבנות בבת אחת אלא בכמויות קטנות, אך בשיים-לב לסצב התקציבי ולדיונים סביב התקציב, קשה לומר שהענין קופח, וזה נותן תשובה סבירה ביותר לבעיתם של ישובים קיימים. הנכון הוא שבמסגרת הסגבלות האלה, שלושה ישובים שהיו על הפרק, וקיימת הסכמה להקיסם, לא נכללו בתכנון החדש. הישובים הם תל-טל, סרכז חיספין ומחולה ב'. אם תעיינו

מר ש. אבני

בטבלאות שהצגנו בפניהם, לגבי הבניה החל במלחמת ששת הימים, כולל תכנית
מפורטת לגבי '72, - תווכחו לדעת כי מספר יחידות המגורים הוא 1567 פלוס
327 חדרים. יורשה לי להעיר כי מספר החדרים גדול יותר, כי במקרים
מסוימים שפצנו חדרים קיימים, והשפוף מופיע בחלק המוקדש לשפוצים. יחד
מדובר כנ-1900 יחידות. שהאוכלוסיה הקיימת בהם, לפי נתונים שהציג
מנהל מחלקת ההתיישבות, היא קרוב ל-900. כאלף יחידות דוור ש-62 מהן הינן
חדרים, שיועדו לאכלוס נוסף, כאשר חלק מהמועמדים קיים בעין, אך אלה
לא יוכלו לבוא, כי הבניה עדיין לא גמורה. בחודשים יוני-יולי יש לקוות
לתאילת האכלוס. הוא הדין לגבי מקומות נוספים שלגביהם קיימים המועמדים
אשר מחכים לגמר הבניה.

בטכום, הקציב המאשר את הבעיה כפי שהיא

מוצגת כאן, ברוב המקרים מאפשר הכפלת האכלוס בישובים שעליהם מדובר.

על מה מבוססת ההנחה שלך, כמה צריכה לעלות

מר ארקין:

יחידת דיור?

ההערכה סבוכה מאד ומשתנית מיום ליום. לא רק

מר ש. אבני:

האכלוס אלא גם המצב הפנימי בישוב שמתנה מיום

ליום. יחידת הדיור, בין אם היא קבוצית ובין אם היא מושבית, נבנית
בסטנדרט יותר גבוה ועל שטח יותר גדול מאשר צאצאאל בתחומי הקו הירוק,
כתפריץ לאלה ההולכים לשם. התפריץ ניתן גם למשפחות, אך בהרבה מקרים אלה
עוד לא נוצרו. אנו נפגעים מלהכין יחידות תת-סטנדרטיות, כל אלה מעוותות
את מערכת הדיור של הישוב. כאשר האוכלוסיה מתבגרת *אנליזה ארוכה*, נשארת היחידה

התת סטנדרטית וצריך לנטוש אותה או לעסוק בעבודות הרחבה, ואז הדבר אינו משתלם. המגמה היא לבנות מלכתחילה יחידות הסתאימות לסטנדרט המצופה והמקובל. אם זוהי יחידה משפחתית, כל זמן שהמשפחה אינה קיימת, היא סתאימה לסגורי כמה חברים. לגבי דירה, מדובר ב-3-4 חדרים. התמונה נכונה אך עלולה להשתנות ברגע שנוצרת משפחה. הבאתי נתונים על השנויים הדמוגרפיים הפנימיים ועל קליטת חברים. ברוב המקרים המספרים ניתנים להכפלה, ובכמה מקרים ע"י שנוי דמוגרפי בחוץ הישוב.

השר י. גלילי היו"ר:

אני מבקש מיחיאל וחברים אחרים שיש להם סה לומר בנידון, להשיב על השאלה, האם בדרך כלל ניתן להגיד שפצב השכון הראוי לדירובישובים שמעבר לקו הירוק, מאפשר להם לקלוט סתיישובים חדשים או לא לדחות סתיישובים חדשים? האם לא קיים מצב שבגלל העדר שכון סתעכבת קליטת האנשים הסוכנים ללכת לישובים אלה?

פר י.אדמוני:

אני רוצה לפתוח בהודעה קצרה שלדעתי היא חשובה: נפגשתי עם נציגי הסתיישובים ברמת הגולן לפני כמה ימים, ועם נציגי התנועות הקבוציות, וכולם שאלו מדוע הם נמצאים בפצב די טוב סכחינת התקציבים לשכון, כאשר התקציב לפתוח המשק הוא קטן, והמצב מקשה עליהם. בדיונים על התקציב לשנה זו, אטרנו כי אנו רוצים לחת עדיפות לשכון, כי בכל הדיונים עלתה השאלה אם ישנם אנשים הסוכנים ללכת להתיישובות או לא, והתזה שלי הייתה שאיני יודע להשיב, כי אף פעם לא העמדנו את השאלה במספחן אמיתי, כי אף פעם לא היה שכון מעבר לטה שצריך, וחמיד בצמצום. המגמה הייתה להוסיף את יחידות השכון האלה, כדי לבדוק אם יש או אין אנשים. אם אני צריך לענות ישיבות על השאלה שהציב השר גלילי, הרי שהתשובה היא שלילית, קודם כל משום שגמר הבניה עליו אנו מדברים כאן, הוא ענין לשנה-שנתיים. ישנו תקציב ל-71/72, אשר ייאפשר

קליטה ב-73/74. היום אנו נמצאים במצב שאינו מאפשר לנו לקלוט אף איש במרבית הישובים. נכון שבזמן האחרון המצב נעשה יותר נוח, אך אם אתה שואל, האם אנו יכולים לקלוט עוד אנשים, התשובה שלי היא שלילית. אנו מוגבלים גם היום בשכונן וגם לאחר כל מה שעשינו נעמוד במצב חמור, וכך יהיה גם בשנים הבאות. בקבוצים הרזרות שבנינו מקטנות, ויש ספקות גדולים אם יוכלו לקלוט כח אדם. כל הקבוצים אומרים שלפי כל הנתונים שיש להם, יהיו להם יותר אנשים מאשר יחידות בנויות. במה שנוגע לישובים האחרים, איננו רואים קושי במלוי הצרכים, אך גם לאחר שנבצע את התכנית לבנות 80-100 יחידות, תהיינה 40-50 יחידות בנויות, זאת בעוד כל הישוב בנוי על 100 יחידות. כלומר, נגיע ל-100 יחידות רק כאשר הישוב יהיה בן 7-8 ואולי בן 10. לומר שמה שנעשה מאפשר לנו אכלוס בקצב הטרור וקליטה של כל מי שרוצה לבוא, אני אתן על-כך תשובה שלילית.

השר ס. חזני: מה שאני בא לומר או לבקש אגא - וזאת רציתי לעשות עוד לפני שהיו"ר שאל את שאלתו, ועתה על אחת כמה וכמה - הוא כי אבני הזכיר בדבריו שלושה מקומות שבהם טרם הותחלה הבניה ואי אפשר לקלוט אנשים. המקומות הם מרכז היספין, מחולה ב' ותל-טל. אני מבקש לדעת, מדוע?

השר י. גלילי היו"ר: ישנן סיבות הנעוצות במגבלות תקציביות. זאת לגבי מרכז היספין ומחולה ב'. לגבי תל-טל יש לכך הסבר אחר.

השר ס. חזני: אני יודע שאנשים יושבים במבנים זמניים ומפתחים מפעלי תעשייה ובפיה, בשעה שהישובים

סחכים להם, אני בא להציע כאן משהו: אני רוצה לבקש ממשרד השכון ומיו"ר הועדה הזו לדאוג לכך שהאוצר יתן הרשאה תקציבית להתקדם בבניה על חשבון התקציב של השנה הפאה, במקומות בהם מתבצעות עבודות החשתית.

פר אייגנס: מה שאומרות הטבלאות הוא, שיש רזרווה תקציבית

מסוימת, אך אם עוברים על הפעלאות של כל

ישוב וישוב, הבעיה די חמורה וברוב הישובים אין אפשרונות קליטה. כי בכמה מקומות יש בניה זמנית ואכלוס זמני. במושב רמות למשל, אנשים יושבים במבנים זמניים, כאשר הבניה תמתיים רק בעוד שנה או שנתי וחצי. אפשר היה לקלוט יותר אילמלא המגבלה של השכון. הבעיה דומה גם בישובים המושביים. אם בפיתחת רפיח ב' מדובר על קליטת 44 חברים בינואר 1973. הגבלנו את הבניה ל-35-36 יחידות, כי לא רצינו לאכלס את הישוב בבת אחת ולסגור כל אפשרות לקליטה באופן הדרגתי. יש במסק המושבי חומר אנושי שאפשר לקלוט, ואני חושב שרוב היחידות שתבנינה כאן תאוכלסנה עם קמר הבניה. איני מבטיח קליטה של 100%, אך 80-90% בוודאי.

פר י. ארקין: נשמעו כאן הערות על מגבלות ועל לחץ תקציבי.

בהשוואה לסד התקציבי שהיינו נתונים בו בשנה

שעברה, קשה לדבר כאן על לחץ. התקציב ניתן ביד די פתוחה, גם בנושא השכון וגם בענין פתוח המסק, כי ענין הקליטה קשור גם בנושא המסק. אני טוכן לבדוק אם העניינים שכבר נידונו, אכן בוצעו, אך אני קובע שהמושב לחץ ליד תקציב '72, אינו קיים. לגבי נושא הדיור, אני חושב שאנו די רצים קדימה בענין זה. קשה מאד לומר כי איננו מצליחים לקלוט בגלל מחסור בשכון. אני חושב שכדי להרהר בקול רם ביחס לפרופורציות בין יחידות הדיור בישובים אלה, וכאשר באצם לדון בכך, צריך להבדיל בין מושבים לבין קבוצים. אני מקבל את ההנחה שבמושבים אי אפשר לשחק עם פתרונות זמניים.

אני מקבל את ההנחה שאי אפשר לשחק עם פתרונות זמניים, כאשר ידוע שהיחיד יהפוך למשפחה. האפשרויות לבנות הן רק של יחידות דיור ולא של אחרים, אך בקבוצים המצב די שונה, כי תמיד יהיו שם כאלה שאינם מהווים משפחות. תמיד יהיו בני-נוער. כאשר אני מסתכל על המספפים של יחידות/ דיור בישובים שהוקמו, יש לי הרושם שהפרופורציות בין יחידות הדיור לאחרים שנבנו יכלו להיות יותר טובות, והחשש הוא שיחידות הדיור שנבנו יכלו להיות יותר טובות, ואלה שנבנו למשפחות, כיוון שהייתה ריקות, תתפסנה ע"י רווקים, כאשר אפשר היה להסתפק בהשקעה יסתר קטנה ביחידות דיור עבורם. השאלה היא אם לעתיד לבוא לא צריך יהיה לשים את הדגש על חדרים ולא על יחידות דיור. לפי הנתונים של עין זיוון ומבוא חמה, בנינו 168 יחידות דיור, בעוד שבמקומות אלה ישנן רק חמישים משפחות. מדוע צריך היה לאכלס את הרווקים ביחידות משפחתיות, כאשר יותר זול היה לבנות עבורם חדרים. בעין זיוון יש 48 יחידות דיור לעומת 12 משפחות, במבוא חמה יש 19 משפחות והרבה יותר יחידות דיור. לכן, בעתיד יש לשים את הדגש על חדרים ולא על יחידות דיור.

השר ח. גבת:

אינני רואה את המצב קודר כפי שיחיאל הציגו.

אם אני בוחן את המצב תוך שנה מהיום, אני

סוצא שבכמה אזורים תהיה אפשרות להכפיל את מספר המתיישבים. נביח שלפי המספרים האלה יש ברמת הגולן 990 מבוגרים. השכון שייבנה עד סוף שנת התקציב מסאיר רזרווה של בניה המאפשרת קליטתם של 968 נוספים. בבקעת הירדן יש אמצאל 345 מבוגרים ותהיה אפשרות להגדיל את מספרם. אם אני סביא בחשבון אדם לחדר ומשפחה ליחידות דיור, אפשר יהיה להוסיף עוד 124 איש, כלומר תוספת של 50%. בסיני ובצועה אפשר יהיה להוסיף 174 לעומת 171 הקיים שם היום, ובנגב ובערבה 357 לעומת 257. בנוש עזיון יש אפשרות להוסיף 160 על אלה שישנם שם היום. אני חושב שזהו מצב שיכול לספק אותנו

פחות או יותר.

זה יהיה המצב בסוף שנת התקציב, אך לא לעת
עתה.

השר י. גלילי היו"ר:

במושב רמות ברמת הגולן יש בסך הכל 34
מבוגרים, 12 משפחות ו-10 רווקים. אם בסוף
התקופה יהיו להם 50 יחידות דיור, פרוש הדבר שיש להם אפשרות לגדול
פי שלוש בבת אחת, לחפשיים יחידות במקום 17 כיום.

השר ח.גבתי:

ביום אין הם יכולים לקלוט.

מר אייגפ:

איני יודע איך בונים בית תוך שבועיים. לא
יעזור לנו אם נבכה על-כך שהיום חסרות לנו
יחידות דיור. מה שמעניין הוא, מה יהיה המצב בעוד שנה. אני מבין שהכסף
סובסח וגם הבצוע, ואיני יכול לראות את המצב כל-כך נורא. אני חושב שגם
ברמות אפשר לשכן היום יותר מ-34 משפחות. יש שם מחנה ובתי נופש.

השר ח.גבתי:

הם גרים שם רק בבתי נופש.

מר י. אדמוני:

אני חושב שאם הגורם המגביל הוא שכונ, ואם
עד סוף השנה נוכל להכפיל את האוכלוסיה

השר י. גבתי:

ברמת הגולן, ברצועה ובטיני, אאו להגדילא ב-50% את האוכלוסיה בבקעת הירדן, -
לא צריכה להיות לנו הרגשת נחיתות בבצוע תכניות ההתיישבות שלנו.

פר ש.אבני:

חבל שמסתמע כאילו יש וכוח בינינו. כולנו מעונינים שהישובים יהיו גדולים. אנו סבורים כי מעשינו הם ההסברה הכי טובה, אך באמצעי הקומוניקציה שישנם, זה אינו מספיק. היו מקרים בהם אנשים שאין להם שייכות לנושא הזה, הפנו את כל הטענות כלפי משרד השכון, אך בשטח זה חל שנוי מהותי. התבררנו, המעשה ברובו נעשה, רובם נהנים, אם כי לאחדים יש בקורת של אניני טעם, אך עפ"י רוב הבניה גם טובה וגם יפה. היום זה עונה על הצרכים בכל מקרה, או שיענהא בסוף השנה. בדברי הדגשתי כי זוהי מטריה הראויה לתכנית רב שנתי, והיא היתה פותרת הרבה בעיות גם במשרד השכון. אנו לא חיים כחלל הריק, ואיש לא יעלה על הדעת לדרוש חצי מליארד ל"פ לפטרות שכון בהתישבות. בגלל עתוויי הבצוע, לא סן הנמנע שפה ושם נוצרו קשיים. יחד עם זאת, סתוך הנסיון, ישובים שהיו מעונינים לקלוט, הצטמצמו לתקופה מצומצמת, ובכל זאת קלטו. אני רוצה לומר כי המגבלה לגידול הישוב היא לא רק בעניני שכון, מה גם שבסוף השנה נעמוד במצב יותר סביר מאשר היום, והלוואי שהלחץ יהיה מצד המועמדים הראליים על הבניה, מאשר להפך. נקווה שלא תעמודנה יחידות דיור ריקות. קיימת אמנם סכנה, שבאין מועמדים מספיקים, יוצרים רווחה יותר גדולה, אך אני חולק נפרצות על הנסיון להחזיר אותנו אחורנית וליצור מערכת דיור חת סטנדרטית⁷.x

יכולתי להביא מספרים רבים, אך תמצתתי זאת לסיניטום. כאשר הולכים לישוב קבע כל"א שלב של הכנות, אם בונים שלושים יחידות, 16 מהן הינן משפחתיות ו-12 יחידות נעורים, היכולות לשמש בודדים בצורה נאותה ובשעת הצורך. כאשר יש משפחה נוספת, זה יכול להיות שכון נאות בשעת הצורך, כאשר מתווספות משפחות. יש לנו נסיון של מקרים בהם האוכלוסיה בקבוצים גדלה, וכמה היינו צריכים להשקיע בשכון לאחר מכן, כדי לספק את הצרכים. מבחינת ההשקעה לטווח ארוך, זה יוצא יקר יותר. יש גם להתחשב בכך שפי שהולך למקומות האלה,

צריך לפטרף אותו, ופגיע לו יותר מאשר במרכז הארץ.

אשר להצעתו של השר חזני ביחס לחיספין, אני נמצא קצת בטבוכה: כאשר התשתית הקרקעית מתוקצצת, אנו מתחילים בהכשרת שטחים וכבישים, כאשר בסביבות דצמבר או ינואר אנו יודעים את המסגרת החקציבית לשנה הבאה. לקבי מקרים אקוטיים, כאשר מסך הבניה ארוך איותר, אנו מקבלים הרשאה להקדים את החקציב בכמה חודשים. נכון שיש "אובר לפינג" של מספר חודשים. נכון גם שבשלב ביניים מסוים, לאחר הכשרת הקרקע, אפשר היה להעלות את הקבלן לבצוע העבודה. אני חושב שזה יכול להיות בסביבות אוגוסט-ספטמבר. אך כדי להפעיל את הבניה, אין די בהרשאה. צריך גם ללוות אותה, אחרת הקבלן לא יהיה מוכן להשקיע בבצוע. כאשר מדובר בבצוע עבודות התשתית בחודש ינואר, אנו כמעט לא צריכים להשקיע כסף, כי הקבלן עצמו זקוק לחודש כדי להתארגן, ואחר-כך מפילא אנו פולשים לחודש אפריל, תחילת שנת החקציב החדשה.

השר י. גלילי:

אני רוצה להציג שתי שאלות ליחיאל:

1. מה המצב לגבי הצורך של הקבוץ הארצי במשבצת קרקע התישבותית ברמת הגולן, בשים-לב לסגבלות של הישוב גשור;
2. מה היה בדיוק הסיכום בענין תל-סל? זאת אני שואל על סנת שתסביר, מדוע לא נקבע תקציב לתל-סל.

אשחאצאאאאאא
סר י.אדמוני:

בענין המשבצת של הקבוץ הארצי, היינו בזמנו מסקנים לגבי הסיקום של נח"ל גשור.

השר י. גלילי:

בוא נעשה הסכם שלא תציעו את ההצעות שלנו

השר י. גלילי

אשר לא נתקבלו, וגם אנו לא נזכיר את ההצעות שלכם אשר לא נתקבלו.

פר י. אדמוני: נאמר על השטח שהיה סיועד לנחל גשור, כי אינו

פתאים להתישבות. במסגרת התכנון להתישבות

קבע ברמת הגולן, תכננו הקמת קבוצת רביעי, נוסף לשלושת קבוצי האחד -
 סבוא חמה, כפר חרום וטרומ הגולן - גם מבחינת הקצאת הקרקע והמים. הקצאה
 זו הועברה לקבוץ הארצי, ופציגיו מסיירים היום בשטח על סנת להחליט על-כך.
 יש אפשרות להקצות להם שטח. במסגרת תכניות ההתישבות ל-73', נביא הצעה
 לאזרוח נח"ל גשור והתחלת הקמת ישוב קבע.

לגבי תל-טל, קיימת התלבטות גדולה בקשר

להקמת הישוב, וההתלבטות נובעת לכח אדם. הנח"ל הודיע כי איושו של

הישוב ע"א גרעינצא נח"ל אינו בא בחשבון. המקום סיועד לקבוץ המאוחד,

והקבוץ המאוחד אינו מסוגל לאייש את תל-טל ע"פ קבוצה אזרחית לפני שנת

75'. דבר שני: כל פתוח צמצא הירדן מותנה במקורות מים. קדוח המים לתל-
 בבקעת

טל יבוצע רק בשנת הכספים הנוכחית. לכן הצענו לדחות את הקמת הישוב בתל-

טל עד שיהיו סמצאים בקשר למים. המצב כאן די דומה למצב בבוקעה ב', אשר

נידון בזמנו ולגביו הוחלט כי יש לחכות עד לקדוח המים. דבר נוסף שאני

רוצה להעיר בקשר אליו, הוא כביש הגישה. גם צמצא צמצא וגם קקמת הישוב
 קדוח המים

תלויים בכביש הגישה, שהוא יקר ולא מתוקצב עדיין. נציע כי כדי לאפשר

את בצוע הקדוח, יותחל בבצוע כביש הגישה, כדי שנתקדם לפחות בנושא זה,

וכדי שנוכל להגיע לשטח ולהכינו. מבחינת כח האדם ומבחינות אחרות, הקמת

הישוב לא היתה בשלה.

מה עם מחולה ב'?

השר ס. חזני:

פר י. אדמוני:

חסר תקציב.

תא"ל ש. גזית:

אנו לא שלמים עם הדחיה בתל-טל, ויש ברצוננו
לבדוק את העניין עם מחלקת ההתישבות, כדי
לבצע את התכנית בהקדם. עד סוף שאני יודע, אין קשיים במציאת הקרעין.

השר י. גלילי היו"ר:

אין מניעה לבדוק משהו שיש צורך חיוני לבדוק.
אין זה נכון לייחס למר ארקין מה שיכול
היה להשתמעה כחללה של הישיבה הזו, כאילו הוא מציע לבנות בטונדות. הוא
העלה את הבעיה לגבי הזיקה בין המטרוז', מספר החדרים והאוכלוסיה.

לגבי התקציב בכללותו, אני רוצה לומר שהמגבלה

היא
אתקציבית, אך אני משבח את שתוף הפעולה שהיה בין שר האוצר, שר השכון
ושר החקלאות, שבתנאי מיטת הסדום שעמדנו בהם בעת קביעת התקציב לשנה
הנוכחית, בכל זאת הקציבו את הסכומים לפעולה הזו, אם כי יש פעולות
שנדחו מסיבה תקציבית.

(הישיבה נבעלת)

פרוטוקול

ישיבת הועדה להתישבות

ט"ו בשבט תשל"ב-31.1.72

סודי

עותק מס' 28
28 שמורים

י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, ס. חזוני, נ. פלד, ס. קול. נכחו השרים:

ס. דיין, פ. ספיר, ז. שרף. נעדרו השרים:

א. ל. דולצ'ין, ר. וייץ, ס. קרונה, ע. שפירא. נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית:

ל. א. פינקוס, י. צור, א. שנקר. נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית:

שתתפים נוספים:

מסעם הממשלה:	ש. אבני	-	משרד השיכון
	י. ארקין	-	משרד האוצר
	חא"ל ש. גזית	-	משרד הבטחון
	י. שביא	-	לשכת השר י. גלילי
	ס. ששון	-	משרד החוץ

מסעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, ס. שפיר.

א. אלישנסקי - מזכיר הועדה

2-21	1972/73	תקציב ההתנחלות לשנת הכספים	הת/2	סדר היום:
21-22		קבוצת עיר אבנח	הת/3	
22-27		הטפול בגרעין "די-זהב" בדהב	הת/4	
27-29		נחל סיני	הת/5	

רשמה: ת. כ.

סר י. אדמוני

האוכלוסיה הקיימת באזורים ובישובים השונים. בעיקר מעוררים את השאלה הזו אנשי האוצר, בקשר למחיר הקמת ישוב כזה. המצב כיום הוא עזה: קיימים 50 ישובים בהם השקענו את הסכום שהזכרתי. חמישים הישובים מפורטים ברשימה הנמצאת לפניכם, והם מצויינים כישובים קיימים.

השר י. גלילי - היר"ר: כמה מהם מעבר לקו הירוק?

סר י. אדמוני: פרט לכודדים, רובם נמצאים מעבר לקו הירוק ומסומנים במפה שלפניכם.

הרשימה השניה היא של ישובים בהקמה. קיימים שלושה ישובים כאלה, שלגביהם ישנם כבר האנשים המוכנים לשבת בהם. קיים אצטג ברעין ראשון של רמת שלום, אם כי עדיין אינו יושב במחנה קבע. הוא יתיישב שם כנראה תוך חודש ימים. הקבוצה של פארן נמצאת במקום, אם כי המחנה נמצא עדיין בשלבי הקמה. הקבוצה של גלילית היא זו המיועדת להתיישב במרכז היספין. היא יושבת עתה ברמת הגולן בתנאים ארעיים שבארעיים.

סתוך ארבעים הישובים שכבר הוקמו, ניתן לסנות 14 האחזיות הנח"ל ו-26 ישובים אזרחיים. אוכלוסייתם סתכמת ב-2600 נפש, זאת פרט להאחזיות הנח"ל.

שאלה: וכמה יושבים שם?

סר י. אדמוני: בהאחזיות הנח"ל יושבים מאה אזרחים ועוד כ-1200 חיילים. ביחד, אוכלוסיית הקבע והאוכלוסיה הזמנית בכל הישובים האלה מגיעה ל-3800 נפש, חלקם משפחות, וישנו מספר לא קטן של ילדים - כ-400. אני חושב שמספרים אלה הם חשובים מאד כי ניתן

מר י. אדמוני

להסיק מהם מדובר כאן באוכלוסיה זמנית, אלא בישובי קבע, בהם צאצאגדלים ילדים.

השר ס. חזני: כמה יחידות סיועדות להם?

מר י. אדמוני: מאה יחידות סיועדות לכל ישוב. מלומר, בישובים

אזרחיים - 2600 יחידות, ובהאחזויות נח"ל עוד 2400 יחידות. יחד 5000 יחידות. מוכן שענין הנח"ל תלוי בקצב האזרח שלהם. לדעתי, הגורם העיקרי במרבית הישובים, שהוא תוספת אוכלוסיה, תלוי בתוספת יחידות שכון. זה אומר תקציב לבניית בתים ויחידות שכון נוספות. אפשר למנות כיום על האצבעות את מספר יחידות השכון הריקות שישנן בישובים. ישנם שניים-שלושה ישובים בהם ישנן מעט דירות ריקות, אך במרבית הישובים אין אף יחידה ריקה. ישנם עשרות ומאות מועמדים המתרפקים על השערים ורוצים להתישב, אך אינם יכולים מחוסר דיור. גורם זה הוא בעל משקל רב אפילו יותר מסשקל הכשרת הקרקע. ארתי בישיבה הקודמת, כי לעיתים קרובות אנו שומעים דבורים על-כך שאין די אנשים לבצוע ההתיישבות, אך איננו יכולים להוכיח כי ישנן יחידות דיור ריקות, שאין מי שישב בהן.

אמסור לכם נתונים על האוכלוסיה, ואנסה לסקור

מה רצינו לעשות ומה נעשה בכל מקום. איני רוצה לחת סקירה כללית, אלא להכנס לתאור התכניות, ומה שאנו רוצים לבצע בכל אחד מהאזורים בהם מדובר כיום.

אתחיל ברמת הגולן, מצפון לדרום: הגורם הראשי

המעכב בעד התיישבות שם, הוא, כפי שאמרתי, גורם השכון. לפני שאתחיל במתן מספרים אודות השכון שם, אומר כי תקציב השכון מורכב וכולל גם מבני

סר י. אדמוני

צבור. אתייחס רק לגורמים המשפיעים על אפשרויות האכלוס והפתוח של השטח. ברמת הגולן ביקשנו תוספת של 227 יחידות דיור, ועוד 44 יחידות נעורים, המיועדות בעיקר לישובים הקבוציים ולרווקים. מתוכן אפשרו 149 יחידות ו-44 יחידות נעורים. כלומר, בגלל סגבלת השכון, גם בשנה הבאה לא נוכל להגדיל את האוכלוסיה ברמת הגולן בהרבה מעל ל-300 סובבים ביחידות משפחתיות, ועוד 100-150 סובבים ביחידות המיועדות לרווקים, בעיקר במשקים השתופיים. כלומר, גם בשנה הבאה, למרות ההשקעות הנדולות שנבצע, לא נוכל לקלוט הרבה יותר מאשר 500 נפש.

כמה ישנם היום בכל ישובי הגולן?

השר ח. גבתי:

במפקד האחרון, שנערך לפני מספר ימים, העלינו שישנן 1103 נפשות ברמת הגולן, מתוכן 956 סובבים, לא כולל סובבים בהאחזיות נח"ל, כלומר חיילים.

סר י. אדמוני:

כלומר, התוספת היא של 300 מתישבים.

השר ח. גבתי:

ועוד 100-150 רווקים. כלומר תוספת של 400 מתישבים על 900 המתישבים הנוכחיים.

ר י. אדמוני:

ישנם טענות קבע, הנמצאים עתה ערב אכלוסם. למשל,

נאות-הגולן מהווה מרכז לישוב קבע. בנאות-הגולן היינו סובבים יותר במסגרת המחנה הזמני, מאשר ביחידות שאנו מתכוונים לבנות למענם. כלומר, יש אפשרות להגדיל את מספר המתישבים אף בלמעלה מהמספר בו נקבתי. אך הקפיצות אינן ענקיות, ולדעתי הגורם המגביל המרכזי הוא היקף השכון לאנשים נוספים הרוצים לבוא לרמת הגולן. בכל הנוגע ליחידות המושביות, ישנו לחץ כבד של אנשים המבקשים להתישב.

השר י. גלילי:

מהו הגורם המגביל את תקציב השכון?

מר י. אדמוני:

איני יושב בישיבות הממשלה.

השר י. גלילי:

לפי האווירה הקיימת בסוכנות, אני רוצה שתאמר
מהו הגורם המגביל את תקציב השכון. אולי לאחר

הקונגרס הציוני, יהיה היצר הציוני יותר חזק.

מר ל. א. דולצ'ין:

תקציב הסוכנות מופנה רק לבנין שכון לעולים.

מר י. אדמוני:

עם עתה הרחבתי את הדבור על האוכלוסיה והשכון.

ועתה אמסור מספרים על פעילויות אחרות. אני

רוצה להסביר מדוע השקענו כל-כך הרבה כסף, ומדוע התיישבות הזו היא כה יקרה.
חלק גדול מההשקעות הם בתשתית. אנו משקיעים כסף רב בהכשרת הקרקע ובמפעלי מים,
וכל אלה מיועדים לתת אפשרות להרחבת התיישבות, במידה ויהיו תקציבי שכון ויבואו
אנשים. אנו יוצרים את התשתית לכך שאפשר יהיה להקים במקומות אלה ישובים נוספים.
אנו נמצאים עתה בתהליך של בצוע כל מפעלי המים המתוכננים לרמת הגולן. התחלנו
לכל מפעלי המים שתכננו. אנו מקוואם כי בשנה הבאה תעמוד לרשותנו תחזית כמות
המים הסופית שבכוונתנו להפיק מברכת-רם (בצפון רמת הגולן). יהיו לרשותנו למעלה
מ-2 מליון קוב בשנה הבאה, ואנו מתכוונים להגיע בסופו של דבר לשאיבת 4 מליון
קוב. התחלנו בשני מפעלי מים בדרום רמת הגולן. זוהי תשתית להרחבה ניכרת של
התיישבות, במידה ותיפתר בעית השכון ואנשים באמת יבואו וישכנו את היחידות שאנו
בונים למענם. מכאן נובע גובה הסכום שאנו משקיעים בישובים אלה. לכל ישוב
אנו מכשירים את הקרקע, מקימים מצד בטחון ומתקינים קוי מים פנימיים. כלומר,
חלק מסכום ההשקעה הכללית צריך לחלק בין מספר הרבה יותר גדול של יחידות.

א א א

השר מ. קסל:

את סכום התשתית צריך לחלק בין מאה יחידות,
ולא בין מספר היחידות הקיים עתה בכל ישוב.

מר אדמוני:

גם את רשת הביוב איננו מתקינים למאה יחידות,
בנו מקורים כי בשנה הבאה תעמוד לרשותנו סחצית

כמות המים שתידרש לאזור צפון רמת הגולן, ולאחר שיושלם ספעל המים לאזור מגשימים,
תעמוד לרשותנו כמות של עוד מליון קוב מים, מתוך 3.6 מליון קוב המתוכננים
לרמת הגולן. בדרום רמת הגולן אין היום מים. מתוכננים ספעלי המים למבוא-חמה
ולגבעת-יואב, אם כי אנו עלולים לעמוד אחר-כך במצב מגוחך, שבגלל מחסור
בתקציב לא נוכל לפרוס כפיים מגבעת-יואב אל הישובים באזור, ולחלק ביניהם את
המים. מאחר וטרם נמצא תקציב לשם-כך, קיים חשש שלא נוכל להגיע לפריסה של
המים בשטח.

בענין הכשרת הקרקע, רצינו להגיע ל-13 אלף
דונם, ונגיע ל-8000, כאשר העדיפות ניתנת לשטחי המטע. בצפון רמת הגולן התחלנו
בנטיעות לפני שנתיים, ואנו רוצים להגיע גם לאזור דרום הרמה.

שאלה:

לאיזה מטעים אתם מתכוונים?

מר י. אדמוני:

נשירים וסוג-טרופיים בשטחים היותר נפוכים.

מערכת הכבישים: אנו נמצאים עתה במצב בו
עומדת לרשותנו מערכת כבישים די סבירה. הכבישים המתוכננים נמצאים בתהליך של
כצוע. הולך ומתבצע הכביש המרכזי של רמת הגולן, אשר יחבר את ישובי צפון הרמה.

סר י. אדמוני

סחבצעת פריצת הדרך לרמת שלום, מצפון לבניאס. ישנה חכנית שלא הצלחנו לבצע, ואשר היתה צריכה לתת דחיפה לאזור צפון רמת הכנרת. אני סתכוון להשלמת הכביש מעקב לשפך הירדן. חסרים עתה 5 ק"מ של כביש מעין-גב עד לעקב, אך לא נמצאה שום אפשרות תקציבית להשלים את הכביש הזה, ועי"כ לאפשר את פתוח האזור כולו. ^{אך} איני אוסר שאי אפשר יהיה לבצע ספעלי תיירות אמצע ראשונים באזור עקב, ואני חושב שמשרד התיירות צריך להתחיל בפעולה יותר נמרצת, שתגביר את אפשרויות הקיום במקום, לא מסקורות חקלאיים, אלא ע"י נצולו כאתר תיירות נפלא, לאורך חופי הכנרת. כבר התחלנו בבצוע פרויקט התיירות ברמת-שלום, ואני שמח שכל העתונים ציינו ביום א' האחרון את הפעלת האתר/בשבת האחרונה. היו שם 8000 איש, והכל הלך כשורה. החברה המקומית בנווה עטיב, מגלה אסביציה ואינה מאכזבת אותנו.

שאלה:

האם בישובים אלה ישנם גם עולים פרוסיה?

סר י. אדמוני:

ישנם בוודים פרום הגולן.

השר י. גלילי:

קבוץ פרום-הגולן התקשר עם חוג עולי רוסיה, אשר יבואו לשם לאולפן. אין זה סן הנמנע,

כי המקום יסוים לאחדים מהם.

השר נ. פלד:

עובדה היא שישנם כמה עולים צעירים פרוסיה, שהם בבחינת חברים בפרום-הגולן, ואלה עורכים פעולה בקרב עולים צעירים אחרים סבריה"ס, במטרה להביאם להתיישבות במקום.

סר י. אדמוני:

נמצאים
בשנה הבאה, במסגרת הכשרת הקרקעות 5000
דונם נוספים. על 1400 דונם ניטע מטעים.

סר י. אדמוני

נפתח עירי בקר לבשר, ונתחיל גם בבקר לחלב בישוב או שניים. נרחיב את ענפי החי האחרים ונעסוק בפתוח תעשייה ותיירות במסגרת התכניות שלנו, כי איננו מדברים רק על פתוח חקלאי.

השר י. גלילי:

מהו מצבו של המפעל התעשייתי שם?

סר י. אדמוני:

המפעל התעשייתי גמור, ואם גם השכון היה גמור,

היינו מפעילים אותו. אנו מהססים לפתוח אותו

מיד, כי יהיה עלינו להשתתף בהוצאות החזקת העובדים בבתי-סלון בסביבה.

מפעל זה יעסיק לפחות 80 אנשים, ויש לו חוזה לאספקת ציוד לחקופה של

חמש שנים. זהו מפעל בטחוני, שיעברו בו רק יהודים. השכון עבור עובדי

המפעל לא יהיה גמור לפני חודש יוני, במקרה הטוב, ואחזקת העובדים במשך

כמה חודשים בבתי-סלון, צריכה לעלות לנו 170 אלף ל"י ואף יותר. אף ההערכה

שלנו היא כי נפעיל את המפעל עוד לפני גמר השכון, בעוד חודש-חודשיים.

כל אנשי המקצוע הם אנשי התעשייה האווירית

ותעשיות אחרות, שהביעו נכונותם לעבור לגור בנוה-יהודה. בשלב ראשון יעברו

בו 80 איש, חלקם המישובים במקום, בעקר חברי גרעין גינן, המיועד לעבור

לישוב חיספין. חלק מחבריו הם חברי גרעין נחל תעשייתי, המסונפים לקואופרציה

של הפועל המזרחי, והמשך של גרעין סוריה היושב בעיר העתיקה.

למעשה אנו קרובים להשלמת המסגרת ההתישבותית

הכפרית שלנו ברמת-הגולן. אם נשלים השנה הקמת המחנה ברמת שלום ונקים

את הישובים המתוכננים בכפר חרב ובנב - ישאר עוד ישוב שלא הוחל בבנייתו,

והוא מרכז חיספין

סר י. אדמוני

היכול להיות דומה בגודלו לנוה יהודה, אך אינו נמצא בתכנית מחוסר תקציב. דבר נוסף שנרצה לעשות, הוא להעתיק את נח"ל גשור אל דרום הרמה, כלומר לאזור הקבוצים סרום הגולן, מכוא חסה וכפר חרב. אנו משריינים קרקע ומים, ומתכננים שיוכלו להשתלב במסגרת הקבוצות הזו. מובן שבכך עדיין אינו אומר כי השלפנו את הפתוח. צריך יהיה לתת עוד יחידות לכל אחד מהישובים. תכננו כל ישוב למאה יחידות. לאחר פריסת אגאקא^{הספה} נוסף יחידות לכל אחד מהישובים.

בבקעת הירדן ישנם תשעה ישובים.

אחד נמצא בהקסה, הוא בוקעה, ותוך מספר חודשים אנו מקווים כי אפשר יהיה לאכלסו. בתוך הבקעה נקים עוד ישוב אחד השנה. למעשה יהיה זה ישוב הקבע של מעלה אפרים, אשר יוקם בתוך הבקעה. דחינו מטעמים תקציביים הקמתן של שתי נקודות נוספות, במחולה ב' ובתל-של. אלה שני ישובים שהועדה הזו החליטה על הקמתן, אך - שוב - מסיבות תקציביות, איננו רואים אפשרות להקים. הגורם המגביל אותנו בבקעת הירדן, הוא המים, והוא אשר יקבע את קצב ההתיישבות בבקעה. כפי שנראה לנן, סדובר היום ב-14 ישובים, אם אנו כוללים את בוקעה כישוב קיים. יהיה עלינו לדאוג לאכלוס בקעת הירדן מעבר למה שקיים כיום, כי באזור זה אנו אדלים באוכלוסיה. בסך הכל יש לנו היום בבקעה 250 אזרחים, מפני שחלק לא מבוטל מהתיישבים שייכים עדיין להאחזיות. ישובים אזרחיים ישנם רק ארבעה בבקעה - מחולה, ארגטן, חסרה ומעלה אפרים. בשנה הבאה נבנה את ישוב הקבע של קליה. את ההאחזיות יהיה עלינו להפוך לישובים של קבע, ולאכלסם. כאן, הגורם הקובע את קצב האכלוס, הוא טמפח מקורות המים. כאן אנו עולים על גלים של התלהבות מפשרות למצוא מים, ויורדים לשקעים של אכזבה גדולה מחוסר סמצאים בקדוחים.

השר ס. חזני:

בחלק מהמקומות ישנן גם בעיות קרקע.

סר י. אדמוני:

ב-14 הישובים שמדובר בהם, אין בעיות קרקע. הקרקע

צריכה קצה יוחר או קצה פחות הכשרה, אך קרקע יש

להם. באזור מחולה, לשני הישובים יש קדוח אחד המפיק את כל כמות המים הדרושה. ישנו פתרון מים די סביר גם לאזור קליה ולאזור מצפה שלם. הבעיה לטרכוזית שלנו היא מרכז הבקעה, שבו תהיה מרוכזת האוכלוסיה, וכאן קצב בצוע הקדוחים והצלחתם הוא שיקבע. קדוח קליה נחן לנו 700 קוב מים לשעה. קדוח פצאל 2' נוחן 400 קוב לשעה. לעפת זאת, קדוח פצאל 1 הוא יבש. קדוח פצאל 3 נמצא לא הרחק מפצאל 2 והוא נוחן קק 150 קוב מים לשעה. לפי הערכות הדרולוגיות, יהיו די מים באזור עבור 14 ישובים.

מדובר כאן על 1400 יחידות מחוכננות, שלהן אפשר יהיה למצוא

את המים. בשנה הבאה, לא נחקדש הדבה בחחום זה, בגלל מחסור בחקציב. נבצע עוד קדוח באזור פצאל, בחקורה שיצליח. יש לנו כשלון בקדוח המים בנערן, וזאת דרוקא ליד מעין בטביבות עוג'ה, אשר זורם כל השנה. כשאיבה ראשונה שאבנו שם 30 קוב מים לשעה, ולאחר טפולים חומציים, במקום להעלות את כמות המים הפשאבים היא ירדה, והגיעה ל-7.5 קוב לשעה. השאיבה באזור בוקעה ובאזור פצאל מחקדמת בקצב איטי מדי, ומה שיקבע את הפתוח, הוא קצב גלוי מקורות המים.

השר י. גלילי:

אלטלא היתה קיימת הגבלה חקציבית, מה ניחן

היה לעשות?

פר י. אדמוני:

ישנם מקומות המסופנים ומוכנים לקדוח,
החל מסחרתיים בבוקר. צריך רק למסנן

מבחינת הצירוד.

השר ח. גבתי:

התפתחותם של איזה ישובים באזור ספגרת
בגלל המחסור במים?

פר י. אדמוני:

באזור פצאל נעסוד בשנה הבאה עם שני קדוחים
עליהם צריכים להשען פצאל, נערן וגלגל.

השר ח. גבתי:

לגבי גלגל ונערן, אפילו אם יהיו עוד
10 סליון קוב מים, אינך סוכן לאזור.

הישוב היחיד שם היכול להתפתח, הוא פצאל - מעלה אפרים (שהיום צריך
לקרוא לו סורד אפרים, כי סורידים אותו סלמעלה למטה). סרבית כמות
המים תעסוד לרשותו.

פר י. אדמוני:

האמת היא שכבר היום ישנו גורם מגביל.
מבחינה חקלאית, ניתן לומר כי ישנן הצלחות.

הגידולים מסש יפים, והמחירים שהם מקבלים טובים. רוב הגידולים סופנים
ליצוא ולא לשוק המקומי. לאנשים במקום יש הרגשה כי קיים בסיס לקיום
כלכלי.

שאלה:

מיהם הקורמים היושבים במקום, סלבד הארעיים?

השר ח. גבתי:

קיימים גרעינים וקיימת התישבות של קבע.
בנערן ובגלגל יושבים גרעיני נח"ל, ואין די

כח אדם כרי לאזרח אותם. לכן מתחלפים שם כל הזמן גרעיני נח"ל.

האם מושב שתופי אינו יכול לאזרח אותם?

השר פ. קול:

פובן שיכול היה, אך עדיין אינני רואה את התור הארוך של גרעינים קבוציים או

השר ח. גבתי:

של מושבים שתופיים.

אני שואל זאת משום שאני יודע כי ישנן תנועות המקבלות מקומות בהם ישבו גרעינים של נח"ל

השר פ. קול:

מבלי שיש להם כח האדם כרי לאזרח אותם, אך הם הופפים לבעלי חזקה על המקום.

בשם הקבוץ המאוחד, מני יכול למסור לך כי ברצון היינו מוסרים את נח"ל-ים למושב שתופי, ובהחלט אהיה מוכן להפעיל את שרותי הטובים לשם-כך.

השר י. גלילי:

מה שמעניין הוא, שלקבי רמת הגולן אין שאלה כזו.

פ. קול:

ברמת הגולן אין כמעט האחזיות נח"ל. מלכתחילה הקטנו ישובים אזרחיים. יש שם בסך הכל שתי

מר ח. גבתי:

האחזיות נח"ל, שאחת מהן סיועדת להתאזרחות סידית. בבקעה, הטצב הפוך, גם סטעטים בטחוניים.

השר י. גלילי: יש סיבות סדיניות, להתחיל בבקעה עם גרעיני נח"ל ולהתקדם לאזרוח.

מר י. אדמוני: אם נוסף שם את 186 יחידות דיור, במקום ה-180 שביקשנו, האוכלוסיה תגדל שם בכמה מאות מתישבים, אך לא תהיה קפיצה גדולה מבחינה זו. 116 יחידות זה לפחות 200 איש.

השר ה. גבתי: אמרת כי היום יש שם 250 אזרחים מבוגרים. אם כן, פרוש הדבר להגדיל את האוכלוסיה האזרחית פי שניים.

מר י. אדמוני: כאן ישנם שני גורמים מגבילים - מים ושכונן. אנו נמצאים בטצב די ספגד בכל הנוגע לפתוח מקורות מים.

השר י. גלילי: אשאל שאלה היפוטטית: בניח שאין מגבלות תקציביות וישנם מועטדים בין הגורמים הקבוציים והמושבניים, -בשים לב לבעיות הקרקע והמים, מה היית ממליץ לפתח בבקעה הירדן?

מר י. אדמוני: הייתי מציע להוסיף שם עוד 2-3 קדוחים.

ולגבי עליה על הקרקע?

מר י. בלילי:

הייתי מציע ליישב את מחולה ב' ותל-טל.
אני מקווה כי קדוח המים בבוקעה יעלה מים,

מר י. אדמוני:

ואז נבוא בהצעה להקים ישוב נוסף בבקעה הירדן. אם היו לנו אמצעים,
הייתי מציע לבצע שניים-שלושה קדוחים נוספים.

ישנם שני שלבים בקדוח. בצוע הקדוח

עולה כחצי מליון ל"י, והשלמת ציוד הקדוח וחבורו למערכת המים, בין
מליון למליון וחצי ל"י.

כמה דונם שלחין ניתן היה להשקות

מר י. ארקין:

השנה? אתה מעמיד את העניין, כאילו המים

הם הגורם המעכב, אך נדמה לי שעד שלא תיתן את המספרים, כמה מים היו
ופמה דונם הושקאו, התשובה לא תהיה מדויקת.

אנו מקווים לקבל בקדוחים את כמות המים

מר י. אדמוני:

הדרושה, ולרשת בקוי מים עוד 4000 דונם

שלחין בשנה הבאה. זהו בכל זאת נכס כלכלי לא מבוטל בבקעה. לפי הערכתנו,
אנו סרוצים מאד שתוצאות הנידולים בכל המקומות.

לא ענית על החלק השני של שאלת השר בלילי.

מר ל. א. דולצ'ין:

האם ישנם מועמדים להתישבות, במקרה שיהיה

קדוח מוצלח?

פר י. ארסוני:

אינני יכול לומר. אינני נביא, כדי לדעת

אם יש או אין פועמדים. עובדה היא

שאינ בתים ריקים. חסרה הוא ישוב בעייתי של האחוד החקלאי. שם
גרים שם במבנה זמני שבזמני, היכול להכיל סטפר סכסימלי של ארבעים
איש. שם כל פינה מלאה. הבתים הראשונים ייספרו בעוד בחודש. כאשר
יתחילו האנשים לעבור לבתים החדשים, נראה אם יש או אין פועמדים.

פר ר. וייץ:

תפקיד הנבואה במחלקה הוא בידי. לדעת י

לם תהיה בעיה ליישב את המקום.

השר פמחזני:

במחולה ב' יש סים ויש אנשים, מדוע

לא מתחילים בבניה?

השר י. גלילי:

סטעמים תקציביים.

השר ח. גבתי:

מסיבה פוליטית ובטחונית. זה אינו המקום

הכי-הכי...

השר י. גלילי:

אם תסתכל על רשימת הישובים המיועדים

להקמה, תראה שאנו מציעים בין השאר את

פצאל ב' וחן-יונס ברצועה עזה. להלכה אפשר לבקש להקדים ליישב את מחולה ב'
נלחות את פצאל ב'. לפי שקול דעתנו עדיף לדחות את פצאל ב'.

השר ס. חזני:

אני חולק על פצאל ב'.

מר י. אדמוני: את מצפה-שלם הפכנו להאחזות. התחלנו בגידולים חקלאיים שם, אם כי לא בהצלחה יתרה. יש להם כמה עשרות דונמים לעבוד, ואפשר להגדיל את השטח עד כמה מאות דונמים. נראה לי כי מקורות המים המתאימים, יכולים להבטיח עבוד שטח יותר גדול היות ומאוחר באמצע העונה החקלאית הוחלט על הבאתם של המתיישבים להאחזות, לא ערכנו את ההכנות לעבוד השטח. אך אנו מקווים כי האחזות זו לא תיפול באפשרויותיה סכל האחזות אחרת. התחלנו שם בפתוח מטע תמרים מזן סיוחד, שיהיה עלינו לייבא את חוטריו מארה"ב, אם לא ניתן יהיה להשיגם בארץ. זהו זן שיש לו מקום בשוק המקומי וגם לצרכי יצוא. התמרים שנטעו עד כה, נקלטו היטב.

השר י. גלילי: מה מצב הגידולים בקליה?

מר י. אדמוני: לא התקדמנו הרבה, מעבר למה שעשינו עד היום. במסגרת התכנית לשנה הבאה, אנו מתחילים בפתוח של קבע. השלטנו חבור קליה לקדוח באזור יריחו, הנותן 250 קוב לשעה, וקיימת מחשבה לבדוק אפשרות של גידול דקים בבריכות שתקבלנה את מימיהן מפשחה. במעינות פשחה זורמים 50 מליון קוב מים לשנה. אם נצליח לבצע את התכנית הזו, זה יהיה ענף בעל חשיבות רבה למקום. בעוד שלושה חודשים נכנס לשטח בתוך יריחו, על סנת לעבוד, לאחר שקיבלנו היתר לכך.

השר י. גלילי: הכוונה היא לשטח שהיה בחכירה.

מר י. אדמוני: זהו נכס בעל חשיבות גם לקליה שגם למצפה-שלם. אלפיים דונם כאלה הם בעלי משמעות כלכלית

סר י. אדמוני

רבה. באמצעות החברה ליצור ופתוח, נעבד את השטח לקראת מסירתו להתישבות הקבע.

המחלה להתישבות של הסוכנות, בעזרת

צות בינסטרדי, השליטה תכנית לכל האזור דרומה לגשד עבדאללה ועד לעין-גב. זוהי תכנית אב ספורטה, הכוללת תכנית-אב להקצאת שטחים לתיירות, חקלאות ומלונאות. התכנית הזו אושרה ע"י ועדת ההגוי, והפצנו אותה גם למשרד התיירות שנציגו ישב בוועדת ההגוי. אני סבין שבאחת הישיבות הקרובות של הועדה הזו, העניין צריך לבוא לאשור. כך תהיה לנו אפשרות לפתח את האזור בצורה יותר אינטנסיבית, ולא חקלאית בלבד. אנו מדברים עתה על פתוח שמורת טבע צוקים, על פתוח אזור המלונאות והנופש בקליה, ואת זה צריך יהיה להביא לדיון ולאשור כאן.

פרט לשר התיירות, האם ההצעות נוגעות

השר ח. גבתי:

גם לשרים אחרים?

כן. ההצעות נשלחו אל המשרדים בימים האחרונים.

סר י. אדמוני:

נדמה לי כי מצפה-שלם רוצה להכנס לענף

השר ס. קול:

סעיינות המרפא.

מצפה-שלם אינו יכול לעשות זאת, כי

סר י. אדמוני:

הוא האחזות נח"ל שתאוזרח רק ב-1975. גורם

אזרחי הוא שיוכל לעשות זאת. יכול להיות שחברת ייצור ופתוח תעשה זאת, מבלי

סר י. ארטוני

שנצטרך לחכות לאזרוח המקום.

השר י. גלילי:

האם יש לך מושג, באיזו סידה חלה התקדמות צבאית-אמצעי
בטלילת הכביש מסצפה-שלם לירושלים?

תא"ל ש. גזית:

לא חלה כל התקדמות.

השר ח. גבתי:

האם גם שם חסר תקציב?

תא"ל ש. גזית:

כן, לפעמים גם זה קורה.

סר י. ארטוני:

גוש-עציון מתאכלסת. זוהי קבוצת ישובים
יוצאת מן הכלל. הושלם הישוב הנושא את השם
אלון-שבות. אם ישנו גוש התישבות שאפשר לציינו, הרי זה גוש-עציון.
יש שם שני קבוצים סצויינים. ההתפתחות המשקית טובה, פעילות הייצור
גדולה. הכוונה היא להשלים את קו המים לגוש. הכביש נסלל וגם רשת
החשמל הושלמה. קבענו גם את הבסיס הכלכלי לישובים, ואני חושב שאנו
יכולים להתברך בפעולה הזו. בגוש יש היום אוכלוסית סבוגרים יותר
מאשר בעל בקעת הירדן (אפילו כפול). ישנם בגוש 122 ילדים ו-400
סבוגרים. הישובים שם נמצאים בתהליך של צמיחה וגדולה.

באשר לערבה, אזכיר שני דברים: אין כל

ספק שנעשתה שם עבודה גדולה, גם בפתוח מקורות מים וגם מבחינת קצב

ההתישבות. אמרנו כי נוסיף ישוב לשנה, לאחר הטלחמה, ועמדנו בכך.

אך לגבי העתיד ישנם כמה סימני שאלה, הנובעים מאי הבהירות ביחס למקורות

מים נוספים. גם כאן, השוני בין ספצי הקדוחים הוא גדול. אחד הדברים שאנו לוחצים עליו בפני מבצעי הקדוחים בארץ, הוא לבצע ספפר קדוחים יותר גדול, ועוד יותר סכך - לבדוק את אפשרויות מציאת מים נוספים. אך עוד יותר סכך אנו מבקשים לבדוק אפשרויות התחלוחתם של ישובים נוספים, שיתקיימו על תעשייה ושירותים, ולא דווקא על גידולים חקלאיים. מבחינת המים, לפי הידע הקיים כיום, איננו יכולים להוסיף ישובים בערבה, וזהו דבר שאנו מואגים ספנו, וכך גם המתיישבים באזור. בכל הנוגע לאכלוס הערבה, אנו צועדים בקצב איטי, בגלל חוסר שכון. בעין-יהב, אילו ניתן היה מבחינה תקציבית, יכולנו לאכלס עוד 100 יחידות דיור. בחצבה - שהוא ישוב יפה מאד - התחלנו עם 36 יחידות, ואנו מוסיפים עוד 62. בנאות-הכיכר, אילמלא בעיות חשית, אפשר היה להגיע ליותר מתיישבים. קיימא שם עודף ניכר של הכנסות, מגידולי חורף מוצלחים. אנו מעריכים את עודף ההכנסות, לאחר נכוי כל ההוצאות, ב-300-450 אלף ל"ש, המתחלקות בין 17 משפחות. אנו חוששים כי הם יראו כי טוב, ויסגרו את הרשימה, מבלי לתת לאחרים להצטרף אליהם. הם חרוצים, והם מבצעים כמעט את כל העבודות לבדם, אם כי מבחינה חברתית, זהו גרעין די גרוע. אם לא נגביר את קצב הבניה והאכלוס, הם יבלמו כל אפשרות לקלוט חברים נוספים, שי שקרה בזמנו בפתחת-רפיח.

השר ח. גבת'י

האם כל הישובים האלה לא נהרסו בגלל סתן אפשרות להכניס ירקות מהשטחים?

לא.

סר י. אדמוני:

השר י. גלילי:

אני מציע לקטוע את הסקירה בנקודה
זו. נמשיך בכך בישיבה הבאה. עתה אני
מציע שניבש לכמה סיכומים הכרחיים מבחינה נוהלית ופורמלית.

(המשך הסקירה נדחה לישיבה הקרובה)

של הועדה)

הת/3. עיר אובות:

השר י. גלילי:

ההצעה היא לאשר את המסצאים וההמלצות
של מחלקת ההתיישבות, שאינה רואה מקום
עתה להקמת ישוב נוסף באזור חצבה. היא גם אינה רואה את הגוף
או הקבוצה הזו כמתאימה להתיישבות. המלצת מחלקת ההתיישבות היא
לאפשר להם להתיישב במרכז בעין חצבה, במסגרת הכללים החלים על
כל מתיישב, אך לא לבנות עליהם הקמת ישוב חדש באותו אזור.

מר ש. אבני:

יש לי שאלה אחת קטנה: לא להזכיר את
המילה "חצבה". יש עדיין דיונים על סיקור
של המרכז האזורי, ולכן צריך לומר "להסכים להתיישבות במרכז האזורי
באזור".

ס ח ל י ט י מ:

א. בהחשב בנתונים הכלכליים-הקלאיים,
אין אפשרות להוסיף עתה ישוב נוסף
באזור חצבה.

ב. לאפשר לקבוצת עיר אובות להתיישב
במרכז האזורי הקיים, כפתרון סביר
והופן כלפי חברי קבוצה זו שהתקשרו
לערבה.

התיישבותם תעשה על-פי הכללים הנדרשים
על-ידי המחלקה להתיישבות של הסוכנות
היהודית לגבי כלל המתיישבים.

הח/4. הספול בגרעין "די-זהב" בדפב

השר י. גלילי:

אנו חייבים לסכם לעצמנו כמה דברים,

שהאחד מהם נובע לנושא דהב. אני

רוצה להביא לידיעתם, ואני מקווה גם לאשורכם, כי בהתייעצות שקיימנו
שר החקלאות, אנוכי, אנשי ההתיישבות ומשרד הבטחון! - נתבשרה הצעה
להטיל על מחלקת ההתיישבות של הסוכנות את הספול בגרעין שנאחז בדהב,
להגדיר את הגרעין הזה כמצפה שחבריו יתבססו על שנפי התיירות ושירותי
דרך ודייג. המחלקה להתיישבות תמשיך בבדיקת אפשרויות להקמת ישוב
במקום. אם תתקבל הועדה הבינמשרדית הזו הצעה חיובית, היא תובא לפני
הועדה שלנו לאשור. נסייע בינתיים לגרעין ע"י הקמת מספר יחידות
דיוור זמניות. צריך כסובן להביא לידיעת חברי הגרעין, כי עד עכשיו
טרם נתקבלה החלטה להקפא ישוב של קבע במקום, באשר האפשרויות התיישבותיות-
כלכליות לא הביאו אותנו לכלל המלצה כזו. אני מודע ואומר, שאילמלא
היוזמה של הגרעין עצמו, ספק אם היינו באים ביוזמה כזו השנה. צריך
להודות ולהתוודות כי ההתלבבות וההתמסרות של הגרעין הזה, מעוררים

השר י. גלילי

כבוד וסלמדים על האנרגיה שלא כדאי לבזבזה. כבר קרה שמצפה גילה אפשרות של מחיה, עב כדאי המלצה על התישבות של קבע. אך במידה ויתברר שהמקום אינו מאפשר התישבות של קבע, לא נחליט על הקמתה. כמו כן צריך להבהיר לאנשי המקום, כי לא יראו עצמם סונופוליסטים על כל אפשרויות המחיה במקום, כי זהו טרחב גדול.

מר י. אדמוני:

לגבי הדירות, מדובר על חמישה מבנים זמניים, שכל אחד מהם יעלה 15 אלף ל"י.

השר י. גלילי:

המגבלות התקציביות ישנן.

השר ס. קול:

אני רוצה לבקש מתא"ל גזית, כי לא תינתנה קונצסיות באזור זה לאנשי צה"ל, אם אנו רוצים לאפשר למתנחלים להתקיים שם. אם יהיו שם בעלי קונצסיות וזכיונות, לא תהיה לפתיישים אפשרות להתקיים. הם צריכים להתקיים על דייג, צלילה ושרותי דרכים | כמו פונדקים, וצריך לתת להם אפשרות להתפתח. כידוע, אין שם אפשרות לפתח חקלאות.

מר ש. אבני:

אני סבור כי ועדה זו, או כל גוף שיוטל עליו, צריכים לתת את הדעת על עובדות טכניות אקצצצצצצ הנוצרות בשטח ועוסדות בסתירה למגמה של הקמת מצפה, אם הדבר לא ייפסק בעוד סועד. בוועדת מרשל מתכננים עתה ישוב העומד בסתירה למה שאנו מתכוונים, והכרחי לפעול בענין זה בעוד סועד.

טכניות

אני מסתייג מההחלטה להקים במקום מבנים

זמניים, קונם כל מסיבה פרוזאית¹ אין מה לעשות עם 75 אלף ל"י. יש צורך בהרבה מאות אלפי ל"י, כדי להקים את הדבר הזמני שבזמני. בתקציב משרד השכון זה אינו קיים.

השר י. גלילי: ההערה הראשונה שהשמעת, היא נכונה וחשובה.

תא"ל ש. גזית: אני רוצה לומר כי איני נותן זכיון לאף אחד, בשום מקום. במידה ונתינים זכיונות במרחב שלמה, הועדה צקיכה לאשר זאת. ישנם שם גם בדואיים, ואני הנציג שלהם לפחות בפורום הזה, ולא אתן לנשל אותם. אך ישנם מקומות בהם הפתרון הטבעי הוא להזיזם במקצת הצידה.

השר ס. קול: דברתי על יהודים העושים עסקים עם בדואים.

תא"ל ש. גזית: השאלה השניה נוגעת לחחנות דלק, ובענין זה יש החלטה ונוהג כללי החל גם על השטחים. הוא ישול גם על אצאדהב ועל כל מקום אחר במרחב שלמה וסיני. לגבי הזכיונות שכבר ניתנו, אני חושב שאין הרבה מה לעשות.

מר י. אדמוני: בענין המבנים, לא פנינו אל משרד השכון כי הוא לא רצה לבנות דיור זמני. הקטנו את החירות כאלה בכואיכה, והן עלו 12 אלף ל"י ליחידה. אלה בתים סאלוסיניום, שבונה חברת "חריסול", והם פשוטים מאד. איננו רוצים להשאיר את האנשים באזור בטגורי סוכות ואוהלים, לכן קנשנו את המבנים האלה. משרד השכון אומר שאינו סוכן לבצע שכון זמני. אם ירצה לקחת זאת על עצמו, נשמח לכך.

תא"ל ש. גזית

בענין הזכיונות, הערתו של השר קול חשובה מאד. אך אני רואה בכך בשלב זה קושי מסוים. אם יתנו היום זכיונות לגורמים אחרים, הרי שהערתו של סר אבני לגבי התכנון תהיה נכונה מאד, ויהיה קשה מאד לראשטא במקום ישוב בנוי.

לכן, כל פרשת תכנון הישוב צריכה לעבור בדיקה. גם לגבי סחן הזכיונות, אני מציע שלא ייעשו צעדים שיפריעו להתקדמותו של הישוב בעתיד.

סר ר. וייץ: אני מרענן את זכרונו של היו"ר. לפני חצי שנה בערך העליתי לפני הפורום הזה את בעית תכנון מרחב שלמה. לדעתי, כל התכנון הוא כזה, שאם נרצה פעם לתכנן את הישוב כישוב קבע, ניתקל בהרבה דברים חסורים וקשים. לכן אני מציע לערוך בדיקה יסודית לגבי האזור.

השר ס. קול: ועוד משפט בעקבות הדברים שאמר גזית: עיני אינה צרה בקבלנים המתעשרים בסיני. סי שעושה - שיעשה. אך עיה אזלי אחד הקבלנים האלה, שקיבל זכיון באזור, בזכות השמתו נכה זה"ל, והקים בו תחנת דלק. אך כאשר ביקרתי במקום ראיתי כי בנוסף לתחנה הקים פונדק שלם של צריפים, בנצוד למה שאושר לו ע"י ועדת מרשל. בכך הוא גרזל אפשרויות קיום מהאנשים היושבים באזור. אותו קבלן פועל גם בים-המלח ובשרם-אשי"ן. אמרתי לו כי אלה החיים במקום, קודמים לו, החי בכפר שטריהו.

השר י. גלילי: אני רוצה להפנות את תשומת-ליבכם לעובדות הבאות: א. כל המרחב הזה, הוא בתחום הסמכות של משרד הבטחון,

ואף אחד מעמיתי במסשלה, שנהירים לו הליכי הערעור, לא עירער על-כך שלא הציע להפקיע את הפתוח של מרחב שלמה מסמכות משרד הבטחון. יש לי יסוד לחשוב שאף אחד לא הציע זאת, משום שמשרד הבטחון יותר חופשי בהשקעת משאבים סוחר המלוצים, ולא רצינו שיפגע תהליך הפתוח של המרחב הזה. לכן, איש לא הציע להפקיע זאת מסמכות משרד הבטחון לסמכות בין משרדית או לסמכות אחד המשרדים.

ב. הערתו של מר אבני היא נכונה לדעתי. מבחינה

זו, המחלקה להתיישבות, והוא הדין לגבי משרד התיירות, צריכים לבוא בדברים עם אנשי משרד הבטחון במרחב שלמה, כדי שהפתוח יהיה מוסכם על-דעת כולם. אם יהיו נושאים שצריך יהיה להחליט לגביהם, אני מוכן לזמן את כל הגורמים הדרושים לשם-כך. נדבר עם שר הבטחון, על מנת שתכנית מרשל תובא לדיון מסלתי.

אני סניח שהדברים בענין גרעין עין-דהב מוסכמים.

התקציב לא אהיה בתחום משרד השכון, ולהבא רצוי שיהיה תאום מוקדם.

היה תאום, אך משרד השכון אינו רוצה לקחת זאת על

מר י. אורנוני:

עצמו.

ס ח ל י ט י מ :

א. המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית תהיה אחראית

לטפול בגרעין "די-זהב" בדהב, ותפעל בנושא זה

בפסגרת תקציבית מוקדמת לשנת התקציב 1972/73.

ב. הגרעין יהווה מצפה שחבריו יתבטסו על ענפי תיירות,

שירותי דרכים ודייג.

ג. המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית תמשיך בבדיקת

האפשרויות להקמת ישוב במקום.

סיכומיה של המחלקה להתיישבות ייבחנו על-ידי שרי הבטחון, החקלאות, התיירות והשר י. גלילי, ואם יוסלף על הקמת ישוב, תובא ההסלצא לדיון ולאשר בוועדת ההתיישבות.

ד. לצורכי המצפה בדהב יוקמו מספר יחידות דיור זמניות.

ה. הגרעין (והתנועה שהוא מסונף אליה), יידרש להתחייב

כלפי המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, שהם

יפעלו ויתנהגו במסגרת שתאושר על-ידי המחלקה להתיישבות

ו. להביא לידיעת חברי הגרעין את ההחלטות דלעיל ולהדגיש

כי הן התקבלו בהתחשב במאמציהם העצמיים, אך עליהם

לדעת כי המוסדות המיישבים לא החליטו על הקמת ישוב

במקום וההחלטה על המצפה היא במסגרת הבדיקה אם

האפשרויות האובייקטיביות מצדיקות החלטה על הקמת ישוב.

הח/5. נחל סיני

השר י. גלילי:

אני רוצה להביא לידיעת הוועדה, כי בהתייעצות בין שר

החקלאות, שר הבטחון ואני עבדכפא, עם אנשי מחלקת ההתיישבות

ושלטה גזית, - הוחלט בהסכמה כללית על סדרת פעולות במגמה להקים ישוב דרוסית לאל-

עריש, באזור נחל סיני. הכוונה מיפע לישוב אזורי-אקלאי, וזאת בגלל מגבלות המים.

לעת עתה אנו עומדים בשלב של תכנון. שר הבטחון אמר שאפשר להביא בחשבון כי גורמי

זה"ל יספקו תעטוקה לישוב הזה, וכן ישנה הצעה לרכז סכסיומם מקורות מים, סתוך הסכס

וללא כפיה, על התושבים באזור. הוועדה המשותפת שתמנה ע"י מתאם הפעולה בשטחים, תדאג

לבצוע ההחלטה. לעת עתה נמצאים הדברים בשלב של תכנון, ולא משתמעת סכך שום החלטה

חקציבית.

השר ס. קול: אני מערער על ההחלטה הזו, ומבקש להביא לממשלה. אני חושב שאנו לא צריכים לקבוע את ספת סיני לעתיד ולסגור בכך את כל האופציות למו"ם על שלום. למעשה, זוהי החלטה פוליטית מרחיקת לכת, כי עד כה היה מדובר על-כך שאנו סיישבים רק את החלק של צפון סיני, הקרוב לרצועה, באזור פתחת רפיח. אך לגבי השטח הזה, לא שמעתי בשום ישיבת ממשלה כי יש כוונה לצרפו, במסגרת הגבולות הבטוחים והמוסכמים. לכן אני מבקש להביא זאת לדיון בממשלה.

השר י. גלילי: אין כל ספק שאנו צריכים לכבד את בקשת השר קול ולהביא זאת לממשלה. אך אני מקווה כי אני מוסמך להביא זאת לממשלה כערעור של השר קול על החלטת הוועדה.

השר ס. חזני: כודאי גם השר פלד, אילו היה כאן, היה מערער.

השר י. גלילי: אם אין ערעור על הצעתי, ניתן לראות זאת כסכום הועדה.

ס ח ל י ט י ם:

- א. להקים ישוב לא חקלאי שיחבטס על המים המצויים כיום במקום, חעסוקה ושירותים שיופקו על-ידי צה"ל, וענפי קיט.
- ב. יעשה מאמץ לרכז מקסימום זכויות מים ומקורות מים ע"י רכישתם בדרך של מו"ם והסכם עם חקלאים מקומיים.
- ג. המחלקה להתישבות תכין את התכנון הכלכלי והפיזי של הישוב.

(הישיבה ננעלת)

סודי

עותק 2 מתוך 2
21 עמודים

פ ר ו ס ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
כ"ב בתשרי תשל"ב - 12.10.71

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, נ. פלד, ס. קול.

נעדרו השרים: ס. דיין, ס. חזני, ס. ספיר, ז. שרף.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א. ל. דולצין, ס. קרונה, א. שנקר,
ע. שפירא.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ל. א. פינקוס, י. צור, ר. וייץ.

משתתפים נוספים:

מטעם הממשלה: ש. אבני - משרד השיכון
י. ארקין - משרד האוצר
תא"ל ש. בזית - משרד הבטחון
ס. נצר - משרד הבטחון
א. ליסנסקי - מזכירות הממשלה
י. שקיא - לשכת השר י. גלילי
ס. ששון - משרד החוץ.

מטעם הסוכנות: י. אייגס, י. אדמוני, ס. שפיר.

סדר היום: הת/1. צרכי ההתנחלות במסגרת התקציב לשנת 1972/73

רשמה: א. אדלר

היו"ר י. גלילי: זימנו את הישיבה הזאת על סנת לקיים בה דיון בנושאים הקשורים בהצעות עם הגשת התקציב של 1972/73. נתחיל בהצעות אחדות בדבר הפעילות ההתיישבותית ברצועת עזה.

א. רצועת עזה

היו"ר י. גלילי: אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שבתאם להמלצות הוועדה הזאת החליטה הממשלה ב-13.9.70 על הקמת שתי היאחזויות ברצועת עזה: האחת במקום ששמו אבו-סדין, והשניה - לגביה עוד לא נקבע המיקום המדוייק, אבל הובאו בחשבון שני מקומות: בית-ליחיה וסומיירי. במקום להקים שתי היאחזויות, הוקמה אחת: כפר דרום. לגבי היאחזות נוספת חלה דחיה, ואנחנו השתמשנו בתקציב שהוקצה לצרכי היאחזות שניה ברצועת עזה לסימון הצעות אחרות.

מר אבני: למעט תקציב השיכון.

היו"ר י. גלילי: למעט תקציב השיכון, שנשאר שמור. בינתיים חלו התפתחויות שונות, ולאחרונה גם נתחווה יותר האפשרויות ההתיישבותיות. המחלקה להתיישבות הגיעה להמלצות יותר בהירות. וכן, תוך כדי דיון בנושא הפליטים ודילול מחנות הפליטים - סיפול חדש בנושא ההתנחלויות. גם גורמי הבטחון - שר הבטחון, הרמטכ"ל ואחרים במערכת הבטחון - סמליצים להחיש את הפעילות ההתיישבותית ברצועה, בהתאם להצעות שתשמעו להלן.

ההצעות שתוצגנה כאן הוכנו גם בהשתתפות שר

החקלאות. בבקשה.

סר אייגנס:

כשאנו מדברים על התיישבות ברצועה, אנו רואים
היום דאשית כל מה קיים היום מבחינת ההתיישבות
היהודית בגבולות הרצועה. דרומית מהרצועה אנו רואים (כפי שאתם רואים
במפה לפניכם) את פתחת רפיח, שישוב אחד כבר בנוי בה והוא מאוכלס,
והמתיישבים החלט לעבד את שטחיהם השנה (הכוונה לישוב שדות). זהו מושב-
עובדים של תנועת המושבים. הישוב השני - יש אישור של הוועדה שייבנה
לקראת תקציב השנה הבאה, כך אני מקווה, וניישוב אותו באפריל 1973. זהו
הישוב בפתחת רפיח ב'. ועדת השמות עוד לא חליטה על השם. הוא נקרא
שדות ב'. ישוב שלישי הוא נחל דקלה, מושב שיתופי שנמצא על יד הכפר
שיך זועיב, שהתאזרח לפני קרוב לחצי שנה. זה בצד הדרומי.

בתוך הרצועה אנו רואים במרכז את כפר דרום,
הוקם בדיוק לפני שנה והיום משמש כהיאחזות נחל ומתחיל לעבד את השטחים
בסביבתו.

הצעתנו לגבי ההתיישבות הנוספת ברצועה מתחילה
בצד הדרומי, באיזור חן-יונס, כפי שאתם רואים במפה. גודל המשבצת -
קרוב ל-7,000 דונם. בשטח זה כיום יש קרוב ל-3,500 דונם פנויים,
אדמה מפלתיית שאיבנה תפוסה כיום ע"י הכפריים.

ס. קול: אלו דיונות?

סר אייגנס:

דיונות, אבל אדמה יותר כבדה מן הדיונות. קרוב
מאד לסוג האדמה של פתחת רפיח מבחינת מבנה השטח,
ומבחינה טופוגרפית. מבחינת זאת יש לנו נסיון רב בשנתיים אלו. כאן יש
לנו גם ריכוז של קרקע שאנו יכולים לאתר, שטח קרוב ל-4,500 דונם, שיכול
להוות משבצת די טובה מסביבה חקלאית.

חן-יונס יכולה להצטרף גם היא מבחינה איזורית

מר אייגנס:

לגוש זה של ישובים, כשהמרחק הוא קרוב ל-10 ק"מ בין הצעתנו לבין שרשרת היישובים החדשה, או לכיוון המועצה האיזורית אשכול עם מפעליה האיזוריים שנמצאים על יד קיבוץ מגן. השטח הוא חולי, קצת גיר. נעשו בדיקות קרקע ויש סיכויים טובים מאוד מבחינה חקלאית.

לגבי מים: ברצועה נעשו סקרים של מים. באופן

מעשי, מבחינה גיאולוגית אפשר לקדוח ולהוציא מאה קוב מים מבארות שבאיזור, עם מליחות של 400 מיליגרם כלור. יש לנו נסיון שהדבר יכול לאפשר לנו לעבד את השטחים בצורה די יעילה. יש אפשרות להביא מים מאיזור אחר, האיזור הפנימי. שתי אפשרויות אלו פתוחות. לאחר שנעשה קידוח ראשון - נראה את התפוקה ואת המליחות באופן מעשי, ונבדוק את אפשרויות המים מבחינת ההפקה לגוש הזה.

מבחינת הגידולים: - אנחנו רואים את הרכב

הגידולים כמו כל ישוב אחר בפתחת רפיח. ההרכב כאן יתבטא בגידולי שדה מיועדים ליצוא עם גידולי מטע, גם כן ליצוא, מצגו וכו'. היות וכמות החול היא די עמוקה ואפשר להצליח כאן מאוד במטעים סובטרופיים - יכול הדבר להגביר את היצוא שלנו לחו"ל באיזור הזה.

את צורת הישוב נקבע לאור ריכוזי הקרקע.

מבחינת אפשרויות אנו מציעים כאן ישוב אזרחי שמבחינת לוח זמנים אפשר להקים אותו תוך שנה או שנה-וחצי לעליה.

ישוב שני - סומיירי. הוא נמצא בין חן-יונס

לכפר דרום. יש כאן קרוב ל-10 דונם שטחים פנויים של הממשלה. חלקם מיוערים. השטח הוא דיונה. באיזור הזה על יד חוף יש ערבים שמגדלים

מר אייגוס:

ירקות סובטרופיים, ויש מטעים יפים מאד. ועדת מיקום שתהיה תקבע את השטח במרחק של כ-2-3 ק"מ מחוף הים, דבר שיתן גם שליטה לכיוון הכביש וגם לכיוון הים. גם מבחינת אקלים הישוב יהיה גבוה ויאפשר מזג-אוויר פחות או יותר טוב למתיישבים שיהיו בו.

מבחינת המים: באיזור זה יש מי תהום. יש שם גם

בארות של ערבים. אפשר להגיע לתפוקה של 50, 60, 70 קוב לשעה מבארות לפי סקרי תה"ל, ומבחינה זו יכולים לשמש המים בשלב ראשון לסמירי. בשלב יותר מאוחר, אם מדברים על הקצבת מים של מיליון-וחצי קוב לישוב, אפשר יהיה להעביר מים מכיוון איזור הבשור, ולהשתמש במים מקומיים.

הבידולים המתאימים כאן הם אותם בידולים שהזכרתי

לגבי חן-יונס, ויכול להיות כאן רק ישוב שיתופי ולא מושבי, היות והשטחים כאן הם יותר מפוצלים וטעונים הכשרה יותר גדולה. אבל מבחינת הסיכויים האקלימיים של חול - יש סיכויים טובים מאד מבחינה חקלאית.

במקביל לאבו-סדין אנו בודקים את הנושאים

החקלאיים כאן באיזור, ועם השלבים הראשונים אנחנו מתכוונים להתחיל גם בסמירי, כך שנלך בצורה לא מקבילה, אבל עקבית. מיד אחרי אבו-סדין, אחרי הנסיון הראשון, נגיע לתוצאות יותר טובות לגבי סמירי.

מבחינת הקשר האיזורי: הישוב הזה קרוב מאד

לכפר דרום שממנו יש עכשיו כביש לבניה לכיוון איזור הבשור. כך שאת השירותים החקלאיים, הרפטיים, חינוכיים, יוכל הישוב לקבל מהמועצה האיזורית אשכול, ועי"כ אפשר להתקשר לגוש הישובים החזק באיזור, דבר שיתרום תרומה גדולה לחיזוקו המשקי והחבתי של הישוב שיקום פה.

סתי הופיעה האדמה בחן-יונס?

היו"ר י. גלילי:

סירנו וחייפשונו אפשרויות להתיישבות. לאחר שבדקנו שוב את הרצועה לאורך ולרוחב - נתגלתה

סר אייגס:

פתאום התגלית הזאת.

בענין המים, שמעתי משר החקלאות פעמים מספר על מצוקת המים ברצועה, כבר עכשיו. אמרת שאתה חושב

ס. קול:

שתפתור זאת. איך בכלל נראה לך כל הענין הזה של המים, לאור הקמת

הישובים הנוספים?

לא עמדת על עופי הישוב.

נ. פלד:

אנו מדברים על ישוב אזרחי. לגבי סמירי - על היאחזות נחל.

סר אייגס:

לגבי [REDACTED] אבו-סדין נשמע מת/א גזית. אני

היו"ר י. גלילי:

טזכיר לכם שאנחנו מדברים על שתי היאחזויות

ברצועה נוסף על אבו-סדין, באשר לגבי אבו-סדין יש כבר החלטה. היינו,

על שתי היאחזויות שכבר הוחלט עליהן איננו מדברים, לא על כפר דרום

ולא על אבו-סדין. לגבי העשייה באבו-סדין נשמע מתת-אלוף גזית.

מת-אלוף ש. גזית: אני רוצה לומר רק כמה דברים נוספים לגבי אבו-

סדין, ואני מדבר מנקודת ראות שלי ולא מנקודת

ראות של הוועדה הזאת שבעיקרה שוקלת שיקולים כלכליים התיישבותיים.

אנחנו רואים את אבו-סדין בקדימה ראשונה. החשיבות

שלה מבחינתנו היא בעיקר מבחינת מקומה. אחת הבעיות המרכזיות שיש לנו

תת-אלוף ש. גזית:

ברצועת עזה היא הענק ששמו עזה, עזה העיר ושני מחנות הפליטים הגדולים: שאטי מזה וג'בלייה מזה, המהווים מסקל עצום אנושי, דימוגרפי, על כל הרצועה. בעצם, זה גם הופך להיות האבן השואבת כל הזמן מדרום הרצועה לצפונה. המיקום של אבו-מדין צריך להשיג כמה דברים. ראשית - לסגור את ההתרחבות של עזה דרומה. היתה כל הזמן תנועה של המשך התיישבות אצא והתנחלות ובניה משולי העיר הדרומיים דרומה. שנית - להשיג ניתוק בין עזה לבין דרום הרצועה. שלישית - גם אמצעי פיקוח בטחוני, בעצם הנוכחות כאן.

כאן אני מגיע כבר לנקודה מה אנחנו מתכוונים לעשות

כאן. אנחנו כבר היום נמצאים בשלב שהתחלנו את הפעולה א' ע"י איתור השטחים שהם אדמות מדינה, בדיקה ספורטת היכן כבר נעשו החריגות ללא רשות מצד ושנים ערביים שהכשירו לעצמם שטחים והקימו לעצמם מטעי בר או מטעי שלחין, או יותר נכון שטחי שלחין באיזור הזה. אנחנו רוצים לאתר זאת. כל אדמות המדינה כאן סגורות או נמצאות בשלב מתן דם של גידור. אנו רוצים להגיע למצב שכל האדמות המעובדות היום ע"י ערבים, שהן אדמות המדינה - ננסה להגיע אתם לידי הסדר לגביהן, לרשום או להגיע להסכם, אולי בחלק ניתן יהיה להוריד אותם ע"י פיצויים, חלק ע"י החלפה, אבל שהעניין הזה יהיה סאותר ושיהיה מכסימום ריכוז של השטח. איתור הנקודה עצמו, כפי שמסומם כאן, הוא יותר בחלק הדרומי של השטח כולו. הכוונה כרגע היא להתחיל בשלב ראשון בהכשרת קרקע ע"י הקק"ל. אנו מדברים על כ-500 דונם.

הנסיון המעשי שיש לבדואים הערבים כאן הוא שבעצם

ע"י הכשרה קטנה מאד של יישור השטח וקצת העמקתו הם מגיעים ישר למי התהום שנמצאים מתחת לפני המים. אני מניח ששיטות אלו יהיו יותר מדי "סופיסטיקייטד" בשביל יהודים שיחזרו לשיטה הקונבנציונלית של יישור השטח וקידוחים (אבל בשטח החקלאי אני פחות מתמצא).

תת-אלוף ש. גזית:

בשלב ראשון אנחנו הולכים כאמור לגידור והכשרת

השטח. במקביל תיפרץ הדרך לאבו-סדין. אנחנו מעדיכים שזה יקח כחודשיים להכין את הכביש. אז אפשר יהיה להתחיל במיקום הנקודה, כשנוסף לגרעין נחל במקום נמסר שם גם יחידה צבאית, כנראה סיירת נח"ל, כדי להגביר נוכחות וגם את הפיטרול הצבאי במקום. המרחק מהכביש הוא כ-2 ק"מ.

האיזור, כפי שאתם רואים במפה,

המותאם לישוב, רחוק קצת מחוף הים. כל שטחי חוף הים הם אדמות של אבו-סדין. זוהי משפחה שמוצאה בדואי אבל יושבת היום קבע באיזור זה, חמולה רצינית היושבת על שטח גדול של כמה אלפי דונם. לא תימשכו מלהגיע להסדר אתה או לכל סידור אחר כדי להשיג יותר קרקע, כי אנחנו רואים נוסף להתיישבות החקלאית את עתיד הריבוי של כל רצועת החוף שיכול להיות אחד המקומות היפים אם נגיע יותר קרוב.

היו"ר י. גלילי: אם ניקח בנקודת מוצא את הבית של ראש החמולה,

שהוא על גבעה ובקרבת החוף - המרחק שאותו

בשביל ההיאחזות הוא צפונה לזה?

תת-אלוף ש. גזית: צפונה-מזרחית. מה שלא מסומן במפה הוא שבמקביל

לכביש הראשי, שהוא כביש ארז-עזה-חן-יונס,

אנו נמצאים גם בסלילת כביש חוף, שהוא בעיקרו כביש בטחון. הבית נמצא סמוך מאוד לכביש הזה, כשיש גם גישה נוחה לכביש החוף גם היום מההאחזות. אפשר היה לבסס אותה גם על הדרך הזאת, אלא שאז כל התנועה היתה ציכה לעבור בתוך עזה, ואנחנו מעדיפים בכל זאת את התנועה בכביש הראשי.

היו"ר י. גלילי: שאלה שניה: מבחינה משפטית, התחום הזה עוד

כלול בתחום השיפוט של עזה?

תת-אלוף ש. גזית: בהחלט לא.

היו"ר י. בליז: יש לך מושג איך יתייחס לענין ראש העיריה החדש?

תת-אלוף ש. גזית: לא הייתי אומר שזה יקדם אותנו בברכה, אבל זה

לא כפר דרום ודיר-אל-בלח. בכפר דרום מסש

צמודים לדיר-אל-בלח, אבל שם יש גם ראש עיר שהוא מל"ו צדיקים. כאן

המרחק בכל זאת די ניכר - 4-5 ק"מ מהתחום המוניציפלי, ואינני חושב

שצריך להיות סגע קונקרטי בין העיר ובין ההיאחזות בשלב זה.

ס. קול: החלטנו לפתח את המחנות של עזה בצורת שכונות.

כלומר, לשקם שם את הפליטים הנמצאים. האין שם

איזו תכנית של בנין שכונות קרוב למקום הזה?

היו"ר י. בליז: אני רוצה להשיב לשאלה הזאת.

אני רוצה להביא לידיעת חברי הוועדה, כי יהוד

אנשי הנהלת הטוכנות, שבקשר עם התכנית של דילול מחנות הפליטים היתה

בעיה: היכן יוקמו השיכונים שלהם. ההחלטה האחרונה היתה שיש להקם את

השיכונים החדשים בצמוד או בסמוך למרכזים קיימים - ערים, כפרים -

ולא לבנות עיירות חדשות. אחד המקומות שהיה מתוכנן להקמת שיכונים

היה גם אבו-מדין. לפי החלטת ועדת השרים נקבע שהאיתור המדוייק של

המקום שבו יוקמו השיכונים ייקבע רק לאחר בדיקה נוספת, על מנת שזה

לא יעמוד בסתירה עם צרכי ההיאחזות במקום זה. לאחר שנעשה הבדיקה

הזאת, פנה אלי תת-אלוף גזית בשם שר הבטחון ואמר שהם מעדיפים לורות

על מרחב אבו-מדין בתור מרכז שיכון לפליטים, והוא ~~שאל~~ אם לא תהיה

בזה סטייה מהחלטת הוועדה. השבתי לו שאני לא רוצה בזה סטייה מהחלטת

ועדת השרים, כיוון שיש סמילא החלטה מיוחדת לגבי אבו-מדין, שהאיתור

המדוייק ייקבע רק בהתחשב בצרכי ההיאחזות במקום לבל ייפגעו.

י. אדמוני:
ענין המים והקרקע הוא בעייתית. היו לנו התלבטויות לפני יותר משנה אם להתיישב או לא להתיישב בתוך הרצועה, ואז היו לנו גם בעיות קרקע וגם בעיות מים שבגללן דחינו אז את ההצעות. סחלקת ההתיישבות אמרה גם אז שיש אפשרות לראות כרזרבה קרקעית ומיימית שלוש חוות שנמצאות בתחום הקו הירוק: שתי חוות באיזור מבטחים (כפי שאתם רואים במפה), וחווה שלישית שנמצאת במקום אחר. לחוות אלו יש מבצות קרקע ומים. אמרנו כל הזמן שאנו מציעים לראות מבצות אלו אל קרקע ומים כרזרבה גם של קרקע וגם של מים לישובים אלה, במידה ובמקום לא נוכל לקבל מספיק מים לצרכי הישובים. שר החקלאות נענה לאחרונה להצעה זו, ולמעשה הבטחנו אפוא בכל מקרה גם קרקע וגם מים לישובים. השאלה היא אם נוליך מים אל תוך הרצועה, ונעבד יותר שטחים בתוך הרצועה, או שנעבד מינימום שטחים בתוך הרצועה ונקבל את יתרת המים באיזור החוות הללו העומדות לרשותנו. עכ"פ, מבחינת קרקע ומים הבטחנו את הישובים הללו למתכונת המלאה הדרושה להם כמו לכל ישוב אחר בארץ, מבלי לפגוע במים המקומיים של הרצועה.

מה שפטר יעקב, נכון: בשלב ראשון אנחנו מתכוונים לקחת מים לצרכי שטיה ועיבוד ראשון ע"י ביצוע קידוחים באתרי הישובים עצמם, ע"י נקז חופי שהוא שרשרת של קידוחים באיזור סמיירי ובאיזור אבו-סדין, שאח"כ נחבר אותם למערכת אספקת מים אחת. יש כוונה לעשות עכשיו לכל אורך חוף במדינת ישראל דבר כזה. בכמה מקומות זה קיים. גם באיזור דקלה אנחנו מבצעים נקז חופי - שרשרת של קידוחים קטנים מהם שואבים מים מתוקים שהם בדרכם אל הים ולא תפסנו אותם בקידוחים לפני כן. אותם אנו רוצים לחבר למערכת מים, ולשאוב. אנכ, אנחנו כבר רואים שבין רפיח ודקלה אנו יכולים בדרך זו לקבל כשני מיליון קוב, לפי הערכת תה"ל. אותו דבר אנחנו רוצים לעשות לכל אורך רצועת

י. אדמוני:

עזה ולכל אורך רצועת החוף של המדינה.

בשלב ראשון נעשה אפוא קידוח בכל אחד מן האתרים, נעלה את המים הראשונים הדרושים כמי שתיה ועיבוד למתכונת של היאחזות נחל, ואח"כ נחליט אם לאאאאאא להוליך מים לתוך הרצועה ולנצל יותר שטחים שם, או להוליך את האנשים לעבודה מחוץ לרצועה, במקום שיש יותר קרקע ומים.

היור' י. גלילי: כמה קרקע אתם רוצים להכשיר בסמירי?

י. אדמוני: 500 דונם, בדומה לאבו-מדין, והלאה נצטרך להחליט מה כוונתנו.

למה הבעיה? מפני שלקרקע יש טיב מסויים ברצועה, בעיקר באיזור סמירי. זוהי אדמה חולית, שסוג הגידולים עליה מסויים. השאלה אם נרצה לגוון אותם, ואם כן - נלך אל שטחי חוות לעבד שם שטחים. אם נגיד שאנו מוכנים להתפק בשטח חול ובגידולים המתאימים להם - נסתפק בשטחים סמוך יותר לישוב. זה עוד תלוי בטיפוס הטופי של המשק שייקבע, אבל הבטחנו לנו לטווח ארוך את צרכי המים והקרקע. כך שמבחינה תכנונית אנחנו מוכוסיים.

מר שפירא: מהי הבעלות המשפטית כעת של השטחים הללו?

תת-אלוף ש. גזית: מטשלתית; בעלות המדינה.

היור' י. גלילי: האם זה נכון שהקק"ל מתקציבה קיבלה על עצמה את הכשרת הקרקע גם באבו-מדין וגם בסמירי?

י. אדמוני: קשה להגיד מה זה "מתקציבה". פעולת ההכשרה בהאחזות של הקק"ל לא מסומנת מתקציבה, מהמקורות

י. אדמונדי:

של הקק"ל מחו"ל. בתקציב השנה הנוכחית של הקק"ל הוסיפה להמדינת ישראל
4,5 מיליון לירות לצרכי הכשרת קרקע בכלל, ובהיאחזויות בפרט. המדינה
תורמת סכום של 4,5 מיליון לירות להכשרה, ומתוך הסכום הזה יבוצעו גם
העבודות הללו. כלומר, אפשר להגיד שמתוך הסכום שעומד לרשות הקק"ל אנחנו
מתכוונם לבצע את ההכשרה קודם כל באבו-מדין, כפי שנקבע בלוח הזמנים,
ואח"כ לעבור לסמירי.

היו"ר י. גלילי: אני רוצה לומר לפרוטוקול שהתכנית ללבי אבו-מדין

כפי שסיפר עליה תת-אלוף גזית היתה מבחינתנו
מותנית בהתחייבות של משרד הבטחון שאם תוך שנתיים של הפעילות כאבו-
מדין יתברר חס-וחלילה שהמחב איננו מתאים להיאחזות של קבע - משרד
הבטחון מתחייב לרכוש את המבנים והמתקנים לצורך זה, כיוון שזה
סמילא מתכוון להיאחז שם באורח קבע. בשיטה זו הלכנו, כפי שאתם זוכרים,
גם אצל במצפה שלם. אלא שלגבי מצפה שלם הגורמים ההתיישבותיים אח"כ
התליצו להעלות אותה בדרגה להיאחזות של קבע. לגבי אבו-מדין יש ספקות
על האפשרויות של הפקת מחיה מהמקום, ולכן ליתר בטחון הבטחנו את
עצמנו בהתחייבות של משרד הבטחון לרכוש את המבנים אם יתברר כעבור
שנתיים שאין שם אפשרות להיאחזות של קבע.

מר קרונה: היות ויש חשיבות בטחונת גדולה לאבו-מדין - על

איזה גודל של ישוב מדובר כאן? לפי ההשערה אני
מניח שצריך להיות ישוב יותר גדול, מסעמים בטחוניים. אבל אם הספקות
הם כאלה - על מה מדובר?

היו"ר י. גלילי: אני חושב שמוקדם לדבר על זה במושגים מדוייקים.

י. אדמוני:

הגדרת נכון: לגבי אבו-סדין אנחנו הולכים
אלקראת מצפה או טרום-היאחזות. בסך הכל נעבד שם
שטח מצומצם ע"י הקודה, עד שנלמד את התנאים ואם קיימים באבו-סדין
תנאים לישוב של קבע. לגבי סמירי וחן-יונס תופשת ההודעה שלי לגבי
השטחים והמים, כפי שפירטתי.
מה שפירטתי נוגע לסמירי וחן-יונס
יותר מאשר לגבי אבו-סדין.

נ. פלד:

הייתי רוצה שתגדיר מה טובא כאן להחלטה. כי
בוועדה הזאת אנחנו בעצם עוסקים בדרך כלל רק
בשתי סוגיות: א) בהחלטה בעלת אופי מדיני התיישבותי; ב) אנו עוסקים
בדיונים התיישבותיים כלכליים יותר מעשיים, וזה לא פעם נבלע מתוך
הדיון הזה. הייתי מבקש אפוא מן היו"ר שיגדיר מה בהצעות אלו מתבסס
על חלטות קודמות, מה טובא כאן להחלטה.

היו"ר י. גלילי:

אמתי זאת בתכלית הבהירות: אמרתי
שמו באת כאן הצעה לכלול בתקציב שנת
1972/73 מימון שתי היאחזויות ברצועת עזה: אחת בחן-יונס, ואחת בסומיירי.
החלטת הממשלה שנתקבלה בספטמבר 1970 היתה סוגבלת לשתי היאחזויות:
האחת בכפר דרום, והאחת באבו-סדין, וזה עכשיו מחוץ לתחום טיפולנו, כי
זה כבר בתחום ביצוע. אנו מציעים להוסיף כאמור עוד שתי היאחזויות
ברצועת עזה: אחת בסומיירי ואחת בחן-יונס. להחלטה שלנו יש אופי כפול:
יש לה אופי של המלצה בעלת משמעות מדינית, ויש לה אופי של החלטה בעלת
משמעות תקציבית. שתי ההחלטות הללו אם יהיה עליהן ערעור בממשלה - לא
תיכנסנה לתוקף.

ט. קול:

אני מחשיב כפי את ההצעות שהובאו לכאן.

ראשית כל - מטרת הדיני. למעשה, מתוך

שאין החלטה רשמית של ממשלת ישראל בנוגע לטיפול של רצועת עזה, אבל למעשה כל הפלגות בדעה שהרצועה צריכה להיות של מדינת ישראל, והיא גם סהוד הזה של הגבול הבינלאומי. לאור הדעה האחרונה של סאדאט, שיש בה משום נסיגה מהעמדה המצרית הקודמת - אני מחשיב מאד את הדבר הזה שנתבסס יותר ברצועה ולא יהיו בזה ספקות. לדעתי זה דרוש גם לצד הבטחוני, כדי שלערבים גם כן לא יהיו ספקות. כי חשוב מה חושבים הערבים ברצועה, אם אנחנו שם זמניים או קבועים, מבחינת הרגיעה ברצועה. כך שאני מחשיב מאד את ההחלטה הזאת.

אני בא אפוא לשאול: האם יש סיכויים

לאחר עוד שטחים ברצועה, גם מבחינת קרקע וגם מבחינת מים? אולי נוכל לתרום לקק"ל איזה שטח שם, ולעשות חילופין אתה ביחס לקרקעת של השיכונים שהם אומרים שאסור להם למכור. לפי חוקת הקק"ל - אפשר לעשות חילופין; נגיע אפוא להסכם.

אבל עכשיו אני שואל: האם מישהו בודק

את העניין הזה מבחינת תוספת? כי לא רצוי לנו שהישובים שם ישארו סבורידיים.

ח. גבתי:

אני מפקפק אם אנחנו צריכים בשלב זה

לכלול את סומיירי בתקציב של השנה

הבאה. בעצם, מה שסיכמנו בדיונים היה שאנו מתחילים באבו-סדין, בסטוס הזה כפי ששמענו כאן. וזה מבוסס על שני דברים: על ריכוז מים של הנקז החופי, שלא ישפיע היום על מצב המים ברצועה, ושנית - על הכשרת הדיונות. בשני הדברים כאחד אין לנו נסיון רב. אמרנו אפוא: נעשה זאת באבו-סדין, ואחרי שיו ברר לנו שזה טוב - אז נחזור לדיון גם על סומיירי.

ועדת שרים להתחייבות
12.10.71

. 15 .

ס. קול:

גם אבו-מדין היא בדיונות?

ח. גבתי:

כן.

ס. קול:

על זה כתוב בתפילת יום-כיפור:
שלא יהיו בתיהם קבריהם. גם בשרון יש
דיונות.

ח. גבתי:

שם סדור דוקא על בנייני החימר
שלהם, לא על הדיונות. וכשירדו

הגשמים -- הבתים מתמוטטים.

עכ"פ, אני בעד זה שנכניס לתקציב את
חן-יונס, כי מבחינה קרקעית המצב שם הרבה יותר טוב מ אשר בשני המקומות
האחרים.

היות ואני סבור שעד שנפיק לקח סמך

שאנו עושים באבו-מדין תעבור לפחות שנה - אינני בעד זה שנחליט כבר
עכשיו שאנו כוללים את סומיירי בתקציב השנה הבאה.

שנית, אני רוצה לשאול את היו"ר:

דיברת על כך שביחס לאבו-מדין יש התחייבות של משרד הבטחון שבמקרה
וירחלט שאין מקום לישוב שם - משרד הבטחון לוקח זאת. אני רוצה לדעת
אם נתקבלה התחייבות כזאת בכתב ממשרד הבטחון, ואם לא - אני מציץ לקבל
אותה, לפני שניגש לביצוע.

נ. פלד:

התחייבות בעל-פה של משרד הבטחון כבר
לא שווה?

ח. גבתי:

עד פה שידוע לי - התוכן של
ההתחייבות בעל-פה קצת שונה מן הדברים

ח. גבתי:

שמסר פה השר גלילי.

לשאלה של השר קול: הנעיה של תוספת
 ישובים ברצועה ודרומה ממנה איננה בעיית קרקע כי אם בעיית מים. כזה
 לא חלו שינויים. זה לא ענין שאנחנו צריכים לחפש ולעשות סקרים. המצב
 ידוע, ובשנים הקרובות עוד נעמוד בפני צורך להזרים לרצועת עזה כמויות
 גדולות של מים כדי לקיים את החקלאות הערבית שישנה שם היום, במיוחד את
 הפרדסים. כך שאילו היינו מסוגלים להסיר את גבלת המים לא היה כל קושי
 לתכנן שם עוד מספר ישובים בין רפיח ובין נחל-דקלה לבין הן-יונט.
 המגבלה היא של מים, ועל כן אינני רואה שנהיה מסוגלים הרבה יותר ממה
 שאנחנו מחליטים עכשיו לעשות, עכ"ס עד שלא יהול איזה שינוי.

י. ארקין:

רק משפט אחד לגבי זה שכאילו נאמר
 שאנחנו מחליטים פה גם על מקורות
 תקציביים שייקבעו. עד כמה שזכור לי, בדרך כלל ועדה זו היתה מחליטה
 עקרונית אם הולכים להקים או לא, וענין התקציב נדון בשלב מאוחר יותר.
 אני מוצא לנכון להדגיש זאת כי אני מבין שנדון פה עוד טעט גם על ישובים
 באיזורים אחרים. ואחרי שיהיו ההחלטות העקרוניות על צא הטכשולים
 המדיניים, הבטחוניים והאחרים - צריך יהיה למדון את המסגרת התקציבית,
 ובעיקר העיתוי שלה. נצא בענין זה מהנחה כאילו כבר החלט גם
 על המסגרות התקציביות. על כך רציתי להעיר.

הוצבע גם על כך שנבחן כאילו גם הצד
 הכלכלי, בהתאם לסדר עדיפויות. בדמה לי שכאשר מופיעה כאן החלטה - הרי
 היא קודם כל בגלל הסיבות הפוליטיות והבטחוניות. כי זה מעמיד הרבה
 דברים בספק כשמכניסים לענין את האלמנט הכלכלי.

היו"ר י. גלילי:

זה כוון לגבי עצם ההתיישבות החקלאית

י. ארקין:

לא הייתי אומר זאת. יש גם כאן
אפשרויות שהן יותר כלכליות וכאלו

שהן פחות כלכליות ובכל זאת הולכים אליהן. רציתי רק להתריע על
האוטומציה בתקציב.

היו"ר י. גלילי:

ההתראה הייתה מיותרת, וחזרה של מר
ארקין בוודאי ובוודאי מיותרת. אין

הוועדה הזאת מתיימרת לחייב את קופת האוצר. החלטות הוועדה הזאת הן
הנחיות ליו"ר הוועדה ולשר החקלאות למו"ט עם שר האוצר, והכל בא אח"כ
לאישור הממשלה במסגרת החלטותיה על התקציב.

האם רוצה שד משהו להעיר בענין זה?

אם לא - ניגש להצבעה.

אני סוכן ללכת לקראת שר החקלאות

בהנחה שאנו מחליטים עכשיו על חן-יונס. אשר ל סומיירי - אנו מחליטים על
כך שתיעשה הכשרת הקרקע בהתאם לסיכום שהיה בנדון, ו על סף החלטה שהגיעה
השעה לעלות לשם - עוד נביא זאת לאישור כאן.

מר שפירא:

כלומר, דוחים.

לא דוחים, כי זה מטילא עדיין לא בשל.
מה יש לך להעיר, מר אדמוני?

היו"ר י. גלילי:

י. אדמוני:

היות ואנחנו בכל זאת נסינו לבסס את
בנין סמירי ואמרנו שגם אם לא יהיו

התנאים האופטימליים מבחינת חקלאות גדולה יש לנו הרזרבה הקרקעית
והמיימית - אני סבור שיש מקום להחליט היום גם על סמירי, כי אני חושב
שהיא שונה לגמרי ממה שאנו אומרים לגבי אבו-מדין, ששם אנו אומרים מראש

ועדת שרים להתיישבות
12.10.71

. 18 .

י. אדמוני:

שהיא טרום-היאחזות ואיננו יודעים מה יהיה הבסיס שלה.

היו"ר י. גלילי:

ע"כ שאיננו מחליטים היום אנחנו

רוחים את תהליך יישוב תקום? בעוד

שאנחנו נמצאים בשלב של הכשרת הקרקע - תהיה המתנה של לסיסם הניסויים הראשוניים.

י. אדמוני:

כן, אנו רוחים על ידי כך.

מר אייבס:

אנו רוחים את ההתחלה לשנה.

ח. גבתי:

זאת כדק הכוונה.

מ. קול:

אני ניגש לענין זה מהצד תוליסטי. לדעתי

יש עכשיו משמעות סרובה מבחינה סדינית

לפעולה התיישבותית שלנו ברצועה. צריך להוציא כל ספק לגבי הרצועה אם עוד יש למישהו ספק. לכן אני פונה לשר החקלאות אולי אפשר להתפשר על כך שלגבי התקציב כפי שאמרת א איננו מכניסים זאת לתקציב. אבל אולי אפשר להכניס סכומים ראשוניים שיאפשרו פעולה ראשונית.

מר אייבס:

הוא מציע הכשרת קרקע וקידוחי מים.

היו"ר י. גלילי:

אני רוצה להבהיר את המצב כפי שאני

מכיר אותו גם מהדיון הקודם שהיו

בהשתתפות שר החקלאות. אין לו כל ערעור או ספק מדיני לגבי התיישבות שלנו ברצועה בכלל, ובמיוחד בסומיירי. יש לו ספקות אם הדברים בשלים להחלטה ולהכללת הדבר הזה בתקציב 1972/73, מאחר ואנו נמצאים שם עדיין בשלבים ראשוניים של גישוש ושל הכשרת קרקע.

ט. סול:

גם למצפה לא כדאי ללכת שם?

היור' י. גלילי:

לכן אני מציע שנחליט: ראשית - שאנחנו

כוללים את חן-יונס בתקציב 1972/73;

שנית - לגבי סומיירי תיעשה שם הכשרת קרקע במגמה של היאחזות. החלטה לגבי היאחזות בסומיירי טעונה דיון חדש והחלטה בוועדה. שר החקלאות מעריך שזוהי דחיה לשנה. ייתכן. אם הבירורים יוכיחו שיש אפשרות להקדים - לא תהיה בוודאי התנגדות מצדנו (אם כי תהיה בוודאי שאלה תקציבית).

ח. גבתי:

אינני מציע להחליט גם על הכשרת קרקע.

זה בכלל לא מתפקידה של הוועדה הזאת

להחליט. מה הבעיה? הבעיה היא שנאמר: איננו יודעים עוד אם בתנאים כאלה בדיונות הללו אפשר לעשות משהו, ואם ניתן לרכז שם את המים. אנחנו עושים מצפה באבו-מדין; מה שיתברר באבו-מדין - אפשר יהיה להקיש סכך על סומיירי. אם באבו-מדין תהיה הצלחה - לא יהיה ספק שנלך לסומיירי. ואם יתברר לנו חוץ שנת התקציב הבאה שיש צורך להתחיל בהכשרת קרקע - כבר למדנו גם מהעבר שאנחנו מוצאים את הדרך איך לגשת לזה מבלי לחכות לתקציב נוסף. אפילו נגיע למסקנה שמטעמים מסויימים צריך להחיש את העליה לסומיירי - גם בשנת התקציב הזאת הבאנו הצעות נוספות לתקציבים נוספים שהגענו למסקנה שיש צורך להתחיל בפעולה. בעיני סומיירי עוד בסיסן-שאלה גדול, כמו שאבו-מדין היא בסיסן-שאלה, ואין טעם להתחיל בשתי מצפות, נתחיל אפוא לעבוד שם, ונראה. נגיע למסקנה שאפשר - נביא לדיון ולחלטה את ענין סומיירי. אינני מציע שנתחיל בהכשרת קרקע לפני שנתחיל מה שהחלטנו להתחיל באבו-מדין. איננו צריכים לזרוק סתם כסף, עם כל חשיבות המדיניות, ואפשר להסתין עד שיתברר אם כדאי לעשות זאת.

היו"ר י. גלילי:

אני מניח שלגבי חן-יונס אין
התנגדות.

ג. פלד:

אני מבקש שהצד הזה יבא לדיון בממשלה,
ואני שומר לעצמי זכות לחוות דעה שם את

דעתי בנושא זה.

היו"ר י. גלילי:

זכות זו שמורה לך. אבל האם יש לי
הזכות לגלות סקרנות סווייטת לגבי דעתך?

ג. פלד:

יש לך זכות כזאת. הנושא של הקמת
היאחזויות מפאת צרכים בטחוניים נראית
לי כבלתי מוטלת בספק, לגבי רצועת עזה כמו לגבי מקומות אחרים. הנושא
של הקמת ישובי קבע הוא ענין שמעורר בעיות גם של עיתודי וגם של שיקולים
אחרים. אנחנו נמצאים כאן בוועדה במצב שנעשית עבודה הכנה ועבודת לימוד,
וחלק מחברי הוועדה מקבלים את המידע על הנושא הזה בישיבה עצמה. זאת
הסיבה שאמרתי שאני שומר לעצמי זכות. לא אמרתי שאני שולל, אבל אני רוצה
עוד לשקול את הענין, ואחווה את דעתי.

היו"ר י. גלילי:

אני מודיע שסקרנותי באה על סיפוקה,

והסיפוק איננו מכבה את תקוותי שלאחר

שהשר פלד ישקול בדבר - (הוא מקבל את המידע על כך היום) - הוא יצטרף
לדעת חברי הוועדה שיש להקים היאחזות קבע בחן-יונס, בשים לב לכך שכל
הסיעות המהוות את ממשלת ישראל לפי מיטב ידיעתי שותפות להכרה שרצועת עזה
איננה צריכה להיות מחוץ לתחומה של מדינת ישראל.

היו"ר י. גלילי:

עכשיו אני חוזר לענין סומיירי.

אני מציע שנרשום לעצמנו את דבריו של שר החקלאות, והם: סומיירי מיועדת להיאחזות אם אמנם יתברר שיש שם תנאים לכך. אם המסמכים של הפעילות באם-סדין יצדיקו את עצמם - ממילא הדבר הזה יחייב גם לגבי סומיירי. אם יתברר שהאפשרויות נמצאות בעין - נחפש דרכים שלא תהיה דחיה בביצוע, כדרך שעשינו לגבי סקרים אחרים. את חן-יונס נכלול בהצעת התקציב של 1972/73.

יש לי רק בקשה לשר פלד: אם לאחר

שיקול הוא יצטרף לשיקול של רוב הוועדה בענין חן-יונס - אני לא צריך להביא את הדבר לראש הממשלה לאישור בממשלה.

מתקבל על הדעת.

נ. פלד:

(ההחלטה בסוף הפרוטוקול)

ג. בקעת הירדן

מר אייגנט:

בבקעת הירדן אנו מדברים על הצעה

אצא לשני ים בים נוספים: האחד -

בוקיעה הצפונית, כשבבוקיעה א' יש ישוב והנושא כבר נמצא בביצוע.
כנושא זה יש לנו קרוב ל-15,000 דונם ראויים לעיבוד, אדמה כבדה וטובה.
מעשית יש לנו כיום באיזור זה לגבי בוקיעה ב' כבר 700 דונם מרוכזים
לביצוע שלב א', ולגבי בוקיעה ב' יש לנו איתור עם מינהל סקרעי ישראל
של קרוב ל-1,400 דונם פנויים שאפשר לדבר עליהם היום מבחינת ריכוז
קרקעות לנושא בוקיעה ב'.

מבחינת האיזור, האקלים כאן הוא טוב.

הוא נמצא פחות או יותר בגובה של 100 מטרים מעל פני הים. האיזור מבחינת
קרקעות - זוהי קרקע כבדה.

ח. גבתי:

אתה אומר שזהו אקלים טוב? אין בו

כל היתרונות של אצא בקעת הירדן?

אולי לאנשים, לא לחקלאות.

מר אייגנט:

אינני אומר שזהו אקלים טוב, אבל לפי

הנתונים האקלימיים אין שם קרה באיזור

זה. לכן יש כאן יחסית סיכויים טובים לגידולים שאנו מתכוונים אליהם.

מבחינת מים: - יותר דרוסה המים רבים

יותר. באיזור הדרומי יש אצ 3-4 מיליון קוב בבוקיעה א' ובוקיעה ב'.

כבר איתרנו שטח לקידוח. יש אפשרות לקבל מים מהצד הסערבי, ויכולים
לאייש את בוקיעה ב'. אם יהיה לנו ריכוז של קרקע אפשר לדבר על התיישבות
במבנה אחר. בגלל הפיצול אנו מדברים כאן באופן התחלתי על מסק שיתופי.

מר אייבס:

מבחינת מבנה המסק אנו מדברים על

גידולי שדה וסטעים, וגם על גידולי יצור שעשינו במקומות דומים לזה
מבחינת אקלים. אין כאן יתרון מוחלט, אבל יש לנו יתרון מסויים, ביחוד
שאין כאן קרה ויש אפשרות לגדל גם גידולי יצור מבחינה זו.

השטח הזה סעון הכשרה. במרכז השטח

עובר כביש, וע"י המיקום האפשרי יש דרך גישה שמאפשרת פעולה מיידיית
בלי הסקעות רבות מבחינת השטח.

כשאנו מדברים כאן על לוח זמנים -

אנחנו מדברים על עליה תוך שנה למחנה זמני, ותוך שנה-וחצי למחנה
קבע, במידה ויוחלט על כך (אני מדבר על בוקיעה ב').

מהו לוח הזמנים של בוקיעה א'?

ח. גבתי:

אנו מקווים שתוך שנה חדשים או אפילו

מר אייבס:

ארבעה חדשים נהיה במקום עם מחנה זמני.

התכנית עברה כבר ועדת שיפוט מקצועית. כבר מתכננים את הכביש, הכשרת
קרקע במקביל, ואנו מקווים שתוך כארבעה חדשים נוכל למקם כאן את הגרעין
שיהיה עכשיו בהכשרה בעמק בית-שאן ויעלה עם הקמת המתים במקום.

הישוב השני שאנו מדברים עליו הוא

תל-טב, שיכול להשלים את רציפות מעלה-אפרים. מדובר על 2,400 דונמים.
מבחינת אקלים יש לו אותו אקלים שהזכרתי לגבי בוקיעה ב'. אבל כאן אנחנו
מבקשים לתת לשני הישובים הללו - תל-טל ומעלה אפרים - חלק מהמטענות
של פצאל למטה, ועי"כ לאפשר לשק הזה גיוון יותר - גידולי יצור לעשות
בשטחים של פצאל, ולמעלה לעשות גידולים קובנציונליים, סטעים וגידולי
שדה רגילים.

סר אייגנט:

יש צורך לרכז כאן קרקע. מבחינת בעיות
מים: כאן הבעיה היא יותר טובה מאשר לגבי בוקיעה ב'. לפי סקרים יש כאן
מים רבים יותר, בייחוד שאנחנו נותנים חלק מהאדמה לעיבוד בתוך שטח
פצאל ששם לא קיימות בעיות מים. מבחינת צורת המשק - הדבר
תלוי בריכוזי הקרקע. אם השטחים יהיו מפוצלים כמו היום - מדובר על מסק
שיתופי.

מבחינת לוח זמנים אנו מדברים על אותם
שלבים. אם מדובר כאן על סחנה זמני - תוך שנה; ואם מדובר על סחנה קבע -
תוך שנה-וחצי.

הבעיה העיקרית היא גבלת המים בשלב
פיתוח. מים זמניים יש בחמרה, שיכולים לאפשר לנו להתחיל את הבניה בשל
ראשון.

על שם מי המקום "מעלה אפרים"? ס. קול:

לא על שם משהו. על שם שבט אפרים. י. אדמוני:

שמעתי שהמתיישבים לא רוצים בזה. ס. קול:

זהו שם לא מאושר ע"י ועדת השמות, אבל
הוא קשור בעובדת הימצאותו של שבט אפרים
שם.

הוא אושר ע"י מחלקת השמות של פיקוד המרכז. ח. גבתי:

לגבי תל-טל, מבחינת ההכשרה יש צורך
לעשות עבודת הכשרה הרבה יותר כנדה. סר אייגנט:

מר אייגנס:

גם מבחינת העבירות והגישה לשטח צריך יהיה לעשות קטע סדק הגישה על גב ההר כדי להגיע לשטחים הטעונים הכשרה.

מבחינה איזורית אנחנו רואים את

שני המקומות כחטיבה אחת שיכולה לתת לנו אפשרות לקבל שירותים מן המרכזים האיזוריים בפצאל למטה. לגבי בוקיעה זה יכול להתחבר לבוקיעה א' ולבוקיעה ב' ועטרות כאיזור אחד מבחינה גושית והתיישבותית.

מה מצב הקרקע בבוקיעה ב'?

היו"ר י. גלילי:

יש 15 אלף דונמים ראויים, שמתוכם

מר אייגנס:

6,500 נמצאים כבר בבעלות מטשלתית,

ומבחינה זאת תהיה עבודה מסויימת לרכז קרקעות.

תהיה?

ח. גמלי:

היתר מעובדים ע"י ערבים, בבעלות

מר אייגנס:

ערבית.

דיברנו שלא ננשל ערבים.

ח. קול:

15 אלף דונם יש שטחים ראויים לעיבוד.

מר אייגנס:

בחוק 15 אלף הדונמים הללו ספורים

ח. אלוף ש. גזית:

6,500 דונמים בבעלות מטשלתית, והבעיה

היא לרכז אותם.

מה פירוש "לרכז אותם"?

ח. קול:

לעשות חילופי קרקע כדי להקים שני גושים.

מר אייגנס:

תת-אלוף ש. גזית:

אלו אינן אדמות דינה אלא בעיקר
אדמות נפקדים. כבר היה לנו נסיון
דומה עם אדמות בוקיעה א', שמגיעים להסדר של ריכוז קרקעות ומסירים
בעלות עם אדמות נפקדים. כנראה נעשה זאת גם ע"י צעד צבאי של סגירת
השטח והכנסת יחידה שתתאמן כאן, כדי ליצור לחץ, דבר שיתן מוטיבציה
חיובית להיענות. משום שאחד הקשיים הוא שלמרות שלא מכפת לבעלים לעשות
זאת, יש להם רתיעה בגלל המשמעות הפוליטית של הצעד. אם הצעד פחות או
יותר נכפה עליהם - יותר קל לקבל את ההסכמה.

היו"ר י. גלילי:

יש שאלות?

י. ארקין:

מה המרחק מתל-טל למטה?

מר אייבס:

יש הבדל של 11-12 ק"מ.

י. ארקין:

אם מותר לי להעיר - בין אם הישוב
שם יהיה מושבי או קיבוצי, במרחקים
הלו ועם הפיתולים הללו, כדי שיסעו משם לעשות גידולי יצור הדורשים
סגע אינטנסיבי מאד עם השטח - העניין רחוק מאד-מאד. אלא אם ישכרו סיד
גם את הפועלים וגם את סנהלי העבודה למטה, ויבאו רק לראות.

מר אייבס:

זה לא נכון. אנחנו סעבדים שטחים

כאלה, גידולי ירקות.

מר אבני:

היות ואנחנו מדברים על הצעה לתקציב

1972/73, לדעתי מתבקשת קביעה אחרי

בדיקה על אופי היישוב, שלא ייווצר מצב שכבר היה מבחינת הבינוי,

שאח"כ יתברר שזהו מושב ואז חלק מהמבנים הולך לטמיון.

מר אבני:

שנית, אם יעקב דיבר על שנה ושנה-וחצי, בין זמנית ובין קבע - נדמה לי שהזמנית מיותר, כי זוהי השקעה מבוזבזת ואפשר לעבור על חצי אצא השנה ולחייחם לכך מלמטרע כאל דבר של קבע ולוותר על הזמני.

היו"ר י. גלילי:

מר אדמוני, לפי התכנית שלכם, אם תהיה החלטה - מה ניתן לבצע בשנת

התקציב 1972/73 לגבי שתי ההצעות הללו?

י. אדמוני:

לגבי הנקדה הדרומית - זהו מפתח

אצ לכל הפעילות שלנו. צריך לפרוץ

את הדרך למשבצת הזאת. היום אין דרך נוחה לעבודה לגישה למשבצת הזאת, בניגוד לבוקיעה. צריך לפרוץ דרך או סעטרות או מסעלה-אפרים. לדעתי צריך לעשות זאת, כי גם מבחינת הקשרים התנועתיים צריך להצמיד יותר את תל-טל למעלה אפרים ולראות את שתיהן כמסקים קיבוציים שיתופיים. איננו רואים את הבעיה כפי שהציג כאן מר ארקין, כי כל הבעיה היא של 10 ק"מ, והנסיעה לא נמשכת יותר מעשר דקות. זהו כביש לא מפותל. עד מעלה אפרים הוא כבר גמור, והוא נוח מאד לנסיעה. המלצנו זאת גם לגבי מושבים; לגבי משק שיתופי - לא כל שכן. הבעיה איננה בעיה.

מה שאפשר להספיק לעשות בשנת התקציב

הזאת הוא לפרוץ את דרך הגישה לשטחים ולישובים, להתחיל בהכשרת הקרקע לשטחים ולישובים, ואולי לעשות את השלבים הראשונים של הבניה.

י. ארקין:

כמה תעלה פריצת הדרך?

י. אדמוני:

שמיר כתב שפריצת כל הדרך צריכה

לעלות שני מיליון לירות. אבל אני

י. אדמוני :

חושב שלא צריך היום לעשות הכל אלא רק אחד הקטעים: או סדרום או
מצפון.

מר שמיר:

ההצעה המוסכמת, רק מטעם אפרים,
היא ענין של מיליון לירות.

י. אדמוני:

יש לנו עוד בעיה. יש לנו כאן ריכוז
קרע של אדמות משובחות. האדמות
המשובחות הללו בזמן האחרון נמסרו לידי מעבדים ערביים, בעקבות חלטה
של קביעת קו תחום הפעילות בתוך הנקעה. בתוך הנקעה יש קו שמסורח לו
אין פעילות ערבית, מטעמים בטחוניים, פרט לפעילות שניתנת לפי רשיונות
סיוחדים. קו זה הוזז לאחורונה מזרחה ע"י פיקודת רכזן אבי מניה שבאישור
שלטונות הבטחון. כתוצאה מזה חלק מהשטחים הללו נמסרו למעבדים ערביים.

היו"ר י. גלילי:

באילו תנאים?

י. אדמוני:

אינני יודע בדיוק. האדמה בחלקה היא
אדמת נפקדים, אותו דין כמו בנוקיעה

ואדמות אחרות שאנחנו מעבדים בנקעה, כמו במחולה ששם היו חלקות קטנות
של נפקדים בתוך חלקות קטנות של מעבדים, ובהסדר עם ערבים ריכוזנו שטח
במחולה. אותו דבר אנחנו רוצים לעשות בנוקיעה וגם כאן. פה היינו
מבקשים לשלטונות הבטחון לבדוק אם ניתן לבדוק מחדש את הנושא הזה של
הגבול הפעילותי כאן, לראות אם אין אפשרות לרכז שטח מסוף פה.

אגב, זה נקבע גם לגבי מיקום הנקודה.

כי אם ניתן לרכז שטח כזה - נפקם את הנקודה במקום אחד, ואם לא - נצטרך
לפקם אותה במקום קצת אחר, ויש לזה משמעות חשובה. מה שאפשר יהיה להשיק

י. אדמוני:

בשנה הבאה זה לפרוץ את הדרך ולהתחיל בהכשרת הקרקע, ואולי גם בביצוע הקמת המכונה. ברור שאי-אפשר יהיה לאכלס אותו בשנת התקציב הבאה. בתכנית שלנו הצענו כבר היום שני קידוחי מים שנמצאים בתקציב מקורות לשנה הנוכחית, אחד קידוח נוסף בתוך הוואדי שאתם רואים בטפה, שצריך להצטרף לשני הקידוחים שכבר יש לנו, וקידוח שני - בתוך הוואדי שאתם רואים במקום הזה בטפה. כלומר, שני קידוחי מים נוספים שצריכים לתת לנו את אספקת המים לישוב ולשטחים. אלה הדברים שנצליח לבצע בשנה הבאה: קידוחי המים, פריצת הדרך, הכשרת הקרקע, ומחלת הבניה.

לגבי בוקיעה - הבעיות להתחלה פשוטות

יותר. כי כביש גישה יש לנו. אנחנו נמצאים עכשיו בשלב של ביצוע ספעל מים לבוקיעה, שאפשר להעמיד אותו ללא קושי ולספק את מי הבניה והשתיה לבוקיעה ב'. אנחנו מתחילים בביצוע קידוח ראשון בתוך עמק הבוקיעה, ואם לא יהיו לנו מים עד להתחלת החורף הבא בבוקיעה - נוכל לתת מים וקרקע למתיישבים אצל שיגורו כאן באיזור פולה, 700 הדונם הללו שלא הועדנו אותם לאף אחד מישובי הבקעה והם שטח בבעלותנו, ויש לנו פה מים. היאחזות משואה עיבדה את השטח הזה בזמנו, אבל בינתיים יש לה מספיק מים וקרקע ליד היאחזות.

היינו מציעים אפוא לקיים את הישוב

במשך השנה הבאה אחרי שירוכז שטח קרקע; לבצע את הקידוח האחד ובהמשך לו את הקידוח השני. כי לפי ההערכה יש מים. קרקע רזרבית ומים רזרביים אפשר לתת לישוב באיזור פולה, אלה שטחים הש מדים לרשותנו.

יש לי שאלה לתת-אלוף גזית. פריצת

ח. בבתי:

הדרך הזאת המתוכננת חופפת את התכנית

לסלילת כביש מקביל עליון בבקעת הירדן?

כ.ן . זהו חלק מהקטע הזה.

ח.ת-אלוף ש. גזית:

אני רוצה לומר משהו.

ח. גבתי:

שוב אני מצטער שאני קצת לוחץ על

המעצורים. בוקיעה ב' - המידע שקיבלתי אני מאנשי תה"ל ביחס ל סיכויים של סים איננו מעודד ביותר. הם אינם בטוחים כלל אם בשטח זה אפשר לרכז כמות סים שתספיק לשני הישו בים, בוקיעה א' ובוקיעה ב'. על כן הייתי מציע שנחליט על בוקיעה ב' אחרי שנעשה את הקידוח בבוקיעה א'. בינתיים ייעשה גם משהו לריכוז אדמות. כיום אין עוד שום דבר מרוכז שם, וזה צריך לקחת זמן. אני אינני בעד תכניות חפוזות כאלה, שנעלה את בוקיעה ב' וניתן להם בינתיים 700 דונם לעבד במקום אחר. אינני יודע בשביל מה אנחנו צריכים את זה.

על כן אני מציע שאת בוקיעה ב' נחזיק

עוד במגירה, עד שיתברר ענין המים ועד ~~אז~~ שנתקדם קצת בריכוז הקרקעות. בוקיעה א' כבר כלולה בתקציב של השנה?

כ.ן .

היו"ר י. גלילי:

אני בעד עליה לתל-טל ובעד עשיית

ח. גבתי:

הסידורים הדרושים והכשרת הקרקע,

וכמובן גם פריצת הדרך. אינני בעד זה שכבר בשלב זה נחליט מה הישו בים הללו יקבלו למטה ומה יהיה להם למעלה מבחינת קרקע. זה קצת מוקדם. אני מציע עוד לא להחליט על זה; עוד לא ברור לי. אני סבור למשל שבמעלה-אפרים המושב היושב שם ירד למטה, כי זה רחוק מאד מהאדמות; בשביל מושב בוודאי. ומעלה אפרים ותל-טל יהיו שני ישובים קיבוציים.

אני אינני מפקפק בכך שישובים קיבוציים

מסוגלים לעבד אדמה אינטנסיבית במרחק של 10 ק"מ. אבל אני חרד למה

ח. גבתי:

שישונים קיבוציים מסוג גלים לעשות בגידולים אינטנסיביים כמו ירקות אפילו במרחק של חצי קילומטר. זאת השאלה. על כן אינני מוכן עדיין שנקבע קטיגורית שחלק מהאדמה תהיה למסחר חלק למעלה. על זה יש צורך להחליט. ברור שיש שם מקום לשני ישובים, ואני מציע לכלול את תל-טל בתוך התקציב של השנה הבאה.

אחרי שנתקדם בבוקיעה ב' (אני מניח

שאת הקידוח בבוקיעה א' ניגשים לעשות בזמן הקרוב, זה מתקציב מקורות) - נקבל חוות דעת מאנשי המים אם יש אפשרות לקבל מים נוספים גם בשביל בוקיעה ב'.

היו"ר י. גלילי:

בהנחה שתימסך הפעולה של היכוז הקרקע במקום.

ח. גבתי:

כן, בחלט. זה צריך להיעשות בכל מקרה.

טר אבני:

שר החקלאות דיבר על פריצת דרך והכשרת קרקע. האם צריך לכלול גם את הבניה במקום?

ח. גבתי:

לגבי תל-טל - כן. אני מציע לכלול זאת בתקציב, לעשות כל מה שצריך.

היו"ר י. גלילי:

כיוון שאנחנו מדברים על בעיות הקשורות בתקציב 1972/73 - אני רוצה להזכיר

לחברים את המצב לגבי תקציב 1971/72, בקווים כלליים.

בשעתו הבאנו לפני שר האוצר את התביעה

לתקציב 1971/72 בשיעור של 15-16 מיליון לירות. בכלל זה כ-6 מיליון ל"י לשיכון, והשאר לצרכים אחרים. במשך הזמן קיבלנו הודעה משר האוצר שהוא

ועדת שרים להתיישבות
12.10.71

היו"ר י. גלילי:

אישר למשרד השיכון את הסכום של 6 מיליון מתקציב 1971/72, ולאחר
זמן קיבלתי הודעה משר האוצר שהוא מסכים לנו מתקציב 1971/72 עוד
5 מיליון. היינו, הסכום הנוסף שנותר עד להשלמת ההצעה שלנו ל-16-15 מיליון
נצטרך לכלול ~~אמצעי~~ בהצעת התקציב שנביש ל-1972/73.

וכל זה הוא נוסף לתקציב ההיאחזויות

י. ארקין:

שהיה קיים בלאו הכי בתקציב 1971/72.

כל זה נכלל בתקציב 1971/72 להתנחלויות
נוספות.

היו"ר י. גלילי:

עכשיו אני מציע שנחליט לכלול בתקציב

1972/73 הקמת ישוב בתל-טל. לגבי בוקיעה ב' תימסך הפעולה של ריכוז
הקרקע. וכאשר ההצעה לגבי הקמת ישוב שם תהיה בשלה - נביא זאת לוועדה.
אם אין התנגדות - טאה את ההצעה הזאת כמקובלת.

(ההחלטה בסוף הפרוטוקול)

ג. רמת הגולן

היו"ר י. גלילי:

הצעה זו הובאה ע"י כל הגורמים,
ומסלצת ע"י שר החקלאות.

מר אייגוס:

מדובר על משבצת התיישבותית על הכפר
הערבי כפר חרב, שנמצא בדרום רמת-

הגולן. באיזור זה נמצאים היום קרוב ל-2,500 דונם סתרים, ועוד
קרוב ל-1,500 או אלפיים דונים מאותרים צפונית לכפר חרב, ישוב שצריך
להשלים את משולש הישובים נחל-גולן ומבוא-חמה כגוש שלם של יוברים
בדרום הגולן.

הקרקע באיזור זה היא טובה. עם הכשרה

קלה אפשר להכשיר קרקע להקמת הישוב הזה.

מבחינת מקלים - אין פה קרה, אבל יש

פה רוחות חזקות, ונצטרך להתייחס לזה ברגע שיתחילו להכין את שטחי
השלחין, כולל משברי רוחות לגידולים מסויימים.

אספקת מים: - מדובר על אספקת מים של

1,7 מיליון קוב מהכנרת, מפעל שהוא עכשיו בשלב של הקמה. בשלב ראשון
יקבל הישוב הזה חצי-מיליון קוב מים, ולבניה הראשונה יקבל את המים
ממפעל ג'וריידר, שישמשו גם כמי שתיה וגם למי הבניה בכפר חרב.

מבחינת מבנה המשק - הוא יהיה מבוסס

על גידולי שלחין ואינוונטר חיי, ופלחה בר באיזורים המתאימים.

צורת ההתיישבות: - מדובר על משק

קיבוצי.

סר אייגס:

מבחינת לוח זמנים - ביורה והדבר
יאושר, מדובר על איכלוס הישוב הזה בתחילת 1973. מבחינת המבנה האיזורי -
הוא יהיה מבוסס על הישובים שנמצאים באיזור הדרומי. כאן יש גוש של
משקים קיבוציים.

מה תרחקים?

סר אבני:

קרוב ל-4-3 ק"מ מסבוא-חמה, וטנחל-גולן.

סר אייגס:

אם בישובים האחרים הוצגה חריפותה

י. ארקין:

הבטחונות והמדיניות של הבעיה - כנראה

שכאן היא לא קיימת, אם לא דיברו עליה. ואם השיקול היחיד הוא לפעיל
את המקורות הכלליים הטמונים במקום ושעדיין לא הופעלו - אני מציע
להתייחס לענין, כפי שנראה לי, א הבעיה התקציבית תהיה קשה מאד-מאד
בשנה הבאה, ויש לי קצת חששות. אני מציע אפוא שגם אם יוחלט עקרונית
ללכת למקום הזה - שהוא יהיה במקום האחרון מבחינת עדיפויות.

אנחנו לא נחליט כאן על סדר עדיפויות.

היור' י. גלילי:

אנחנו נחליט לכלול זאת בהצעת התקציב

ל-1972/73, ובמסגרת התקרה שתיקבע בקבע אז את סדר העדיפויות.

יש סקרים שאנחנו רצים קדימה מבחינה

ש. נצר:

בטחונות פוליטית, ומחפשים את

האנשים. כאן המצב הפוך. יש אנשים שלא רק פורמלית הכריזו על גרעין;

הם הולכים למסלול הצבאי, וכל עיכוב עלול להיגמר בהחלטה בלי אנשים.

אני מציע להתחשב בזה, ביחוד שמדובר על שנתיים, תשתית והכנה ועבודת

משרד השיכון. חשוב לקחת בחשבון שיש כאן גוף רציני של אנשים שאם שבטל ול

ש. נצר:

הנח"ל רצים לזה (יש לזה אפילו הצעה שם שם עברי, בניגוד להצעה של
גנדי).

יש השגות? אם לא - תודה רבה.

היו"ר י. גלילי:

היינו רק מבקשים אם אפשר להבא
להמציא את החומר מראש, כפי שכבר

מר סרוצה:

אמר השר פלד. כי קשה מאד להתמצא ברגע האחרון.

מחליטים:

א. לכלול בתקציב לשנת 1972/73 הקמת שלוש
התחלויות כדלקמן:

1. בכפר חרב אשר ברמת-הגולן;

2. בתל-טל אשר בבקעת הירדן, לרבות פריצת

הדרך אל המשבצת המוצעת להתיישבות;

3. בחאן-יונס אשר ברצועת-עזה.

ב. להחיש רכוז הקרקעות במגמה להקים היאחזות

שניה בבוקיעה (בוקיעה ב'), בבקעת הירדן.

ג. בהתחשב במסצאים של אבו-סדיאן שבוצעת-

עזה, לבצע הכשרת קרקע בסומירי, במגמה

להקים היאחזות במקום.

ד. הועדה רושמת לפנייה את דבר הקמת היאחזות

באבו-סדיאן, בהתאם להחלטת המססלה מיום

י"ב באלול תש"ל (13.9.70).

רמסיה שיתברר כעבור שנתיים כי אין

תנאים להקמת ישוב של קבע - מתחייב

עשרד הבטחון לרכוש את המחנה לצרכי צה"ל.

(הישיבה ננעלה)

פרוטוקול

ישיבת הועדה להתיישבות
י"ט באב תשל"א - 10,8,71

סודי

העתק מס. 2 מתוך 2

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, ס. חזני, ג. פלד, ס. קול.

נעדרו השרים: מ. דיין, ס. ספיר, ז. שרף.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות: א. ל. דולצ'ין, ר. וייץ, ע. שפירא.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות: ל. א. פינקוס, י. צור, ס. קרונה, א. שנקר.

משתתפים נוספים:

מסעם הממשלה:	ש. אבני -	משרד השכון
	י. ארקין -	משרד האוצר
	א. ברום -	משרד החקלאות
	י. שניא -	לשכת השר י. גלילי
	מ. ששון -	משרד החוץ
	א. ליסבסקי -	מזכירות הממשלה

מסעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני.

סדר היום: הת/5. הטלצות ועדת המנכ"לים לקידום מצבם של ישובי התר
הת/6. ערעור מסעם בניג האחוד החקלאי על החלטת המחלקה
להתיישבות בענין הגרעין לרמת-שלום.

רשמה ת. כ.

השר י. גלילי:

כזכור לחברי הועדה, קבענו ועדת סנכ"לים
 שפיתה צריכה לדון באמצעים על סנת להחיש
 בצוען של סדרת פעולות לפתוח ישובי ההר, ולהבטיח תאום בין הגורמים
 השונים הנובעים בדבר. החלטה זו שלנו באה בעקבות ההחלטה של ועדת
 הכלכלה של הכנסת. הועדה לבדיקת ענינם של ישובי ההר השלימה עבודתה
 והגישה את סיכומיה והמלצותיה.

אני מבין שכוונת חברי הועדה היא, שהועדה
 הבינמסדית תתמוך בה בכל הנוגע לסיכומים הללו. אנקש ספר א. ברום
 ומסר י. אדמוני להציג לפנינו את הנושא בקצרה, אלהמחיש לנו כיצד
 תבוצעה ההמלצות האמורות, ובאיזו מידה הן מוסכמות עם כל המשרדים
 הנובעים בדבר.

א. ברום:

ב-1969 המליצה ועדת הכלכלה של הכנסת
 על הקמת ועדת סנכ"לים שתדון, תבדוק
 ותחליט על הפעולות שיש לנקוט בישובי ההר. הועדה הוקמה ב-1970,
 ובה השתתפו סנכ"לי משרד השכון, משרד המסחר והתעשייה, משרד הפנים,
 משרד החקלאות, משרד התיירות, מנציג המחלקה להתיישבות בטוכנות ונציג
 הקרן-הקיימת-לישראל. כפי שאתם רואים, עסקנו תקופה ארוכה - כמעט
 שנה - בנושא שהוטל עלינו. בשלב ראשון שמענו את דברי באי-כח הישובים
 ומוסדותיהם, את באי-כח המועצות האזוריות בישובי ההר, - ואחר-כך
 התחלנו לטפל בנושא אחר נושא עם כל משרד.

מדובר בקרוב לשמונים ישובים, המרוכזים
 בשני אזורים: אזור ירושלים ואזור הגליל. על ההחלטות המוצעות לפניכם

הת/10,871
א, ברום

הושמעו המתייגויות ע"י שני משרדים, והם מבקשים לשנות במקצת את נוסח ההחלטות. משרדים אלה הם משרדי המסחר והתעשייה והפנימים.

ומה עם משרד האוצר?

השר י. גלילי:

משרד האוצר הסכים להמלצות.

66 ברום:

אני רוצה לציין כי בזמן פעולת העבודה המשיכו המשרדים השונים לקדם את הטפול בענינם של מסקי ההר, ואילו היינו צריכים לסכם היום את מצבם, לעומת התקופה בה התנהל הדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת, היינו נוכחים לדעת כי חלה התקדמות לאין שעור. בתקופה בה הציעה ח"כ חזני את הצעתו בענין זה, המצב היה שונה לחלוטין.

בתקופה זו הושגה התקדמות ניכרת בכל אנפי החקלאות של מסקי ההר. בענף הלול הושגה התקדמות גם סן הבחינה הארצונית. גם הידע שהושקע בקדומו של ענף זה, הביא לגידול ניכר בהיקף הייצור. באשר לקרקעות - חולקו אדמות למסקי ההר בסביבות ירושלים, באזור לטרון, ומדובר על השלמת קרקעות לישובי הגליל באדמות החולה. קיימת התקדמות בטפול בנושא, אך הענין טרם סוכם. יש לקדם גם את הטפול באספקת מים לאסחים בלטרון, שנועדו לשמש את ישובי ההר. בתקופה זו אל גידול בהקצאת האדמות למטעים עבור ישובי ההר, ופותחו מטעים אזוריים עבור ישובים אלה, בעיקר בענפי הלול והמטעם כמו כן הופעלה והתבססה משחטה באזור ירושלים. אושרה ועומדת בפני

הקמה משחטה נוספת ובית קרור ואריזה בישובי בגליל. קיימת התקדמות גם בהכשרת מבנים ללולים ובעצוב פני הכפר, גם בתחום השכון בישובי ההר הושגה התקדמות ניכרת, ונדמה לי שאנו נמצאים עתה בשלבים די מתקדמים - ואולי סופיים - של שפור בתיהם של המתיישבים, ופתן בית מכוונו ונאה לכל מסק, אנו דואגים גם לטפוחם של מוסדות צבור בישובי ההר - שרותי בריאות, שרותי דת, שרותי חנוך, בתי תרבות ועוד, קיימות גם התחלות בשטח תעשיות אזוריות וכפריות של ישובי ההר.

הועדה מפליצה על המשך ההסדר בדבר

עומס התשלומים הנובעים מכל ההשקעות האלה, הועדה סיכמה המלצות הסוסכמות על דעת כל המשרדים, - בדבר המשך הפעולה בשטחים השונים. בתחום החקלאי - כפי שאמרתי - יש לנו הצעות בדבר המשך הפתוח של ענף הלול כיחידה שאנו טבורים שתהיה "היחידה" של ישובי ההר, מוצע גם להגביר את הנטיעות במטעים הסותאמים לדרישות האזוריים השונים, בפתוח מפעלים אזוריים והשלמת משבצת הקרקע, כך שלא יהיה ישוב שתתגוררנה בו פחות משישים יחידות של מתיישבים.

האם יש מושבים בהם נמצאות הרבה פחות

השר י.גלילי:

משישים יחידות?

יש ישובים, בעיקר בגליל, שיש בהם

א.ברום::

בסביבות ארבעים יחידות.

האם אתם רואים בעין מועמדים להגברת

השר י.גלילי:

ההתישבות?

א4 .

המתיישבים טוענים כי ישנם בנים רבים

א.ברום :

החוזרים מהצבא ופוכנים להתיישב, אם

ייבנה עבורם בית ויינתן להם שסק, בדרך-כלל מדובר במשפחות מדוברות

ילדים המתגוררות בישובי ההר,

באשר לשרותים המוניציפליים, ההנחה הבסיסית של הועדה היתה, כי ^{העומם המוניציפלי} ~~היה~~ ^{היה} צריך להיות שווה - על כל הישובים באותו אזור. משרד הפנים/לקבל על עצמו לבדוק תוך שנה את בעית השרותים המוניציפליים בארבע סועצות אזוריות (מעלה הגליל, סרום הגליל, הגליל העליון ומטה יהודה), עבור ישובי ההר, במטרה להשוותם לאלה הניתנים לעיירת פתוח באותו אזור: כרמיאל בגליל ובית-שמש באזור ירושלים. באותה ישיבה נזכר גם נציב משרד הפנים, ולאחר-מכן קיבלנו מספר הסתיגויות של סנכ"ל משרד הפנים סנוסח ההצעות שנובשו בוועדה, והצעות לשנויים במספר סעיפים. סוכם כי נתאם איתו את ענין השנויים, ואנו מצפים עתה לשובו מחו"ל. כשיחזור, נדון איתו על ארבעה-חמישה סעיפים שהעלה לפנינו. בסופו של דבר, הנסוה לא יהיה מוחלט כמו כאן, אלא יהיה מקום לגמישות בו.

איננו עוסקים כאן במשובות לסר סיסקו.
מה פרוש "גמישות בנסוה"?

השר י.גלילי:

נדאג לכך שהשרותים המוניציפליים לישובי א.ברום:
ההר באזור ירושלים לא יעלו יותר מאשר לתושב בית-שמש. זאת נעשה לאחר בדיקה ובחינה, אך לא נאמר בפרוש - בית-שמש. אם השרותים באופקים עולים יותר מאשר בבית-שמש, וצריך יהיה להתאים את ישובי ההר אליה - תהיה אפשרות כזו.

עם משרד החנוך הגענו לדבר מוסכם. משרד החנוך הורה לאנשיו בכל מחוז לדאוב לבית-ספר יסודי עבור כל ישוב, כיוון שבשעתו הועלה נושא הכביש המחבר עבור ישובי ההר שעל גבול הלבנון, הוחלט לדאוב לכך בכל מקום שצריך, על פנת למנוע סכון מתושבי הישובים.

אשר לתעשייה: בשעתו הוחלט כי כל

תעשייה שתקום בשני אזורי ההר, תהיה מוכרת כתעשייה באזור א'.
כידוע, חוק ערוד השקעות מחלק את הארץ לשלושה אזורים. לתעשיות
שתוקמנה בישובי ההר תהיה זכות להחשב כתעשיות באזור א'. במקרה
זו הובעה הסתייגות מטעם משרד המסחר והתעשייה, אשר לא רצה להגדיר
את אזור ירושלים כאזור א' (בחלוקה הארצית הוא נחשב כאזור ב').
לעומת זאת מסכים משרד המסחר והתעשייה לתת לו את כל ההקלות מבלי
לומר זאת, כי הוא חושש שזה ישנה את השטח של כל ישובי ההר
באזור זה.

אשר לתיירות: כל מפעלי התיירות בשני

אזורי ההר, ייחשבו כמפעלצם באזור א' (את כל הפרטים בקשר לכך
תוכלו למצוא בדו"ח שהועבר אליכם), אותה הסתייגות החלה על
מפעלי תעשייה, חלה גם על מפעלי תיירות. אני מבין כי עם קבלת
ההחלטות, תחול על כל מנכ"ל משרד האחראיות לבצוע ההחלטות הנוגעות
לתחומי משרדו. אחד מאתנו יצטרך לקבל על עצמו את האחראיות להעביר
את ההמלצות לידיעת כל מנכ"ל הנוגע בדבר, וכל משכד יהיה אחראי
לבצוען לפי הסיכום שקיים איתו.

האם יש סיכומים בכתב ע"י המשרדים?

השר יגלילי:

הדו"ח הזה חתום ומוסכם עם המשרדים

א.ברום:

על דעת המנכ"לים. שלחנו את החומר

למשרדים לשם קריאה נוספת, לפני שבועיים, ולא הגיעו אלינו

הסתייגויות נוספות אל אלה של משרדי הפנים והמסחר והתעשייה.

י, אדמוני:

כל הכדור הזה התחיל להתבלבל ביוזמתו של ח"כ חזני, שהביא את הענין לפני הכנסת וועדת הכלכלה שלה. אחר-כך חלה התפתחות מהירה שלו, אשר הביאה לשפור מצבם של ישובי ההר, כך שהמצב היום טוב ללא הכר בהשוואה למצבם בזמן שהנושא הועלה לדיון בכנסת.

ישנם שני דברים המייחדים את אגאגא ישובי

ההר בהשוואה לאזורים אחרים: א, התשתית היקרה - הוצאות התשתית יקרות מבכל מקום אחר, בכל הנוגע להתקנת רשת ביוב, סלילת כבישים, בניית בתים ומבנים וכד'; ב, ישובים קטנים ומבודדים - דבר המקשה על מתן השרותים בצורה טובה ומסודרת. אלה היו שני דברים שהתייחסנו אליהם, במידה והמלצותינו בשני נושאים אלה תבוצענה, ואיננו לישובי ההר הפצוי הגולם, ויש בסיס רציני מאד לקראת העתיד. במידה וההמלצות האלה תפוכנה לחוק המחייב את המשרדים, ויהיה עליהם לבוא לעזרת ישובי ההר בסימון הוצאות התשתית ובסימון ההוצאות הנובעות מבודל הישוב.

באשר להמתיינות משרד המסחר והתעשיה,

אני מציע לא לקבלה, היא תוצאה של הוכוח הקיים בין שר החקלאות ושר המסחר והתעשיה, בענין קביעת המפתח של אזורי ההתייבות בארץ. השאלה היא אם אזור יבושלים ייחשב כולו כאזור פתוח, או רק בחלקו - כפי שמציע זאת שר המסחר והתעשיה.

השר י, גלילי:

אני רוצה לדעת בדיוק, כמה מסתייב

משרד המסחר והתעשיה?

י, אדמוני:

הוא סמטייג מהדברים האמורים בטעיף §(1) בעמ' 7 של ההסלצות: "הועדה ממליצה להעניק תנאי סיפון של אזור פיתוח א' לתעשייה בישובים הכפריים שבאזור ירושלים". ההסתייגות אומרת: "למפעלים מאושרים שיקפמו בישובי ההר באזור ירושלים (לפי רשימה פורטת) יינתן מענק לפי תנאי אזור פתוח ב' והלוואה משלימה עד לתקרה של 70% מההשקעות הקבועות (ההלוואה תינתן בתנאי אזור פתוח א')."

כלומר, משרד המסחר והתעשייה בא לקראתנו במידה ניכרת, אלא אינו רוצה שייכתב "אזור פתוח א'".

א.ל. דולצ'ין:

מה ספריע לך כאן?

י, אדמוני:

א. ההפרש בענין המענק.
ב. איני רוצה להיות בורם בוכוח שקיים בין שרי הממשלה, אני יודע ששר הפתוח ושר התיירות מתנגדים להצעת משרד המסחר והתעשייה, ורוצים שאזור ההר יהיה אזור פתוח א'. איני רוצה לקבוע תקדים, ואיני יודע אם אני רשאי לקבוע אותו, לכן אני מציע לקבל את הצעת הועדה.

אני לא הייתי מקבל גם את הסתייגות

טוב"ל משרד הפנים.

השר י, אדמוני:

מה הוא סמטייג?

י, אדמוני:

הוא סמטייג מטעיף §(1) בעמ' 6 של ההצעות המובאות לפניכם: "הועדה ממליצה שמשרד הפנים יבדוק תוך שנה אחת בארבע פועצות אזוריות...". הוא מקבל את הנוסח

בעיקרו, במטרה להשוות את התנאים לשישוי ההר לאלה של רשויות מקומיות אחרות באותו אזור (אנו ציינו את כרמיאל ובית-שמש, כקנה-מידה להשוואה). יש עיירות פתוחה בחשלות מאד, ולא היינו רוצים שעיירה כמו שלומי תשמש עבור משרד הפנים קנה-מידה להשוואה.

הצעת משרד הפנים היא, כי ייאמר בטעיה

3(1): "במטרה להשוואתם לרשויות מקומיות אחרות באזור", מבלי לציין שמות רשויות מקומיות סטוימות שרמת השרותים בהן אולי אינה סבירה עדיין.

בשעף 3(2), במקום שייאמר כי יש לדאוג

לבצוע טידי של ההמלצה, מציע משרד הפנים: "הועדה ספליצה שיעשה מאפן הדרגתי להביא לכך שהעומס המוטל על משפחה ביישובי חבל ההר, לצרכי החזקת השרותים המוניציפליים, לא יעלה על המקובל ברשויות מקומיות אחרות באזורים דומים".

הוא מציע לרמא באספיקין, בעוד שאתם מציעים לרמא באנטיביוטיקה,

השר ס.קול:

בטעיה 3(3) מציע משרד הפנים נוסח חדש:

אדמוני:

"משרד הפנים יקבע במקביל לעבודתו לפי טעיה

1, את העומס שיש להטיל על המשפחות ביישובים".

בטעיה 3(4) הוא מציע להחליף את נוסח

המוצע ע"י הועדה ולומר: "הועדה ספליצה כי העומס הכולל שיוטל על המתישבים יכלול סכומים מתאימים לבצוע השקעות מוניציפליות ולפרעון הסלוות להשקעות

10.

שנעשו בעבר, גם לכך אין משמעות גדולה. במידה מסוימת, זהו תקון נסוחי בלבד.

בסעיף 3(5) מוצע תקון במשפט האחרון:

...ותקבע את מה שחסר ואת תכנית השלמת החסר.

למעשה, חלק מההצעות הן נסוחיות בלבד,

ואינן מעוררות כל בעיה. שנים רק שני תקונים בעלי משמעות: בסעיף 1 - בו אנו רוצים לעשות את השרותים סבירים יותר, ודבר שני - אנו מעוניינים להחיל את ההחלטה כבר החל מהשנה, סיד לאחר קבלתה.

אני רוצה לשבח את הועדה שהצליחה להביא

השר י. גלילי:

לנו סיכומים סופיים עם המשרדים העיקריים,

בכללם משרד האוצר, השכון, החנוך, התיירות והחקלאות (ואף בתאום עם מחלקת ההתיישבות של הסוכנות), בגופים אלה תלוי קידומו של העניין, והם שולבו בגיבושו בצורה המתאימה.

הסיוח בדו"ח הזה הוא, שכלולות בו

השר ח. גבתי:

המלצות שבחלקן כבר בוצעו. מבחינה זו

נעשתה בשלוש השנים האלה פעולה גדולה. אמנם הועדה יושבה יותר משה, אך לא אעיינבה בינתיים את הטפול בנושאים.

מהם הדברים שנוצעו בינתיים?

א. ל. דולצ'ין:

א. ענין אספקת המים לישובי ההר, ובסיוח

השר ח. גבתי:

בגליל, במשך שלוש שנים הושקעו שם מליונים

רבים, ועתה אנו מתקרבים לצמר הטפול בנושא זה.

10,8,71/הת
השר ח, גבתי

11.

ב, מטעים; ג, ענף הלול הושל בשניים לפחות; ד, הכשרת קרקע -
היו ישובים בהם אי אפשר היה להוסיף קרקע אפילו אם רצו, ולכן שינו
מטש את פני הכפר,

האם כל הדברים האלה חלים על כל
הישובים?

א, ל, דולצ'סין:

אני מבדד על ישובי הגר במקומות בהם
המצב היה חמור ביותר, הכנסתם של המתיישבים

השר ח, גבתי:

בישובים אלה, בכוונה היום לאין ערוך בהשוואה לפעם, גם בתחום השכון נעשתה
מהפיכה בישובי הגר,

אשר להסתייגותם של משרדי הפנים והמסחר

והתעסיה משהמלצות המובאות לפנינו, אני מצטער שלא נמצא כאן נציג טאף
אחד משני המשרדים, ואיני רואה אפשרות לסכם דברים שלא בנוכחותם,

בקשר להסתייגותו של משרד המסחר והתעסיה,

קיים מיקוח. המפה ששורטטה ע"י משרד המסחר והתעסיה, לשם קביעת אזורים
א', ב' ו-ג', לא נתקבלה ע"י ועדת השרים לענייני כלכלה, בגלל התנגדותו
והתנגדותו של שר התיירות, בטענה שהיא שגויה-לב רק לקיים ישרים ולא לתוכן
העניינים. מונחה ועדה לבדיקת הנושא, ועד כה היא לא הגיעה לעסק השווה.

מצד שני, איני יכול לבטל את חששות

משרד המסחר והתעסיה, אם ירושלים נחשבת לאזור א' והישובים הסמוכים
אליה לאזור ב', ברור שמי שרצה להקים מפעל בירושלים - יעדיף להקים
בבית-זית או במקומות אחרים הסמוכים אליה, כאשר אומרים שכל האזורים

הכפריים הם אזור א', - בצדק טוען משרד המסחר והתעשייה שהדבר יביא לעקיפת החוק לערוד התעשייה, ולתופעות אחרות שאין איש מעוניין בהן. צריך למצוא דרך להבטיח את ההקלות לישובי ההר מבלי לחבל במדיניותו של משרד המסחר והתעשייה, דבר שאיש אינו מעוניין בו.

אני מתמצא פחות בהסתייגויות משרד הפנים, הנראות לי בעלות משמעות ניסוחית בלבד. אני מציע שנסיין את יו"ר הועדה זו, יחד עם יו"ר הועדה שהיתה, לשבת עם נציגי שני השרים או אם השרים עצמם, ולהגיע לנסוח סופיכם בסעיפים עליהם יש הסתייגויות,

השר ח'גבתי: אני רואה לעצמי זכותי אישית שהעליתי את

הנושא, ואני שמח מאד שבמרוצת התקופה הזו השתנו

פני ישובי ההר ללא הכר, בכל התחומים שהוזכרו ולא הוזכרו כאן, אני יכול רק להציג את השאלה, מדוע התמסרה הסיכום במשך שלוש שנים - אם כי המעשה בעצין זה הקדים את ההלכה,

בינתיים השתנו פני הדברים בישובי ההר, גם

בתחום השכון | גם בתחום המבנים הצבוריים, גם בתחום הכשרת הקרקעות וגם במשור ההכנסה של המתיישבים. אין עזיבות נוספות, וקיים לחץ להשלמת יחידות הדיור, גם ע"י הבנים השבים מהצבא,

מה שהייתי רוצה להעלות, הוא ענין הבצוע

של ההמלצות מעתה ואילך, אני מבין כי הענין התמשך תקופה ארוכה | על מנת להביא ליתר תאום בין המשרדים השונים. מבחינה מעשית, זה לוקח זמן, וזוהי בקודת הכובד של הבעיה. יש להשלים את הטפול בכל מושב, בכל הנוגע לאספקת מים, הכשרת סניטרים, נטיעת מטעים וגיידולים אחרים, - וכאשר בפרט את הטפול

במושב אחד ולא במושב הסמוך לו, - אתה יוצר מתח חברתי בין שני המושבים, יש להשקיע הרבה כוחות בבצוע, וכדי שלא תהיינה חריקות בבצוע, צריך להבטיח את המשך התאום. הנכון הוא שכל מנכ"ל אחדאי לבצוע שבתחום משרדו, אך בעיות התאום בין השרים דורשות פתרון.

כאן מופיעה פיסקה שלא התייחסו

אליה, ואני רוצה לדעת מה הפרוש שיש לה, כוונתי היא למעיף 9(1) בעמ" 5: הועדה לקחה לתשומת ליבה, כי מתקיים דיון בין משרד החקלאות לבין המחלקה להתישבות של הסוכנות היהודית על סתן מעמד של "אזור משרד החקלאות" לכל אחד משני חבלי ההר, כלומר, מדובר כאן על הבטחת בצוע משולב ומתואם במסגרת התכנון הזה, יכול להיות שכאן טמון המפתח להצלחת פעולתנו - בתאום הפעולה בין כל הגורמים. יש להבטיח רציפות, המשכיות וקידום הטפול בקצב יותר מהיר (ועוד הרבה חסר בכל מושב), יש להבטיח תאום מלא, מעין מרות על הסנכ"לים, שיעשו מה שצריך לעשות, כי לעיתים הולכים דברים לאבוד בדרך בין משרד למשרד. אני רוצה לדעת, מהי התשובה שאנו נותנים להבטחת הבצוע המשולב והמתואם, שיצא ממשרד אחד.

אשר להסתייגות משרד המסחר והתעשייה -

היא נראית גם לי. אני סבור כי יש יסוד לחששותיו של המשרד, אך עד שימתיים הוכוח העקרוני בין שר המסחר והתעשייה לבין שרי החקלאות והתיירות, אני מציע לדרוש ממשרד המסחר והתעשייה לדאוג לכך שגם לענין המענק יובטחו תנאים של אזור א' מבחינה אדמיניסטרטיבית. לצבי יתר הנושאים, הם כבר קיבלו על עצמם שיהיו שוויון אדמיניסטרטיבי, ענין המענק הוא המפתח הקובע במידה מסוימת גם את הרבטצפוליות של המפעל.

אני רואה שאתה בעד מענקים,

השר ח. גבתי:

אני בעד שוויון במענקים, אם שר המסחר
והתעשייה מסכים, כי גם לבני המענק צריך
להיות שוויון מבחינה סינהלית, זה מכסה גם את הענין שלנו,

השר מ. חזני:

אשר להסתייגויותיו של משרד הפנים, אינני
חושב שמדובר רק בהסתייגויות הנובעות לבטוח, ולכן יהיה קשה לשכם את הענין
שלא בנוכחות נציג משרד הפנים.

אני מצטרף להצעתו של השר גבתי, ששני
יושבי-ראש הועדות ישבו עם שני השרים הנוגעים בדבר, וינסו ליישר את ההדורים.

י. ארסין:
אני רוצה להדביש כי ענין האזורים נקבע
בחוק לעדוד השקעות הון, והחלטה פורמלית
וחוקית כאן - עלולה רק לעכב את הטפול בנושא. הענין לא החל מהיום, וכבר
היה סיכום בין שר האוצר לשר החקלאות בנושא זה לפני כמה שנים, על עקרון
של התחשבות בכל מקרה, כדי להבטיח את התנאים היותר טובים שישיגם בחוק.

השר י. גלילי:
הדברים אמורים כאן לא בצד המספטי, אלא
בצד המפטי.

י. ארסין:
הדברים אמורים גם לבני משרד התיירות.

השר מ. קול:
המחלקה להתיישבות של הסוכנות עשתה עבודה
גדולה מאד בששם זה, ובל אחד יכול לדאוגה,

לבקרה ולהתרשט ממנה.

איני רואה כל סיבה, טרוע יקופח
 אזור ההר של ירושלים לעומת אזור ההר בגליל - וזהו למעשה המצב נעת.
 אני יודע שקיימת השאלה, כיצד למנוע עקיפת החוק בקשר למפעלי תעשייה
 בסביבות ירושלים, אך אפשר בהחלט לבדוק נקודה זו. בכל אופן איני רואה
 כל סיבה לברוע את חלקם של ישובי ההר של ירושלים. פעמים רבות ביקרו
 אצלי נציגים מישובי ההר בסביבות ירושלים והעלו טענותיהם. אמרתי להם
 כי הם צודקים, ואף הצעתי הצעה לוועדת השרים לענייני כלכלה ולשר האוצר
 הקודם - זאב שרף. אמרתי כי יש כאן קפוא, ואיני סבור כי יכולה להיות
 הפרשיות במתן מענקים ללא כל סיבה ונמוק רציני. אם נחליט כאן בענין
 המענק, לבעית הנסוח נוכל למצוא פתרון. אם אנו רוצים למנוע כל דרף
 לעקוף את מה שנחליט, אסור לנו להשלוח את עצמנו, ולא לפתור את הענין
 באופן יסודי.

אני רואה אפשרות גדולה לפתוח מפעלי

תיירות באזורי ההר. בגליל התקדם הטפול בנושא הרבה יותר מאשר בהרי
 ירושלים. אמנם יש לנו בתי-הבראה בקרית-ענבים, מעלה-החמישה ושורש, אך
 קיימת אפשרות להקים גם במושבנים אשר בגוש-עציון. דווקא בהרי ירושלים
 יש אפשרויות עצומות לפתוח תיירות העממית, בגלל שהקרעות בתוך ירושלים
 יקרים עד כדי זוועה, אם הטועצה האזורית משה יהודה תחפש דרך יחד איתנו,
 כדי לפתור את בעית התחבורה, יכול האזור הזה להיות סבורך במפעלי תיירות
 עממית. רבים טאד רוצים לבוא למפעלי תיירות וקייס בישובים הסמוכים
 לירושלים. רבים אופרים, כי זוהי הארץ היחידה בעולם בה אפשר להתאכסן
 בעת ובעונה אחת גם בטלון וגם בקבוץ או מושב. אותם בתי-האדחה בישובים,
 הם דבר מיוחד במינו שאין שני לו.

אנו עומדים להרחיב את הקרן המשותפת

לנו ולחברת-העובדים, לעודד מפעלי תיירות, ואנו רוצים לקוות כי גם

הקבוץ-הארצי ישתכנע כי זהו ענף שרותים הניתן לפיתוח,

אם נקבל כאן החלטה עקרונית בענין
המענק, אני בעד מתן סמכויות רחבות ככל האפשר ליו"ר, כדי שיוכל
לקדם את הספול בענין.

השר נ.פלד: אני רוצה להתייחס לענין המענק: אני
סבין היכן העקיפה. אם בגלל המענק ירצה
בעל מפעל להקים את מפעלו בישובי ההר ולא בירושלים, הרי בכך אנו תורמים
לפתוחו של אזור ההר.

השר ה.בנתי: מושב אורה נמצא במרחק קילומטר וחצי מירושלים,
וכמוהו גם מושב עמינדב וישובים אחרים שאופיים
החקלאי מפורק. מה שעלול לקרות אם יאושר המענק הזה הוא, שמישהו שיקבל
מענק יבנה את מפעלו באחד המושבים האלה, ויעבדו בו תושבי ירושלים ולא
אנשי המושבים, כך שלא נתחום דבר לפתוחם של ישובי ההר.

י.אדמוני: אני רוצה להתייחס לשאלתו של השר חזני, מה
יהיה הלאה. ברבע שהענין מאושר בפורום הזה,
הוא מחייב את המשרדים, והחלף משנת התקציב הבאה אין מניעה שיעלו בהתאם
לכך.

אשר לתאום בין הסנכ"לים: לא היתה החלטה
על הקמתה של ועדת סנכ"לים לענין זה, אלא ההחלטה הימנע: להקים ועדת סנכ"לים
אשר תטפל בהחלט בצוע הפעולות לפתוח ישובי ההר ותבני את התיאום בין הגורמים

השונים בהחשב בהמלצת ועדת הכלכלה של הכנסת סיום ב' בתמוז תשכ"ט-18,6,69, ב, הועדה תהיה מורכבת מהמנהלים הכלליים של משרדי האוצר, החנוך והתרבות, החקלאות, המסחר והתעשייה, העבודה, הפנים, השיכון, התיירות והמחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, לוועדה יוזמנו מנהל סינהל הפיתוח של הקרן-הקיימת-לישראל ולפי הצורך גם המנהל הכללי של משרד הפתוח. נציג ישובי ההר יוזמן לחוות-דעת;

כלומר, לא דובר כאן על סטן אד-הוק, אלא על מחשת הפתוח והתאום. לדעתי צריך כי בעקבות זה תהיה פניה להמסך הפעולה להחשת בצוע המסקנות האלה ולהגברת התאום בין המשרדים. ודעתי האישיה היא, כי אחד הדברים העשויים לתרום לבצוע מהיר ביותר הוא, שישובי ההר יקבלו הכרה כ"אזור משרד החקלאות".

מה פרושו של "אזור משרד החקלאות"?

השר י, גלילי:

אזורי ההר, אמנציאים רובם ככללם בטפולה של מחלקת ההתיישבות של הסוכנות. הואיל וכך, משרד החקלאות אינו פעיל בהם בהיקף סלא מבחינה אדמיניסטרטיבית (למרות שהוא פעיל בתחום ההדרכת), והסגנון המספל בהם הוא של מחלקת ההתיישבות. לפני שנתיים ניסינו להקים סגנון מסותף למשרד החקלאות ולמחלקת ההתיישבות, וסנהל החבל קיבל סנוי מיוחד ממשרד החקלאות, להפעיל את הסגנונים ואת השרותים לחבל - של מחלקת ההתיישבות ושל משרד החקלאות. הפעולות היו צריכות להיות משלימות אלה את אלה, כשגורמי המיסון הם שונים, - עד גבול סטויים מספלת מחלקת ההתיישבות, והחל סמנו משרד החקלאות בעזרת תקציביו, הואיל והנסיון עלה יפה, הצענו להחיל זאת גם על ישובי ההר, והשאלה היא באיזו סידה הדבר עשוי להתבצע,

י, אדמוני:

אם כך, מדובר זה כמ סטובך, שצריך לוטר הועדה

השר י, גלילי:

לקחה לתשומת ליבה כי מתקיים דיון בין משרד

החקלאות לבין המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, על סתן סעמד של אזור

משרד החקלאות לכל אחד משני חבלי ההר?

א. ברנר:

המשרד שנשאר המסוכנה על הנושא הוא משרד החקלאות, והבעיה היא בין משרד החקלאות והסוכנות. ישנו מעליך של הוצאת ישובים לפתוח. התחלנו בנסיון סטוב שה במספר ישובים בנגב, והכוונה היא עם הוצאת הישובים לפתוח - להחיש את אחד פעולות מחלקת ההתיישבות של הסוכנות עם פעולות משרד החקלאות.

כעת אנו מנהלים מו"מ על הפרדת שני אזורים נוספים: אזור ירושלים - שיהיה נפרד מאזור רחובות, ואזור הגליל - שיהיה נפרד מאזור קרית שמונה. קיימת גם הצעה לבטל את אזור הצפון של הסוכנות, ולהעביר את הפעולות למשרד החקלאות, כולל הספול בישובים שטרם עברו לשלב של פתוח. בנוגע לכך כבר קיימת הסכמה עקרונית מצד משרד החקלאות והסוכנות.

השר יגלילי:

אני מציע כי את טעין (1)9 המהפיע בעמ" 5 נוציא מכאן, מטעמים אסתיים. שמענו כאן מפי שרא החקלאות ואנשי מחלקת ההתיישבות, כי יש הסכמה עקרונית על מתן הכרה מטעם משרד החקלאות לכל אחד מישובי ההר, ואנו מקווים שהדיון בנדון יושלם במהירות ובחיוב. נראה לי כי בכך אפשר לסכם את הדיון.

השר חגנית:

בקשר לטעין (1)10 בעמ" 5, בו נאמר בסיכום כי הועדה סבורה שיש מקום להקמת ועדה ללימוד הנושאים הטעונים מחקר וביצועם באמצעות גורמי המחקר השונים בארץ, - אני סבור כי אם איננו רוצים לנסח החלטות שאין מאחוריהן תוכן, מתוך ידיעה שלא תבוצענה, עלינו להוציא את הקטע הזה, לעומת זאת, אני מסכים להשאיר את הרישא: הבעיות המיוחדות של אזורי ההר מתיישבות מחקר טעניים

במספר נושאים, חלק מהם בהיותם יחודיים לאזור ההר וחלקם, בהיותם קשורים בענפים המהויים בסיס עיקרי וכמעט יחיד בהר, ישנם כבר גופים העורכים תכניות מחקר, ואני חושש שמה שנאמר בסיכומו של הסעיף הזה, עלול רק לטרבל את הנושא,

טוסכם,

השר יגלילי:

אם כן, אנו יכולים לסכם את הדיון בנושא: הועדה הבין-מוסדית מומכת ידה על ההמלצות והסיכומים שהוגשו לנו מטעם הועדה לבדיקת בעיות ישובי ההר. יו"ר הועדה הבין-מוסדית, בעזרת כל אחד מחברי הועדה שיתבקש לכך, יבוא בדברים עם משרד הפנים ומשרד המסחר והתעשייה, לגבי ההסתייגויות שלהם, על סנת להסדיר את העניין. לי נראה כי היתה חשיבות לכך, אילו הועדה לבדיקת ענינם של ישובי ההר היתה נותנת דעתה על נושא ההר כבר בתקציב 72/73, כפי שהוא צריך להתקף במשרדים השונים. עוד מעט מתחילים להכין את תקציב 72/73, ואם אנו רוצים שיהיה המסך סבצעי להמלצות, חשוב כי נדע מה יהיה לגבי הסעיף הזה בתקציב משרד הפנים, משרד השכון ויתר המשרדים. בדרך זו אפשר יהיה לעקוב גם אחר התקדמות הבצוע של המסקנות האלה. מאחר ולא הגבלנו את מסך כהונת הועדה הזו, נבקש לזמן את סנכ"לי המשרדים על סנת לעקוב אחר הבצוע.

השר ס'חזבי:

אני חושב שהסעיף הראשון בהחלטותינו צריך להיות, שהועדה הבין-מוסדית רשמה לעצמה שועדת המנכ"לים היא ועדת קבע, שתפקידה לדאוג לתאום הפעולות בין המשרדים,

השר יגלילי:

הועדה הבין-מוסדית אינה צריכה לרסום לעצמה, כי הכל כבר נרשם פעם. לא הגדרנו סועד לסיום עבודת ועדת המנכ"לים, אלא אמרנו שהיא צריכה להחיש את בצוע ההמלצות. לעקוב

אחריו. יו"ר הועדה, הוא אשר יזמין את המנכ"לים של המשרדים השונים .

ר.ווייז:
 אני חושב שהתאום ששרד בין כל הגורמים
 שסימלו בנושא, תרם רבות להצלחה, ואני
 מסוכנע כי עלינו להודות לשניים שתרמו לכך יותר מכולם, והם א, ברום
 וי, אדמוני. הם עשו עבודה יפה, ולא היה זה פשוט.

השר י.בלייז:
 אני מסוכנע שדעתך זו, אינה דעת יחיד.

ט ח ל י ט י מ :

- א. למחוק את הסיכום לסעיף 9,1 של הדין-
 וחשבון בענין המסך פתוח ישובי ההר, המתייחס לנושא המעמד של
 "אזור משרד החקלאות" לשני חבלי ההר.
- ב. למחוק את הסיכום לסעיף 10,1 של הדין-
 וחשבון האמור, המתייחס לנושא המחקר.
- ג. הועדה סומכת ידה על ההמלצות והסיכומים
 הכלולים בדין וחשבון בענין המסך פתוח ישובי ההר שהוגש לה מטעם
 ועדת המנכ"לים אשר הוקמה על-פי החלטה מס' 2 של הועדה בישיבתה
 מיום כ"ט בניסן תש"ל (5,5,70).
- ד. יושב-ראש הועדה להתיישבות מתבקש לבוא א
 בדברים עם משרדי המסחר והתעשייה והפנים בקשר להסתייגויותיהם
 מטעמיים מסויימים של הדין-וחשבון, במטרה להסדיר את העניין
 בהסכם עימם.

ה. ועדת המנכ"לים לקידום סגנם של ישובי ההר תיתן
דעתה על אנושא ההר בתקציב לשנת הכספים 1972/73
והכללה בסכומים הנדרשים בתקציבי המשרדים הנוגעים
בדבר, על סנת להבטיח בצוע המלצותיה בשנת התקציב
האסורה.

ו. יושב-ראש ועדת המנכ"לים יזמן את הועדה, ככל שיידרש,
במטרה לעקוב אחר בצוע המלצות והסיכומים אשר בדין-
וחשבון.

השר גלילי - הינ"ר:
אנו חייבים לתת את הדעת באופן נדיר,
לנושא שלא היה לו תקדים בדיוני הועדה
לאי
שלנו, והוא ערעורו של גרעין ההתיישבות על החלטה המתייחסת לעבוצו ברמת-
שלום אשר ברמת-הנולן.

כזכור, בישיבתנו מה-11,5,71, קיבלנו
החלטה המתייחסת לרמת-שלום ולאחר החרטון, בהחלטה נאמר בין היתר: "אנשי
הישוב יתפרנסו על כל מקורות המחיה שבשטח - קייס ותיירות, בית-ספר שדה
וחקלאות. תינתן האפשרות להקצות ליישוב שטחי עיבוד (בנולן או בשטח החולה),
ב. המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית תביא להחלטת המרכז החקלאי את
הנושא של איוש רמת-שלום".

איני זוכר מאז מלחמת ששת הימים אף
מקרה בו הועלה ערעור על ההליכים לקביעת הנופיים למקומות ההתיישבותיים.
מכל מקום, אני קובע כי הועדה שלנו אף פעם לא נדרשה לפסוק הלכה בנידון,
בין אם זו חוקה כתובה ובין אם לאו. לי היה נראה כי הפרוצדורה הנכונה
היא, להביא את הנושא לפני הועדה המיוחדת של המרכז החקלאי, שבה משתתפים
כל הנופיים ההתיישבותיים, על מנת שתקבל החלטה הנושאת אופי של המלצה הסובאת
להכרעת המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית. ש ברה היא, כי אף פעם
לא היה ערעור על סיכומי המרכז החקלאי ומחלקת ההתיישבות.

במקרה בו אנו דנים עתה הופיעו שני
הגרעינים הפועמדים לפני המרכז החקלאי, אם כי אחד מהם אינו ניטנה עם

ההסתדרות החקלאית, ולכן אינו רואה עצמו כפוף להחלטותיה של הועדה מטעם המרכז החקלאי, הועדה מטעם המרכז החקלאי החליטה פה-אחד - לאחר דיון בוועדת מיסנה - להועיד להתיישבות ברמת-שלום את קרעין תנועת העכבד הציוני. על-כך הובש פרעור מטעם הגרעין המסתייך לתנועת האחד החקלאי, והענין נידון שנית במסגרת מחלקת ההתיישבות של הסוכנות. בסיכום הדיון בערעור, החליטה הנהלת המחלקה כי היא אומכת ידע על החלטת המרכז החקלאי. גם על החלטה זו היה דין ודברים עם הגרעין המערער, אשר טמשיך לעמוד על זכותו להתיישב ברמת-שלום, בשיחה שהיתה לי עם נציגי הגרעין, סוכם שהענין ייבחן במסגרת הועדה הבין-מוסדית באופן בלתי שגורתי, מתוך הנחה שהגרעין יקבל עת הכרעתה.

אמסור עתה את רשות הדבור למר פרידלנדר,

אשר יעלה לפנינו את ערעורו של גרעין האחד החקלאי. אחר-כך נשמע את דעתם של אנשי מחלקת ההתיישבות בנידון, ופחליט מה יהיה הסיכום,

ע,פרידלנדר:

אני רוצה להודות לשרים ולחברי הועדה לעניני התיישבות, על שנתנו לנו אפשרות

להביא דברינו בפניהם.

הפרוצדורה במקרה זה היתה בלתי רגילה,

כי מדובר מההתחלה ועד הסוף בענין בלתי שגורתי. ההתחלה היתה זו: המשרד הממשלתי שהיה מטונה באותה תקופה על ההתיישבות באזור החרסון, פנה אל האחד החקלאי ומסר לו, כי בישיבת הנהלת משרד הקליטה ב-3,6,69, באשורתו

של השר אלון ובהשתתפות סגן השר א,אליאב, הוחלט כך - ואני מצטט...
 מזכירות האחד החקלאי קיבלה את החלטת
 הממשלה, קיימה אסיפה וב-10,9,69 הודיעה על הצטרפותו של הנדעין העוסד
 להתיישב ברמת-שלום אל האחד החקלאי, ב-10,11,69 הודענו למשרדים הנובעים
 בדבר, כי הנדעין רוצה לבצע את משימת ההתיישבות, מאחר ולא המרכז החקלאי
 פנה אלינו, אלא הממשלה, - חשבנו כי יש לנו זכות סיוע לחזור אל
 הממשלה היום, במסגרת זו, ולומר לכם: אם הטלתם עלינו את התפקיד, תנו
 לנו לסיים את המלאכה.

אפילו לפני התאריכים שנקבתם, היתה
 פעילות סיוע מועם האחד החקלאי, על מנת להגיע להחלטה חיובית לגבינו,
 קיימנו מועים עם כל הגורמים הנובעים בדבר, ואף נפגשנו עם אלון פקוד
 צפון, למעשה, במסך תקופה ארוכה היינו הגורם היחיד שפעל והתעניין ביישוב
 רמת-שלום, לפי המושגים המקובלים בארץ, לא היה טפק שמשבצת רמת-שלום
 נמצאת בידי האחד החקלאי,

השר אלון סכיר היטב את האחד החקלאי,
 אולי אספר סוד גלוי אם אומר, כי כאשר דנו במשרד הקליטה בנושא זה,
 והגיעו למסקנה שלא תיתכן התיישבות בלי תנועה התיישבותית, היה זה השר
 אלון שאמר כי זה מתאים בדיוק לתנועה ההתיישבותית של "הכדוריסט" הזה -
 פרידלנדר. השר אלון ידע כי אנו מתאימים אפך יותר מתנועות התיישבותיות
 אחרות, להתיישבות למטרות בלתי קונבנציונליות, כאן אין סדובר בעוד
 מושב עובדים. אם ינהנו כאן בהתאם למסגרות המקובלות, כי אז יכשלו,
 לא בגלל היותי "כדוריסט" לשעבר, כי אם בגלל המחשבה שהעניין מתאים
 לנו, הוטל עלינו ליישב את רמת-שלום, לכן אנו מבקשים ממכם לאשר את
 ערעורנו בנידון,

אני סבור כי בנוסף להתחייבות כלפי

התנועה, יש גם התחייבות כלפי האנשים. לי לא ידוע על מקרה בו הורידו תנועה מסבצת הקרקע שלה. אני יכול להצביע אפילו על מסבצות ריקות, שגם מהן לא הורידו את התנועות המיועדות, לתנועה שלנו יש ברעין אשר הורכב ע"י הסוכנות היהודית והוכר כמתאים, קבלנו על עצמנו את העניין ופעלנו על מנת לקדמו. הקסנו ברעין ויש לנו התחייבות כלפי האנשים הקשורים לעניין תקופה ארוכה.

האם מאז שהוקם הברעין ועד עתה, מדובר

פטר ס,חזני:

צ באותם האנשים?

בחלקם אלה אותם אנשים. אצם העובדה שקיימת

ע,פרידלנדר:

קבוצה כזו, מצביעה על רצון מסוים של האנשים

להגשים את מטרתם. שליש מהאנשים היום, הם עוד מהברעין המקורי.

הברעין המקורי - כזכור - היה הברעין של

השר י,גלילי:

דיק סקנס, שלא היה קשור בתנועתכם (וזאת

איני אוסר לגנותכם).

בעת שנוסד הברעין המקורי להתחייבות ברמת-

ע,פרידלנדר:

שלום, באחד מבתי-המלון בצפת, נכחו שם שניים

מאפשי האחוד החקלאי. כאשר משרד החקלאות עשה את כל המאמצים על מנת למצוא

את האנשים המתאימים למטרה זו, נתבצעה קבוצה והוטל עלינו התפקיד למפל בה.

לאחר פרישת אנשיו של דיק סקנס, נותר חלק מהקבוצה, והיו"ר והמנהיג של

הקבוצה הוא אותו אדם מאז ועד היום, מאז הצטרפו אליו אנשים נוספים.

לפי הרשימה שהוגשה לסוכנות, מונה הברעין שישיים אנשים - שטות וכתובות,

ונציג מחלקת ההתישבות אמר לנו כי מדובר באנשים טובים למטרה זו,

לפני כשנתיים קיימנו פגישה עם הנורמים

הנובעים בדבר, ואמרנו כי מטבתנו היא להעביר את הספול ברמת-שלום סטטכותם של משרד הקליטה ומשרד השכון, אל מחלקת ההתיישבות. היה ברור לנו כי יש להקים במקום ישוב קפרי מאורגן, ולא לפתח שם עיר מתוחה, איננו בוני ערים אלא ישובים. עיר היא ישוב סבווד, אך מה שסייחד אותנו הוא הקמת ישובים כפריים. לדעתי, צריך היה להעביר את הספול בענין למחלקת ההתיישבות, ורענן ווייץ אמר כי אם יוחלט על ישוב חקלאי מאורגן, הוא רואה מקום לפעילותם בשטח זה.

איננו חברים במטבת המרכז החקלאי,

אנו גוף קטן הפועל במקביל. אנו מעריכים את המרכז החקלאי ומקיימים איתו יחסי ידיעות, ומאחר ששמענו כי הוא עומד לדון בנושא הנובע לנו, הפפענו בפני הועדה מטעם המרכז החקלאי, אף פעם לא סוכם שאנו צריכים לקבל את הסיכוסים שלה, אך מתוך כבוד וידידות באנו לוטר להם כי הם דנים בענין הנובע לנו, קיווינו שכד בענין, המרכז החקלאי לא יתן שום המלצה, אך המרכז החקלאי העדיף לפטוק לטובת התנועה המטובפת אליו. ברור לנו כי המרכז החקלאי לנושא זה, הוא גוף מעובין, ועם כל הכבוד לו, איני חושב שלהמלצה שלו בענין זה יש משקל מיוחד.

לזבי המחלקה להתיישבות של הסוכנות,

אנו מרשים לעצמנו לחלוק על דעתה בנידון, ומאחר והממשלה רואה בנו גוף הרשאי לפעול, אנו סוברים שסטקנותיה מוטעות.

אני רוצה לשאול את אנשי המחלקה להתיישבות:

השר י. בלילי:

האחור החקלאי הרי עלה להתיישבות בכמה

מקומות, האם/נמקרים הם זה עבר את אשורו של המרכז החקלאי?^נ

יגלילי: לגבי חמרה - כן, לגבי יתר המקומות - לא, כי מה שנובע לבאות-הכיכר ועין-חצבה סוכם טראש עם התנועה, ולא היה על-כך שום וכוח.

עפרידלנדר: לא השתתפנו ולא נתבקשנו להשתתף בישיבות המרכז החקלאי, הסנע היה עם המחלקה להתישבות. היה זה חרוש עבורנו ↓ שגורלנו נקבע במרכז החקלאי,

השר יגלילי: המרכז החקלאי יכול לכל היותר להמליץ בעניני התישבות, והענין עובד להכרעת הטוכנות או המטשלה,

עפרידלנדר: אני מקבל את התקון.
בקשר למחלקת ההתישבות, קיים הנושא של ההתישבות האזורית. יש טשהו בטענה, כי קל וטוב יותר לטפל בישובים כשהם טרוכזים. אך כאן אנו מבקשים לשאול שאלה ולהעיר הערה: אנו התנועה ההתישבותית היחידה שלא קיבלה אף נקודה באזור הגולן. איך אנו יכולים להגיע לאזור, אם איננו מקבלים בו אף נקודה להתישבות. כאשר אני מדבר עלינו על התנועה ההתישבותית היחידה שלא קיבלה נקודת התישבות בגולן, אני מתייחס רק לתנועות ההתישבותיות הרציניות והנדולות יותר (יש לנו טעל לחמישים ישובים). נאמר לנו כי יש יתרון לנדעין של העובד הציוני, בגלל קרבתו לשאר-ישוב, שאף הוא ישוב של העובד הציוני. אך יסוד המעלה מסונפת לאחוד החקלאי, והאם מדחק של 5-8 קילומטר בינה לבין שאר-ישוב טהווה כאן בורט?

מבחינת המסגרת שלנו, אני טבור שאנו מתאימים

לכך במיוחד, היו לנו חקירות חצי יובל לישוב בצרה, בהסתמכות שר
החקלאות, ובנאוטו אמר השר בין היתר: אל תשכחו דבר אחד - אל
תחשבו רק על הישובים היפיים והמבוססים, קחו חלק פעול ביישוב הארץ
בנקודות החדשות, והנה כאן - באנו, עשינו, יש גרעין, שר החקלאות
פנה אלינו ואנו פונים אל שר החקלאות: קץ לנו לשבת.

אשר לגרעין הזה: כאן לא מדובר בגרעין
שרתי, זהו גרעין שנכנס לו "בלק" לראש - או החרטון או כלום,
החלטה שלילית בענין זה, פרושה לשלוח את האנשים הביתה. לעומת זאת,
הגרעין של העובד הציוני הוא גרעין שהתארגן להתישבות בגולן, עם
צפייה מסוימת לחרטון. הגרעין שלנו לא התארגן להתישבות עם צפייה
לחרטון - הוא התארגן להתישבות אך ורק בחרטון.

ולבסוף, זהו המוסד העליון שצריך לתת
דעתו ולהחליט. לא נשלים עם דבר אחד: לא נוכל לפסול עצמנו סלהיות
גורם התישבותי היכול ומסובל לבצע התישבות בגולן. מי שמכיר את
האחוד החקלאי, יודע כי הוא נתן לגליל העליון את נהריה ושבי-ציון
בתקופה הקשה ביותר שלו, הוא גם יודע כי הרחבנו שלוש פעמים את
יטוד המעלה, כי הקטנו את עין-חציבה ואת ישובי המעמד הבינוני,
אין שלב המתישבותי זה או אחר בו לא המתפנו, בהצלחה לא קטנה
משל אחרים. הממשלה הטילה עלינו תפקיד ומילאנו אותו, ופנייתנו
הדחופה היא, שהממשלה תכבד את פנייתנו אלינו ותאפשר לנו יחד עם
מחלקת ההתישבות, לבצע את המוטל עלינו.

פאדמוני:

מחלקת ההתיישבות דנה בכך, בדקה את הנושא וקיבלה החלטה מכח עצמה. במקרה זה, היות והיתה בעיה סיוחדת, התקיים ברורא ובערכה בדיקה לגופו של ענין. כתוצאה מכך קיבלה המחלקה בישיבתה סיום 20,7,71: א, המחלקה להתיישבות קובעת כי את משבצת רמת שלום יש להעמיד לרשות תנועת העובד הציוני, מהנמוקים הבאים: א1, עקרון ההתיישבות הנושית: כמת שלום סמוכה למושב שאר-ישוב המסנבף לתנועת העובד הציוני; א2, עדיפות הגרעין של העובד הציוני, גרעין העובד הציוני מהווה כבר עתה גרעין מובש ואגודה רשומה, ומצוי בהמשפה להתיישבות בגולן זה שנתיים ימים,

מאותה סיבה סיוצנות בגולן רק 6 מתוך

14 התנועות ההתיישבותיות. לא רצינו לפצל את רמת הגולן בין כל התנועות ההתיישבותיות, זכור לכולכם המאבק של תנועת החרות להתיישבות בגולן, וכיצד שוכנעה לבסוף לא לעלות לשם כדי לא לפצל את ההתיישבות למספר הטלא של התנועות.

הגרעין של העובד הציוני יושב ישיבה של

קבע בראש-פינה, במשך למעלה משנה וחצי, עוסק בעבודות בגולן ובחרמון ובעבודות אחרות וסתארגן לעליה לרמת שלום. הגרעין של האחוד החקלאי הוא "גרעין על הנייר", אם כי הוא גרעין טוב, נטרם באבק בחיי היומיום כגרעין מובש במקום.

השר י. גלילי:

אני מציע לך לתקן את ההסדרה "גרעין על הנייר". אתה רוצה לומר כי הוא טרם התקבץ.

אצאא

י, אדמוני:

הוא טרם התקבץ וטרם עמד במבחן המציאות,
 אך הוא ברעין טוב. אמן הטעם הזה אמרנו כי
 אנו סעריטים ברעין של העובד הציוני. הואיל ויש ברעין האחד החקלאי
 חברים הרוצים באמת ובטמים ליישב את רמת שלום ואזור החרמון, אנו
 משאירים להם את האפשרות להצטרף לברעין העובד הציוני אף עלולות יחד
 איתו להתיישובות. חברים שירצו בכך, יוכלו למצוא את מקומם במסגרת
 ברעין פוזה אטיב ברמת שלום, לא המלצנו על הקמת ישוב של שני ברעיאנים
 במקום, כי זה נראה לנו פתח למריבות בלתי פוסקות, ובתנאי הקיום במקום,
 שהם בלאו הכי קשים, זו עלולה להיות טעות חסורה מאין כפורה שתמוטט
 את שני הברעיננים גם יחד,

הודענו לאחד החקלאי, כי לפי אותו
 עקרון של התיישובות חקלאית, אנו מצפים סמנו להשתבץ בבקעת הירדן,
 קרוב לחמה המיושבת על-ידם. זה גם מתאים לעקרון ההתיישובות הנושית
 שלנו.

הסחלקה להתיישובות אף הציעה, כי התנועות
 שאינן סיוצנות בועדה הבין-תנועתית - חרות (שמשתתפת בכל הדיונים
 וקיבלה על עצמה את כל הגדרותיה של הבעדה הבין-תנועתית), התאחדות
 האיכרים והאחד החקלאי, - תצטרפנה אף הן אליה, כדי שיהיה פורום
 פוסכם על כל התנועות לדיונים מחייבים והחלטות בנושא,

איני רוצה להכנס לפרשיות מן העבר,
 ולהתחייבויות שהיו כלפי האחד החקלאי. בגלגולו הקודם של העניין,
 הוחלט על התיישובות ברמת שלום כפושב פתוח, ואז הוסלף שברעין דיק
 סקוט יצטרף לאחד החקלאי. אך הברעין התפרק, ולאחר מכן באה הריסת

המבנה. רק לאחר שנתיים, בעקבות לחצים של צה"ל, הועלה/הדיון בנושא בוועדה הזו. בסופו של דבר הוצע להקים ישוב בדמות אחרת לגמרי מאשר זה שמוכם עליה עם השר אלון.

השר י. גלילי: האם יש לחברים שאלות עובדתיות למר פרידלנדר? אם לא, נודה לו על ההצנה המזהירה של הענין ונקיים דיון.

ע. פרידלנדר: אומרים לי הרבה פאסיים: הצנת את הענין יפה - ואחר כך...

א. ל. דולצ'ין: איני חושב שקיימת אפשרות לדון עתה על הנושא הזה. לפחות אני, לא התכוונתי לישיבה ארוכה מדי. קודם כל צריך לדחות את המסך הדיון לישיבה אחרת. שנית, הייתי מציע שיו"ר הוועדה הזו ינסה למצות את כל האפשרויות על סנת להגיע לאיזה שהוא הסדר, לפני שיכנס את הישיבה הבאה. אם יצליח - מה טוב, אם לא - נדון בכך. אני מבין שהאחוד החקלאי הסכים לקבל את החלטתנו כהחלטה סופית.

השר י. גלילי: לא הייתי מביא את הנושא לדיון, אילמלא הייתה לי הודעה בכתב, כי האחוד החקלאי יקבל את ההכרעה שלנו. במכתבו של מר פרידלנדר אלי, סיום ה-6 באוגוסט 1971, נאמר: "בהמשך למכתבנו הקודם, הננו מבקשים לדון בוועדת השרים לענייני התישבות שבראשותך בעדעור תנועתנו על החלטת המחלקה להתישבות

30.

הת/10,8,71
השר י, גלילי

בענין רמת שלום ועל תביעתנו שאסנם רמת שלום תיושב באמצעות קרעין
ההתישבות המאוכלסן באמצעות תנועתנו וכי נקבל מסקנות ועדת השרים
בגדרו

הענין דחוף, ועדיין איננו מאחרים שבת.
תוך מחצית השעה נוכל לסיים את הדיון. איני מקבל על עצמך לערוך ברורים
נוספים לאחר כל הברורים שהיו כבר. נראה לי כי רק בגרום דעה לענין, אם
נדחה את ההכרעה,

השר ס, חזני: אני מוכרח ללכת, אך קודם אוסר את דעתי:
אין לי ספק שאם ישנו ברעין היושב באזור
כבר שנה וחצי, ועובד במקום לקראת התישבנותו שם, - יש לו עדיפות על פני
ברעין אחר, אפילו אם הוא הטוב ביותר, אך טרם עמד במבחן ההתבטות.
למי שיושב באזור, יש זכות עדיפה להתיישב בו. אין זה פשוט לשבת באזור
ההוא ולהרוויח כשכיר יום. אני חושב שלאנשי הברעין הזה יש זכות בר-מצווה,
והם צריכים להתיישב ברמת שלום.

א.ל. דולצ'קין: כמעט לא נשאר כאן פורום, ואיני יודע אם
כך אנו יכולים להחליט על-כך,

השר י, גלילי: דברנו פעם על הצעתו של השר גבתי בענין
זה, השר גבתי העביר אלי פתק, לפני זאת
טהישיבה, בו הוא סומך ידיו על החלטת המחלקה להתישבות של הסוכנות בנידון.
גם עזרא שפירא העביר אלי פתק, בו הוא תומך בהסלצת מחלקת ההתישבות,

הת/10.8.71

א.ל.דולצ'יין:

השתתפתי בכמה דיונים שנערכו על הנושא הזה, ראש המחלקה להתיישבות הציע כמה סדורים חדשים שיכולים היו לאפשר הסדר ברוח טובה, אך התברר שאחת מהצעותיו היתה בלתי מעשית.

ד.ווייץ:

זה עדיין לא התברר, ראש מחלקת ההתיישבות עוסק בהתיישבות הרבה שנים, והוא יודע מה הוא עושה.

א.ל.דולצ'יין:

איני חולק על מקומו של ראש המחלקה להתיישבות. אם העניין קיים, אפשר להסדירו ולא הייתי רוצה שתקבל החלטה בטובחים של כן או לא. לפיכך אני סבור שהשר גלילי צריך לקחת את היוזמה לידי, ולהחליט מה בדבר הצעתו של יו"ר המחלקה להתיישבות, שלדעתי היא מתקבלת על הדעת ואילו סר פרידלנדר סבור כי אינה קיימת.

השר י.גלילי:

אמר לי סר פרידלנדר, כי קיימת מחשבה על הקמת ישוב ברמתה, בדרך להר דב. הצבא מעוניין מאוד כי תקום שם האחזות, אך עד הוצע הזה אין המלצה בקשר לכך. פרידלנדר אף שאל אותי, האם זה בא בחשבון שצדענים יישב את רמתה במקום את רמת שלום. אמרתי לו שאני רוצה בהתיישבות ברמתה וצה"ל רוצה בכך, אך הנורמים ההתיישבותיים אינם מסליצים על-כך מטעמים של העדר קרקע ומים, אך אני מציע לא לראות זאת כשלילה טוחלסת.

א.ל.דולצ'יין:

אם כך, אני עוד מתחזק בדעתי. ד.ווייץ אמר כי הוא מבין את עמדתם של אנשי

האחוד החקלאי, אך לאור הקשיים, ההצעה היא לתת את המקום לעובד הציוני, וקלצות את גרעינו של האחוד החקלאי ע"י מתן משבצת שלישית במסוואה אשר בבקעת הירדן. אנו ראינו זאת כהצעה נכונה. אם כי הם לא היו סוכנים לקבלה, היה לי רושם שבסופו של דבר יקבלו אותה. יום אחד צילצל אלי פרידלנדר ואמר לי כי שאל את השר גלילי בענין משבצת קרקע במסוואה, והשר אמר לו כי הענין אינו קיים.

אני דברתי איתו על דמתה ולא על מסוואה.

השר י. גלילי:

אם כך, נפלה כאן אי הבנה. לפיכך אני מצעע, כי לפני שנדבר על החלטה, תיקח על עצמך לברוק

א.ל.דולצ'ין:

את הענין עם ראש מחלקת ההתישבות, ונסדירו ללא ריב. זוהי הסיבה בגללה אני מבקש סמך לא להחליט היום, אלא לספל בענין במסך יום-יומיים.

אני חייב הבהרה: אני עוסק בעניני התישבות

ד.ווייץ:

הרבה שנים, אך למצב כזה לא נקלעתי מזמן.

ההערכה כלפי שני הגרעינים היתה שקולה. שתי התנועות הן סיוחסות ולשתיהן אפשרות להקים ישוב זה. לכן פלא החלטה שהיינו מקבלים, היתה פובעת באחת

מסתי התנועות. כאן אי אפשר היה להסנע מפגיעה באנשים, היות ונוכחתי

לדעת כי גרעין האחוד החקלאי נפגע כתוצאה מהכרעתנו, וכי התביעה שלו

להתישבות בגולן צודקת - אך גם ארטילאית, כי היא עלולה לפוצץ את כל

הענין. - ביקשתי להגיע לפתרון סביר. לכן קבענו כי הועדה לקביעת

מועמדים להתישבות, תבחן מועמדים מקרב גרעין האחוד החקלאי, במידה ואלה

יחפצו להופיע בפניה ולהצטרף לגרעין העובד הציוני. מה שהיה נותר אז,

שואי הפגיעה בתנועה ולא ביחידים. מה שהכרעע כאן הוא הגרעין ועקרון

הבושיות. איני רוצה להכנס לשאלה, מדוע קרבת שאר-ישוב תעזור למתיישבים

ברמת שלום, אך יש לזכור כי הם מפעללים את מפעל הבניאס, אשר יספק עבודה

למתיישבים ברמת שלום דווקא בחודשי הקיץ בהם אין שם עבודה. לכן אמרתי לאנשי האחוד החקלאי, כי הם יכולים להתישב בבקעה, והם הסכימו לכך בפגישה שנערכה בהשתתפותם של מר יוסף ספיר ומר א. דולצ'ין. לכן התמלאתי שהענין הגיע לכאן.

השר ג.פלד:

על סמך מה ששמענו כאן, אני מעדיף את הגרעין של העובד הציוני, כי זהו גרעין מנוסה. אנו יודעים שיש הבדל בין אנשים הנלהבים לרעיון סטויים, אך טרם עמדו במבחן החיים בצוותא, - לביין אנשים שעמדו בו, היות והענין דחוף, יהיה עלינו להחליט מהר. עד כמה שאני מבין, גם מר דולצ'ין הולך בקו שהושמע כאן, אך מה שהוא אומר זה, שצריך להציעה משבצת גם לגרעין השני.

א.ל.דולצ'ין:

על המשבצת כבר הוחלט.

השר ג.פלד:

לכן הייתי אומר כי עלינו להחליט על אשור ההצעה של המחלקה להתישבות לגבי המשבצת הזו. כמו כן צריך להמשיך את הטפול בהצעתו של מר ווייץ ביחס לסיטון המשבצת המתאימה.

השר פ.קול:

אילמלא דובר על התישבות בחרטון, לא היה אכפת לי שההכרעה תידחה לעוד שבועיים. אך אני חושש שאנו מפגרים כבר עתה מבחינת הזמן, כי מדובר על התכוננות לחורף, ובהשתיית ההכרעה אנו עלולים למנוע מהמתיישבים את האפשרות להתבסס ולהכין את המקום לעונה הקרה, בשנה שעברה התפרנס אותו גרעין על עבודה שכירה בראש-פינה, החורף מתקרב, ובחרטון התנאים קשים מאשר

10,871/נת
השר, ס. קחל

בבקעת הירדן. אם לא נחליט בהקדם, אנו עלולים לגרום סבל נורא למתיישבים.
קודם התקיימו ברורים במרכז החקלאי, אחר-כך במחלקת ההתיישבות, אחר-כך
כאן, - ולבסוף יגיע החורף ולמתיישבים לא יהיה היכן לגור.

השר, גלילי:

ידידי ראש מחלקת ההתיישבות, מה מעכב הכרעה
בענין בקעת הירדן?

ד. נוויץ:

מנהלת המחלקה כבר החליטה, וכולם קיבלו את
ההחלטה. הריני מודיע לך, כי אם יקבל האחוד
החקלאי את ההכרעה ברוח טובה, הענין גסור, וזאת לאחר מ"ס עם כל התנועות.
אמנם בענין משואה קיימת תביעה מצד חרות, אך לכך יש עוד זמן. אני חושב
שהאחוד החקלאי עדיף מבחינה זו, ואני מקווה כי אפשר יהיה לצרף גם את
הגרעין של חרות למקום זה, כי אין הבדלים מהותיים בין שני הגרעינים,
וגם מערכת החנוך יכולה להיות אחת. יכול להיות שהיו במחלקה גם דעות
אחרות, אך מה שאני אומר הוא הקובע.

א.ל. דולצ'ין:

כיוון שקיימת הודעה של ראש המחלקה להתיישבות
ובכוונות לפתור את הענין, אני סבור כי לא
נוכל לקבל החלטה רק לגבי רמת שלום. אם קיימת אפשרות להסדר כללי על דעת
כל הצדדים, יהיה זה נכון.

לפיכך אני מציע שראש המחלקה יקח על עצמו את
ההחלטה. אם ההחלטה היא רק בנוגע לרמת שלום, אני מוכרח להסתייג, אם כי
לגופו של ענין אני בהחלט מחייב התערבות של השר גלילי ושיחה עם ראש
מחלקת ההתיישבות, על סנת להגיע להסדר.

ר.ווייז:

הגוף הקובע את המועדים להתישבות הוא המחלקה להתישבות של הסוכנות, מאז ומתמיד. המחלקה להתישבות היא המבקשת מהתנועות להחליט על הגרעינים המיועדים להתישבות, ובדרך-כלל אומרת אחרי ההחלטה אסן. 99% מהמקרים מקבל המרכז החקלאי החלטה המתקבלת על דעת כל הצדדים, ואלינו מגיעים דברים רק כערעור על ההחלטה. היה לי דיון עם חברי במחלקה על נושא זה, והושמעו בו דעות שונות. אני עצמי נשלתי חלק פעיל בסו"ס, על סנת לסכם את העניין. אני חושב שאנו יכולים להגיע לידי סיכום מכובד וברוח טובה. הפגיעה שפגענו באחוד החקלאי היתה בלתי נמנעת, כי המצב היה שקול.

השר י. גלילי:

אני מציע שנקבל את הצעתו של סר דולצ'עין. אני סבין שהוא מודאג מאד שלא תהיה חציצה בזמן בין ההחלטה לגבי ברעין אחד, לבין ההחלטה לגבי הברעין השני. לכן אנו יכולים לקבוע, כי כל החלטה לגבי רמת שלום ולגבי משואה, צריכה להיות בו-זמנית. רוח הברור שקיימנו עתה ברורה, אך אני סבין שמר דולצ'עין מעדיף שלא תתקבל היום החלטה פורמלית. לכן אני מציע להסמיך את יו"ר המחלקה להתישבות להסדיר את באית רמת שלום ובקעת הירדן, בהתאם לדברים שהושמעו כאן.

אשצצאא

פ ח ל י ט י ט :

להסמיך את יושב-ראש הועדה וראש המחלקה להתישבות של הסוכנות היסודית לקבוע את הגרעין לרמת-שלום ובקעת הירדן, ברוח הדיון שנתקיים בישיבת הועדה להתישבות.

ס ד י

הצתק מס. 2 סמון 2

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
ט"ז באייר תשל"א / 11.5.71

נכחו השרים:
י. גלילי - יו"ר
ח. גבתי
ס. חזני
נ. פלד

נעדרו השרים:
ס. דיין
ס. ספיר (בחול)
ס. קול (בחול)
ז. שרף

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית:
א.ל. דולצין
ר. וייץ
י. צור
ס. קרונה

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית:
י.נ. בולדשטיין
ל.א. פינקוס
א. שנקר

משתתפים נוספים

מסעם הממשלה:	ש. אבני	- משרד השיכון
	ר. אלובי	- מינהל סקרעי ישראל
	י. ארקין	- משרד האוצר
	חא"ל ש. גזית	- משרד הבטחון
	ח. גבחון	- משרד החירות
	ס. נצר	- משרד הבטחון
	א. ליסנסקי	- מזכירות הממשלה
	י. שביא	- לשכת השר גלילי
	ס. שרון	- משרד החוץ

מסעם הסוכנות היהודית:

י. אדמוני
א. רוזנטן
ס. שמיר

סדר היום:
הת/2. רמת-שלום ואתר החרמון
הת/3. בוקיעה

הת/4. מצפה של

כ"ג/

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה.

בהתאם לבירורים מוקדמים שהיו עם שר החקלאות ועם אנשי המחלקה להתיישבות, אנחנו מציעים לדון בישיבה הפעם בכמה נושאים, ובעיקר בהצעה על שתי האחזויות חזרות-ישנות שיש הצעה לחדש, והיא: רמת שלום שהוקמה בשעתו בהתאם להחלטת הממשלה, ולא עלתה יפה, ולאחר בירורים מוקדמים שהשתתפו בהם גם שר השיכון ושר התיירות, ובצירוף הגורמים השונים, נתגבשה הצעה לחדש את הישוב במקום הזה. המקום השני הוא בבוקע הצפונית, כפי שתשמעו מאדמוני.

מלבד זאת אבקש את מר אדמוני למסור על התגבשות ההצעה לאחר ביקורו האחרון של שר החקלאות במצפה שלם; להעלות את הנקודה הזאת ממעמד של מצפה למעמד של נקודת ישוב.

כן נשמע את הבירורים שהיו בדבר הקמת מצפה ברמתה. לגבי רמתה לא מובא כאן כל הצעה אלא רק לשם אינפורמציה. לאחר שנשלים את הדיון בסעיפים האלה, נמסור אינפורמציה על בירורים שהיו לשר החקלאות ולי עם שר האוצר בענין תקציב ההתנהלויות בשנה זו.

מר א. רוזנמן: ההצעה על הקמת נקודת התיישבות ברמת שלום,
4 - 5 ק"מ ממגדל שמש, היא במסגרת התכנית לפיתוח החרמון. מטרת התכנית היא להפוך את איזור החרמון לאתר תיירות וקייט. אנחנו מציעים להקים את הנקודה ולבסס אותה על בסיס הפעילות הזאת; הדבר מתואם עם משרד התיירות.

אנחנו מציעים לבסס את הישוב על קייס, בי"ס
הקמת ~~אגף~~ שדה ופיתוח ענפי הקלאות שניתן לפתח באותו מקום, בקנדה-מידה
מצומצם מאד.

בשטח התיירות אנחנו מציעים, בשלב ראשון -
בשלב הסופי אפשר להגיע לתעסוקה של 50 - 60 עובדים - אך ורק את הדברים
שהחלו בהקמתם, ולפתח הפעילות שהחלה באותו האיזור, אנחנו רוצים ללכת
לקראת דברים בדוקים.

האיזור הזה מושך מספר גדול של מטיילים.
זה מגיע למאות רבות בכל ימות השבוע וכחגים ובשבתות לאלפים; עם פיתוח
מתקני התיירות, זה יאפשר להגיע לרבבות. על מנת לספק את השירותים
לאנשים שכבר מגיעים לאיזור החרמון, אנחנו מציעים מיד להקים את הדברים
הבאים;

להשלים את הרכבל באיזור השלגים והסקי,
לאצאצא להקים מבנה שירותים אשר בו יוקם מזנון, תחנה לעזרה ראשון,
מחסנים לפיוד סקי, בסביבת התחנה של הרכבל. בנוסף לכך אנחנו מציעים
לפתח מספר שבילים ולפתח אתרי טיולים ולהקים חניון, וקרוב לרמת שלום
להקים גם מחנון. כל הדברים האלה שאנחנו מציעים בשלב ראשון, בחלקם
החלו בפיתוחם והם באים ~~ל~~ על מנת לספק שירותים. את החניון לרכב
אנחנו מחזיקים קרוב לרכבל. על מנת לבצע את הדברים האלה, יש להשקיע
כמליון עד מליון ומאתיים וחמישים אלף ל"י. בזה אנחנו מסתפקים בשנה
הראשונה, אף-על-פי שיש תכניות נוספות. לצורך ההברים האלה יש
להקים 20 יחידות דיור.

התכנית הזאת שונה בהרבה מכל התכניות

השגרתיות שהגשנו עד כה, ויש חשיבות רבה לחומר האנושי שיצטרך לבוא למקום הזה. יתכן שלא היינו מציעים את ההצעה הזאת אם לא היינו בודקים מי ומי ההולכים למקום. אני שמח להודיע שישנם שני גרעינים שהתארגנו. הגרעינים הטובים ביותר שהלכו בזמן האחרון להתיישבות, ויש להם קמ"ות ללכת למקום הזה. גרעין אחד נמצא בראש-פינה, וגרעין שני לא נמצא במקום אבל ההתארגנות שלו היא מסביב לתכניות ש והם מתכוננים לעלות למקום. לא המחלקה להתיישבות ולא הפורום הזה יחליט מי משני הגרעינים ילך לשם. קשה ליישב את שניהם כי הם כבר התקשרו עם תנועות התיישבותיות שונות. ישנה ועדה שקובעת מי התנועה והגרעין שצריך לעלות למקום הזה. אנחנו נביא בפני הועדה הבין-תנועתית את ההצעה הזאת על שני הגרעינים, והועדה הזאת תצטרך להחליט גם ביחס לאיזה גרעין ואיזו תנועה יקבלו את המקום הזה.

הצענו להקים ביי"ס שדה שיכול לספק עבודה

ל-20-30 אנשים, ובשלב הראשון ל-15-20 איש.

בשנה הראשונה להקמת הנקודה איננו מציעים

להשקיע בהקמה מעשית אלא להסתפק אך ורק בתכנון, שהוא בודאי ידרוש זמן מסוים, ולהכניס את זה לתכנית אולי בשנה השניה או השלישית, שאז נתחיל לפתח את האיזור.

על מנת לחזק את הישוב הזה גם מבחינת

הבטחון הכלכלי וגם על מנת לכוון את התעסוקה שלו, התכנית תהיה מושתתת אך ורק על שירות לענף הקייט (לענפי הספורט בחורף וגם בקיץ).
אנחנו מציעים פיתוח ענפי בקר על בסיס המרעה הטבעי. יש 80,000 דונם לענף אורגני.

היות ואנחנו עומדים במעיף של ישוב ברמת הגולן, קיימת הצעה למטעים משותפים. אנחנו נבטיח לישוב הזה את חלקו במטעים המשותפים, ושטח לגידולי שדה, במידה ונזדקק. הכנסנו את ענפי החקלאות על מנת לכוון את התעסוקה ולחפש את הבטחון הכלכלי של הישוב הזה, על מנת לא לבסס אותו רק על שירותים וקייט.

היו"ר השר י. גלילי:
לגבי שטח הקרקע לחקלאות, זה לא ישלהב סכסוך עם הישובים בגליל?

השר ח. גבתי:
עד כמה שאני יודע, אם בא בחשבון, זה בא בחשבון במרחק כזה, שיש לי ספק אם ניתן בכלל לקשור את הדבר הזה. במרחק נורמלי, אין שטחים חקלאיים. אינני יודע אם צריך לקשור את הדברים.

מר י. אדמוני:
אלה הצעות ראשוניות ולא קבועות. בכל זאת אנחנו מדברים על אדמות במרחק לא יותר גדול מאשר אדמות של חלק מקבוצי ההר היום. אחרי חלוקת אדמות החולה, שאני מקווה שהעניין ייגמר בימים הקרובים, נשארת רזרבה לא מחולקת של קרקע, והיא בעייתית, אבל בתוך המסגרת של הקרקע הבעייתית אנחנו מציעים כבר היום לחלק לישובים. זו אדמת כבול. אם נחליט לתת, לא ניכנס לויכוח עם הישובים; אנחנו מציעים לתת בשטח הבלתי מחולק.

מר י. צור:
במקום ובמבנה אין קרקע כלל מתאימה למטעים.

מר א. רוזנמן:

יש מטע נטוש שנטע בזמנים עברו ולא מתאים
לסטנדרטים כפי שזה מקובל בישובים שלנו.

השר ח. גבתי:

איך שם מים. המקום נמצא בגובה רב, יצטרכו
להביא מים ממרחק ולשאוב אותם לגובה רב.

מר י. צור:

איך מגידל שמש מתקיימת?

השר ח. גבתי:

שם יש קצת קידוחים וזה יותר נמוך

מר א. רוזנמן:

במקום ללכת למטעים ממוקפקים, מוטב להביא
מים למטע טוב.

מר י. צור:

הגרעין הוא גרעין מושבי?

מר א. רוזנמן:

הוא מגדיר את עצמו כמושב שיתופי, וזה גם
מתאים יותר. שני הגרעינים הגדודו את עצמם

כמושבים שיתופיים.

השר פ. חזני:

במקרה הטוב, לפי הנתונים הנמסרים, תהיה
תעסוקה ל-50 איש.

מר א. רוזנמן:

במקרה הטוב תהיה תעסוקה לקרוב ל-100 אנשים.

השר מ. חזנין

מתוך זה, החקלאות מרוחקת, ותיירות, אפילו
אם זה יותר מ-20 איש, זה לא יציב ואינו
מתחלק במידה שווה על כל ימות השנה. לעומת זה אני רואה שיש בין האנשים
בעלי מקצוע בחשמל, במתכת, ליטוש יהלומים, ועוד. אני שואל: מדוע לא
לבסס מלכתחילה חלק של המתיישבים על מפעלים באחד התחומים האלה? זה דבר
יותר בטוח ויותר יציב ונותן עבודה בכל ימות השנה. מה גם ש-50 איש זו
יחידה קטנה מדי, במיוחד במקום מרוחק כזה ובאיזור קשה כזה.

ת"ל ש. גזית

אני רוצה להציג צד שהוא לא כל כך ישובי
גרעיני, אלא את הבעיה של איזור החרמון.
שלא כמו במרבית מקומות הישוב, כאשר השאלה
העיקרית היא באיזו מידה יש בסיס כלכלי לישוב שעולה לאיזור מסוים, יש
פה גם צד הפוך. אנחנו נכנסים לאתר שבו אנחנו חייבים לתת שירותים לאוכלוסייה.
אני רוצה להציג את השאלה: באיזו מידה הגרעין הזה יהיה ערוך לתת את הפיתוח
שייתבע לתת אותו. אני לא תמיד נהנה מהפתרונות שיש לזה... כרגע יש תקלות
בנואייבה, ששם יש גרעין שצריך להיות אחראי לחרמון. יתכן שאם היו אומרים
שלא עוסקים בהתיישבות אלא עוסקים בקייט, ואנשים צריכים לתת שירותים, אז
העניין היה נגמר. לחדש את הרכבל - זו שאלה הנדסית; אבל לתפעל את זה
ולקלוט את הקהל בימי השיא, זו בעיה. בקיץ, מי שיבוא לפוש שם, לא תהיה
בעיה. אבל בימי השיא בחורף, בעונה הקצרה, מי שהוא צריך להיות מסוגל
להשתלט על העניין. בזה מעורבים מספר משרדים. הייתי רוצה שנשא מהעניין
לא הייתי רוצה שמערכת הבטחון או אלוף הפיקוד ~~שם~~ ימשיכו להתעסק עם
פתרונות מאולתרים של הפעלת החרמון. הזמן קצר. כל פתרון לקראת עונת
החרף הבאה, ביחוד במה שנוגע לעבודות בינוי שיש לעשות במקום, צריך לזכור
שיש בקושי 4 - 5 חודשים כדי לעשות את כל הדברים האלה. אחר-כך נכנסים

לחורף, ואין מה לעשות שם. לכן אני רואה דחיפות בקבלת החלטה והייתי רוצה שתהיה כתובת, שתהיה ה"אבא" לכל הפרויקט, ולא לבוא ולומר שיש 15 חברי גרעין שעם ישראל לא יכול לבוא אליו בטענות אם החרמון לא יהיה פתוח, אלא יבואו לממשלת ישראל. אם הולכים לקראת הפיתוח, מי שהוא צריך להרתם לזה בכל כובד מסקלו. לגרעין יכולים להיות קשיים שונים. לא איכפת לי שלצורך זה, המחלקה להתיישבות או משרד התיירות יקבלו את זה על עצמם. אם הם לא יקבלו על עצמם, נעשה זאת בדרך אחרת. בודאי שצה"ל איננו הכתובת. אם אנחנו צריכים לקבל את האחריות, אז אני רוצה תשובה בהקדם, ונוכל לחדש את הסכם ההפעלה.

מר י. אדמוני:

אני מתפלא על הגישה של תא"ל גזית ששונה מהגישה שלו עד עכשיו. אם אנחנו רוצים אחיזה בחרמון, אנחנו צריכים לדאוג לזה. יהיו בחרמון מתיישבים שיעסקו בנושאים אחרים. איננו רוצים שיעבדו שם אנשים שהיום הם ישנם ומחר יקבלו את שכרם וילכו להם. אנחנו רוצים שאנשים יהיו שם לאורך ימים ויהיו שם מכל הדברים שאפשר, כולל תיירות. אנחנו מוכנים לקבל אחריות לענין הזה ביחד עם משרד התיירות. אני חושב שיש הבנה מלאה לגבי הפעלת כל הדבר כמשותף. אני רוצה להתריע על דבר אחד. גם משרד התיירות וגם תא"ל גזית מחברים על דחיפות הענין ועל הצורך להפעלה בחורף. גם אם תתקבל החלטה פורמלית חיובית היום, יש בעיה תקציבית שצריכה לקבל אישור. אם התהליכים האלה יהיו מתמשכים, לא נוכל באופן פיסי לפצור את הכלים האלה בשביל החרף הקרוב. אם תינתן לנו האפשרות להקים לאלתר את הישוב הזה לקראת החורף, אז בודאי יש סיכוי; אחרת יהיו קשיים.

מר ר. אלוני:

אני רוצה להמשיך בדברי תא"ל גזית. אנחנו
השנה עמדנו במצב לא נעים. לפעמים המשרדים
רבים ביניהם. מה התברר שאלה שנלחמים על הענין, הסתלקו. שר התיירות הודיע:
אנחנו לא. חודש ימים לפני פתיחת האתר נתקבלה הודעה ממשרד התיירות: לא!
מי שהפעיל את האתר ש - ותא"ל גזית צודק - היה אלוף הפיקוד, הוא היה הגורם
שהוציא מכרז בעתונות בשביל זה. לקראת השנה הבאה צריך להכריע היום. המקום
הוא חשוב ממדרגה ראשונה, וצריך לארגן את זה כהלכה. שמענו שאם התכנית
תאושר, המחלקה להתיישבות תהיה אחראית גם לישוב הזה. אם במסגרת התפעול המשקי
שלו יהיה איזור החרמון, היא תהיה אחראית לכל הדבר, בהדרכת גורמים אחרים.
צריך להיות גורם אחראי.

אני חושב שאין לתכנן את הישוב הזה על קרקע
חקלאית. לעומת זה, אין ספק - והשר חזני אמר זאת - שבמסגרת מושב שיתופי
כזה, אם יש בעלי מקצוע כדאי לחשוב על העסקתם במקצוע. אם נביא בחשבון גם
אקוהשירותים, יש שם פרנסה בכבוד ל-100 משפחות. אני מתכוון למוכן הרחב
של השירותים.

אם נחליט היום בחיוב, צריך להכין את

הגרעין שיפעיל מה שצריך להפעיל לקראת השנה הקרובה.

מר ח. גבתון:

אני רוצה להבהיר את הענין. נדמה לי שאנחנו

מתוכננים על הענין הזה קצת לריק. בשנה

שעברה, מבחינתנו, המשרד לא היה מוכן להפעיל את הדבר. זה"ל היה מסוגל
לעשות זאת ומוכן לעשות זאת. אני חושב שזה טבעי.

ביחס לשנה הבאה, אני חושב שהתכנית ששמענו

היא כזאת: מחלקת ההתיישבות של הסוכנות ומשרד התיירות יכולים להפעיל זאת
לפי הקיום שהוצגו. אינני רואה פסול בכך, שאם יתברר שלפי לוח הזמנים

איננו יכולים להפעיל השנה, עדיין השנה, יהיה הסידור הזמני שהיה עד עכשיו. אבל אם נספיק, רצוי ועדיף שזה ייעשה ע"י הגרעין שנמצא במקום. אני חושב שכדאי לבדוק את לוח הזמנים, אחרי שנחליט בחיוב, אם נוכל להספיק עד החרף הבא, זה כודאי רצוי. אם לא - ננסה לעשות את הסידור הבלתי קבוע לעוד שנה. אינני רואה בזה שום פסול.

מה דרוש בתקציב 1971/2 מיד, גוסף למה שמוכסח מצד משרד התיירות?

היו"ר השר י. גלילי:

שאלה מה אנחנו רוצים לעשות.

מר י. אדמוני:

אם רוצים לעשות את המקסימום בגדר התכנית הזאת, מה מבחינה תקציבית הכרחי מיד?

היו"ר השר י. גלילי:

750,000 ל"י.

מר שמיר:

תא"ל ש. גזית: שום דבר לא נחוץ. אפשר להפעיל את האתר כפי שהפעיל אותו הקבלן בשנה שעברה, עם השקעות מינימליות. את זה אפשר לעשות גם השנה. הקבלן קיבל את זה בחכירה רק לעונה אחת והוא רצה סובסידיה. אם יהיה שם גרעין, לא לעונה אחת בלבד, אני מקווה שיהיה מי שהוא אחר שיסבסד את זה.

אם נחליט היום, אפשר לקבוע השקעה מינימלית

של 150,000 ל"י. אם יעבור זמן, יהיה עוד קצת כסף, אז נעשה מזנון יותר יפה. אם לא יהיה כסף - אז לא צריך. הבעיה היא לקבל אחריות.

מר י. צור:

צריך להקים בתים בשביל האנשים.

תא"ל ש. גזית:

אז בשלב ראשון יגורו במקומות הקרובים.

מר אבני:

אני מציע להפריד בין החרמון ורמת שלום
מבחינת האחיות לפפעולו. אתר החרמון הוא

בהיקף ממלכתי כזה שצריכה להיות רשות ממשלתית אחת האחראית לכך. באופן
טבעי משרד התיירות יהיה אחראי לתפעולו. ע"י מי הוא ייעזר ומי יקבל
עדיפות לתעסוקה, זה דבר משני. גם אם היה מדובר על ישוב ותיק שהוכיח
את יכולתו במפעלים מסוג זה, גם אז הייתי מציע להפריד; לא הייתי מציע
למסור את זה לגרעין מבלי לבדוק אם יש לו אנשים מאומנים המסוגלים לתפעל
את מסוג זה. לא יבואו בטענה לגרעין אם משהו לא יסתדר, אלא אמצאו את
הכתובת לאיזה גורם ממשלתי.

רמת שלום תוכננה ל-300 משפחות לפי התכנון
המקורי, כאשר התכנון הפיסי קיים בהתאם להחלטת ממשלה. הכל מתוכנן לשלבים.
זה יכול להיות תהליך של 10 שנים. זה תלוי בגורמים שונים, כלכליים
ודמוגרפיים, במצב הבטחון. התכנית הכלכלית מושתתת על אתר החרמון,
כאשר התכנית הזאת תמומן ע"י משרד התיירות. המגבלה של ישוב כזה - וזה
הוכח במציאות - שהופסקה בנייה בגלל מצב בטחוני. בהתאם למקובל באיזור
כזה, כאשר יש גרעין חלוצי שיכול להיות לחלוץ לפני המחנה ולהשאר במקום
ולהגן עליו לעת פורענות. המגבלה של ישוב, כפי שהוא ברמת שלום, היא
שזה איזור בטחוני עומדת השאלה בין החרמון לכין המציאות המיידית,
נדמה לי שצריך להעדיף מציאות מיידית שמתבקשת לצורך ישוב רק מסוג זה.
פה יש מקום להעיר כמה הערות. מושב שיתופי
מבוסס רק על אנשים מסוג זה שבאים בחשבון לשירותים? מקובל שיש חקלאות
וגם שירותים. אינני רוצה להכנס לאחוזים, מה גודל הענף של החקלאות לעומת
השירותים, או להפך. אינני אומר שלא צריך לנסות, יתכן וזה יצליח.

הועדה הזאת צריכה לדעת זאת. במידה ומחליטים על מושב שיתופי, יוצרים מלכתחילה מגבלות על חלק ממפעלים שאפשר לקיים ברמת שלום. האיש צריך להיות חבר המושב או להתקשר למושב שיתופי, אחרת אין לו מקום. זה בניגוד מוחלט לתכנית המקורית של הישוב הזה, ~~היא מטבעו~~ צריך להיות פתוח ליוזמה לאותם הצנפים שהאיזור נותן אפשרות לפתח אותם.

הייתי מעלה מחשבה שיש לה סמוכין בדוגמת נהריה,

אבל בתהליך הפוך. נהריה קדמה לחלק החקלאי שהצטרף לנהריה. המושב השיתופי יקדים את הישוב ותישארו אופציות פתוחות, תהיה אפשרות שיבואו מתישבים או משקיעים ותושבים נוספים.

במסגרת התכנון הקיים של רמת שלום, הייתי

מציע להועיד חלק של שכונה או שתי שכונות למושב השיתופי. במשך הזמן, אם

המושב הזה יוכל להתפתח מבחינה מספרית, מבחינת התפעול, זו תהיה ברכה;

ואם לא - תהיה אפשרות לתת ליהודים שאינם רוצים להצטרף למושב, מבחינה תקציבית

אין תקציב. אני מעיר על הסכום גם כאשר מדובר על 20 בתים. אם מדובר על

מיליון וחצי ל"י, זה לא עומד במבחן המציאות, עם מתקן הבטחון, עם המבנים

הציבוריים. ברגע שיוחלט על זה עקרונית, נגיש הצעה מפורטת כמה זה צריך לעלות.

מכל מקום, גם אם יוחלט על החלק של השיכון, אין לבנות על כך שבחורף כבר

יוכלו לשבת במקום. צריכה להיות הערכות של תפעול השירותים כאשר המתישבים

עוד לא יהיו במקום.

חשר ח. גבתי:

אני רוצה שנזכור קודם כל שאנחנו/יושבים פה

בשביל להבטיח שבשנה הבאה יהיו שירותים על

החרמון. מצדי יכול להיות עוד חורף עם שירותים פחות טובים. הענין שלנו

הוא ליישב את החרמון שיהיו שם יהודים. היום איננו מוצאים בסיס ממשי

בשביל היהודים הראשונים מחוץ לשירותים האלה, בגלל זה אנחנו מתעניינים בשירותים.

אני אומר זאת באופן מיוחד לדברי תא"ל גזית שהציג את השאלה מי ידאג לשירותים. זה לא מעניין אותי. כמובן, אם נעלה לשם יהודים, צריך להשקיע מה שצריך ולהתקין מה שצריך, כדי שתהיה פרנסה ליהודים. מה יהיה אופי הישוב הזה? אני מודה ומתוודה, אני מודאג קצת מהנומנקלטורה שאנחנו נוקטים בה - מושב שיתופי. מושב שנקרא לזה "קבוצה קואופרטיבית" שרוצה להקים מפעל קואופרטיבי. כשאני אומר: מושב שיתופי - זה מושב שאיננו הולם את המציאות, גם מבחינת התוכן וגם מבחינה גאוגרפית. זו קבוצת אנשים שרוצים להתיישב שם ומוכנים להכנס לעניין הזה. אינני יודע מה תהיה ההתפתחות. אנחנו סבורים שיבואו 20 - 30 יהודים שישובו שם וניתן גם ליוזמה שלהם להתפתח. אנחנו רוצים לקשור למקום הזה בי"ס שדה. יש לנו ספקות אם בשל הזמן מבחינה בטחונית לקיים שם בי"ס שדה. יתכן שבעוד שנה אפשר יהיה להקים את זה. יש גם יהודים אחרים שיוכלו לשבת שם. גם את עניין החקלאות הייתי משאיר פתוח. אינני יודע אם אלה שיעלו לשם רוצים לעסוק בחקלאות, ואם הם רוצים, אינני יודע איזו חקלאות. יתכן שירצו לגדל שם תרנגולי הודו, כמו בכל מקום אחר בארץ. איננו יכולים לקבוע מראש. זה תלוי מה רוצים האנשים האלה. בפרט שאיננו יודעים מי הם האנשים האלה.

אינני בטוח אם יש שתי קבוצות מיועדות

לזה, אם אין מקום ששתי קבוצות תעלינה לשם, אם יהיה מקור פרנסה. אינני רואה את זה כצורה של מושב סגור שחולש על כל השטח שהוא, ברצותו מקבל, ברצותו לא מקבל. יש מקום לקבוצות קואופרטיביות ולא-קואופרטיביות, לאנשים שרוצים להיות שם. האמת היא שאנחנו מגששים קצת. אין לנו נסיון בהתיישבות כזאת. אנחנו צריכים לחפש את הדרכים הנראות לנו היום הגיוניות ביותר. ככל שנסייג את עצמו פחות ונשאיר יותר מרחב לאפשרויות שונות יהיה יותר קל לעבור.

אני מאד בעד זה שיוחלט שקבוצה עולה לשם, שבונים שם שיכון של 15 - 20 יחידות שיהיה מוכן לחורף, אם אפשר; ואם אי-אפשר אז האנשים שעובדים שם ישבו במקום אחר, כמו בראש-פינה או במקום אחר. צריך לבדוק היטב את ענין בית-ספר שדה, כדי שנוכל לקראת השנה הבאה לעשות זאת. בינתיים נחכם קצת יותר אחרי שיעבדו שם במקום, ואז נחליט על הצעד הבא. קודם כל שישבו שם 20 - 30 איש, ואחר-כך נראה הלאה.

השר א. דולצ'ין:

אני בהחלט מסכים עם שר החקלאות, האומר שהמטרה היא ליישב את החרסון. אילו זה היה ניתן לעשות ע"י חקלאות, זה היה יותר פשוט, אבל אין דבר כזה. לבנות את הדבר על תיירות בלבד ועל קייט, זה בלתי אפשרי, כי המבקרים בעיקר בשבתות ובחגים ורק בעונה. מה יהיה באמצע השבוע ומה יהיה בחודשים שלא יבואו? יתכן שזה יקח כמה שנים עד שהמקום יתפתח. יש תנודות גדולות בענין הזה. בשבת או בחג יכולים לבוא אלפיים או שלושת-אלפים איש, וצריכים להיות מוכנים לכך; לתת שירותים למספר כזה של אנשים. באמצע השבוע יבואו 100 אנשים. איך אפשר ליישב דבר כזה? במשך הזמן ותוך נסיון אתה יכול להרחיב. בהתחלה אי אפשר לבנות את זה. אין צורך בחפזון להקים שירותים לצורך העונה הבאה. אינני יודע איך אפשר לעשות זאת.

אני מסכים להעתו של השר חזני. אני רואה

ביניהם בעלי מקצוע. אפשר להקים בית מלאכה ליהלומים או מתכת. אין דבר שיהיה שם יסוד מסחרי. אם יש קבוצות של אנשים שהם בעלי מקצוע, צריך לתת להם את האפשרות שיעבדו במקצוע. וזאת יחד עם המזנון והשירותים למספר מצומצם של תיירים. בהתחלה, באופן מקביל, תהיה תעסוקה לאנשים במקום ע"י הקמת בתי-מלאכה. אני רואה שיש ביניהם בעלי מקצוע שאפשר לנצל אותם. אני רוצה לבדוק אפשרות שנקים שם תעסוקה במסגרת בתי-מלאכה, בהתאם לאנשים המוכנים ללכת לשם. אני בעד זה שכל תכנית תהיה פתוחה. ניתן מסגרת קואופרטיבית.

אם יש 10 אנשים שרוצים לפתוח בית מלאכה, בבקשה. ניתן להם אפשרות לטפל גם בתיירות. הדבר צריך להיות גמיש. במשך הזמן אפשר לפתח שם את המקום וזה יתן אפשרות לאנשים נוספים להצטרף. צריך להעסיק את האנשים בעבודה יום-יומית, אחרת העניין יכול להתפורר במשך הזמן. אם לא תהיה שם תעסוקה האנשים יכולים להשתעמם ולעזוב את המקום בגלל זה. זה אתגר בשביל אנשים ואתה צריך לתת להם עבודה ולא אפשרות לשעמום.

אני מציע לבדוק את הדבר בהתאם עם החומר

האנושי הקיים. זה יכול להיות יסוד.

אני אנסה להציע סיכום, שסכורני יכול להתקבל
על דעת כל החברים, ביחוד לאחר ההערות

היו"ר השר י. גלילי:

ששמענו משר החקלאות.

אני שמח על העובדה שבנושא הזה נתגלתה

מגמה התיישבותית של כל משרדי הממשלה.

אין כאן בעיה כיצד לנצל את מכמני החרמון

אלא איך לאכלס את החרמון. לולא המגמה ההתיישבותית, משרד התיירות, יחד

עם זה"ל ואיזה קבלן, יכלו לפתור את הבעיה של הפעלת הרכבל בלי כל הדיון

הזה אצלנו, ולא היה מקום למחלקת ההתיישבות. הוא הדין לגבי הגישה של משרד

השיכון. החולשה של הגרעין הקודם, מבחינת הנושא, היתה שכל מי שטיפל

בזה וקיבל אחריות על הנושא הזה, הוכשל ע"י חולשתו של אותו הנושא. לכן

הפעם הבחירה של הגרעין איננה יכולה להיות חפוזה, ובעיקר לא תלויה בעונה

הקרובה. אפשר למצוא פתרון לעונה הקרובה או גם לוותר על העונה הקרובה,

ובלבד לא להתפשט בבחירת הנושא שעליו בונים את הישוב.

הערה שניה. המתכונת החברתית של הנושא
ההתיישבותי איננה יכולה לשמש מגבלה להיקף האכלוס של המקום. חוק המושבים
איננו צריך לשמש, במקרה זה, מגבלה לאכלוס. אם הבעיה של אורח החיים
של מושב שיתופי צריכה להגביל את מספר האנשים שיוכלו להאחז במקום ולאכלס
אותו, אני מקבל על עצמי את האחריות שיהיה פחות מושב שיתופי אחד בארץ
ויהיה ישוב גדול לא שיתופי על החרמון. אני מעיר זאת כי זה חשוב בסוף עם
הקבוצה הזאת, עם חבר האנשים האלה. חבר האנשים הזה איננו צריך לקבל את
הדפוס החברתי שצריך ליצור. אני גם לא סומך על איתנות הדפוס החברתי הזה.
הדפוס הזה לא יכול לשמש טענה להגבלת יוזמה שגורמת לאכלוס מוגבר של המקום.
את זה צריך להבטיח, אחרת נחטיא את המטרה. זה מכביד על המחלקה להתיישבות
כי זה לא מתכונת שגרתית של ישוב שאנחנו מקימים. מבחינה זו, הכוונה היא
שכל מקורות למחיה שישנם בחרמון, צריכים לעמוד לרשות האנשים שיתישבו שם.
לכן ההפרדה בין הרכבל לבין מקורות מחיה אחרים לא באה במקרה זה בחשבון.
אילו היה שם שפע של מקורות מחייה, הדבר היה אפשרי.

אני שמחתי שזו היתה יוזמה של משרד התיירות

שיכול היה להפעיל את זה ע"י קבלן, אבל גם הם רואים ערך להעמיד את הדבר
לרשות הגוף האנושי שיהיה שם. אנחנו מניחים שנקים שם ישוב אשר לרשותו
יעמדו כל מקורות המחיה שישנם שם, ויתגלו שם, שהדפוס החברתי שלו לא צריך
להגביל את הישוב, ולכדוק גם את העניין של אחיזה חקלאית ונתחיל לתכנן את
העניין של בית-ספר שדה.

זה כבר מתוכנן.

מר אבני:

היו"ר השר י. גלילי:

זה ישולב בתכנון.

אם הדבר מאושר עקרונית, אז עם שובו של

שר האוצר (התחלנו אתו בדיון על בעיות התקציב) נצטרך לבוא לישיבת הממשלה ונבטיח את התקציב הדרוש להקמת הישוב הזה; קודם כל את החלק הדרוש לשנת 1971/2. יש לנו הסכמה של משרד התיירות, השר קול לפני צאתו לחו"ל הבטיח שיתן את חלקו של משרד התיירות במימון התשתית והפעלת השירותים. הבעיה תהיה, מה הסכום שהגורמים ההתיישבותיים יצטרכו להוסיף. נשתדל להתחיל בזה השנה. אינני רואה גורם אחר ממלכתי שמתאים יותר להטיל עליו את האחריות על בצוע הדבר מאשר מחלקת ההתיישבות. זו היתה גם דעת שר התיירות. כתבתי גם בעניין זה לשר השיכון. אני מציע שנחליט על זה.

תא"ל ש. גזית:

הייתי מציע לומר שהאתר הוא של מדינת ישראל

וזה באחריות תפעולית של משרד התיירות.

נקבע בשלב זה שהישוב, עד שהוא יוכיח את עצמו, רק מוצא תעסוקה באתר.

אם זה לא יצליח, בשנה הבאה משרד התיירות ימצא מי שיפעיל את האתר הזה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מוכן לקבל את ההצעה הזאת בתיקון מסוים.

אני מוכן להסכים שהעיתויים של בצוע ההחלטה

שלנו צריכים להיות בהסכמה עם משרד התיירות. אם משרד התיירות יאמר

שהנושא או קבוצת האנשים הזאת עדיין איננה מאורגנת, והדבר איננו בשל

שהם יפעילו את זה, שמשרד התיירות יעשה זאת. אם הם יראו את הדבר לבלתי

אפשרי, אנחנו נשנה את ההחלטה, לא את התכנית, אלא את עיתוי הבצוע.

מר י. אדמוני:

אני מוכן להסכים לניסוח הזה. אני חושב שלא

יהיו ויכוחים בינינו ובין אנשי משרד התיירות.

היו"ר חשר י. גלילי:

אני חושב שמה שאני מציע יותר הולם את מה

שאנחנו הולכים להחליט. יש לנו כוונה,

בהקדם האפשרי לאכלס את המקום ע"י נושא ישובי קבוע שמנצל את כל מקורות המהיה

שם. את זה נשתדל להגשים. אם התהליך לא יהיה בשל, ומשרד התיירות יראה

לנכון בשלב ראשון להפעיל את השירותים של קייט ותיירות שלא ע"י הגוף הקבוע

מתוך הידברות אתנו, אנחנו נאפשר לו את זה. לא נרצה להפשיל את משרד התיירות

ובזה לא נחייב אותו.

ה ח ל ט ה

טר א. רוזנמן:

בין מחולה לבין נחל ארגמן, מרחק של 21 ק"מ
אין אפשרות להקמת ישוב בבקעה. יש שטח של
כמה מאות דונמים מפוצלים שלא יכולים להוות בסיס להקמת ישוב כל שהוא בתוך
הבקעה. היות והדבר הזה יוצר פרצה מבחינה בטחונית והתיישבותית, אנחנו
מציעים להקים נקודת התיישבות באיזור בוקע, שטח יש יותר מ-20,000 דונם
אדמה הראויה לעיבוד, בתוך זה 4000 דונם אדמה שהם לפי הערכת מינהל מקרקעי
ישראל, של נפקדים, ואפשר לרכז אותם על מנת ליצור משבצות בשביל הישוב.
4000 דונם מתחלקים לשניים: אחד של 1800 דונם ששייכים לכפר טובס, שטח יש
טאבו, ואנחנו יודעים את החלקות השייכות לנפקדים. לעומת זה, איננו יודעים
מה החלק הראוי לעיבוד באיזור של הכפר הערבי תמון. היות וקיים שטח של
4000 דונם במינהל מקרקעי ישראל, בנוסף לתביעה בטחונית, מינהל מקרקעי
ישראל טוען, ובצדק רב, שעל מנת לפעול בכיוון לריכוז הקרקעות, על מנת
להחיש את הדבר הזה, יש **אצא** צורך בהקמת נקודה במקום על מנת שהיא תוכל
לעבד את השטחים. הדבר הזה יכול להחיש את הריכוז שהוא תנאי חשוב להקמת
הישוב. על כן הצענו הקמת ישוב בבוקע, בשלב ראשון האחזות נח"ל.
המיקום נקבע. תוך 2 - 3 חודשים נוכל לרכז שטח של 200 - 250 דונם. ביקשנו
את הדבר ממינהל מקרקעי ישראל. מינהל מקרקעי ישראל כבר ריכז מסביב למקום
שטח של 500 דונם. על כן אנחנו איתרנו למינהל מקרקעי ישראל מה השטחים הבאים
בחשבון. מינהל מקרקעי ישראל התחיל לפעול בכיוון של ריכוז הקרקעות
בשלושת המקומות, בסדר גודל של 500 דונם. בשלב ראשון מציעים להביא
מפעלים מקדוח חמרה, על מנת לעבד 100 - 150 דונם. זה שטח שלחין שהאחזות
נח"ל יכולה להשתלט עליו. מבחינת הקרקע יש 500 דונם ומים יש ל-150 דונם.
קיימת אפשרות של פעילות מיידית של האחזות הנח"ל במקום. לפי דברי
ההידרולוגים, אפשר, בצומק של 200 - 250 מ' להגיע ל-250 - 300 קוב מים
לשעה. זה יאפשר השקאה של שטח גדול יותר. באר כזאת יכולה לספק מים להשקייה
של 500 - 600 דונם. אנחנו נמצאים כבר בגובה בין 0 - 100 מ'. לא קיימים

אותם היתרונות המאפיינים את בקעת הירדן ביחס לגידולים. אבל ההצעה שלנו היא הקמת האחזות. אבל לפי הצעת משרד השיכון, שאנחנו תומכים בה, התחלנו בפעולת הכנה של התכנון. אנחנו מציעים לתכנן אותו כישוב קבע. על מנת לצמצם את ההשקעה באמצע האבודה, במידה שאתה מקים האחזות מסוימת, משרד השיכון צריך להתקין את צרכי הדיור וזאת תהיה הוצאה מיותרת. לא נצטרך להקים האחזות שעולה בסביבות מליון וחצי או שני מליון ל"י. זאת ההצעה של הקמת גקודה שיש לה סיכויים להפוך לישוב קבע. אנחנו מציעים להקים האחזות נח"ל.

היו"ר השר י. גלילי:

בשיחה עם שר החקלאות, לאחר ביקורו שם,

הוא העלה ספק לגבי הנחת צנור המים מחמרה.

לבוקע, דבר שצריך לעלות מליון ל"י אם לא יותר, ועלול להתברר שזה היה מיותר, כי הכוונה במילא לעשות שם קידוח או יותר מקדוח אחד, אם זה יצליח. אני שואל: האם לא בא כחשבון שתעלה לשם האחזות שתעבד את שטח הקרקע הניתן לעיבוד ללא מים, והיא תעבוד באותו שטח הקרקע בג'יפסליק שעומד לרשותנו בעפולה, מבלי שנתבע עכשיו תקציב ונעשה השקעה של הנחת הקו מחמרה לבוקע. הבעיה של העיתוי לעליה היא בעיה אחרת. מה שרוצה השר גבתי, זה לא רק לחסוך את מליון הל"י של הקו מבלי לקפח את עיתוי העליה למקום. ממילא לא היתה הכוונה ע"י קו המים על יד חמרה, לעבד שם שטחים נרחבים בעיבוד אינטנסיבי. תעלה לשם האחזות, היא תעבד את הקרקע האפשרית ללא מים. מי שתיה יובילו. יש מחנה צבא בקרבת מקום; אבל נחסוך עכשיו את הצנור מחמרה עד לבוקע שיכול להתברר שזה לא היה חיוני.

השר ה. גבתי:

המקום טוב ויפה. יש אדמה טובה. החסרון

הוא שאין שם הרבה גשם. הגשם שם הוא 250 מ"מ

עד 300 מ"מ.

יש שלב האחזות ושלב התישבות. אינני מעלה על הדעת להעלות לשם מתישבי קבע מבלי שיש בטחון שיש לנו מים שם. המעולה הראשונה שצריך לעשות, זה קדוח. דעתם של המומחים למים במקרה זה, היא מאד אופטימית. הם סבורים שבקדוח אפשר למצוא שם מים והם טובים. אני בדעה שצריך להתחיל בקדוח. אפשר להעלות האחזות נח"ל. להאחזות נח"ל אין תביעות רבות לשטחים רבים. אני חושב ששום דבר לא יקרה אם הם יעבדו שטח קרקע למטה ויש שם מים. את 100 הדונם יעבדו למטה עד שגמצא מים בקדוח. להוביל מים - ~~המחמרה~~ אומרים לי שזה 700,000 ל"י. אני יודע שזה יותר ויגיע בודאי למיליון ל"י. אם ימצאו מים בעוד שנה, אז לא צריך את זה. אי אפשר לקחת את המים כי בחמרה אין עודפי מים ושם עלה ישוב אזרחי. אני חושב שזה הכיוון. צריך לחפש שם מי שתיה, ולא רחוק משם ישנו מחנה צבאי שממנו אפשר להוביל מי שתיה למקום.

מר י. אדמוני: זה נכון שתה"ל מעריכה את זה ב-700,000 ל"י. אנחנו מוכנים לבצע את זה ברבע מיליון ל"י. הודענו לשר החקלאות שאנחנו מוכנים לעשות את זה ב-250,000 ל"י. אפשר לקבל כמות מים מצומצמת מחמרה. זה איתן לנו את האפשרות למי שתיה קבועים ולא להזדקק להולכת מים במיכלית, וכן מים לעבד שטח על יד הבית. אני חושב שצריך לעכד את השטח במרחק. עד שיהיו לנו מים קבועים, זה יקח לפחות שנתיים.

השר ח. גבתי: לי יש נסיון שזה פחות משנתיים. מה מפסידיים

מה?

מר ר. וייץ:

כיוון הדברים שמוצע ע"י שר החקלאות, הוא נכון.

יש להפריד בין שני השלבים. כנראה שיש שם

מים טובים ורבים. הבעיה איננה בעיה של עוד נקודה אחת. השלב הראשון לא

צריך למנוע את תכנון המבצעים הסופי. במבצעים לא יהיו לנו שני שלבים.

יש בעיה לא עקרונית אלא מעשית: מה יותר כדאי? להוביל מים במשך שנתיים

ולעבד את השטחים למטה; או להניח צנור שאנחנו יודעים מראש שהוא לא

יהיה צנור קבע. נכון שלא יהיו מים מחמרה. את התישבות הקבע אפשר לעשות

אם יהיה קדוח. צריך לעשות את החשבון מה יותר כדאי. אני לא מציע לדון

פה בענין הזה. לא יהיה ויכוח אם נראה סכום לעומת סכום.

מר אבני:

המתכונת של ניצול מבנה המשק העתידיים לתקופת

מעבר, כדי לאפשר את העליה המידית, היא מתכונת

רצויה; היא מותנית בהתחלת מבני הקבע לאלתר. אם זה נעשה סימולטני, ההשקעה

האבודה היא קטנה יחסית. מתקני הבטחון, מיקום המקלטים וכל הכרוך בזה,

הופכים את הדבר לבלתי כדאי. אני מצאתי לנכון להבהיר את זה. אם תהיה

בחלטה עקרונית, זה מחייב לתקצב את ישוב הקבע, כאשר השלב המידי יהיה מבני

המשק, שזו השקעה אבודה קטנה מאד, בתנאי שמתחילים להקים את מבני הקבע

מידית. נתכנן את זה ונגיש הערכה תקציבית.

מר נצר:

אני לא מתנגד. אני מציע שתי הערות.

אם הכוונה להעלות מחד, אז יתכן שההצעה של

נח"ל היא במקומה. מאחורי נח"ל עומדים זרמים ותנועות. אם תוקעים שם יתד,

התנועות גם רוצות להיות שותפות במקום. אינני בטוח שאפשר לסכם היום

שמקימים שם התישבות נח"ל ומי הולך לשם, אם בכלל הולכים.

אני רוצה להעיר הערה. אם לא יהיו
אותם הסידורים המינימליים במקום, לא יהיו אנשים שילכו לשם אלא בכוח
הפקודה. לא הייתי רוצה לשנות ממה שמקובל עד היום, שאנחנו היום משתפים
את הזרמים, בלי פקודה ללכת להאחזויות. לא נראית לי ההצעה שנחיה שנתיים
בתנאים של הובלת מים במיכליות. אין לנו נסיון כזה. יש אחד בלבד, בנח"ל
ים, וזה גרוע ביותר. אין ספק בכך שאם אי אפשר לקדם את העניין, יתכן
שצריך לומר שבמועד יותר מאוחר נבדוק אם אפשר להניח את הצנור ברבע
מיליון ל"י. אם רוצים ישוב קבע, צריך לקבל החלטה עקרונית אם הולכים
לשם. את שאלת המים, ואת השאלה אם תהיה זו האחזות או לא האחזות, את
זה נשאר פתוח. אני לא חושב שכדאי לקבל החלטה בעניין זה.

אני מצטרף לדעה שצריך להיות השטח
על יד הנקודה של התאחזות.

מר א. רוזנמן

צריך לעשות חשבון של הכדאיות, מה
יותר כדאי.

מר קרונה

אני מציע את ההצעה הבאה:

היו"ר השר י. גלילי

בהתאם לממצאים של המחלק להתישבות

והמלצת שר החקלאות, על הנתונים האובייקטיביים של המרחב הזה, אנחנו
מחליטים בחיוב על הקמת ישוב במקום או האחזות.

לגבי השאלות של הגוף העולה, אם זה נח"ל

או התישבות אחרת, זה קשור גם עם הבעיה של הצנור. שר החקלאות, רענן וייץ
ואני נשמע את הגורמים הנוגעים בדבר ונקבע בדבר ונדווח בישיבה הקרובה של
הועדה. הסיכום הזה נחוץ על מנת לבוא בדברים עם שר האוצר.

סודי

- 24 -

ועדת שרים להתישבות
11.5.71

אם יסוכם להקים האחזות נח"ל , אז בבקשה.
אם יוחלט להקים ישוב קבע, אני מציע

השר נ. פלד:

שהענין יוחזר לוועדה.

אין לי כל קושי, מבחינת הזמן, להסכים
שאם יוחלט על ישוב קבע, נספיק עוד להביא

היו"ר השר י. גלילי:

את זה לישיבת הועדה לפני התחלת הבצוע.

ה ח ל ט ה

מר י. אדמוני:

הועדה הזאת דנה לפני שנה, אולי למעלה משנה,

בקשר להצעה להקמת מצפה בדרך בין קליה לעין-גדי

שנקרא מצפה שלם. אחרי ששמעה את הנתונים על המקום הזה, גם בהמלצת המחלקה להתישבות, הוחלט להקים במקום מצפה שיתן לנו את האפשרות ללמוד את תנאי המקום, כדי לראות אם יש מקום להקמת ישוב במקום הזה. אנחנו יושבים שם כמעט שנה, ומספר קטן של אנשים במקום מגדלים גידולים על שטח מצומצם מאד, אבל במשך הזמן הזה גם למדנו את השטח, ואנחנו מביאים את הממצאים החדשים שעומדים לרשותנו.

קודם כל עניני קרקע. אין לנו ממצאים חדשים.

הממצאים זהים לממצאים שעליהם דברנו בפעם הקודמת כאשר הצגנו את מצפה שלם, כאשר האדמות מחולקות לשלושה גושים. גוש אחד נחל דרג'ה, שזה מדרום לנקודה שזה שטח של 150 דונם נטו, שטח חולי מתאים לעיבוד. השטח השני בשפך הקדרון ששם יש 300 דונם, גם הוא שטח חולי מתאים מאד לגידולים. בדרך יש שטחים חצויים, שבשלב הנוכחי, לפי ההגדרות שלנו, מתאימים לכרמים ויכולים להתאים לגידולי פסים, אם יוחלט לאמץ את השיטה הזו של גידולי פסים, שהיום התחלנו בה בעין גדי בהצלחה רבה; והתחלנו בה גם בקליה. אנחנו מכניסים קרקע טובה ומשתמשים בה כפס לגידולים האלה. כמובן שבית השורשים עצמו הוא בקרקע טובה. ההוצאה יקרה. אאאאאאאא אנשי עין-גדי אומרים שזה כדאי בתנאים המיוחדים של גידולי ים המלח, שאין כמותם לא בערבה ולא בבקעה. האיזור הזה הוא החם ביותר ויש לו טמפרטורות מיוחדות שאין בשום מקום בעמק. בסך הכל עומדים לרשותנו 450 דונם של קרקע טובה, ועוד 500 דונם אדמה חצויה. זה הבסיס הקרקעי של עין-גדי.

השוני הגדול הוא במים. יש שפי קבוצות

מעינות באיזור הנדון. קבוצה אחת של מעצנות טרייבה ומעינות אולר

1½ - 2 ק"מ הוא המרחק ביניהם. אנחנו היום לוקחים מים ממעינות הטרייבה שמספקים מי שתיה וגם לעיבוד השטח. בסך הכל אנחנו מנצלים פה 20 קוב לשעת.

אגב, מחפירה קטנה שעשינו במקום שממנו אנחנו שואבים, אין לנו ידיעה ברורה לגבי קבוצת המעינות. אין ספק שהוצאת 50 קוב לשעה ממעטנות טרייבה, אינו מוטל בספק. אנחנו היום מהמעיינות האלה יכולים לקבל את כמות המים למי שתיה והשקאת השטח הדרומי. מה שהתגלה במדידות שבצענו כחודשים האחרונים, זה שבמעיינות אונבר אנחנו יכולים לקבל כמות גדולה של מים עד 400 קוב לשעה, מאיכות של 700 מיליגרם לליטר, שנחשבים למים סבירים מבחינת העיבודים החקלאיים. אם הממצא הזה נכון, המים מפסיקים להיות הדבר המגביל שהביא אותנו להחלטה מוקדמת על קביעת המקום כמצפה ולא כהאחזות.

כדי לאפשר את פיתוח השטחים ולימוד השטחים בקצב מוגבר עסקו בזה קודם 5 - 6 אנשים מתוך סיירת נח"ל שיושבת במקום.

אנחנו מציעים לעשות את ההכנות כדי להפוך את המקום להאחזות לכל דבר, ולפתח את השטחים להקף המקובל כהאחזות.

מר נצר: נוסף על היוזמה במקרה זה, אנחנו בעד,

שמהר ככל האפשר. לדעתנו הגיע הזמן

שנספל בזה כרצינות. בתנאים הנוכחיים, בלי קבלת החלטה, הסוכנות ונח"ל יהיו מוגבלים. אם תהיה החלטה ברורה, זה יהיה לקידום העניין.

יש משמעות תקציבית לקבלת ההחלטה?

היו"ר השר י. גלילי:

לא תהיה תביעה לתקציב נוסף?

מר י. אדמוני:

מבחינת המחנה, זה ערוך כהאחזות.

מר אבני:

ה ח ל ט ה

לקבל את ההמלצה של קידום מצפה שלם להאחזות.

הישיבה נסתיימה.

סרדי

סטינגרמה

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
ז' בשבט תשל"א - 2.2.71

נכחו השרים : י. גלילי - יו"ר,
ח. גבתי,
ס. חזני,
נ. פלד.

נעדרו השרים : ס. דייץ,
פ. ספיר (בחו"ל),
ס. קול,
ז. שרף (בחו"ל).

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ,
י. צור,
א. שנקר.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: י. גולדשטיין,
א.ל. פינקוס,
ס. קרונה.

משתתפים נוספים

מסעם הממשלה :	י. שערי	- סגן שר התיירות
	ס. אייל	- משרד התיירות
	א. ברום	- משרד החקלאות
	תא"ל ש. גזית	- משרד הבטחון
	ס. נצר	- משרד הבטחון
	ס. פורת	- משרד התיירות
	י. שגיא	- לשכת השר י. גלילי
	ס. ששון	- משרד החוץ
	א. ליסנסקי	- מסכירות הממשלה

מסעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני,
ג. ויתקון,
א. חנוכי,
י. יליף,
ס. שמיר.

סדר היום: הת/1. רמת הנולן

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה.

נשמע את הצגת הבעיה ע"י נציגי המחלקה להתישבות.

הת/1. רמת הגולן

מר מ. שמיר:

אנחנו מביאים היום בפני הועדה שני אספקטים של פיתוח הגולן. האספקט הראשון הוא קונכנציונאלי להתישבות החקלאית והתישבות גושית באיזור, ואספקט שני - התחלה של פיתוח של הקומה השניה של ההתישבות הזאת שבתוכה שני אלמנטים; אלמנט אחד של מוקד איזורי שהגיע הזמן ~~לפתח~~ להתייחס אליו, ואלמנט שני זה הפיתוח. בנוסף לכך שני אלמנטים; אלמנט אחד זה פיתוח צפון מזרח הכנרת, והמוקד השני הוא של החרמון עם כל המשמעויות המשתמעות מכך, לאור השינוי שחל בשליטתנו ובתפיסתנו לגביו.

עד 1970/71 הוקמו בגולן 11 ישובים, כאשר החלקה

התנועתית שלהם היא כדלהלן:

4 קיבוצים, שני מושבים שיתופיים, שני מושבי

עובדים ושלוש היאחזויות נח"ל. בשנת הפעולה 1970/71, שמסתיימת ב-1.4.71 מוקמים עוד שני ישובים, קיבוץ אחד עין חובב בצפון הגולן, שבא להשלים את הגוף שהיה, שלושת הקיבוצים של הקיבוץ המאוחד בצפון, והתחלה של הבניה של מרכז בני יהודה, שעל הקמתו הוחלט בשלהי מאי בועדה זו. התכנית שאנחנו מביאים בפני הועדה לקראת 1971/72, זה הקמת שני ישובים נוספים ואזרח היאחזות נח"ל אחת; הכוונה לנח"ל גולן שתעבור למקום הקבע; הקמת מושב עובדים של הפועל המזרחי כאחות לרמת מגשימים שנמצאת בכספין, והקמת מרכז כספין כמשלים את הגוף של הפועל המזרחי בשלב ראשון כמקום הישוב של נח"ל תעשייתי שעל עלייתו על הקרקע הוחלט בישיבה זו, והיא תתבצע לקראת אפריל 971 כאשר הם ישבו באופן זמני במחנה קודם של מושב רמות. בסוף שנת התקציב הזאת, אם התכנית תאושר, יהיו בגולן 15 ישובים שמתוכם שני מרכזים גושיים.

משהו על האוכלוסיה. כאשר דיווחנו לוועדה

באפריל 1970, חזינו את האוכלוסיה בגולן בסוף שנה זו לאלף איש. האומדן

האוצר ומשרד השיכון - נאמד ב-17 מיליון ל"י. יש הפרש של 8 מיליון ל"י ויתכן שיהיו עוד 2 מיליון ל"י, אבל לא יותר. מכאן, שלא כל התכנית הזאת תוכל להתממש וכך לא נוכל לקיים את הרצון והמטרה החשובה ביותר: לקדם את איכלוס הגולן בקצב שונה ממה שהיה עד כה.

אעבור לקרקע. אנחנו סקרנו בגולן 200,000 דונם מתוך זה 100,000 אושרו כראויים לעיבוד והכשרה, ולאור ההתפתחויות והתכניות שישנן, יש לראות את זה כמשימה של 5 - 6 שנים, שאפשר להגיע למיצוי הפוטנציאל הקיים.

בשנת 1968, בשנה הראשונה של ההתישבות בגולן,

עובדו 32 אלף דונם; בשנת 1969 עובדו 40,000 דונם; בשנת 1970 עובדו 46,000 דונם. התחזית שלנו לגבי סוף שנת 1971, היא ל-56,000 דונם. הנתונים האלה התאשרו כתוצאה מהכשרת הקרקע בהיקף חשוב שהתנהל במשך השנים האלה ולמעשה ניתן לסכם כי הכשרה - אני לא מדבר על סיכונים - ב-15 אלף דונם מהשטחים שנכנסו. המשך ההכשרה והתכנית שלנו מצביעים על צורך להכשיר כ-10,000 דונם בהשקעה של 4,5 מיליון ל"י. הצפוי בשטח זה, זה בערך החצי. אני מדווח על כך על מנת להיות נאמן לעובדות. מוסכם עלינו לתת עדיפות הפעם לפתרון מקורות מים ולא להכשרת קרקע. על-כל-פנים, אם לא יימצאו כספים נוספים, אנחנו מציעים וקבלנו כתכתיב את העניין של המים, כי גם לנו נראה הדבר כך. יתכן שלא נוכל להגיע להיקף של 10,000 דונם בשנה הבאה.

מים. עד כה פותחו מקורות מים בעיקר מקומיים

וע"י מפעלים אחראים שנותנים כ-2,6 מיליון קוב מים לאותם 11 הישובים הקיימים בגולן. מכאן מובן מאליו שהמשק במשך שלוש השנים האלה היה אקסטנסיבי בעיקרו כאשר המים נוצלו בעיקר להתחלות כתחום השלחין והמטע. נדמה לי שבאיזורים מסוימים יש לנו ממצאים כדי שנוכל להתקדם בשטח זה בהיקף רציני הרבה יותר. לאור זה, אנחנו ראינו כתחום הפיתוח החקלאי את המוקד בפיתוח מפעלי מים כתשתית לפיתוח חקלאי. הודרכנו כי בארץ הזאת מסיכה נוספת הן ההתרחשויות הבטחוניות. היה צורך ליצור מצב של אינטנסיפיקציה מקסימלית בעיבוד השטחים

ולקרב את המתישבים קרוב ככל האפשר לישוביהם, מתוך הנחה שנוכח הפרעות בטחוניות לא ניתן למתישבים לעבד באופן סדיר את שדות הפלחה במרחבים, נוכח התקריות, המיקושים והן קרבת הגבול. בנוסף לסיבה המשקית, יש גם סיבה בטחונית, להאיץ ולעשות את הכל כדי לפתח את מקורות המים. לפיכך סוכם ואושרה תכנית שתכליתה לעלות בסוף שנת תקציב לכ-5 מיליון קוב מים לישובי הגולן, נוסף ל-6, 2 שישנם. פירוש הדבר, שלמעשה לכל ישוב יהיה לפחות $\frac{1}{2}$ מיליון קוב מים. לישובים הגדולים יותר יהיה קרוב למיליון קוב מים. התכנית הזאת קודמה בכך ששר החקלאות הורה על תכנון מידי, ותה"ל עוסק בעניין הזה. יש התקדמות חשובה בשטח זה. הדברים לפני סיום. התכנית צריכה לפי ההערכה הראשונית, לעלות כ-10 מיליון ל"י. נוכח ההתיקרויות העניין מוערך היום בכ-12,5 מיליון ל"י. אני מקווה שלמרות הלחצים המופעלים על "מקורות" נוכל לשריין את הכסף הזה ע"י תקציבים וע"י קידומים, ולעשות את הכל כדי שהמפעל הזה יהיה קיים. אנחנו מדברים על 700,000 קוב מים לכל ישוב חשוב לדעת מה הם מפעלי המים העיקריים. הכוונה לפתח את מפעל המים הצפוני של רמת הגולן, כאשר רובו מתבסס על ברכת רם ופיתוח מאגרים מקומיים, ויש חשיבות ללכת להרחבת הכסחת המים לאיזו רמת מגשימים, נוכח התנאים המיוחדים הם זקוקים ליותר מים ומהר ככל האפשר. הכוונה לתפיסת המעינות של פתם והבאתם לרמת מגשימים, וזה יעלה 2,5 מיליון ל"י. התקווה להגיע עם המים האלה עוד בסתיו כדי שנוכל להתחיל את הנסיעות שם. המפעל השלישי הוא צפון מזרח הכנרת, כאשר תכנונו הסופי הוא להעלות לרמה כ-10 מיליון קוב מים. אני מקווה שבשלב זה הוא יעלה כ-3 - 4 מיליון קוב, ואז נוכל להבטיח את המים לארבעה ישובים שהתרכזו בסביבה זו.

המפעל הרביעי הוא מפעל האון שתכליתו להבטיח מים

מהכנרת לשטחי מכוא חמה וכפר הרב שעומד לקום שם, כפי שמסתבר מהתכניות האלה. הדגש השני הוא על העברה לאינטנסיפיקציה ככל שהדבר הזה יתאפשר לעומת השלבי של משק אקסטנסיבי שהיינו עדים לו. במשך שלוש השנים שעברו צברנו ידע ונסיון. המתישבים הכשירו את עצמם והכירו את התנאים. יש לנו השגים חקלאיים מרשימים.

אני חושב שבשטח זה אנחנו יכולים לצעוד בבטחון.

היקף היצור של השנה. גידולי שדה, אמרתי 40,000 שלחין, 3000 טון מטע, אלף טון בקר לבשר, 2000 טון אלאאאאאאאאאא, 50 טון לול פוטום. מטע- בעיקר תפוחים. לעומת השנה שעברה, יש עליה בהיקף הייצור ב-35% - 40%, ואפילו מדכיקים את הממוצע הארצי מבחינה זו. ההכנסה הגולמית, העודף ברוטו לעומת 3 מיליון ל"י לפני שנה, השנה נגיע ל-5 מיליון ל"י, כאשה העיקר הוא מענפי הייצור בחקלאות, אבל כ-30% מענפים שאינם קשורים בחקלאות, זה מפעלי תעשייה, הארחה ועבודות חוץ. כ-200 עובדים עובדיםדרך קבע כעבודות חוץ בישובים מעבר לקו הירוק. יעדים אלה, תרגומים בכסף באותם הסכומים שהמחלקה גאל להתישבות מכצעת, טגיעים לכ-16 מיליון ל"י כאשר ההוצאה העיקרית על שטחי השלחין עבור אותם המים שהגיעו. אנחנו מקווים להגיע ל-6000 שלחין בשנת הקרובה כדי שננצל אותם החל מ-1972.

יש כאן מקום להזכיר דבר שכתוצאה מהמצב הכסחוני החריף נעשו פעולות התכצרות, פעולות בטחון משלים, בהיקף של כ-7,5 מיליון לי פעולה שה/לט עליה בסוף יולי והיא בוצעה בעיקר ע"י משרד הבטחון וצה"ל, וחלק מהתקציב הזה הועבר אלינו לבצוע. כל מה שהצבנו לעצמנו באותה תכנית בוצע בפברואר. אנירוצה להזכיר את סיכום הפרוטוקול שאמר שבמידה שנגיע לסיכום הדברים, יעיינו בהקצבות נוספות, כאשר הצרכים הנוספים מדברים על כ-10 מיליון ל"י. כאשר הוכנה תכנית אב, יתכן שבגלל השינוי שחל במצב הבטחוני והפעילות הקבלנית, לא הושם לב לכך שלמעשה התקציב הופעל. אני מעלה את הצורך לבדוק מחדש באיזו מידה יש להסתפק בכך. התוספת מכוונת לאותם הסעיפים. הדבר המכריע הוא כושר הבצוע. זה כולל זיפות דרכי גישה לשדות.

הושג דבר חשוב ממדרגה ראשונה, האוכלוסייה כוסתה

במקלטים הן במקומות הקבע והן במקומות אאאא הארעיים. כאשר אני אומר "כוסתה במקלטים" הכוונה לבניית המקלטים וקירות המגן, שזה אוביקט שעלה

כ-800,000 ל"י. מקורות עמדה בכל התקוות ואולי מעבר לזה. אינני יכול לומר את הדברים האלה על סולל כונה. סולל כונה לא עמדה בהתחייבויות שקבלה על עצמה. מערכת הגנה היקפית לישובים. סלילת דרכי שדה, אלא כ-35 ק"מ, מערכת רכב. לא ביכולתי להעריך את מצב הבטחון שיהיה בשנה הבאה בגולן. דבר אחד אני יכול להגיד: שאסור, אם עלול להיות מצב כזה, שיפגוש אותנו לא מוכנים כפי שהיינו בפעם הקודמת.

לגבי תכניות הפיתוח במערכת האיזורית, בשטח זה מכיון שהאוביקט הוא קשה יותר וכבד יותר, ומכיון שכאן נכנס בחשבון המשחק הארצי של משרדים שונים, אני חושב שהתכנית של השנה הבאה מצביעה על קשיים בקשר לבצוע אותן התכניות שאנחנו רואים אותם כחיוניים.

מה|בוצע? נגמר הקטע של כביש עין-גב ויהודה. זה"ל כצע את הכביש ההיקפי בחרמון. מה שאנחנו עומדים להשמיע בענין החרמון לא מעט הושפע ע"י זה"ל. נפרצה הדרך שעתידה להיות הראשית בגולן, הכביש בטחה-יהודיה מסיבות בטחוניות. ענין סלילת קו הנפט כ-35 ק"מ, נהפך להיות כביש אלטרנטיבי לרוחנו של הגולן. סלילת כבישים בנאות הגולן, רמות, מרום הגולן הם בכצוע. לקראת השנה הבאה אנחנו מייחסים חשיבות ממדרגה ראשונה להמשך סלילת הכביש של יהודיה עד מעלה הגויים. הדבר חשוב מבחינת הישוב שהוא מנותק ואותם הפרויקטים של פיתוח צפון מזרח הכנרת למטרות קיש. ישנה הצעת זה"ל לסלילת כביש מהבניאס לרמת שלום. אינני יודע אם הדבר כבר סוכם.

בחשמל יושקעו 2 מיליון ל"י כהנאת חשמל לדרום רמת הגולן, כאשר בצפונה יש חשמל, עד קוניטרה, מטבחה סביב הכנרת עד כורסי וזה מאפשר התחלת החשמול של הישובים הדרומיים, זה בעיקר למפעל המים, למפעל העיקרי של מקורות. ההצעה שלנו היא להמשיך את הפעולה הזאת ולהביא את החשמול עד לרמת מגשימים לפחות, הן לצרכי מאור והן לצרכי משק וכו'.

אם אסכם את ההצעות שלנו לקראת השנה הבאה, בדברים

שהושמעו כאן, אוכל להגדיר כדלקמן:

א. הקמת מושב עובדים נוסף ברמת וזה הישוב

השני בגוש רמת מגשימים;

ב. הקמת מרכז נושי ליד כיספין. בשלב ראשון

נחל תעשיתי שיעלה ב-1.4 וישב במחנה רמות שיפונה, והם יעברו למקום הקבע.

ג. אזרח נחל גולן. התחלת בנין המשק בסדר

גודל של 40 יחידות, כדי שנוכל לאזרח את נחל גולן באפריל.

ד. פיתוח מערכת הספקת המים בסדר גודל של

10 מיליון ל"י. היום זה מוערך ב-12 מיליון ל"י.

ה. פיתוח רשת דרכים בהתאם לפירוט שפירטתי.

ו. פיתוח התיירות בצפון מזרח הכנרת.

ז. פעולות פיתוח בחרמון.

סך הכל ההוצאות החזויות לכל מה שהוזכר כאן,

להוציא צפון מזרח הכנרת והחרמון, מוערך ב-83 מיליון ל"י בערך. וזה

לעומת תקציב שהופעל באותם האובייקטים לפני שנה, שעלה 50 מיליון ל"י

וזה כולל 7,5 מיליון ל"י של התבצרות ברמת הגולן.

הערכה ואומדן עדיין לא מסוכמים מכיון

שעדיין, עד לרגע האחרון, ההערכה היא שבמשרדים השונים עומדים לרשות

הענין הזה כ-62 מיליון ל"י. בתחום הביצורים יש אי-בהירות, לא אצא

צבאית, יש הערכה שלצורך כך יהיו 2 - 2,5 מיליון ל"י. אבל זו אינפורמציה

שאיננה בדוקה ומושלמת. על-כל-פנימך אינני יכול לעשות דרמטיזציה מהמצב

הזה, כי בסופו של דבר הענין עולה די טוב.

אני רוצה לשים דגש על שני נושאים שנראים לי

הפעם כעיקריים, מבלי להכנס לפרטים נוספים.

א. ענין הכביש בצפון מזרח הכנרת;

ב. ענין השיכון. אנחנו חייבים להכין שיכון

כי עלינו להחזיק בתנאים טובים את האנשים הנמצאים שם במשך ארבע שנים בתנאים רעים. ההערכה היא שמצויים אנשים שמוכנים לבוא. כאשר אני אומר מצויים, יש משק שעשה חשבון שיש לו 400 איש בגרעינים. מרום הגולן הוכיחו את עצמם ויש שם היום 270 נפשות. אני לא אומר שכולם יכולו וישארו, אבל אין כל ספק שמוכרחים להיות תנאי קליטה סבירים. הפער נראה לי קצת יותר מדי גדול. אם אומרים שהתחזית שלנו לקראת 1972 היא אלפיים נפש, התכנית נוחתת תשובה ל-1500 נפש בלבד. יתכן שאין בזה אסון. שנה פיגור, 3/4 שנה פיגור, אינם אסון. אבל נראה לי שעלינו להתאמץ כששח זה. רק בכך העניין קם והתקיים.

זה ביחס לנושאים הקונבנציונאליים. זה המוקדים העיקריים שמצאתי כי חשוב להביא אותם לפניכם. אנחנו נעבור לשני נושאים נוספים. גדעון ויתקון * יתן את האספקטים העיקריים בקשר לחרמון והצרכים של פעילות איזורית.

מר י. אדמוני:
אני חושב שמר שמיר בסיכום שלו ביטא שיש שתי נקודות עיקריות: אפון מזרח הכנרת והשיכון. אין סיבה שאנחנו לא נהיה במצב יותר טוב מבחינת איכלוס ברמת הגולן, אלא בגלל מחסור בשיכונים. אשר למפעלי המים, הביע מר שמיר תקווה. אבל מבחינה כספית יש בעיות לגבי השלמת התקציב הדרוש למפעלים האלה. נוסף לשתי הנקודות עניין אפשרות בצוע מפעלי המים, זה עניין מפתח בשנה הבאה.

היו"ר השר י. גלילי:
אני רוצה להבין מה אתם רוצים מהישיבה הזאת מבחינה אופרטיבית.

מר י. אדמוני:
יש שלושה דברים שקשורים בנושא פיתוח, יש שלושה דברים בתחום המשך הפעולות שהיינו רוצים מהישיבה. הדבר האחד זה עניין הכביש כצפון מזרח הכנרת, שקשור גם בעניין אחר שתיכף נדבר עליו, הבטחת עניין השיכון. התכנית מסוכמת אבל המימון המלא עדיין לא קיים.

הדבר השני, זה אישור תקציבי להקמת שני ישובים נוספים.

היו"ר השר י. גלילי: אני רוצה להעיר.

אנחנו קיימנו התיעצות שהיו בה שר החקלאות, שר התיירות, מחלקת ההתיישבות ואני. שם דנו בשני נושאים: האחד זה כביש בצפון מזרח הכנרת, וקבלנו על עצמנו להשתדל להשיג את הסכום הדרוש לסלילת הכביש, לפחות עד עקב. התחלנו לעשות בנידון. נפגשנו עם שר העבודה ואנחנו נמשיך בפעולה. יש ערך לכביש הזה כשביל פיתוח כל האיזור. נמשיך את הטפול בנידון.

דבר שני, שמענו מפי שר התיירות והחברים שעמו

שהם כוללים בשנת התקציב שלהם 1971/2 סכומים לתחילת הפיתוח במקום. הדבר מותנה בכך שיהיה כביש.

דבר שלישי, שמענו מחשבות ראשונות בענין פיתוח

החרמון, ואמרנו שלפני שהדבר יובא לאישור בוועדה זו, עוד יהיה מגע באותם גורמים כדי שלא נחזור על שגיאות שנעשו לגבי המהדורה הראשונה של רמת שלום. לכן הנושא הזה איננו בשל להחלטה כזאת. אבל אפשר לשמוע. אני רוצה שיהיה ברור שנצטרך לערוך בדיקה מדוקדקת של הנושא לפני שיובא לאישור.

מר ג. ויחקון: אני אתחיל מהחרמון. הכוונה העיקרית שלנו

היא להזכיר לכם מה המחשבות העיקריות.

הגופים הפועלים היום בשטח, מתרכזים סביב מספר

פעולות. הנושא המרכזי הראשון הוא הסקי שמנוהל ע"י רשות החרמון, לתיירות חרף בחרמון. כרגע, למרות שאין שלג, יש שם מבקרים. הפרויקט כולל משטחי חנייה, כבישים, מערכת תחבורה ושירותים מינימליים. הדבר ניתן כזכיון למשקי הגליל העליון לשלושה חודשים.

תא"ל ש. גזית: אלה שהיו צריכים לעסוק בזה, לא יכלו לעשות זאת

ולכן מסרנו את זה לגופים אלה.

מר ג. ויתקון:
תחום פעילות שני הוא נושא רמת שלום שהיה מתוכנן בתקופת הקיץ וזה שנה לא נעשה שום דבר במקום. עד לפני שנה הוקם המרכז הכפרי של רמת שלום. מה שהוקם למעשה לא קיים היום. הדבר עומד בקפאונר.

תחום פעילות שלישי הוא פעולה של צה"ל בפריצת דרך היקפית מסביב לכל החרמון. הדרך היום סלולה עד ג'בל צרוז, עד הר דב; חסר קטע קצר של 8 ק"מ שהוא פרוץ. יש צוואי כבוש אבל לא סלול. הסלילה תיעשה באביב ברגע שאפשר יהיה לעלות עם הכלים. הקרן הקיימת עשתה פה מבצע. היינו נדהמים מצד אחד מול הקצב ומצד שני מול המבצע של פעולת הסלילה.
אלה שלוש הפעילויות העיקריות.

פעילות רביעית שקיימת, שהיא לא בעלת משקל מיוחד, היא של שמורת הטבע. פריצת הדרך לחרמון היכולה לראות את החרמון כמערכת תת-איזורית כוללת, מהייבט שיפור דרכי הגישה. בשנתיים האחרונות דובר בעיקר על השלג וכעיקר על פרויקט של סקי, ועל מרכז רמת שלום כמרכז מסביב לשלג. אנחנו חושבים שצריך לקחת את החרמון בצורה הרבה יותר רחבה, לראות בו פרויקט הרבה יותר גדול וכולל לכל השנה, עם מערכת של התישבות שהיא בסיסית יותר מבחינה זכרית שלום לא הוקמה שכונת הארסה אלא יוקם ישוב בעל זיקה רעיונית, ויש גרעין ותנועה שמעוניינים לעלות לכאן. האחד הוא העוכד הציוני והשני - האיגוד החקלאי. ישנם משוחררי סיירת "אבוז" שאינם רוצים ללפת להתישבות מקובלת של חקלאות, הם עוסקים בעבודות שונות. הם עוזרים למקורות בעבודות השונות.

מר י. צור: על מה יתבסס המשק הזה?

מר ג. ויתקון: אני רוצה לומר רק בקווים כלליים. הנושא הראשון הוא פרויקט הסקי. הנושא השני שאנחנו שואפים

להטיל על משרד התיירות, זה תכנון כולל של תיירות בכל השנה ואז יתברר מהו היקף התעסוקה שאפשר להטיל על האנשים האלה כאן.

נושא שלישי, זה כל הנושאים שאינם בתחום החקלאות

ולא בתחום התיירות אלא בתחום התעסוקה. המציאות מוכיחה שיש מקום לתעסוקה בגולן ללא תיירות וללא חקלאות, בעבודות בנין, פיתוח וכל היתר. הט עצמם מציעים להתארגן במסגרת קואופרטיבית, כמושב שיתופי. במידה וטיפול החלטה שמטילה להתחיל כחיוב, יש מקום לבוא בהצעה מפורטת. השלב הזה הוא רעיוני בלבד, זה לא לבצוע אלא למחשבה. הרעיון לפניכם כדי שתהיו מודעים לו ותנהו איך להמשיך ברעיון.

התחום השני של פעילות שאנחנו מציעים לפתח בחרמון -

יש צורך להקים מצפה באיזור המערבי של החרמון. המדובר בסרום היאחזות. גם בנושא של רמתה, השיקול העיקרי להצעה של הקמת מצפה ברמה הוא כפול. אחד - הפיכת המצפה למקום קבע יהיה מכשול במידה ורמת שלום תהיה ישוב, זה יהיה ישוב גבולי ממש.

שנים - יכולת של הכנה שתשלב במערכת של התיירות, של יצירת נקודה שאפשר להגיע אליה ולחזור ממנה, שתהיה נוכחות פיזית בשטח והנחתת כל מה שיכול להתפתח כאן בתחום הפעילות האזרחית. אנחנו מציעים מצפה מתוך כמה שיקולים. אנחנו לא יודעים על החרמון כמעט ולא כלום. סקרי קרקע שעשינו בחרמון, לאחר סלילת הדרך, אינני רוצה לומר כמה קרקע יש, העניין בויכוח. מה טיב הקרקע, כמה קרקע יש, על הדברים האלה יש ויכוחים שנעים בין 150 - 700 דונם. לדעתנו, במצפה אנחנו יכולים להציע תעסוקה וייצור שתהיה דומה לתכנית ייצור של כל מצפה אחר. מה יהיה אחר-כך, פה אנחנו חושבים שצריך לשבת מספר שנים, וימים יגידו מה אפשר לעשות כאן.

זה מה שאמור לגבי החרמון, כאשר הרעיון העיקרי הוא

לראות את החרמון כיחידה תת-איזורית שלמה ולפרוץ מעבר לנושא של שלג וסקי.

נושא שני שקשור גם הוא עם מה שמר שמיר הגדיר

כ"הקומה השנייה" של הגולן, הוא הנושא של פיתוח יצירת מוקד לפעילות איזורית

כרמת הגולן. בתכנית העבודה לפיתוח הגולן יש הצעה ליצירת מוקד עירוני
ברמת הגולן, כאשר הבסיס העיקרי למוקד העירוני הוא אלמנט האיכלוס.
17 ישובים אושרו ברמת הגולן. אנחנו צופים שיכולה להתקיים פה אוכלוסיה בין
5000 - 7000 נפש. עם השירותים זה יכול להגיע ל-10,000 אנשים מקסימום.
יש לזה משמעות מסוימת. יכול להיות שלדעת חברי הועדה זה היקף מספיק, או
אולי לא. אני בטוח שבאיזה שהוא שלב הועדה תצטרך לשקול באיזו מידה ההיקף
הזה הוא מספיק. אם הוא לא מספיק, צריך לפתח קהילות * בעלות אופי עירוני
ולא כפרי. הנושא של הקמת עיר בגולן איננו דוחק היום וההכרעה לא חייבת
ליפול היום. אנחנו רחוקים מהשלב של יוזמה והעלאת הרעיון של הקמת עיר בגולן,
אבל הגענו לשלב שבו אנחנו חייבים למקם פעילויות בעלות אופי עירוני גם
בתחום ההתיישבות ובהקמת מרכז עירוני בגולן. כדומה למקומות האחרים כארץ,
שמספק שירותים לישובים החקלאיים, וישלב במסגרת הזאת פעילויות בעלות אופי
עירוני. אם מדובר על פעילויות בתחום ההתיישבות, צריך להבחין בין הפעילויות
הצרכניות, וזה הקמת בית-ספר, ותכנון שירותי בריאות, שירותים צרכניים אחרים,
ובין התחום החקלאי. אנחנו צריכים לתת את דעתנו על המדיניות שאנחנו נוקטים
בה לגבי טפעלים חקלאיים איזוריים ברמת הגולן. גם צה"ל פותח בשורה של פעולות
בהקמת מחסנים, סדנאות, באיזור שצה"ל איתר, על-ידם סובה ויהודיה. צה"ל
כאילו התווה את התכניות שלו, הוא העלה את הארגומנט של העברת דרגים לסובה,
וזה יהייב מערכת שירותים אזרחיים לאותם האנשים שיעברו לסובה. ומצד שני
תהיה אפשרות של שלוב של פעילויות אזרחיות כמו סדנאות עם מערכות אזרחיות
ושיכון בגולן. שני האלמנטים האלה של התיישבות ופעילות צה"ל, מחייבות אותנו
לתת את דעתנו לגבי ריכוז אותן הפונקציות והקמת שיכונים מתאימים.
יש שלוש אפשרויות מרכזיות, כאשר קיימות
הוריאציות והאלטרנטיבות ביניהן. קיימת אפשרות להסתפק בשני מוקדים תת-איזוריים
האחת בדרום סביב בני יהודה, ומרום הגולן ועין זיון בצפון. ואפשרות שניה,
שלא עונה על דרישות צה"ל אלא רק על הדרישות החקלאיות, זה לא להקים מוקד

איזורי מרכזי ברמת הגולן שמעבר לרמת השירותים האזרחיים. אני מתכוון לכית-ספר, מפעלי ירקות, מפעלים לתוצרת הקלאית שיתפתחו בעתיד שישרתו רק את 4 הישובים בסביבה. ואז נקים מוקד דומה באיזור הדרום שישרת את האותם האיזורים הנמצאים באיזור הדרום.

מר י. אדמוני:

אנחנו נותנים את השירותים בשלושה מוקדים.

אחד בתוך הכפר. אנחנו ממעטים במתן שירותים

בכפר עצמו.

המוקד השני זה הגושי, בני יהודה ומרכז כספין, שבהם אנחנו ממקדים את מרכז השירותים היום-יומיים של הישובים. למשל המרפאה, או בית-הספר.

עכשיו אנחנו מדברים על מרכז ברמה יותר גבוהה

שמקיף פעילויות מעבר למרכז שאנחנו מכניסים למרכז הגושי, כמו בית אריזה, משחטה או מוסך, בתי קירור. כל אלה איננו מכניסים למרכז הגושי אלא זה יותר גדול וצריך לשרת מספר יותר גדול של ישובים. האפשרות היא לפצל את זה לתת-איזורים. במקרה זה, לעשות את הדברים בחלקם מחוץ לרמת הגולן. בית קירור אז יהיה בקרית שמונה או המוסך או המשחטה יהיו שם. זו אפשרות אחת.

מר ג. ויתקון:

אפשרות שניה היא לא להקים שירותים, אלא להשען על

שירותים מחוץ לרמת הגולן. פה מדובר על צמח מצד

אחד, וקרית שמונה מצד שני.

אפשרות שלישית היא להקים מרכז איזורי, לתת את כל

השירותים ל-12 ישובים ברמת הגולן, ולצרף לזה את הפעילויות בעלות אופי אזרחי של צה"ל, ואז להקים מרכז על יד יהודיה. אם תיפול החלטה חיובית לגבי מרכז ברמת הגולן, הוא יכול לשמש כתור בסיס לפיתוח וצמיחה של עיר בעתיד. במידה ותיפול החלטה, אנחנו מבקשים כאן הנחייה עקרונית. הנחייה עקרונית מכוונת אותנו לאפשרות כזאת. אם החלטה כזאת לא תהיה ולא תהיה הנחייה שתתיה בעתיד

עיר בגולן, אז אנחנו נבחר בין ההצעה הראשונה או השניה של הספקת שירותים ליד הישובים או מחוץ לרמת הגולן.

אני רוצה להשלים.

מר ר. וייץ:

המחלקה להתישבות ממליצה על אישור מוקד איזורי

ללא קשר אם תהיה עיר בעתיד או לא. המוקד הזה יש לו זכות קיום בין אם תקום עיר בעתיד או לא תקום עיר בעתיד. אם תקום עיר, המוקד הזה יעזור להקמתה. הגענו לשלב שבו המחלקה צריכה לעשות תכנון ולהראות איפה יהיה מיקום המפעלים. חלק צריך לתכנן עכשיו וחלק במרוצה 3 - 4 השנים הקרובות. המתכננים הראו שלוש אלטרנטיבות שונות. אפשר להקים שני מוקדים נפרדים שיהיו תת-מוקדים אם לא יהיו חי הנושא את עצמו יצטרכו להסתמך על שירותים מחוץ לאיזור. אפשר לא להקים מוקד, אלא להגדיל את צמח ואת המרכז בקרית שמונה, ולכוון את כל השירותים למוקדים מחוץ לרמת הגולן. אבל לדעתנו לא זה ולא זה טוב. אנחנו ממליצים על תכנון מוקד איזורי שימשש שתי מטרות: אחת, לשירותים של ישובים ברמת הגולן, ומטרה שניה - לאפשר לצה"ל לשכן כאן את האזרחים שהוא צריך להעביר כי הם יעסקו פה בפעילויות. צה"ל מעוניין שישבו פה אנשים קרוב לסדנאות. אם לא יקום המוקד הזה, הוא יצטרך לעשות שיכון "פרטיזני", או אלה שעוסקים בגולן יישבו מחוץ לגולן, וזה מנוגד לאינטרסים שלנו ברמת הגולן. לכן המחלקה להתישבות מציעה הקמת מרכז ברמת הגולן שימשש למיקום המפעלים הדרושים ויהיו דרושים לכל הישובים ברמת הגולן, ולשיכון האזרחים המועסקים ע"י צה"ל. מרכז איזורי כזה יהיה ברשות עצמו, לא כעיר. אם פעם יחליטו על מיקום עיר, זה לא מחייב אותנו במאומה, כמובן שמרכז כזה יעזור לדבר, אבל אין החלטה על כך כרוכה בהחלטה על הקמת עיר. צריך לעשות פה תכנון די משולב גם אזרחי וגם כסחוני. אנחנו מבקשים מהועדה לקבוע את עמדתה. מדובר על משחטה, על מחסני קירור כאשר המטעים יניבו, סדנאות. אפשר להקים ~~ממשותף~~ עם הצוות כל השירותים אשר 17 ישובים ברמת הגולן יזקקו להם מחר ומחרתיים.

השר ח. גבתי:

איך זה משתלב עם שני המרכזים האחרים?

מר ר. וייץ:

שני המרכזים האחרים ממלאים פונקציות אחרות לגמרי.

השר ח. גבתי:

כאשר דברנו על מרכז בני יהודה ומרכז כספין

אמרנו שהם אינם דומים למרכזים אחרים בארץ.

אמרנו ששם אנחנו מכפפים את זה על פיתוח תעשייה מסוימת שהולכת ונוצרת. אני שואל: יש לי הרגשה שאנחנו פה נקים ברמת הגולן מרכזים ללא כל פרופורציה וצריך לרכז אותם. מרכז אחד לתעשייה, מרכז שני לתעשייה ומרכז שלישי אתה אומר למפעלים איזוריים. אם נצליח להקים תעשייה באחד הטקומות או בשני המקומות תהיה אוכלוסיה שם ועל יד זה אפשר גם להקים כית קירור ומשחטה. לא צריך בשביל זה להקים מרכז.

מר ר. וייץ:

שני המרכזים האלה, נניח שצה"ל לא עושה פה שום

פעילות, מדובר רק על הישובים החקלאיים. המרכז

הזה יהיה שומם ולא מאוכלס. בדרך כלל המרכזים החקלאיים הם משרתים את כל הישובים. הקימונו את המרכזים העירוניים, חיזקנו אותם כתעשייה על מנת להגביר במקום את התעשייה. הם מהווים ישובים בפני עצמם, אפשר לתת בהם שירותים לישובים בסביבה. אותם המושבים מהווים יחד כטיס מתאים בגודלו בשכיל כל השירותים: בית-ספר, מרפאה וכו', הוא איננו מתאים, בגלל תנוחתו, להקמת המפעלים שאריכים לשמש את כל 17 הישובים שעליהם הוחלט. אלה שתי פעילויות בשתי רמות שונות.

השר מ. חזני:

העובדים האזרחיים של הצבא יכולים לגור באחד

המרכזים האלה.

היו"ר השר י. גלילי:

עכשיו מדובר על לא יותר מ-30 משפחות, לפי

הנתונים שקבלתי מצה"ל. זה אמור לגבי הסדנאות

ביהודיה.

מר י. אדמוני:

אנחנו הצגנו את הענין הזה בצורה ברורה.

מר ויתקון אמר שאלמנט ראשון שהבאנו בחשבון

היה אלמנט של אכלוס הגולן. אם מציגים בצורה מקצועית את הנושא הזה, אלה הצעות של בעלי מקצוע. הם אומרים שאפשר לעשות זאת באותם המרכזים, אפשר להשען על מרכזים קיימים. אם נעשה חשבון של השקעות, יכול להיות שהאלטרנטיבה הזולה ביותר תהיה האלטרנטיבה הזאת. יש שני מרכזים בצמת, כקריית שמונה $\frac{1}{2}$ ואין סיבה לא להשען עליהם. אמרנו, למרות שקיימות שתי האלטרנטיבות המקצועיות האלה, אנחנו רואים את האלטרנטיבה הזאת כאלטרנטיבה רצויה כי היא נותנת לנו את האפשרות לפשות דברים שהם טובים גם לגבי העתיד.

באחת הישיבות הקודמות של הועדה, זכרנו על

מרכז עירוני ברמת הגולן. אז הורדנו את הענין מסדר היום, כי אמרנו בסכום כזה של השקעות איננו יכולים להתחיל. זאת היתה בעיקר עמדת שר האוצר. אם אנחנו רוצים להסתכל קדימה, ואם לא הסרנו כליל את הרעיון של מרכז עירוני ברמת הגולן, אפשר לעשות היום דבר מצומצם באתר שהוא בעתיד מתוכנן כאתר עירוני ברמת הגולן, וזה מתחבר יפה עם הפעילויות שלנו ברמת הגולן. יש בזה אלמנט נוסף, שאת האנשים שיעבדו בשירותים ברמת הגולן נוכל ליישב שם. בעתיד יתווספו גם עיסוקים נוספים.

מבחינה מקצועית יש לנו פה שלוש הצעות שאפשר

לשקול אותן, להוסיב צוות של בעלי מקצוע שיגישו לנו הצעה שתהיה הטובה ביותר. אני אישית בעד השענות על מרכזים קיימים. אבל לפי דעתי אנחנו מחשיאים את המטרה של אכלוס רמת הגולן. יהיו אנשים שיגורו מחוץ לרמת הגולן. אני בטוח שחלק גדול מהמשפחות יגור בטבריה. בטבריה גם יגורו אנשי הסדנאות של צה"ל. יש שאלה אם האנשים יגורו בטבריה או ממערב לירדן או מזרחה לו. ההצעה שלנו אומרת: מבחינת אכלוס רמת הגולן, הכאת האנשים שיעבדו ברמת הגולן, שיגורו שם, זו ההצעה הטובה ביותר.

השר ח. גבתי:

אתה לא מבטיח שאנשים אלה לא יגורו בטבריה.

מר י. אדמוני:

אפשר להביא אנשים שיגורו שם. תא"ל גזית אומר שיש אפשרות או שאנשים ישענו על טבריה, או במקום הזה. זה במרחק 10 דקות מכל המרכזים. אנחנו מציעים את הדבר שבאמצעותו נאכלס את רמת הגולן.

השר ה. גבתי:

ככל שנדאג לשיפור דרכי הגישה ברמת הגולן, אנשים יגורו בטבריה ...

היו"ר השר י. גלילי:

הצבא מעוניין לרכז את האנשים שלו ביהודיה, ואף-על-פי-כן קבלנו מהם הערכה של 30 משפחות, מהן 20 קבע ו-10 לסירוגין, מבלי שהם מתחייבים שהאנשים יגורו במקום. הם מעלים את אותה הדאגה שהעלה השר גבתי, שאנשים ירצו לגור בטבריה. אבל עוד נשוב לזה.

מר ג. ויתקון:

הנושא השלישי הוא צפון מזרח הכנרת. הייתי רוצה לעמוד רק על הרקע מסביב לנושא התיירות. אנחנו רואים את האיזור כאיזור של פעולה כוללת, שבו נעשו פעולות תכנון עד כה. המרכיבים העיקריים הם בהקמת מושב רמות, עיבוד קרקע הקלאית, 6000 דונם ליד הכנרת, כל השטחים החומים. פיתוח שמורות טבע. זו שמורת טבע אחת מהיפות בארץ במרצ הכנרת. עומדות היום לשיקול מספר הצעות נוספות. אחת אומרת להקים כפר דייגים על יד איזור התיירות. הצעה שהועלתה ע"י נציגי תנועת החרות וקבוצת דייגים מטבריה. פה אנחנו צריכים לקבל הנחייה עקרונית אם הולכים לקר כפר דייגים או לא. אם תהיה ההלטה עקרונית ששכן, נציע הצעה כוללת לכפר דייג אין מיקום יש רק רעיון, יש הצעת רעיון, על יד כורסי ועל יד כפר עקר, היו רוצים להקים כפר דייגים. הם היו רוצים לשבת על יד כפר עקר, כי זה צמוד יותר לאיזור הדייג. בשלב ההצעה עוד לא שקלנו את המיקום. עד היום ברור שאנשי משרד התיירות מזכירים את הנושא השלישי שגם הוא עלול לעלות בעתיד, זו הקמת מרכז שירותים. מושב עובדים שיוקם בצפון מזרח הכנרת עם אפשרויות של שילוב כנושאים נוספים של אלמגור.

הנושא האחרון הקשור בפיתוח צפון משרח הכנרת, זה פיתוח הכביש שיחבר את הרצועה הזאת מצד אחד למרכז הגולן לכיוון עין גב. אני מציע שאנשי התיירות יתנו סקירה מפורטת קצת לגבי הפרויקט.

טר אייל:

האיזור שאנחנו מדברים עליו הוא איזור של

4600 דונם, שמשתרע מדרום צפונה. הוא מתחיל

בנוקייב והחלק הצפוני מזרחי מסתיים מצפון לעקב. ההמשך שלו הוא מעבר לשפך הירדן, בין שפך הירדן לבין כפר נחום. כל זה ביחד הוא 4600 דונם בערך. אם שני האיזורים האלה מקשר איזור של שמורת טבע והוא יפה מאד. הוא לא איזור לפיתוח כמובן של בנייה והקמת מתקנים, הוא איזור של פעילות מבחינת התיירות. אנשים יוכלו להשתמש בזה ולהנות מהאוצר הגדול שישנו במקום, אבל הוא איננו שטח של פיתוח. אנחנו מתכננים רק את שני האיזורים, ורשות שמורות הטבע מתכננת את האיזור שביניהם. יש קשר הדוק וזה מתואם. התכנית שלנו מדברת על ארבעה מרכזי תיירות שהם נשענים בדרום על נוקשיב, כורסי, עקב מפרץ ארנון. 4 המרכזים האלה שהם מוקדים, ~~ל~~נהפכו לרצועה אחת לאיזה דבר אחד. ברור שכשלב הראשון לא הולכים ל-4 מרכזים. הבחירה שלנו נפלה על עקב. המרכז הראשון שאנחנו נפתח אותו יהיה במרכז עקב. הפיתוח שלנו נשען על מספר נתונים: על השטח עצמו שהוא לדעתנו מן הטובים ביותר שקיימים בארץ. אנחנו צאלצ בלב איזור בעל עניין רב מאד הן מבחינה נופית הן מבחינה הסטורית והן מבחינה ארכיאולוגית. שמעתם, בודאי, על הגילויים האחרונים שנמצאו כאן. זה גם איזור עשיר מאד מבחינה זו שהוא תורם רבות.

הדבר השני הוא אפשרויות כמעט כלתי מוגבלות של

כילוי נופש, בין על פעולות בכנרת ובין על פעילויות יבשתיות.

תנאי האקלים נוחים מאד ומאפשרים פעילות לאורך

כל השנה, בניגוד למרכזים בחוף הים התיכון.

אלמנט נוסף הוא ים רצוף של 12 ק"מ לאורך אגם

של מים מתוקים. בכנרת אין לנו הנתון הזה במקום אחר. זה מאפשר ראייה

הרבה יותר כוללת, כאשר הפיתוח הולך בשלבים מסוימים. ההערכה הראשונית שלנו לפיקוחמחירים של היום, נצטרך להשקיע כ-50 מיליון ל"י בתשתיות. אני מדבר על מערכת דרכים פנימיות ולא על הכביש האיזורי. אני כולל מים, כיוכ, חשמל. כל האלמנטים האלה + 4 מעגנים. התכנית נשענת כאן על 4 מעגנים שישרתו דייג מקצועי וטפורטיבי, וכן שיט וסקי מים והפעילויות הקשורות במים עצמם. פרויקטים כלכליים שאנחנו חוזים אותם היום - וזה לא יותר מאשר תחזית - נאמדים ב-100 מיליון ל"י השקעות. בהתאם לזה הממשלה תצטרך להעמיד לרשות העניין 60 מיליון ל"י לידי המשקיעים.

אני רוצה לדבר בשלב זה על עקב שזה דבר ריאלי

שאנחנו מתחילים בו כבר בשנת הכספים הבאה. משרד התיירות הקציב מיליון ל"י לעקב. כנוסף לכך העביר מתקציב הפיתוח עוד חצי מיליון ל"י בערך. סך הכל התקצו העומד לרשותנו בתחילת השנה הבאה הוא מיליון וחצי ל"י. בתכנית שהגשנו, דברנו על סכום ראשוני של 3 מיליון ל"י לתקופת שנת התקציב. האוצר אישר מיליון ל"י מתוך ה-3 מיליון ל"י בערך שיעמדו לרשותנו. תוך השנתיים נצטרך 2 מיליון ל"י נוספים. תחילת הפיתוח מותנה בקיום הכביש. אין היום כביש ולכן מוכרחים את הקטע בין כורסי לעקב לבצע תוך שנת התקציב 1971/72. חייב להיות לנו כרוך שברגע שאנחנו נהיה מוכנים, גם הכביש יהיה קיים. הפיתוח שנבצע יאפשר לאלמנטים מסביב לעלות על הקרקע כבר בשנת הכספים הבאה. זה אומר אותם הדברים שאינם מחייבים עבודות רבות כמו קמפינג, כפר נופש, דברים שניתן לאפשר ליזמים לעשות את החשבון בשנה הבאה. דברים יותר כבדים כמו בתי מלון, לא יהיו מוכנים בשנה הבאה. את התשתית בעקב אנחנו מעריכים היום ב-16 - 17 מיליון ל"י, מתוך זה אנחנו בשנה הבאה משקיעים רק מיליון וחצי ל"י, מתוך הנחה שבשנת הכספים הבאה יעמדו לרשותנו סכומים נוספים. התחזית שלנו היא ל-15 שנים, וזה מבוסס על יזמים שיבואו להקים את המרכז.

מר י. צור:

קודם כל לגבי צפון מזרח הכנרת. אני רוצה רק להזכיר שעוד לפני שנתיים התחלנו כנסיעות של יער כתאום עם המוסדות המטפלים בפיתוח השטח הזה, כדי שבבוא הזמן נקים את הבתים ויהיה כבר צל במקום. היער הוא קצת פרובלמטי. יש כמה בעיות, אבל הוא כבר קיים. אני מקווה שיפתור את הבעיות. אנחנו מבחינה זו משתלבים בפיתוח.

מבלי להפריע בפולמוס בקשר למרכזים עירוניים,

נדמה לי שיש להוריד מעל הפרק כל תכנית שמכוונת למקד את האוכלוסיה ואת השטחים מחוץ לרמת הגולן. לי נראה הרעיון בדבר מרכז אחד שיוכל להתפתח מעצמו לעיר. נדמה לי שפעם שלחתי לך תזכיר בעניין זה. בסופו של דבר, הדברים מצליחים ללא תכנון. אני חושב שניתן פה ליצור מרכז עירוני מבלי לעשות תכנון יתר. לנעוץ איזה קנה שמסביבו ייווצר לאט לאט מרכז עירוני.

בענין הכביש העוקף מעלה כידון ורמתא. פעם נדחה

הרעיון של יצירת גקודה ברמתא מטעמים של חוסר קרקע. כינתיים נפתח הכביש והתחילו אנשים לנוע בשטח. אינני יודע מה אומרים המומחים, אבל גם אנשי הקק"ל שעבדו במקום וגם אנשי צבא הפועלים שם, שניהם בדעה שיש הרבה יותר קרקע משחשבו קודם. אני רואה חשיבות גדולה בישוב יותר מאשר מצפה סתם, אבל אפילו נניה שיש שם רק חלק מהאדמה וצריך לבסס על זה, אני רוצה להדגיש את החשיבות של יצירת ישוב במקום הזה. זה יפתח לפנינו איזור שלם. על הכחינה הכסחונית אין מה לדבר, זה גם חשוב מבחינת ההגנה על דן ועל הסכיכה. מבלי לקבוע אם יש די קרקע או לא, אני מציע שייעשה שוב נסיון, לאור הנסיון שהצטבר וכמקומות שכבר אפשר להגיע אליהם ע"י הכביש, כדי לבדוק אם אפשר ליצור שם משהו.

השר מ. חזני:

מבחינה כלכלית אפשר להשען על שני המרכזים הקיימים,

בקריית שמונה וצמח. נקודה המוצא ~~היא~~ צריכה להיות

אכלוסו של האיזור וכל תעסוקה שישנה ותהיה באיזור, צריך לדאוג ליצירת תנאים

שאנשים שיהיו מועסקים במקום, יוכלו לגור שם. נכון אמר השר גבתי, שככל שהתנאים שתיצור ככבישים יהיו יותר טובים, אנשים יעדיפו לגור מחוץ למקום. אבל אם ניצור מלכתחילה תנאים כאלה, לא ימשכו אנשים לשם, אין סיכויים בכלל. שני המרכזים הקיימים אינם באים בחשבון, אם כי מבחינה כלכלית יש להם עדיפות. המרכזים הנושאים, או התת-איזוריים צריכים לקום, כי לכאורה מבחינת התעסוקה אפשר לרכז את הכל באמצע, אבל הם צריכים לקום ולו רק משום שירותי החינוך. מה צריך להיות במרכז הנושאי? קודם כל שירותי החינוך. בית ספר יסודי ועל-יסודי מרפאה וכיו"ב. לשם כך צריכים את המרכזים הנושאים. על בני יהודה, אני מדבר, ועל כספין. הם ישרתו את המושבים, בעלי מקצוע, ואנשי חינוך וכיו"ב והם יגורו שם. לא יגורו שם 20 איש ולא יגורו שם 30 משפחות. אם נחל תעשיתי יהיה שם, עליך לדאוג לו לתעסוקה בתעשייה וכנין וכיו"ב, כדי לאפשר מספר נוסף של משפחות, אחרת גם האחרים לא יגורו שם. במילא אני בא למסקנת שלילית לגבי הצורך השלישי, אבל כל עוד לא צפויה תעסוקה של אלפים, פיצול מקומות שיכון אינו מוסיף אוכלוסין, אינו מוסיף תעסוקה, גם לא אוכלוסין ולא מהווה תמריץ למשיכת אוכלוסין. אתה צריך להגיע ל-100 - 300 משפחות בכל מקום, אחרת לא יגורו גם אותם ה-20 שיהיו מועסקים שם כמו מנהל הצרכניה או המורה. אם אתה מקים את שני המרכזים הדרומיים - וצריך להקים אותם - אז הקמתו של מרכז שלישי עם 30 משפחות או 100 משפחות שיהיו מועסקים ע"י הצבא, זה לא תמריץ למשיכת אוכלוסים. לא ישבו שם האנשים. מהו המרחק מבני יהודה או כספין לבסיס שהצבא מקים? כמה רגעים. אם יש תעסוקה נוספת של תעשייה, גם בצבא התעסוקה הצפויה תאפשר לאנשים אצבא להתרכז בשכונות קצת יותר גדולות, אז אולי יהיה תמריץ. אם תושיב 30 משפחות או אפילו 100 משפחות במרכז הזה, הם לא ישבו שם. היות ושני המרכזים הנושאים דרושים לקיום השירותים של הגוש וצריך ליישב שם אנשים מחוץ למתישבים, כל תעסוקה אפשרית שישנה באיזור, צריכים לאפשר לשני המרכזים האלה לקלטם. הקמת מרכז שלישי רק ידלדל. בית קירור, משחטה וכיו"ב מפעלים שצריכים לשרת את האיזור כולו, אינני יודע מדוע הם לא יכולים להיות בצפון. המשחטה תהיה בדרום, וחשאר בצפון. בית הקירור יכול להיות במקום שלישי. אני מציע שהמפעלים יחולקו בין המרכזים

הגושיים ואת האוכלוסיה שאפשר למשוך לשם, הן לתעסוקה במפעלים האיזוריים והן בתעסוקה בצבא וכל תעסוקה אחרת, צריך להביא להגברת האכלוס של המרכזים שממילא צריכים להיות .

מר י. אדמוני:
אני רוצה להזכיר את ענין לכיש. היתה אז פרשיה דומה מאד. השאלה היתה אם להסתפק במרכזים הגושיים ולראות את אשקלון כמרכז או, מתוך רצון לאכלס את איזור לכיש אכלוס יתר, להקי את העיר בקרית גת. כאשר התחילו בקרית גת, היתה מחשבה בדיוק כמו עכשיו, היום יש שם 10,000 איש.

סגן השר י. שערי:
לי לא ברור מה עומד להחלטה. לא מבחינת המרכז העירוני. אני יוצא מההנחה שבכלל התכנית ההתיישבותית מאושרת וגם הענין של האיזור התיירותי. הבעיה היא של המוקדים. אני חושב שמנקודת ראות של אכלוס רמת הגולן, צריך להקים ישוב עירוני. בזה אני חולק קצת על השר חזני. ישוב עירוני אין פירושו רק שירות לישובים הקיימים כי ישוב עירוני מתקיים גם בכוח עצמו, אם נביא לשם תעשייה. אם נחליט ללכת בדרך הזאת, לא יהיה רק מרכז לשירותים לאיזור אלא גם תעשייה. מבחינה חקלאית הפוטנציאל של האיזור מוגבל, גם כגלל מים, גם בגלל קרקע, ולכן רוצים לאכלס באופן יותר אינטנסיבי. רק ישוב עירוני יכול לענות לענין הזה. יתכן שיש עוד זמן. אנחנו מדברים כעת על מרכז שבשלב הנוכחי לא מוכרח להיות עיר, הוא יכול אחר-כך לשמש יסוד לעיר. אם רוצים להגביר את האכלוס, אנחנו ע"י חקלאות בלבד לא נגיע למספרים רציניים. האוריינטציה שלנו צריכה להיות עיר שלא עכשיו צריך להחליט עליה, ואז צריך להביא לשם תעשייה. זו צריכה להיות עיר שיכולה להתפתח.

היו"ר השר י. גלילי:
גם האינפורמציה, גם חילופי הדברים שהיו בישיבה הזאת, מלמדים שהנושא הזה אינו בשל להכרעה.

מי יתן ולא יתפתחו פה מוקדים של מחלוקת. הדבר טעון לימוד. אין שום הצעה להאיט או לעקב את קצב הפיתוח של אותן החלטות שקבלנו, לרבות של שני המרכזים בבני יהודה ובכספין. גם לגבי הישוב החדש יש החלטה. מה שאנחנו צריכים לבדוק, לפי דעתי, זה:

א. להניח את האפשרות לסלול את הכביש לפחות עד עקב, כדי להחיש את הפיתוח של צפון מזרח הכנרת ולהשלים את עבודת הלימוד והתכנון קודם כל לגבי החרטון. כוונתי לרמת שלום ולרמתא. שר ההקלאות ואני ומר אדמוני ומר שמיר סיירונו במקום. נתנו במקום כל הדברים הדרושים כדי למצוא את הקרקע. החיפושים נמשכים. כמו-כן ניתנו כל העיזודים הדרושים לגלות פרנסות של תיור וסיקור וטיול וסקי וכן הלאה, משום שמכחינה המוטיבים הכי אלמנטריים, יש משיכה גדולה לאכלוס במקום מטעמים שלמותו לדבר עליהם. אבל אנחנו ישבנו, גכתי ואני ואנשי מחלקת ההתישבות ומשרד התיירות, וטרם נתגבשה בענין זה הצעה שנראית בשלה כדי להביא אותה לאישור עד כדי תביעת השקעות.

אני מציע שנסכם דבר אחד שאמרנו בענין הכביש. המאמץ הזה נעשה על דעת הועדה כולה. אשר לבעיה של התכנון של רמת הגולן, היינו: מרכז נוסף על המרכזים האיזוריים * כפי שהוצע כאן, אנחנו, בהתייעצות עם המחלקה להתישבות של הסוכנות, נקבע איך להשלים את הבירור בענין ומתי להביא את זה להכרעה. אז נקדיש לזה ישיבה שלמה ותינתן אפשרות לחשוב יחד ולהגיע לכלל הכרעה.

סדר

סטינוגרמה

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
ז' בשבט תשל"א - 2.2.71

נכחו השרים : י. גלילי - יו"ר,
ח. זכאי,
ס. חזני,
נ. סלד.

נעדרו השרים : ס. דיין,
ס. ספיר (בחו"ל),
ס. קול,
ז. שרף (בחו"ל).

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ,
י. צור,
א. שנקר.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: י. גולדשטיין,
א.ל. מינקוס,
ס. קרונה.

משתתפים בנוספים

סגן שר התיירות	-	י. שערי	סטעם הממשלה :
משרד התיירות	-	ס. אייל	
משרד החקלאות	-	א. ברום	
משרד הכסחון	-	תא"ל ש. גזית	
משרד הכסחון	-	ס. נצר	
משרד התיירות	-	ס. פורת	
לשכת השר י. גלילי	-	י. שניא	
משרד פחהץ	-	ס. ששון	
מסכירות הממשלה	-	א. ליסנסקי	

סטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני,
נ. ויתקון,
א. חנוכי,
י. יליף,
ס. שמיר.

סדר היום: הת/1. רמת הגולן

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

נשמע את הצגת הכעיה ע"י נציגי המחלקה להתישבות.

הת/1. רמת הגולן

אנחנו מביאים היום בפני הועדה שני אספקטים של

פר. מ. שמיר:

פיתוח הגולן. האספקט הראשון הוא קונבנציונאלי

להתישבות החקלאית והתישבות גושית באיזור, ואספקט שני - התחלה של פיתוח של הקומה השניה של ההתישבות הזאת שבתוכה שני אלמנטים; אלמנט אחד של מוקד איזורי שהגיע הזמן ~~להתייחס אליו~~, ואלמנט שני זה הפיתוח. בנוסף לכך שני אלמנטים; אלמנט אחד זה פיתוח צפון מזרח הכנרת, והמוקד השני הוא של החרטון עם כל המשמעויות המשתמעות מכך, לאור השינוי שחל בשליטתנו וכתפיסתנו לגביו.

עד 1970/71 הוקמו בגולן 11 ישובים, כאשר החלקה

התנועתית שלהם היא כדלהלן:

4 קיבוצים, שני מושבים שיתופיים, שני מושבי

עובדים ושלוש היאחזויות נח"ל. בשנת הפעולה 1970/71, שמסתיימת ב-1.4.71

מוקמים עוד שני ישובים, קיבוץ אחד עין חובב בצפון הגולן, שכא להשלים את

הגוף שהיה, שלוש הקיבוצים של הקיבוץ המאוחד בצפון, והתחלה של הכניה של

מרכז בני יהודה, שעל הקמתו הוחלט בשלהי מאי בועדה זו. התכנית שאנחנו

מביאים בפני הועדה לקראת 1971/72, זה הקמת שני ישובים נוספים ואזרוח

היאחזות נח"ל אחת; הכוונה לנח"ל גולן שתעבור למקום הקבע; הקמת מושב

עובדים של הפועל המזרחי כאחות לרמת מגשימים שנמצאת בכספין, והקמת מרכז

כספין כמשלים את הגוף של הפועל המזרחי בשלב ראשון כמקום הישוב של נח"ל

תעשייתי שעל עלייתו על הקרקע הוחלט בישיבה זו, והיא תתבצע לקראת אפריל 1971.

כאשר הם ישבו באופן זמני במחנה קודם של מושב רמות. בסוף שנת התקציב הזאת,

אם התכנית תאושר, יהיו בגולן 15 ישובים שמתוכם שני מרכזים גושיים.

משהו על האוכלוסיה. כאשר דיווחנו לוועדה

באפריל 1970, חזינו את האוכלוסיה בגולן בסוף שנה זו לאלף איש. האומדן

האוצר ומשרד השיכון - נאמד ב-17 מיליון ל"י. יש הפרש של 8 מיליון ל"י ויתכן שיהיו עוד 2 מיליון ל"י, אבל לא יותר. מכאן, שלא כל התכנית הזאת תוכל להתממש וכך לא נוכל לקיים את הרצון והמטרה החשובה ביותר: לקדם את איכלוס הגולן בקצב שונה ממה שהיה עד כה.

אעבור לקרקע. אנחנו סקרנו בגולן 200,000 דונם מתוך זה 100,000 אושרו כראויים לעיבוד והכשרה, ולאור ההתפתחויות והתכניות שישנן, יש לראות את זה כמשימה של 5 - 6 שנים, שאפשר להגיע למיצוי הפוטנציאל הקיים.

בשנת 1968, בשנה הראשונה של ההתישבות בגולן,

עובדו 32 אלף דונם; בשנת 1969 עובדו 40,000 דונם; בשנת 1970 עובדו 46,000 דונם. התחזית שלנו לגבי סוף שנת 1971, היא ל-56,000 דונם. הנתונים האלה התאשרו כתוצאה מהכשרת הקרקע בהיקף חשוב שהתנהל במשך השנים האלה ולמעשה ניתן לסכם כי הכשרה - אני לא מדבר על סיכונים - ב-15 אלף דונם מהשטחים שנכנסו. המשך ההכשרה והתכנית שלנו מצביעים על צורך להכשיר כ-10,000 דונם בהשקעה של 4,5 מיליון ל"י. הצפוי בשטח זה, זה בערך החצי. אני מדווח על כך על מנת להיות נאמן לעובדות. מוסכם עלינו לתת עדיפות הפעם לפתרון מקורות מים ולא להכשרת קרקע. על-כל-פנים, אם לא ימצאו כספים נוספים, אנחנו מציעים וקכלנו כתכתיב את הענין של המים, כי גם לנו נראה הדבר כך. יתכן שלא נוכל להגיע להיקף של 10,000 דונם בשנה הבאה.

מים. עד כה פותחו מקורות מים בעיקר מקומיים

וע"י מפעלים אחראים שנותנים כ-2,6 מיליון קוב מים לאותם 11 הישובים הקיימים בגולן. מכאן מובן מאליו שהמשק במשך שלוש השנים האלה היה אקסטנסיבי בעיקרו כאשר המים נוצלו בעיקר להתחלות בתחום השלחין והמטע. נדמה לי שבאיזורים מסוימים יש לנו ממצאים כדי שנוכל להתקדם בשטח זה בהיקף רציני הרבה יותר. לאור זה, אנחנו ראינו בתחום הפיתוח החקלאי את המוקד בפיתוח מפעלי מים כתשתית לפיתוח חקלאי. הודרכנו כי בארץ הזאת מסיבה נוספת הן ההתרחשויות הבטחוניות. היה צורך ליצור מצב של אינטנסיפיקציה מקסימלית בעיבוד השטחים

ולקרב את המתישבים קרוב ככל האפשר לישוביהם, מתוך הנחה שנוכח הפרעות בטחוניות לא ניתן למתישבים לעבד באופן סדיר את שדות הפלחה במרחכים, נוכח התקריות, המיקושים והן קרבת הגבול. בנוסף לסיבה המשקית, יש גם סיבה בטחונית, להאיץ ולעשות את הכל כדי לפתח את מקורות המים. לפיכך סוכם ואושרה תכנית שתכליתה לעלות בסוף שנת תקציב לכ-5 מיליון קוב מים לישובי הגולן, נוסף ל-6, 2 שישנם. פירוש הדבר, שלמעשה לכל ישוב יהיה לפחות $\frac{1}{2}$ מיליון קוב מים. לישובים הגדולים יותר יהיה קרוב למיליון קוב מים. התכנית הזאת קודמה בכך ששר החקלאות הורה על תכנון מידי, ותה"ל עוסק בעניין הזה. יש התקדמות חשובה בשטח זה. הדברים לפני סיום. התכנית צריכה לפי ההערכה הראשונית, לעלות כ-10 מיליון ל"י. נוכח ההתיקרויות העניין מוערך היום בכ-12,5 מיליון ל"י. אני מקווה שלמרות הלחצים המופעלים על "מקורות" נוכל לשריין את הכסף הזה ע"י תקציבים וע"י קידומים, ולעשות את הכל כדי שהמפעל הזה יהיה קיים. אנחנו מדברים על 700,000 קוב מים לכל ישוב חשוב לדעת מאם הם מפעלי המים העיקריים. הכוונה לפתח את מפעל המים הצפוני של רמת הגולן, כאשר רובו מתבסס על ברכת רם ופיתוח מאגרים מקומיים, ויש חשיבות ללכת להרחבת הבטחת המים לאיזו רמת מגשימים, נוכח התנאים המיוחדים הם זקוקים ליותר מים ומהר ככל האפשר. הכוונה לתפיסת המעינות של פחם והכאתם לרמת מגשימים, וזה יעלה 2,5 מיליון ל"י. התקווה להגיע עם המים האלה עוד בסתיו כדי שנוכל להתחיל את הנסיעות שם. המפעל השלישי הוא צפון מזרח הכנרת, כאשר תכנונו הסופי הוא להעלות לרמה כ-10 מיליון קוב מים. אני מקווה שבשלב זה הוא יעלה כ-3 - 4 מיליון קוב, ואז נוכל להבטיח את המים לארבעה ישובים שהתרכזו בסביבה זו.

המפעל הרביעי הוא מפעל האון שתכליתו להבטיח מים מהכנרת לשטחי מבוא חמה וכפר חרב שעומד לקום שם, כפי שמסתבר מהתכניות האלה. הדגש השני הוא על העברה לאינטנסיפיקציה ככל שהדבר הזה יתאפשר לעומת השלב של משק אקסטנסיבי שהיינו עדים לו. כמשך שלוש השנים שעברו צברנו ידע ונסיון המתישבים הכשירו את עצמם והכירו את התנאים. יש לנו השגים חקלאיים מרשימים.

אני חושב שבשטח זה אנחנו יכולים לצעוד בכטחון.

היקף היצור של שנה. גידולי שדה, אמרתי 40,000 שלחין, 3000 טון מטע, אלף טון בקר לבשר, 2000 טון אצלאאאאאא צאן, 50 טון לול פיטום. מטע- בעיקר תפוחים. לעומת השנה שעברה, יש עליה בהיקף הייצור ב-35% - 40%, ואפילו מדביקים את הממוצע הארצי מבחינה זו. ההכנסה הגולמית, העודף ברוטו לעומת 3 מיליון ל"י לפני שנה, השנה נגיע ל-5 מיליון ל"י, כאשר העיקר הוא מענפי הייצור בחקלאות, אבל כ-30% מענפים שאינם קשורים בחקלאות, זה מפעלי תעשייה, הארחה ועבודות חוץ. כ-200 עובדים עובדיםדרך קבע בעבודות חוץ כישובים מעבר לקו הירוק. יעדים אלה, תרומים בכסף כאותם הסכומים שהמחלקה אצלהתישבות מבצעת, מגיעים לכ-16 מיליון ל"י כאשר ההוצאה העיקרית על שטחי השלחין עבור אותם המים שהגיעו. אנחנו מקווים להגיע ל-6000 שלחין בשנה הקרובה כדי שננצל אותם החל מ-1972.

יש כאן מקום להזכיר דבר שכתוצאה מהמצב הבטחוני החרף נעשו פעולות התכצרות, פעולות בטחון משלים, בהיקף של כ-7,5 מיליון ל"י פעולה שהחלט עליה בסוף יולי והיא בוצעה בעיקר ע"י משרד הבטחון וצה"ל, וחלק מהתקציב הזה הועבר אלינו לבצוע. כל מה שהצבנו לעצמנו באותה תכנית בוצע בפברואר. אנדרוצה להזכיר את סיכום הפרוטוקול שאמר שבמידה שנגיע לסיכום הדברים, יעיינו בהקצבות נוספות, כאשר הצרכים הנוספים מדברים על כ-10 מיליון ל"י. כאשר הוכנה תכנית אב, יתכן שבגלל השינוי שחל במצב הבטחוני והפעילות הקבלנית, לא הושם לכך לכך שלמעשה התקציב הופעל. אני מעלה את הצורך לבדוק מחדש באיזו מידה יש להסתפק בכך. התוספת מכוונת לאותם הסעיפים. הדבר המכריע הוא כושר הבצוע. זה כולל זיפות דרכי גישה לשדות.

הושג דבר חשוב ממדרגה ראשונה, האוכלוסייה כושתה

במקלטים הן במקומות הקבע והן במקומות אאא הארעיים. כאשר אני אומר "כושתה במקלטים" הכוונה לבניית המקלטים וקירות המגן, שזה אוביקט שעלה

כ-800,000 ל"י. מקורות עמדה בכל התקוות ואולי מעכר לזה. אינני יכול לומר את הדברים האלה על סולל בונה. סולל בונה לא עמדה בהתחייבויות שקבלה על עצמה. מערכת הגנה היקפית לישובים. סלילת דרכי שדה, אלא כ-35 ק"מ, מערכת רכב. לא ביכולתי להעריך את מצב הכסחון שיהיה בשנה הבאה בגולן. דבר אחד אני יכול להגיד: שאסור, אם עלול להיות מצב כזה, שיפגוש אותנו לא מוכנים כפי שהיינו בפעם הקודמת.

לגבי תכניות הפיתוח במערכת האיזורית, בשטח זה מכיון שהאוביקט הוא קשה יותר וכבד יותר, ומכיון שכאן נכנס כחשבון המשחק הארצי של משרדים שונים, אני חושב שהתכנית של השנה הבאה מצביעה על קשיים בקשר לבצוע אותן התכניות שאנחנו רואים אותם כחיוניים.

מהלכבוע? נגמר הקטע של כביש עין-גב ויהודה.

צה"ל כצע את הכביש ההיקפי כחרמון. מה שאנחנו עומדים להשמיע בענין החרמון לא מעט הושפע ע"י צה"ל. נפרצה הדרך שעתידה להיות הראשית בגולן, הכביש בטחה-יהודיה מסיבות בטחוניות. ענין סלילת קו הנפט כ-35 ק"מ, נהפך להיות כביש אלטרנטיבי לרוחבו של הגולן. סלילת כבישים בנאות הגולן, רמות, מרום הגולן הם בכצוע. לקראת השנה הבאה אנחנו מייחסים חשיבות ממדרגה ראשונה להמשך סלילת הכביש של יהודיה עד מעלה הגויים. הדבר חשוב מבחינת הישוב שהוא מנותק ואותם הפרויקטים של פיתוח צפון מזרח הכנרת למטרות קיט. ישנה הצעת צה"ל לסלילת כביש מהכניאס לרמת שלום. אינני יודע אם הדבר כבר סוכם.

כחשמל יושקעו 2 מיליון ל"י בהכנת חשמל לדרום רמת

הגולן, כאשר בצפונה יש חשמל, עד קוניטרה, מטכחה סביב הכנרת עד כורסי וזה מאשר התחלת החשמול של הישובים הדרומיים, זה בעיקר למפעל המים, למפעל העיקרי של מקורות. ההצעה שלנו היא להמשיך את הפעולה הזאת ולהביא את החשמול עד לרמת מגשימים לפחות, הן לצרכי מאור והן לצרכי משק וכו'.

אם אסכם את ההצעות שלנו לקראת השנה הבאה, בדברים

שהושמעו כאן, אוכל להגדיר כדלקמן:

א. הקמת מושב עובדים נוסף ברמה וזה הישוב

השני בנוש רמת מגשימים;

ב. הקמת מרכז גושי ליד כיספין . בשלב ראשון

נחל תעשיתי שיעלה ב-1.4 וישב כמחנה רמות שיפונה, והם יעברו למקום הקבע.

ג. אזור נחל גולן. התחלת בנין המסק בסדק

גודל של 40 יחידות, כדי שנוכל לאזרח את נחל גולן באפריל.

ד. פיתוח מערכת הספקת המים בסדר גודל של

10 מיליון ל"י. היום זה מוערך ב-12 מיליון ל"י.

ה. פיתוח רשת דרכים בהתאם לפירוט שפירשתי .

ו. פיתוח התיירות בצפון מזרח הכנרת.

ז. פעולות פיתוח בחרמון.

סך הכל ההוצאות החזויות לכל מה שהוזכר כאן,

להוציא צפון מזרח הכנרת והחרמון, מוערך ב-83 מיליון ל"י בערך. וזה

לעומת תקציב שהופעל באותם האובייקטים לפני שנה, שעלה 50 מיליון ל"י

וזה כולל 7,5 מיליון ל"י של התבצרות ברמת הגולן.

הערכה ואומדן עדיין לא מסוכמים מכיון

שעדיין, עד לרגע האחרון, ההערכה היא שבמשרדים השונים עומדים לרשות

הענין הזה כ-62 מיליון ל"י. בתחום הכיצורים יש אי-בהירות, לא אצב

צבאית, יש הערכה שלצורך כך יהיו 2 - 2,5 מיליון ל"י. אבל זו אינפורמציו

שאיננה בדוקה ומושלמת. על-כל-פנימך אינני יכול לעשות דרמטיזציה מהמצב

הזה, כי בסופו של דבר הענין עולה די טוב.

אני רוצה לשים דגש על שני נושאים שנראים לי

הפעם כעיקריים, מבלי להכנס לפרטים נוספים.

א. ענין הכביש בצפון מזרח הכנרת;

ב. ענין השיכון. אנחנו חייבים להכין שיכון

כי עלינו להחזיק בתנאים טובים את האנשים הנמצאים שם כמשך ארבע שנים בתנאים רעים. ההערכה היא שמצויים אנשים שמוכנים לבוא. כאשר אני אומר מצויים, יש משק שעשה חשבון שיש לו 400 איש בגרעינים. מרום הגולן הוכיחו את עצמם ויש שם היום 270 נפשות. אני לא אומר שכולם יבואו וישארו, אבל אין כל ספק שמוכרחים להיות תנאי קליטה סבירים. הפער נראה לי קצת יותר מדי גדול. אם אומרים שהתחזית שלנו לקראת 1972 היא אלפיים נפש, התכנית נותנת תשובה ל-1500 נפש בלבד. יתכן שאין בזה אסון. שנה פיגור, 3/4 שנה פיגור, אינם אסון. אבל נראה לי שעלינו להתאמץ בשטח זה. רק בכך העניין קם והתקיים.

זה ביחס לנושאים הקונבנציונאליים. זה המוקדים העיקריים שמצאתי כי חשוב להביא אותם לפניכם. אנחנו נעבור לשני נושאים נוספים. גדעון ויתקון ~~אם~~ יתן את האספקטים העיקריים בקשר לחרמון והצרכים של פעילות איזורית.

מר י. אדמוני:

אני חושב שמר שמיר כסיכום שלו כיטא שיש שתי נקודות עיקריות: צפון מזרח הכנרת והשיכון. אין סיבה שאנחנו לא נהיה במצב יותר טוב מבחינת איכלוס ברמת הגולן, אלא בגלל מחסור בשיכונים. אשר למפעלי המים, הביע מר שמיר תקווה. אבל מבחינה כספית יש בעיות לגבי השלמת התקציב הדרוש למפעלים האלה. נוסף לשתי הנקודות ענין אפשרות בצוע מפעלי המים, זה ענין מפתח בשנה הבאה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להבין מה אתם רוצים מהישיבה הזאת מבחינה אופרטיבית.

מר י. אדמוני:

יש שלושה דברים שקשורים בנושא פיתוח, יש שלושה דברים בתחום המשך הפעולות שהיינו רוצים מהישיבו הדבר האחד זה ענין הכביש בצפון מזרח הכנרת, שקשור גם בענין אחר שתיכף נדו עליו, הבטחת ענין השיכון. התכנית מסוכמת אבל המימון המלא עדיין לא קיים.

הדבר השני, זה אישור תקציבי להקמת שני ישובים נוספים.

היו"ר השר י. גלילי: אני רוצה להעיר.

אנחנו קיימנו התיעצות שהיו בה שר החקלאות,

שר התיירות, מחלקת ההתישכות ואני. שם דנו בשני נושאים: האחד זה כביש בצפון מזרח הכנרת, וקבלנו על עצמנו להשתדל להשיג את הסכום הדרוש לסלילת הכביש, לפחות עד עקב. התחלנו לעשות בנידון. נפגשנו עם שר העבודה ואנחנו נמשיך בפעולה. יש ערך לכביש הזה בשביל פיתוח כל האיזור. נמשיך את הטפול בנידון.

דבר שני, שמענו מפי שר התיירות והחכרים שעמו

שהם כוללים כשנת התקציב שלהם 1971/2 סכומים לתחילת הפיתוח במקום. הדבר מותנה בכך שיהיה כביש.

דבר שלישי, שמענו מחשבות ראשונות בענין פיתוח

החרמון, ואמרנו שלפני שהדבר יובא לאישור בוועדה זו, עוד יהיה מגע כאותם גורמים כדי שלא נחזור על שגיאות שנעשו לגבי המהדורה הראשונה של רמת שלום. לכן הנושא הזה איננו בשל להחלטה כזאת. אבל אפשר לשמוע. אני רוצה שיהיה ברור שנצטרך לערוך בדיקה מדוקדקת של הנושא לפני שיוכא לאישור.

מר ג. ויתקון: אני אתחיל מהחרמון. הכוונה העיקרית שלנו

היא להזכיר לכם מה המחשבות העיקריות.

הגופים הפועלים היום בשטח, מתרכזים סביב מספר

פעולות. הנושא המרכזי הראשון הוא הסקי שמנוהל ע"י רשות החרמון, לתיירות חרף כחרמון. כרבע, למרות שאין שלג, יש שם מקרים. הפרויקט כולל משטחי חנייה, כבישים, מערכת תחבורה ושירותים מינימליים. הדבר ניתן כזכיון למשקי הגליל העליון לשלושה חודשים.

תא"ל ש. גזית: אלה שהיו צריכים לעטוף כזה, לא יכלו לעשות זאת

ולכן מסרנו את זה לגופים אלה.

פר ג. ויתקון:

תחום פעילות שני הוא נושא רמת שלום שהיה מתוכנן

בתקופת הקיץ וזה שנה לא נעשה שום דבר במקום.

עד לפני שנה הוקם המרכז הכפרי של רמת שלום. מה שהוקם למעשה לא קיים היום. הדבר עומד בקפאונו.

תחום פעילות שלישי הוא פעולה של צה"ל כפריצת

דרך היקפית מסביב לכל החרמון. הדרך היום סלולה עד ג'בל פרוז, עד הר דב; חסר קטע קצר של 8 ק"מ שהוא פרוץ. יש תוואי כבוש אבל לא סלול. הסלילה תיעשה באביב ברגע שאפשר יהיה לעלות עם הכלים. הקרן הקיימת עשתה מה מבצע. היינו נדהמים מצד אחד מול הקצב ומצד שני מול המבצע של פעולת הסלילה.

אלה שלוש הפעילויות העיקריות.

פעילות רביעית שקיימת, שהיא לא כעלת משקל מיוחד,

היא של שמורת הטבע. פריצת הדרך לחרמון היכולה לראות את החרמון כמערכת תת-איזורית כוללת, מחייבת שיפור דרכי הגישה. בשנתיים האחרונות דובר בעיקר על השלג ובעיקר על פרויקט של סקי, ועל מרכז רמת שלום כמרכז מסביב לשלג. אנחנו חושבים שצריך לקחת את החרמון בצורה הרבה יותר רחבה, לראות בו פרויקט הרבה יותר גדול וכולל לכל השנה, עם מערכת של התיישבות שהיא בסיסית יותר מכחינה זו.

ברמת שלום לא הוקמה שכונת הארסה אלא יוקם ישוב

בעל זיקה רעיונית, ויש גרעין ותנועה שמעונינים לעלות לכאן. האחד הוא

העוכד הציוני והשני - האיגוד החקלאי. ישנם משוחררי סיירת "אבוז" שאינם

רוצים ללפת להתיישבות מקובלת של חקלאות, הם עוסקים כעבודות שונות. הם

עוזרים למקורות כעבודות השונות.

פר י. צור:

על מה יתבסס המשק הזה?

אני רוצה לוטר רק בקווים כלליים. הנושא הראשון

פר ג. ויתקון:

הוא פרויקט הסקי. הנושא השני שאנחנו שואפים

להטיל על משרד התיירות, זה תכנון כולל של תיירות בכל השנה ואז יתברר מהו היקף התעסוקה שאפשר להטיל על האנשים האלה כאן.

נושא שלישי, זה כל הנושאים שאינם בתחום החקלאות

ולא בתחום התיירות אלא בתחום התעסוקה. המציאות מוכיחה שיש מקום לתעסוקה בגולן ללא תיירות וללא חקלאות, בעבודות בנין, פיתוח וכל היתר. הם עצמם מציעים להתארגן במסגרת קואופרטיבית, כמושב שיתופי. במידה וטיפול החלטה שמטילה להתחיל בחיוב, יש מקום לכוא בהצעה מפורטת. השלב הזה הוא רעיוני בלבד, זה לא לכצוע אלא למחשבה. הרעיון לפניכם כדי שתהיו מודעים לו ותנחו איך להמשיך ברעיון.

התחום השני של פעילות שאנחנו מציעים לפתח בחרמון

יש צורך להקים מצפה באיזור המערבי של החרמון. המדובר בטרומ היאחזות. גם בנושא של רמתה, השיקול העיקרי להצעה של הקמת מצפה כרמה הוא כפול. אחד - הפיכת המצפה למקום קבע יהיה מכשול במידה ורמת שלום תהיה ישוב, זה יהיה ישוב גבולי ממש.

שנים - יכולת של הכנה שתשלב במערכת של התיירות, שיש יצירת נקודה שאפשר להגיע אליה ולחזור ממנה, שתהיה נוכחות פיסיית בשטח והבטחת כל מה שיכול להתפתח כאן בתחום הפעילות האזרחית. אנחנו מציעים מצפה מתוך כמה שיקולים. אנחנו לא יודעים על החרמון כמעט ולא כלום. סקרי קרקע שעשינו בחרמון, לאחר סלילת הדרך אינני רוצה לומר כמה קרקע יש, העניין בויכוח. מה טיב הקרקע, כמה קרקע יש, על הדברים האלה יש ויכוחים שנעים בין 150 - 700 דונם. לדעתנו, כמצפה אנחנו יכולים להציע תעסוקה וייצור שתהיה דומה לתכנית ייצור של כל מצפה אחר. מה יהיה אחר-כך, פה אנחנו חושכים שצריך לשבת מספר שנים, וימים יגידו מה אפשר לעשות כאן.

זה מה שאמור לגבי החרמון, כאשר הרעיון העיקרי ה

לראות את החרמון כיחידה תת-איזורית שלמה ולפרוץ מעבר לנושא של שלג וסקי.

נושא שני שקשור גם הוא עם מה שמר שמיר הגדיר

כ"הקומה השניה" של הגולן, הוא הנושא של פיתוח יצירת מוקד לפעילות איזורית

כרמת הגולן. בתכנית העבודה לפיתוח הגולן יש הצעה ליצירת מוקד עירוני

כרמת הגולן, כאשר הבסיס העיקרי למוקד העירוני הוא אלמנט האיכלוס.

17 ישובים אושרו כרמת הגולן. אנחנו צופים שיכולה להתקיים פה אוכלוסיה בין

5000 - 7000 נפש. עם השירותים זה יכול להגיע ל-10,000 אנשים מקסימום.

יש לזה טשטעות מסוימת. יכול להיות שלדעת חברי הועדה זה היקף מספיק, או

אולי לא. אני בטוח שבאיזה שהוא שלב הועדה תצטרך לשקול באיזו מידה ההיקף

הזה הוא מספיק. אם הוא לא מספיק, צריך לפתח קהילות בעלות אופי עירוני

ולא כפרי. הנושא של הקמת עיר בגולן איננו דוחק היום וההכרעה לא חייבת

ליפול היום. אנחנו רחוקים מהשלב של יוזמה והעלאת הרעיון של הקמת עיר בגולן,

אבל הגענו לשלב שבו אנחנו חייבים למקם פעילויות בעלות אופי עירוני גם

בתחום ההתיישבות ובהקמת מרכז עירוני בגולן, בדומה למקומות האחרים בארץ,

שמספק שירותים לישובים החקלאיים, וישלב במסגרת הזאת פעילויות בעלות אופי

עירוני. אם מדובר על פעילויות בתחום ההתיישבות, צריך להבחין בין הפעילויות

הצרכניות, וזה הקמת בית-ספר, ותכנון שירותי בריאות, שירותים צרכניים אחרים

ובין התחום החקלאי. אנחנו צריכים לתת את דעתנו על המדיניות שאנחנו נוקטים

בה לגבי מפעלים חקלאיים איזוריים כרמת הגולן. גם צה"ל פותח בשורה של פעולות

שהקמת מחסנים, סדנאות, באיזור שצה"ל איתר, על-ידן סוכה ויהודיה. צה"ל

כאילו התווה את התכניות שלו, הוא העלה את הארגומנט של העברת דרגים לסוכה,

וזה יחייב מערכת שירותים אזרחיים לאותם האנשים שיעברו לסוכה. ומצד שני

תהיה אפשרות של שלוב של פעילויות אזרחיות כמו סדנאות עם מערכות אזרחיות

ושיכון בגולן. שני האלמנטים האלה של התיישבות ופעילות צה"ל, מחייבות אותנו

לתת את דעתנו לגבי ריכוז אותן הפונקציות והקמת שיכונים מתאימים.

יש שלוש אפשרויות מרכזיות, כאשר קיימות

הוריאציות והאלטרנטיבות ביניהן. קיימת אפשרות להסתפק בשני מוקדים תת-איזור

האחת בדרום סביב בני יהודה, ומרום הגולן ועין זיון בצפון. ואפשרות שניה,

שלא עונה על דרישות צה"ל אלא רק על הדרישות החקלאיות, זה לא להקים מוקד

איזורי מרכזי ברמת הגולן שמעבר לרמת השירותים האזרחיים. אני מתכוון לבית-ספר, מפעלי ירקות, מפעלים לתוצרת חקלאית שיתפתחו כעתיד שישרתו רק את 4 הישובים בסביבה. ואז נקים מוקד דומה באיזור הדרום שישרת את האותם האיזוריים הנמצאים באיזור הדרום.

מר י. אדמוני:

אנחנו נותנים את השירותים בשלושה מוקדים. אחד בתוך הכפר. אנחנו ממעטים כמתן שירותים

בכפר עצמו.

המוקד השני זה הגושי, בני יהודה ומרכז כספין, שבהם אנחנו ממקדים את מרכז השירותים היום-יומיים של הישובים. למשל המרפאה, או בית-הספר.

עכשיו אנחנו מדברים על מרכז ברמה יותר גבוהה שמקיף פעילויות מעבר למרכז שאנחנו מכניסים למרכז הגושי, כמו ב"ת אריזה, משחטה או מוסך, בתי קירור. כל אלה איננו מכניסים למרכז הגושי אלא זה יותר גדול וצריך לשרת מספר יותר גדול של ישובים. האפשרות היא לפצל את זה לתת-איזוריים. במקרה זה, לעשות את הדברים בחלקם מחוץ לרמת הגולן. בית קירור אז יהיה בקרית שמונה או המוסך או המשחטה יהיו שם. זו אפשרות אחת.

מר ג. ויתקון:

אפשרות שניה היא לא להקים שירותים, אלא להשען על שירותים מחוץ לרמת הגולן. פה מדובר על צמח מצד

אחד, וקרית שמונה מצד שני.

אפשרות שלישית היא להקים מרכז איזורי, לתת את כל השירותים ל-12 ישובים ברמת הגולן, ולצרף לזה את הפעילויות כעלות אופי אזרחי של צה"ל, ואז להקים מרכז על יד יהודיה. אם תיפול החלטה חיובית לגבי מרכז ברמת הגולן, הוא יכול לשמש בתור כסיס לפיתוח וצמיחה של עיר כעתיד. במידה ותיפול החלטה, אנחנו מבקשים כאן הנחייה עקרונית. הנחייה עקרונית מכוונת אותנו לאפשרות כזאת. אם החלטה כזאת לא תהיה ולא תהיה הנחייה שתתיה כעתיד

עיר בגולן, אז אנחנו נבחר בין ההצעה הראשונה או השניה של הספקת שירותים ליד הישובים או מחוץ לרמת הגולן.

אני רוצה להשלים.

מר ר. דייץ:

המחלקה להתישבות ממליצה על אישור מוקד איזורי

ללא קשר אם תהיה עיר בעתיד או לא. המוקד הזה יש לו זכות קיום בין אם תקום עיר בעתיד או לא תקום עיר בעתיד. אם תקום עיר, המוקד הזה יעזור להקמתה. הגענו לשלב שבו המחלקה צריכה לעשות תכנון ולהראות איפה יהיה מיקום המפעלים. חלק צריך לתכנן עכשיו וחלק במרוצה 3 - 4 השנים הקרובות. המתכננים הראו שלוש אלטרנטיבות שונות. אפשר להקים שני מוקדים נפרדים שיהיו תת-מוקדים אם לא יהיו חי הנושא את עצמו יצטרכו להסתמך על שירותים מחוץ לאיזור. אפשר לא להקים מוקד, אלא להגדיל את צמח ואת המרכז בקריית שמונה, ולכוון את כל השירותים למוקדים מחוץ לרמת הגולן. אבל לדעתנו לא זה ולא זה טוב. אנחנו ממליצים על תכנון מוקד איזורי שימשש שתי מטרות: אחת, לשירותים של ישובים ברמת הגולן, ומטרה שניה - לאפשר לצה"ל לשכן כאן את האזרחים שהוא צריך להעביר כי הם יעסקו פה בפעילויות. צה"ל מעוניין שישבו פה אנשים קרוב לסדנאות. אם לא יקום המוקד הזה, הוא יצטרך לעשות שיכון "פרטיזני", או אלה שעוסקים בגולן יישבו מחוץ לגולן, וזה מנוגד לאינטרסים שלנו ברמת הגולן. לכן המחלקה להתישבות מציעה הקמת מרכז ברמת הגולן שימשש למיקום המפעלים הדרושים ויהיו דרושים לכל הישובים ברמת הגולן, ולשיכון האזרחים המועסקים ע"י צה"ל. מרכז איזורי כזה יהיה ברשות עצמו, לא כעיר. אם פעם יחליטו על מיקום עיר, זה לא מחייב אותנו בטאומה, כמובן שמרכז כזה יעזור לדבר, אבל אין החלטה על כך כרוכה בהחלטה על הקמת עיר. צריך לעשות פה תכנון די משולב גם אזרחי וגם בטחוני. אנחנו מבקשים מהועדה לקבוע את עמדתה. מדובר על משחטה, על מחסני קירור כאשר המטעים יניבו, סדנאות. אפשר להקים ~~מספר~~ מספר משוחטות עם הצוות כל השירותים אשר 17 ישובים ברמת הגולן יזקקו להם מחר ומחרתיים.

השר ח. גבתי:

איך זה משתלב עם שני המרכזים האחרים?

מר ר. וייץ:

שני המרכזים האחרים ממלאים פונקציות אחרות לגמרי.

השר ח. גבתי:

כאשר זכרנו על מרכז בני יהודה ומרכז כספין

אמרנו שהם אינם דומים למרכזים אחרים בארץ.

אמרנו ששם אנחנו מבספים את זה על פיתוח תעשייה מסוימת שהולכת ונוצרת. אני שואל: יש לי הרגשה שאנחנו פה נקים ברמת הגולן מרכזים ללא כל פרופורציה וצריך לרכז אותם. מרכז אחד לתעשייה, מרכז שני לתעשייה ומרכז שלישי אתה אומר למפעלים איזוריים. אם נצליח להקים תעשייה באחד המקומות או בשני המקומות תהיה אוכלוסיה שם ועל יד זה אפשר גם להקים בית קירור ומשחטה. לא צריך בשביל זה להקים מרכז.

מר ר. וייץ:

שני המרכזים האלה, נניח שצה"ל לא עושה פה שום

פעילות, מדובר רק על הישובים החקלאיים. המרכז

הזה יהיה שומם ולא מאוכלס. בדרך כלל המרכזים החקלאיים הם משרתים את כל הישובים. הקיטונו את המרכזים העירוניים, היזקנו אותם בתעשייה על סנת להגביר במקום את התעשייה. הם מהווים ישובים בפני עצמם, אפשר לתת כהם שירותים לישובים בסביבה. אותם המושבים מהווים יחד כסיס מתאים בגודלו בשביל כל השירותים: בית-ספר, מרפאה וכו', הוא איננו מתאים, בגלל תנוחתו, להקמת המפעלים שצריכים לשמש את כל 17 הישובים שעליהם הוחלט. אלה שתי פעילויות כשתי רמות שונות.

השר ט. חזני:

העובדים האזרחיים של הצבא יכולים לגור באחד

המרכזים האלה.

היו"ר השר י. גלילי:

עכשיו מדובר על לא יותר מ-30 משפחות, לפי

הנתונים שקבלתי מצה"ל. זה אמור לגבי הסדנאות

ביהודיה.

מר י. אדמוני:

אנחנו הצגנו את הענין הזה בצורה ברורה.
מר ויתקון אמר שאלמנט ראשון שהבאנו כחשבון
היה אלמנט של אכלוס הגולן. אם מציגים בצורה מקצועית את הנושא הזה,
אלה הצעות של בעלי מקצוע. הם אומרים שאפשר לעשות זאת באותם המרכזים,
אפשר להשען על מרכזים קיימים. אם נעשה חשבון של השקעות, יכול להיות
שהאלטרנטיבה הזולה ביותר תהיה האלטרנטיבה הזאת. יש שני מרכזים בצמח,
בקרית שמונה $\frac{1}{2}$ ואין סיבה לא להשען עליהם. אמרנו, למרות שקיימות שתי
האלטרנטיבות המקצועיות האלה, אנחנו רואים את האלטרנטיבה הזאת כאלטרנטיבה
רצויה כי היא נותנת לנו את האפשרות לעשות זכרים שהם שוכים גם לגבי העמיד.

באחת הישיבות הקודמות של הועדה, זכרנו על

מרכז עירוני ברמת הגולן. אז הורדנו את הענין מסדר היום, כי אמרנו
בסכום כזה של השקעות איננו יכולים להתחיל. זאת היתה בעיקר עמדת שר האוצר.
אם אנחנו רוצים להסתכל קדימה, ואם לא הסרנו כליל את הרעיון של מרכז עירוני
ברמת הגולן, אפשר לעשות היום דבר מצומצם באתר שהוא בעתיד מתוכנן כאתר
עירוני ברמת הגולן, וזה מתחבר יפה עם הפעילויות שלנו ברמת הגולן. יש
בזה אלמנט נוסף, שאת האנשים שיעבדו בשירותים ברמת הגולן נוכל ליישב שם.
בעתיד יתווספו גם עיסוקים נוספים.

מבחינה מקצועית יש לנו פה שלוש הצעות שאפשר

לשקול אותן, להושיב צוות של בעלי מקצוע שיגישו לנו הצעה שתהיה הטובה
ביותר. אני אישית בעד השענות על מרכזים קיימים. אבל לפי דעתי אנחנו
מחשיאים את המטרה של אכלוס רמת הגולן. יהיו אנשים שיגורו מחוץ לרמת
הגולן. אני בטוח שחלק גדול מהמשפחות יגור בטבריה. בטבריה גם יגורו אנשי
הסדנאות של צה"ל. יש שאלה אם האנשים יגורו בטבריה או ממערב לירדן או
מזרחה לו. ההצעה שלנו אומרת: מבחינת אכלוס רמת הגולן, הכאת האנשים
שיעבדו ברמת הגולן, שיגורו שם, זו ההצעה הטובה ביותר.

אתה לא מבטיח שאנשים אלה לא יגורו בטבריה.

השר ח. גבתי:

מר י. אדמוני:

אפשר להביא אנשים שיגורו שם. תא"ל גזית אומר שיש אפשרות או שאנשים יטענו על סכריה, או במקום הזה. זה במרחק 10 דקות מכל המרכזים. אנחנו מציעים את הדבר שבאמצעותו נאכלו את רמת הגולן.

השר ח. גבתי:

ככל שנדאג לשיפור דרכי הגישה ברמת הגולן, אנשים יגורו בסכריה ...

היו"ר השר י. גלילי:

הצבא מעוניין לרכז את האנשים שלו ביהודיה, ואף-על-פי-כן קבלנו מהם הערכה של 30 משפחות, מהן 20 קבע ו-10 לסירוגין, מכלי שהם מתחייבים שהאנשים יגורו במקום. הם מעלים את אותה הדאגה שהעלה השר גבתי, שאנשים ירצו לגור בסכריה. אבל עוד נשוב לזה.

מר ג. ויתקון:

הנושא השלישי הוא צפון מזרח הכנרת. הייתי רוצה לעמוד רק על הרקע מסביב לנושא התיירות. אנחנו רואים את האיזור כאיזור של פעולה כוללת, שבו נעשו פעולות תכנון עד כה. המרכיבים העיקריים הם בהקמת מושב רמות, עיבוד קרקע חקלאית, 6000 דונם ליד הכנרת, כל השטחים החומים. פיתוח שמורות טבע. זו שמורת טבע אחת מהיפות בארץ במרצית הכנרת. עומדות היום לשיקול מספר הצעות נוספות. אחת אומרת להקים כפר דייגים על יד איזור התיירות. הצעה שהועלתה ע"י נציגי תנועת החרות וקבוצת דייגים מסכריה. פה אנחנו צריכים לקבל הנחייה עקרונית אם הולכים לקרא כפר דייגים או לא. אם תהיה החלטה עקרונית ששכן, נציע הצעה כוללת לכפר דייגי אין מיקום יש רק רעיון, יש הצעת רעיון, על יד כורסי ועל יד כפר עקר, היו רוצים להקים כפר דייגים. הם היו רוצים לשבת על יד כפר עקר, כי זה צמוד יותר לאיזור הדייג. כשלב ההצעה עוד לא שקלנו את המיקום. עד היום ברור שאנשי משרד התיירות מזכירים את הנושא השלישי שגם הוא עלול לעלות בעתיד, וזה הקמת מרכז שירותים. מושב עובדים שיוקם בצפון מזרח הכנרת עם אפשרויות של שילוב בנושאים נוספים של אלמגור.

הנושא האחרון הקשור בפיתוח צפון משרח הכנרת, זה פיתוח הכביש שיחבר את הרצועה הזאת מצד אחד למרכז הגולן לכיוון עין גב. אני מציע שאנשי התיירות יתנו סקירה מפורטת קצת לגבי הפרויקט.

טר אייל:

האיזור שאנחנו מדברים עליו הוא איזור של

4600 דונם, שמשתרע מדרום צפונה, הוא מתחיל

בנוקייב והחלק הצפוני מזרחי מסתיים מצפון לעקב. ההמשך שלו הוא מעבר לשפך הירדן, בין שפך הירדן לבין כפר נחום. כל זה ביחד הוא 4600 דונם בערך. אם שני האיזורים האלה מקשר איזור של שמורת טבע והוא יפה מאד. הוא לא איזור לפיתוח כמוכך של בנייה והקמת מתקנים, הוא איזור של פעילות מבחינת התיירות. אנשים יוכלו להשתמש בזה ולהנות מהאוצר הגדול שישנו במקום, אבל הוא איננו שטח של פיתוח. אנחנו מתכננים רק את שני האיזורים, ורשות שמורות הטבע מתכננת את האיזור שביניהם. יש קשר הדוק וזה מתואם. התכנית שלנו מדברת על ארבעה מרכזי תיירות שהם נשענים בדרום על נוקייב, כורסי, עקב מפרץ ארנון. 4 המרכזים האלה שהם מוקדים, /נהפכו לרצועה אחת לאיזה דבר אחד. ברור שכשלב הראשון לא הולכים ל-4 מרכזים. הכחירה שלנו נפלה על עקב. המרכז הראשון שאנחנו נפתח אותו יהיה כמרכז עקב. הפיתוח שלנו נשען על מספר נתונים: על השטח עצמו שהוא לדעתנו מן הטובים ביותר שקיימים בארץ. אנחנו צאלצ בלב איזור בעל עניין רב מאד הן מבחינה נופית הן מבחינה הסטורית והן מבחינה ארכיאולוגית. שמעתם, בודאי, על הגילויים האחרונים שנמצאו כאן. זה גם איזור עשיר מאד מבחינה זו שהוא תורם רבות.

הדבר השני הוא אפשרויות כמעט בלתי מוגבלות של

כילוי נופש, בין על פעולות בכנרת ובין על פעילויות יבשתיות.

תנאי האקלים נוחים מאד ומאפשרים פעילות לאורך

כל השנה, בניגוד למרכזים בחוף הים התיכון.

אלמנט נוסף הוא ים רצוף של 12 ק"מ לאורך אגם

של מים מתוקים. בכנרת אין לנו הנתון הזה במקום אחר. זה מאפשר ראייה

הרכה יותר כוללת, כאשר הפיתוח הולך בשלבים מסוימים. ההערכה הראשונית שלנו לפיחמחירים של היום, נצטרך להשקיע כ-50 מיליון ל"י בתשתיות. אני מדבר על מערכת דרכים פנימיות ולא על הכביש האיזורי. אני כולל מים, כיוכ, חשמל. כל האלמנטים האלה + 4 מעגנים. התכנית נשענת כאן על 4 מעגנים שישרתו דייג מקצועי וספורטיבי, וכן שיט וסקי מים והפעילויות הקשורות במים עצמם. פרויקטים כלכליים שאנחנו חוזים אותם היום - וזה לא יותר מאשר תחזית - נאמדים ב-100 מיליון ל"י השקעות. בהתאם לזה הממשלה תצטרך להעמיד לרשות העניין 60 מיליון ל"י לידי המשקיעים.

אני רוצה לדבר בשלב זה על עקב שזה דבר ריאלי שאנחנו מתחילים בו כבר בשנת הכספים הבאה. משרד התיירות הקציב מיליון ל"י לעקב. בנוסף לכך העביר מתקציב הפיתוח עוד חצי מיליון ל"י בערך. סך הכל התקציב העומד לרשותנו בתחילת השנה הבאה הוא מיליון וחצי ל"י. בתכנית שהגשנו, דברנו על סכום ראשוני של 3 מיליון ל"י לתקופת שנת התקציב. האוצר אישר מיליון ל"י מתוך ה-3 מיליון ל"י בערך שיעמדו לרשותנו. תוך השנתיים נצטרך 2 מיליון ל"י נוספים. תחילת הפיתוח מותנה בקיום הכביש. אין היום כביש ולכן מוכרחים את הקטע בין כורסי לעקב לבצע תוך שנת התקציב 1971/72. חייב להיות לנו כרור שכרגע שאנחנו נהיה מוכנים, גם הכביש יהיה קיים. הפיתוח שנבצע יאפשר לאלמנטים מסביב לעלות על הקרקע כבר בשנת הכספים הבאה. זה אומר אותם הדכרים שאינם מחייבים עבודות רבות כמו קמפינג, כפר נופש, דכרים שניתן לאפשר ליזמים לעשות את החשבון בשנה הבאה. דברים יותר כבדים כמו בתי מלון, לא יהיו מוכנים בשנה הבאה. את התשתית בעקב אנחנו מעריכים היום ב-16 - 17 מיליון ל"י, מתוך זה אנחנו בשנה הבאה משקיעים רק מיליון וחצי ל"י, מתוך הנחה שבשנת הכספים הבאה יעמדו לרשותנו סכומים נוספים. התחזית שלנו היא ל-15 שנים, וזה מבוסס על יזמים שיבואו להקים את המרכז.

טר י. צור:

קודם כל לגבי צפון מזרח הכנרת. אני רוצה רק להזכיר שעוד לפני שנתיים התחלנו כנטיעות של יער בתאום עם המוסדות המספלים כפיתוח השטח הזה, כדי שבבוא הזמן נקים את הכתים ויהיה כבר צל במקום. היער הוא קצת פרובלמטי. יש כמה בעיות, אבל הוא כבר קיים. אני מקווה שיפתור את הבעיות. אנחנו מביינה זו משתלבים כפיתוח.

מכלי להפריע בפולמוס בקשר למרכזים עירוניים, נדמה לי שיש להוריד מעל הפרק כל תכנית שמכוונת למקד את האוכלוסיה ואת השטחים מחוץ לרמת הגולן. לי נראה הרעיון בדבר מרכז אחיד שיוכל להתפתח מעצמו לעיר. נדמה לי שפעם שלחתי לך תזכיר בעניין זה. בסופו של דבר, הדברים מצליחים ללא תכנון. אני חושב שניתן פה ליצור מרכז עירוני מבלי לעשות תכנון יתר. לנעוץ איזה קנה שמסביבו ייווצר לאט לאט מרכז עירוני.

בעניין הכביש העוקף מעלה כידון ורמתא. פעם נדחה הרעיון של יצירת נקודה ברמתא מטעמים של חוסר קרקע. בינתיים נפתח הכביש והתחילו אנשים לנוע בשטח. אינני יודע מה אומרים המומחים, אבל גם אנשי הקק"ל שעבדו במקום וגם אנשי צבא הפועלים שם, שניהם בדעה שיש הרבה יותר קרקע משחשבו קודם. אני רואה חשיבות גדולה בישוב יותר מאשר מצפה סתם, אבל אפילו נניח שיש שם רק חלק מהאדמה וצריך לבסס על זה, אני רוצה להדגיש את החשיבות של יצירת ישוב במקום הזה. זה יפתח לפנינו איזור שלם. על הכבינה הבטחונית אין מה לדבר, זה גם חשוב מבחינת ההגנה על דן ועל הסביבה. מבלי לקבוע אם יש די קרקע או לא, אני מציע שייעשה שוכ נסיון, לאור הנסיון שהצטבר וכמקומות שכבר אפשר להגיע אליהם ע"י הכביש, כדי לבדוק אם אפשר ליצור שם משהו.

השר מ. חזני:

מבחינה כלכלית אפשר להשען על שני המרכזים הקיימים בקרית שמונה וצמח. נקודה המוצא ~~ה~~ צריכה להיות אכלוסו של האיזור וכל תעסוקה שישנה ותהיה באיזור, צריך לדאוג ליצירת תנאים

שאנשים שיהיו מועסקים במקום, יוכלו לגור שם. נכון אמר השר גבתי, שככל שהתנאים שתיצור בכבישים יהיו יותר טובים, אנשים יעדיפו לגור מחוץ למקום. אבל אם ניצור מלכתחילה תנאים כאלה שלא ימשכו אנשים לשם, אין סיכויים בכלל. שני המרכזים הקיימים אינם באים בחשבון, אם כי מבחינה כלכלית יש להם עדיפות. המרכזים הגושיים, או התת-איזוריים צריכים לקום, כי לכאורה מבחינת התעסוקה אפשר לרכז את הכל באמצע, אבל אם צריכים לקום ולו רק משום שירותי החינוך. מה צריך להיות כמרכז הגושי? קודם כל שירותי החינוך. בית ספר יסודי ועל-יסודי מרפאה וכיו"ב. לשם כך צריכים את המרכזים הגושיים. על בני יהודה, אני מדבר, ועל כספין. הם ישרתו את המושבים, בעלי מקצוע, ואנשי חינוך וכיו"ב והם יגורו שם. לא יגורו שם 20 איש ולא יגורו שם 30 משפחות. אם נחל תעשיתי יהיה שם, עליך לדאוג לו לתעסוקה בתעשיה ובנין וכיו"ב, כדי לאפשר מספר נוסף של משפחות, אחרת גם האחרים לא יגורו שם. במילא אני בא למסקנת שלילית לגבי הצורך השלישי, אבל כל עוד לא צפויה תעסוקה של אלפים, פיצול מקומות שיכון אינו מוסיף אוכלוסין, אינו מוסיף תעסוקה, גם לא אוכלוסין ולא מהווה תמריץ למשיכת אוכלוסין. אתה צריך להגיע ל-100 - 300 משפחות בכל מקום, אחרת לא יגורו גם אותם ה-20 שיהיו מועסקים שם כמו מנהל הצרכניה או המורה. אם אתה מקים את שני המרכזים הדרומיים - וצריך להקים אותם - אז הקמתו של מרכז שלישי עם 30 משפחות או 100 משפחות שיהיו מועסקים ע"י הצבא, זה לא תמריץ למשיכת אוכלוסים. לא ישבו שם האנשים. מהו המרחק מבני יהודה או כספין לכסים שהצבא מקים? כמה רגעים. אם יש תעסוקה נוספת של תעשיה, גם בצבא התעסוקה הצפויה תאפשר לאנשים אצבא להתרכז בשכונות קצת יותר גדולות, אז אולי יהיה תמריץ. אם תושיב 30 משפחות או אפילו 100 משפחות במרכז הזה, הם לא ישבו שם. היות ושני המרכזים הגושיים דרושים לקיום השירותים של הגוש וצריך ליישב שם אנשים מחוץ למתישבים, כל תעסוקה אפשרית שישנה באיזור, צריכים לאפשר לשני המרכזים האלה לקלטם. הקמת מרכז שלישי רק ידלדל. בית קירור, משחטה וכיו"ב מפעלים שצריכים לשרת את האיזור כולו, אינני יודע מדוע הם לא יכולים להיות בצפון. המשחטה תהיה בדרום, והשאר בצפו בית הקירור יכול להיות במקום שלישי. אני מציע שהמפעלים יחולקו בין המרכזי

הגושיים ואת האוכלוסיה שאפשר למשוך לשם, הן לתעסוקה כמפעלים האיזוריים והן בתעסוקה בצבא וכל תעסוקה אחרת, צריך להביא להגברת האכלוס של המרכזים שממילא צריכים להיות.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להזכיר את ענין לכיש. היתה אז פרשיה דומה מאד. השאלה היתה אם להסתפק במרכזים הגושיים ולראות את אשקלון כמרכז או, מתוך רצון לאכלס את איזור לכיש אכלוס יתר, להקים את העיר בקרית גת. כאשר התחילו בקרית גת, היתה מחשבה בדיוק כמו עכשיו, היום יש שם 10,000 איש.

סגן השר י. שערי:

לי לא ברור מה עומד להחלטה. לא מבחינת המרכז העירוני. אני יוצא מההנחה שבכלל התכנית ההתיישבותית מאושרת וגם הענין של האיזור התיירותי. הבעיה היא של המוקדים. אני חושב שמנקודת ראות של אכלוס רמת הגולן, צריך להקים ישוב עירוני. בזה אני חולק קצת על השר הזני. ישוב עירוני אין פירושו רק שירות לישובים הקיימים כי ישוב עירוני מתקיים גם בכוח עצמו, אם נביא לשם תעשיה. אם נחליט ללכת בדרך הזאת, לא יהיה רק מרכז לשירותים לאיזור אלא גם תעשיה. מבחינה חקלאית הפוטנציאל של האיזור מוגבל, גם בגלל מים, גם בגלל קרקע, ולכן רוצים לאכלס באופן יותר אינטנסיבי. רק ישוב עירוני יכול לענות לענין הזה. יתכן שיש עוד זמן. אנחנו מדברים כעת על מרכז שבשלב הנוכחי לא מוכרח להיות עיר, הוא יכול אחר-כך לשמש יסוד לעיר. אם רוצים להגביר את האכלוס, אנחנו ע"י חקלאות בלבד לא נגיע למספרים רציניים. האוריינטציה שלנו צריכה להיות עיר שלא עכשיו צריך להחליט עליה, ואז צריך להביא לשם תעשיה. זו צריכה להיות עיר שיכולה להתפתח.

היו"ר השר י. גלילי:

גם האינפורמציה, גם חילופי הדברים שהיו בישיבה הזאת, מלמדים שהנושא הזה אינו בשל להכרעה.

סי יתן ולא יתפתחו פה מוקדים של מחלוקת. הדבר טעון לימוד. אין שום הצעה להאיט או לעכב את קצב הפיתוח של אותן החלטות שקבלנו, לרבות של שני המרכזים בכני יהודה ובכספין. גם לגבי הישוב החדש יש החלטה. מה שאנחנו צריכים לבדוק, לפי דעתי, זה:

א. להניח את האפשרות לסלול את הכביש לפחות עד עקב, כדי להחיש את הפיתוח של צפון מזרח הכנרת ולהשלים את עבודת הלימוד והתכנון קודם כל לגבי הרמון. כוונתי לרמת שלום ולרמתא. שר החקלאות ואני ומר אדמוני ומר שמיר סיירנו במקום. נתנו במקום כל הדברים הדרושים כדי למצוא את הקרקע. החיפושים נמשכים. כמו-כן ניתנו כל העידודים הדרושים לגלות פרנסות של תיור וסיקור וסיוול וסקי וכן הלאה, משום שמבחינה המוטיבית הכי אלמנטריים, יש משיכה גדולה לאכלוס במקום מטעמים שלמותר לדבר עליהם. אבל אנחנו ישכנו, גבתי ואני ואנשי מחלקת ההתישבות ומשרד התיירות, וטרם נתגבשה בענין זה הצעה שנראית כשלה כדי להביא אותה לאישור עד כדי תביעת השקעות.

אני מציע שנסכם דבר אחד שאמרנו בענין הכביש. המאמץ הזה נעשה על דעת הועדה כולה. אשר לבעיה של התכנון של רמת הגולן, היינו: מרכז נוסף על המרכזים האיזוריים * כפי שהוצע כאן, אנחנו, בהתייעצות עם המחלקה להתישבות של הסוכנות, נקבע איך להשלים את הבירור בענין ומתי להביא את זה להכרעה. אז נקדיש לזה ישיבה שלמה ותינתן אפשרות לחשוב יחד ולהגיע לכלל הכרעה.

מי יתן ולא יתפתחו פה מוקדים של מחלוקת. הדבר טעון לימוד. אין שום הצעה להאיט או לעקב את קצב הפיתוח של אותן החלטות שקבלנו, לרבות של שני המרכזים בבני יהודה ובכספין. גם לגבי הישוב החדש יש החלטה. מה שאנחנו צריכים לכדוק, לפי דעתי, זה:

א. להניח את האפשרות לסלול את הכביש לפחות עד

עקב, כדי להחיש את הפיתוח של צפון מזרח הכנרת ולהשלים את עבודת הלימוד והתכנון קודם כל לגבי החרמון. כוונתי לרמת שלום ולרמתא. שר התקלאות

ואני זמר אדמוני זמר שמיר סיירנו במקום. נתנו במקום כל הדברים הדרושים

כדי למצוא את הקרקע. החיפושים נמשכים. כמו-כן ניתנו כל העידודים הדרושים

לגלות פרנסות של תיור וסיקור וטיול וסקי וכן הלאה, משום שמבחינה מוטיביים

הכי אלמנטריים, יש משיכה גדולה לאכלוס במקום מטעמים שלמותר לדבר עליהם.

אכל אנחנו ישבנו, גבתי ואני ואנשי מחלקת ההתישבות ומשרד התיירות, וטרם

נתגבשה בענין זה הצעה שנראית כשלה כדי להביא אותה לאישור עד כדי תביעת

השקעות.

אני מציע שנסכם דבר אחד שאמרנו בענין הכביש.

המאמץ הזה נעשה על דעת הועדה כולה. אשר לבעיה של התכנון של רמת הגולן,

היינו: מרכז נוסף על המרכזים האיזוריים ש כפי שהוצע כאן, אנחנו, בהתייעצות

עם המחלקה להתישבות של הסוכנות, נקבע איך להשלים את הבירור בענין ומתי

להביא את זה להכרעה. אז נקדיש לזה ישיבה שלמה ותינתן אפשרות לחשוב יחד

ולהגיע לכלל הכרעה.

סודי

צוהג אס' 4 מנגוק 4

פרוטוקול סטנוגרפי

מישיבת ועדה שרים לעניני ההתיישבות בשמחים
ירושלים, י"א בחשוון חשל"א - 10.11.1970

ס.א.

נ כ ח ו :

השר י. גלילי - היו"ר
שר החקלאות ח. גבחי
שר הטעד מ. חזני
שר הקליטה נ. פלד
שר התיירות מ. קול
שר השיכון ז. שרף
י. צור
חח/אלוף ש. גזית

ר. אלוני
ר. וויץ
אלוף(מיל.) א. יפה
ד"ר זוסמן
א. רוזנמן
י. שניא

מזכיר הועדה :

ד"ר מ. ניר

סדר-היום :

מרחב שלמה.

10.11.70

2.

ברשותכם, אני פותח אה הישיבה.

היו"ר השר י. גילי:

הערה לסדר. הוזמנה ישיבה. השאלה שהועמדה על סדר-יומה שייכת לוועדת שריט לענין

השר ז. שרף:

השטחים, שזו היום הממשלה כולה. אם הממשלה תקבל החלטה עקרונית, נראה לי שהטיפול המעשי צריך להיות בוועדה מיוחדת א שתורכב לנושא זה.

אני קובע שמה שאמר שר השכון, אלה דברים

היו"ר השר י. גילי:

הראויים לעיון, אבל בשום פנים ואופן אי אפשר

להגדיר אותם כהצעה לסדר.

רציתי שהדברים ירשמו בסטנוגרמה.

השר ז. שרף:

אני מבקש שיירשם בסטנוגרמה, שהנושא הזה

היו"ר השר י. גילי:

הוא נושא סיפוס לדיון בוועדה זו שבה

משתתפים גם נציגי הסוכנות היהודית. ובהערתו של שר השיכון נתחשב אם וכאשר נגיע לסיכומים והחלטות; אז יהיה מקום לומר: מה מוסמכת הועדה להחליט ומה אינה מוסמכת להחליט; על מה היא יכולה להמליץ; האם דרושה ועדה מיוחדת או לא. עדיין איננו עומדים על סף הסיכומים.

אני מציע שלא נמשיך בהערות בנדון, אלא אם

יש הצעה לסדר, כי אם נדון בנושא לשמו החכנסנו.

אני לא הצעתי זאת. אני רק אינני מסכים אתך,

השר ז. שרף:

שזו הועדה שצריכה לדון בנושא.

אני מציע זאת. הסדר שהיה בממשלה עד עכשו

השר מ. קול:

היה שקודם הובאו עניינים לדיון עקרוני בממשלה, ורק לאחר שהממשלה החליטה מבחינה עקרונית ומדינית על פעולתה ההתיישבותית בשטחים מסוימים, דנה ועדה זו על הפרטים ועל המשתמע מכך.

אין החלטה בממשלה שאנו הולכים ליישב את

סיני ולא את מרחב שלמה. לכן לא יחכך שנבוא לישיבת ועדה זו ונזופחע במצאנו סייף על סדר-היום - התיישבות במרחב שלמה.

היו"ר השר י. גלילי: העניין כבר היה בוועדה זו פעם אחת, ושמענו סקירה.

השר מ. קול: לא ידעתי, כי לא הייתי בישיבה הקודמת של הוועדה. אולם אני חושב שהסדר צריך להיות

הפוך: החילה צריך להיות דיון מדיני והחלטה בממשלה ורק אחר כך צריך להיות דיון כאן, כפי שנעשה הדבר לגבי נושאים אחרים, כמו פיתוח התיירות בשארם א-שיד. ואם היושב-ראש אינו מקבל את דעתי - וזו זכותו - אני מגיש ערעור על כך לישיבת הממשלה הקרובה.

היו"ר השר י. גלילי: יש לך הצעה פורמלית?

השר מ. קול: כן.

היו"ר השר י. גלילי: והיא? -

השר מ. קול: הצעתי היא - לקיים דיון על הבעייה העקרונית

של ההתיישבות בסיני בישיבת הממשלה; ואם

הממשלה תחליט שאנו הולכים ליישב את סיני, ועדת השרים לענייני התיישבות בשטחים תתבקש לדון על הפרטים. כל זמן שאין החלטה ממשלה, אין מקום לדיון בוועדה זו. היתה החלטה ממשלה על רפיח. שר החקלאות הביא לממשלה

ועדה שרים לעניני התיישבות כשסחים
10.1f.70

המשר דברי השר קול

הצעה והממשלה דנה והחליטה. אבל הממשלה לא החליטה על התיישבות בטיני.

זהו הערעור שלי, שקודם יהיה דיון עקרוני

מדיני על הנושא בממשלה. ואחר כך תדון ועדה זו בהתאם למסקנותיה
והחלטותיה של הממשלה.

היו"ר השר י. גלילי: אני שואל: האם יש לך הצעה פורמלית לגבי
ישיבה זו?

השר ס. קול: הצעתי הפורמלית היא, שלא לקיים את הדיון
בנושא זה בישיבה זו, ועד שלא יהיה דיון
בממשלה.

היו"ר השר י. גלילי: אני מביע - לא כיושב-ראש הועדה אלא כאחד
מחבריה - מורת-רוח רבה על הדברים החפוזים
שאמר השר קול בגלל הסיבות הבאות:

מניין לו לשר קול שמובאות לישיבה זו
הצעות להתיישבות במרחב שלמה? בסדר-היום מופיע הסעיף - "מרחב שלמה".
הכוונה שלי לשמוע סקירה על המתרחש במרחב שלמה; ולא מובאות שם
הצעות להחלטה.

ועדה זו היא מוסד משותף לממשלה ולסוכנות
היהודית. אין זו הפעם הראשונה שהנושא עומד כאן. שמענו סקירה מתח/אלוף
גזית ושמענו סקירה של השר קול על עניני התיירות. הדיון בנושא זה
הוא לגיטימי. אם יש לדון על הנושא עקרונית בממשלה או לא, זה אצנו
ענינה של ועדה זו. כל שר רשאי לערער. מה שעושים היום במרחב שלמה
הוא לגיטימי, על דעת הממשלה. ואם חובא הצעה, שאן לוועדה זו סמכות לקבלה,

ועדה שרים לענייני החיישנות בשטחים
10.11.70
המשמר דברי היו"ר השר גלילי

חזקה על חברי הועדה שלא יקבלו את ההצעה.

אני מבקש את השר קול, לאחר הארותי אלו
על המעמד המשפטי של הדיון בנושא זה בוועדה זו, לסלק את הצעתו;
להקשיב לסקירה שתהיה פה ובסוף הדיון אם, חלילה, יתברר שהכוונה
כאן להחליט החלטות שאין להן בסיס עקרוני באישורי הממשלה, אני מציע
שאני יחד אהו נעמוד על המשמר שהדבר לא יקרה.

השר מ. קול:

אני מבקש את השר גלילי, יושב-ראש הועדה,
שיקה חזרה את דבריו "חפוזים". לא אמרתי

שום דברים חפוזים.

היו"ר השר י. גלילי:

הדגשתי שאני אומר זאת לא כיושב-ראש הועדה.
אין לי שום סיבה להתעקש על הגדרה זו
ולערער יחסים אישיים. מלה זו איננה בפרוגרמה שלי, ואני מוותר על
ברצון. עוד יותר הייתי מרוצה אלמלא נאמרו דבריים שהיו מגריים מישהו
מחברי הועדה להערכות כאלה.

השר מ. קול:

מכיוון שאמרת שבגמר הישיבה אומר אם אני
מגיש ערעור, אני מודיע שאני משאיר א
לי את הזכות לערער בפני הממשלה.

היו"ר השר גלילי:

לא דברתי על ענין הערעור. אמרתי שאני
מבקש ממך להסתלק מההצעה שלא לדון, ואילו
לגבי הסיכומים אתה חפשי לעשות זאת.

השר נ. פלד:

הערה לסדר.

10.11.70

היו"ר השר י. גלילי: אני מוכן להצביע אם לקיים דיון או לא. אבל אינני מוכן שנוציא זמנה המצומצם של הועדה, הנפגשת בארוח נדיר, על עניינים פרוצדורליים לגבי נושא שהוא לגיטימי בהחלט.

אני בטוח שכל דעת כל הנוכחים, לרבות השרים וחברי הנהלת הסוכנות, ראוי שנשלח ברכה לנח"ל ביום הנח"ל. היום נערכים כנוסים של הנח"ל בכל רחבי הארץ. הפעם לברכתנו יכול להיות גם ערך מעודד מאחר שמעברים שונים מציבים סימני שאלה לגבי הנח"ל. ואני יודע יחסם של כל היושבים ליד שולחן זה לנח"ל. אני סבור שכל אחד ייטיב לעשות אם יתן פומבי להערכתו ליחידה זו על שירותה לבטחון וליישובה של הארץ. רשות הדיבור לחח/אלוף גזית.

חח/אלוף גזית: מרחב שלמה הוגדר בתחום הטריטוריאלי של מפקדת מרחב שלמה. אנו פועלים במרחב שלמה - אם כי מעבר לגבולות שכין מרחב שלמה וצפון סיני - כבר שלוש ורבע שנים. והתחלנו בצורה בלתי ממוסדת, כאשר הנדבך הראשון היתה העבודה של צוות אנשי מדע של האוניברסיטה וגופים אחרים שהתחילו לחקור את הפוסטנציאל הגיאולוגי והאחר של מרחב זה, עם הרבה מאד תוצאות מדעיות ופחות מזה תוצאות תכליתיות. צוות זה עובד עד היום. ואני מניח שהצוות יסיים בעונה זו את עבודת השדה שלו.

בשלב יותר מאוחר, לפני שנה, הוחלט בוועדת המנכ"לים, למסד את העבודה במרחב שלמה. ולצורך זה נתגבשו שני כלים ארגוניים; הכלי האחד - ועדת מרש"ל (ראשי תיבות של מרחב שלמה) שהיא ועדה בין-משרדית, המתאמת את העבודה בשטח בעיקר בגלל העדר כלים ארגוניים באזור זה כפי שהם קיימים בשאר האזורים המוחזקים. ועדה זו מתכנסת לפעמים מזומנות, פעם בשבועיים, ודנה ומנסה להזיז דברים.

ועדה שרים לענייני התיישבות בשטחים
10.11.70

המשך דברי תת/אלוף גזית

ועדה זו אחראית לתכנון היסודי; ולצורך

זה יזמה הקמתו של צוות תכנון כללי. בראש הצוות עומד ד"ר זוסמן.
ועדה זו פועלת כועדה בניין ערים, בהעדר כלי אחר, לצורך אישור תכניות
לביצוע.

כיושב-ראש ועדה מרש"ל מונחה אישיות

צבורית המשוגעת לאזור, אלוף (מיל.) אברהם יפה.

הכלי השני שהוחלט על הקמתו הוא - מינהל

אזרחי ליד מפקדת המרחב, גוף טכני ביצועי שיוכל להזיז אותן החלטות
שנתקבלו לביצוע. המינהל האזרחי מטפל גם בבדואים. אולם בעיקר הוא
מטפל באותן תכניות של המשך העבודה התכנונית, הסקרים וביצוע
הפרויקט העיקרי שהוא - חיפושי מים. בעניין זה יש כמה החקדמוניות
בביצוע פיזי של אותם חלקים שבהם משתחפת הממשלה בביצוע, לאחר שכבר
אושרו, כגון: אתרי תיירות ושירותי תיירות באותם מקומות שהדבר
נדרש כדי לענות לדרישות המטיילים והמבקרים במרחב שלמה. נמצאים פה
אלוף (מיל.) יפה וסיקו שימסרו סקירה על מה שנעשה בתחום התכנון
והביצוע.

הפרויקט החשוב ביותר במרחב שלמה הוא -

סליחת הכביש מאילה לשרם א-שיר, שהפרסומים סביבו בעתונות היו מיותרים.
זה יהיה אחד הכבישים היפים ביותר בארץ. כביש של למעלה מ-200 ק"מ.
עם השלמת הכביש - ואנו מקווים שנעמוד בלוח הזמנים וסליחת הכביש
תסתיים לקראת אפריל 1971 - אנו מצפים לגל גדול של מבקרים ומטיילים.
יש הכרח שמהר מאד נארגן את עצמנו כדי לטפל במבקרים בכל השירותים
המינימליים, כדי שלא נצטרך באחד באפריל 1971 לעמוד בפני הצורך להעמיד
משטרה צבאית ולהכריז על כביש זה ככביש צבאי שהכניסה אליו אסורה.

10.11.70

ד"ר זוסמן:

הועדה שלנו היא ועדה יותר טכנית. היא

עוסקת בכל התכנון של החשתי, תכנון

הבנוי, במידה ונעשה שם, פיתוח המים וכיוצא בזה. התכנון שאנו עושים,

הייתי מגדיר את מטרתו כיצירת מסגרת מנחה לחיאום פעולות בשטח לאור

ההתפתחויות שעוללות להיות במשך הזמן.

יש דינמיקה גדולה של פעילות, שבחלקה

הגדול נובעת מהפעילות הצבאית. ויש סכנה שבחלקה דינמי זה ניקלע

למצבים מסובכים ובלתי רצויים, שאפשר למנוע אותם מראש. לכן יש לכוון

חלק זה כדי להפיק ממנו מירב התועלת. זוהי מטרת יצירת המנחה

לפעילות הנעשית היום תוך ראייה לטווח ארוך יותר.

מה שאנו רואים באזור זה היום - והמבט

מרוכז בחוף המזרחי - אלה הם שני גורמי פעילות עיקריים: גורם הפעילות

האחד - הגורם הבטחוני-הצבאי, שקיים היום בהיקף גדול; והגורם השני,

הנמצא בצעדי הראשונים, אבל עם פתיחת הכביש באפריל 1971 צפויה

בו התפתחות גדולה - הוא גורם התיירות. שני גורמים אלה מכתיבים

את התכניות עליהן אנו עובדים, וזה יצירת מרכז של פעילות בטחונית

תיירותית בשרם א-שיך ויצירת מרכזים שהבסיס המרכזי שלהם יהיה תיירות

בנוייבע ודהב.

מבחינת אפשרויות אספקת מים, נראה לנו

שיש אפשרות של פיתוח קלאי מצומצם, כפי שמסתמן היום, רק בנוייבע,

הנקודה הצפונית ביותר קרובה לאילת.

פעילויות אחרות הנגזרות מאלה הן - פיתוח

החשתי, סלילת כבישים ויצירת מקורות אספקת מים וכו'.

ועדת שרים לענייני החיישוב בשטחים
10.11.70

המשרד דברי ד"ר זוטמן

אשר למצב המים, הפושי המים באזור שארם א-שיר היו מאכזבים. נעשו כמה קידוחים, וכמויות המים שנמצאו היו באיכות לא טובה. בנויבע עצמה יש מים באיכות יותר טובה. זה מחייב לבנות את תכנית אספקת המים בחלק הדרומי על הטפלה. זה מה שנעשה לגבי אספית מים לצרכים צבאיים. באזור דהב שיהיה אזור חיירותי יוצא מן הכלל, נצטרך לבנות את אספקת המים על הטפלה של מים מלוחים שאינם מי ים ונעשה זאת בטכניקות אחרות הרבה יותר זולות; טכניקות של שאיבת מי קדוחים והטפלתם.

הדבר שאנו נותנים עליו את הדעה בעיקר היום אלה הם השירותים התיירותיים. פתיחת הכביש תביא זרם גדול של מטיילים ובאופן דחוף צריך להכין את הסדורים והשירותים הקשורים לקליטתם.

הפעילות באזור שארם א-שיר יצרה ביקוש

לסדורים יותר קבועים של האנשים שעובדים שם, שיצמעטו ככל האפשר בנסיעה צפונה. יש מחשבה על הורדת משפחות כדי שהאנשים העובדים וחיים שם - בין אם אלה אנשי צבא קבע ובין אם אלה אזרחים - יהיה להם איזה בסיס במקום. כאן מתעוררת בעיית השיכון במידה ותהיה החלטה לשכך משפחות של העובדים במקום.

זוהי המסגרת של העבודה החכנונית. אני

אוסף שכל ההתפתחות הזאת יוצרת בעייה של אספקת מים וכוח, בעיקר בגלל העובדה שנצטרך להטפיל מים בטכניקות המבוססות על חשמל, ומערכות ניקוז וביוב.

אלו הן הנקודות העיקריות של עבודה החכנון.

ועדה שרים לענייני התיישבות בשטחים
10.11.70

סודי

10.

היו"ר השר י. גלילי:
רציתי לשאול גם את תח/אלוף גזית וגם
את סיקו, איזה טעיפים בחכניות הפיתוח
מחפכים לרגל העדר הכרעה עקרונית?

אלוף (מיל.) א. יפה:
אני מענה על כך.
אני רוצה להקדים ולומר שועדת החכנון
מורכבת מאנשי משרד השיכון, משרד התיירות ומתכננים אחרים. לכן
אין זו ועדה של משרד הבטחון בלבד, אלא ועדה שבה משתתפים גורמים
שונים; כמובן שאנו מזמינים מומחים לכל סיני נושאים, כמו בענייני
מים וגיאולוגיה - אנשי משרד החקלאות. יש לנו תוצאות עבודה של שנה
וחצי של ועדת החכנון. ואני אשדל להביא בפניכם אותם דברים שהם
מבהירי עינים.

אם נחבונן בספה הראשונה שלפניכם, נראה
שאיננו מדברים על אילת, כי שם יש טיפול ויש מנגנון. אנו מדברים
על 4 מרכזיים - נוייבע, דהב, שארם א-שיך וסנטה קטרינה, שכרגע
מגיעים אליה מטעב אבל היא יכולה להיות קשורה במזרח ויכולה להוות
מוקד בלתי נדלה לאפשרויות של תיירות.

מה הדברים שנעשו עד עכשו? עד עכשו, מחוץ
לסקרים ולתכנון, התרכזנו בנושא של שארם א-שיך, שהוא הרחוק ביותר
מהמרכז האזרחי שהיא אילת. אנו רואים את עצמנו קשורים לאילת, אמכי
מבחינה אווירית היציאה היא מחל-אביב. אבל צריך לזכור שהכביש קשור
לאילת, וחרבה יותר זול יהיה להביא משם את המצרכים.

כבר אמר סיקו שאחד הנושאים העיקריים
הוא - פיתוח מים וחשמל; אחריו בא נושא שירותי הארחה למבקרים שיבקרו
במקום; ועוד א נושא שצריך לפתח אותו הוא - הדייג, שעדיין לא נעשה די

סודי

11.

ועדה שרים לענייני התיישבות בשטחים

המשך דברי א. יפה

10.11.70

בכל הנוגע למחקר, ואני מקווה שהשנה זה ייעשה. בנוייבע אנו רואים אפשרות של הצפיח חקלאית נסיונית לגבי אפשרויות פיתוח החקלאות בשטח זה.

אני רוצה להגיד דבר אחד על ענין התעופה

והתחבורה האווירית. יש לנו במרחב שלמה שדה תעופה ברמה בינלאומית, שהוחאם לשדה תעופה אזרחי. אין זה סוד שזה שדה תעופה צבאי. אבל הוא הוחאם לשדה תעופה אזרחי. ונחתו בו מטוסים מטיפוס בואינג 707. נוסף לכך נבנה מנחת על יד סנטה קטרינה, שם יוכלו לנחות מטוסי חובלה של צה"ל וצה"ל מחשיב את הדבר, וגם מטוסים של ארקיע שיוכלו להוביל מספר גדול של מבקרים, כמו מטוסי ה"הרולד". נוסף לכך צה"ל מקים עוד 2 מנחתים שיוכלו לשרת לא רק את הצבא אלא גם את האזרחים, האחד בנוייבע שהוא בשלבי הקמה מתקדמים, והשני בדהב שעוד לא הוחל בהקמתו; אבל המסום סומז ויש כסף לבצע הקמת המנחת והוא יוקם בקרוב. היום ואנו מדברים על החלק המזרחי, אני מתרכז במצוי בחלק המזרחי. כי שדות תעופה עוד מתקופה הכבוש המצרי יש לנו באבו-רודיס ובאחור. צה"ל משתמש בשדות תעופה אלה. והברת נתיבי נפט מבססת את עבודתה על שדה התעופה באבו-רודיס, עד כדי כך שהם קנו מטוסים מצה"ל והם בעצמם מפעילים אותם.

בשיחוף עם כל הגורמים נעשית פעולה רבה

בהקמת התשתית, כדי לאפשר ליזמים הרוצים בכך, לפתח שירותים למבקרים באזור. הפעילות הגדולה ביותר נעשית על ידי משרד התיירות בשיחוף עם החברה הממשלתית לתיירות. והם מטפלים ביזמים שמספרם הולך וגדל. אחד הדברים הבולמים החפתחות בשטח זה, הוא העדר אפשרות להבטיח לם אח הצרכים המנימליים בנושאי המים והחשמל. היום כאשר בא יום מהארץ א מחו"ל ומבקש להקים מפעל, אנו מוכרחים לתת לו תשובה על

שני דברים אלה. והיום איננו יכולים לתת לו חשובה, כי היום אנו ניזונים מהשירותים של צה"ל, כאשר צה"ל אומר, ובצדק, שכל סיפת מים שהוא מייצר או מביא, וכל קילוט חשמל שהוא מייצר, מיועדים לצרכי צה"ל, והוא יכול לתת לנו רק את העודפים בשעה זו והוא אינו מתחייב לשום דבר. אם לא נדאג היום לאספקת מים וחשמל, לא נוכל לספקם בעוד 12 חדשים לצורך אותם דברים שעליהם יש מו"מ עם משרד המסחר והתעשייה ומשרד החיירות.

השר מ. חזני: מהו סוג הפעילות של משרד המסחר והתעשייה במרחב שלמה?

א. יפה: יש הצעות להקמת בית קירור או תעשיית קרח שיעזרו גם לצבא במקום. המחנה של סקפטור שנמצא במרסה אל-עד נחונן בקשיים רבים, כי אין לו אפלי קירור. והיום יש אנשים המוכנים להקים במקום בית חרושת לקרח וחדרי קירור.

קיימת בעייה תחבורה. מגיעים הרבה אוטובוסים, וצריך לתת את השירותים הנדרשים, שירותי מוסך, תיקון פנצ'רים, שירותי חשמל והלחמה. יש כבר כמה הצעות בתחום זה. ובהצעות אלו מספל משרד המסחר והתעשייה.

היו"ר השר י. גלילי: אם אינני טועה, השר חזני שאל מהי הפעילות של משרד המסחר והתעשייה?

א. יפה: מפגישים את היוזמים עם משרד המסחר והתעשייה.

היו"ר השר י. גלילי: לפי שעה זה בתחום של הגות ולא בתחום של ביצוע.

סודי
13.

ועדה שרים לענייני החיישנות בשטחים
10.11.70
המשרד דברי א. יפה

בודאי. בשלב זה בודקים את ההצעות.

א. יפה:

בנושא של מים וחשמל, הכספים שהוקצבו אצל-ידי

תיאום הפעולה בשטחים אינם יכולים לתת תשובה על בעיות החשמל והמים שנצטרך לתת בתור שירות גם לחיירות וגם למשרד המסחר והתעשייה וגם לנושא השיכונים או לבית החייל שנמצא בטקום. אם אנו רוצים להבטיח אספקת מים לכל הדברים אלה, אנו צריכים להכנס להחתיבויות כספיות שאינן ברשותנו. לכן אנו צריכים להעלות היום דברים אלה בפני הועדה. אנו צריכים להזמין את מתקני ההטפלה והגנרטורים ליצירת החשמל, כדי שנוכל לתת תשובה בשלב יותר מאוחר, בעוד 12 חודש...

מה מקור החקציב שלכם היום?

י. צור:

המקור היחיד הוא - תיאום הפעולה בשטחים.

א. יפה:

נכון שבשיחות עם אנשים אחראים על הנושא

הם אומרים שיש גבול מסויים שהם יכולים לעזור לדברים שהם אינם בדיוק צרכי הצבא.

זה ניהן לביצוע תוך 12 חודש?

השר פ. חזני:

כן. זה הלוי כגודל יחידת ההטפלה. אם אתה

א. יפה:

רוצה יחידת הטפלה של 150 קוב ליטמה, זה צריך

לקחת כר וכר חדשים. אם אתה רוצה יחידה יותר גדולה, זה יקח יותר זמן.

מתקן ההטפלה הקיים נותן פוצאות טובות יותר מאשר קיוו. שתי היחידות

נותנות 320 קוב ליטמה. הן היו מתוכננות לפחות והן נותנות יותר.

באי קורפו לוקחים את המים להטפלה מהים ועל כן יש להם צרות. אנו קדחנו

על יד הים ואנחנו שואבים את המים לא מתוך הים אלא מתוך האדמה.

ועדת שרים לענייני התיישבות בשטחים

10.11.70

המשך דברי א. יפה

אנו מבקשים בנושא זה אפשרות לקדם את הדברים, כי אחרת לא נוכל לעמוד בצרכים שעליהם דובר בתחום התיירות.

השר מ. חזני: מה סדר גודל ההשקעה בשני הנושאים - הטפלה

וחשמל?

א. יפה: בשרם א-שיר אנו מדברים על סכום של 3 מליון

לירות ב-1970/71 שחלק ממנו אנו כבר

משתמשים בו. למחקר הטפלה יש 1,5-1 מליון לירות. למעשה המדובר על מתקני

הטפלה ולא על מחקר הטפלה, שהיום צריך להזמין אותם כדי שיהיו בעוד שנה.

השר ה. גבתי: להזמין אותם בארץ?

א. יפה: הכל מוזמן בארץ.

השר ה. גבתי: מה המצב לגבי החשמל?

א. יפה: יש צורך בעוד גנרטור אחד. מתקן הטפלה

ל-500 קוב צריך לעלות 800,000-700,000 ל"י.

השר מ. קול: המתקנים הם של החברה שלנו, של משרד הפחוח?

א. יפה: כן. המתקן בעצמו אינו מספיק. יש צורך לבנות

כן וסככה. ויחד חגיע ההוצאה ל-1,5-1 מליון

לירות, כולל הכוח שצריך להפעיל את המתקן.

מכאן לנושא השני - שכונ בשארם א-שיר.

יש היום גם אזרחים וגם אנשים המשרחים בצבא שנמצאים במקום למעלה

משלוש שנים. יש ביניהם כאלה הקושרים את עתידם עם המקום. הם התארגנו

והם רוצים להביא את משפחותיהם למקום. הם מבקשים שנעזור להם לפתור בעיית

10.11.

המשך דברי א. יפה

השכון. גם צה"ל החליט בחיוב על הקמת מספר דירות לאנשי צבא הקבע הנמצאים במקום או לאנשים המשרתים בצה"ל; לז"ל אינו מחזיק את מתקן ההטפלה והגנרטור על ידי אנשי צבא, אלא על ידי אנשי מקצוע העובדים כאזרחים בצה"ל. ספרתי על יזמים שרוצים להקים מפעלים במקום. בחוץ הקבוצה של עובדי סולל-בונה או מקורות יש אנשים שמוכנים לפתח פעילויות כלכליות במקום, אם זה בית קירור או תחנת דלק. והם פונים אלינו בעניין השכון במקום.

אנו חושבים שבשנתים הבאות רצוי להקים

150 יחידות דיור מהן 50 לצבא ו-100 לאזרחים. יכול להיות שתוך כדי הבנייה תהיה התפתחות נוספת. לזה נחוץ לנו תקציב של 6 מליון לירות בערך למשך שנתים לבניית 150 יחידות. אנו רואים מחירי-יחידה כ-50,000-60,000 לירות בבניה קטנה שהוחלט שהיא אפשרית שם. עד כאן לגבי שרם א-שיך.

במפה יש תכנית כוללת לשרם א-שיך פלוס

מרסה אל-עד. יש מפה יוחר מפורטת של שרם א-שיך.

משרד הבטחון או עוזר שר הבטחון לענייני

השטחים ותח אלוף גזית שהוא מתאם הפעולה, רואים בדאגה רבה את השטפון שעלול להיות ברגע שיפתח הכביש לשרם א-שיך. והוטל עלינו, על המנהל האזרחי, לבצע לאורך הכביש כמה דברים שיתנו שירותים מניימלים, שירותי מים, בריאות, דלק וטיפול במכוניות, בין אילת ושרם א-שיך. בנוייבע, דהב ושרם א-שיך צריך לעשות דברים שהיום אינם קיימים. יש לנו תכנית שהיא בשלב ביצוע, של אספקת מים מתוקים לקהל שיבוא.

אספקת מים במה, בטנקרים?

השר מ. חזני:

דח שרים לענייני החיישובות בשטחים
10.11.
המשך דברי א. יפה

בנוייבע, דהב ושארם א-שיך הקמת

שירוהי חוף ואספקה מים מחוקים פלוס אספקה דלק בחקנות דלק שיוקמו
במקום. כיום יש רק חחנה דלק אחת בשרם א-שיך. אנו נמצאים במו"מ על הקמת
פונדק דרכים בנוייבע עצמה. ביחס לדה- אין תכנית ואין יזם.

אסביר את דברי ביחר פירוט. בשרם א-שיך

יש לנו מקורות מים שונים. אנו מדברים על קו צנורות ואספקה מים גם
במרוסא אל-עד.

מהו טיב המים?

היו"ר השר גלילי:

מעולה. אלה הם אותם מים שהצבא שותה. אנו

א. יפה:

איננו יכולים לסדר אספקה מים סדירה במרוסא אל-עד

שלא תהיה תלויה בהובלה המים שהיא יקרה מאד, ובהובלה המים מאבדיט סערכט.
לדהב הזמנו מחקן לא להטפלה אלא להפרדה של המלחים של מי באר שנקדחה
על ידי המינהל האזרחי ויש בה צנור מים למקום שבו תהיה הפעילות, ושם
יהיו מים מחוקים לשתייה. לרחיצה ישתמשו במים מלוחים. בנוייבע מי
הקידוחים הם טובים. בנוייבע יש כמה גורמים המאפשרים בשלב זה לפחות
הקמת פעילות חקלאית ישובית. קודם כל יש שם מחנה של סול-בונה, שבגמר
העבודה הם מוכנים להעבירו לרשות הסוכנות היהודית, מחלקת ההתיישובות
או צה"ל, כי צה"ל מעוניין במחנה זה.

מה העצמים שישנם במחנה?

היו"ר השר גלילי:

כל מה שדרוש למחנה היכול להכיל מאות אנשים.

א. יפה:

אני הייתי שם וראיתי את הדברים מקרוב.

היו"ר השר גלילי:

אני רוצה שחברי הועדה ידעו.

א. יפה:

יש 40 חדר בצריפים בעלי רמה גבוהה, כולל

מזוג אוויר וגנרטורים המספקים חשמל.

זו יחידה בפני עצמה שאפשר לקנות אותה במחצית הסכום שעלתה, והיא עלתה מליון לירות. הצבא כבר משתמש בחלק מהמחנה. האנשים שיתיישבו במסע הם יהיו אלה שיפעילו את תחנת הדלק והפונדק. אנו צריכים מפעילים למתקני המים. אנו צריכים אנשים שיתחזקו ויחזיקו את שירותי החוף שיהיו במקום. זאח אומרת, מייד יש חעסוקה למספר אנשים שכרגע אינם פה. אם מדברים על קבוצה של 20-30 איש, אפשר להגיד שלחמישה עשר מהם יש חעסוקה במקום. יש שם שטחי קרקע ששר החקלאות ראה אותם, והם נראים כאלה שאפשר לנסות בהם פעילות חקלאית. במרחק 20 ק"מ מהמקום יש מעיין שופע של מים מהוקים, שמכילים בסך הכל 120 מ"ג כלור, וזה בספיקה גבוהה של 200 קוב לשעה. זו אחת מנאות המדבר היפות בסיני, עין אל פורתגא, שם המים זורמים ונבלעים חזרה באדמה בלי שימוש. יש אפשרות להשתמש במים אלה או על ידי הובלתם בצנורות - דבר יקר וקשה בגלל השטפונות - או לפי דעה אנשי משרד החקלאות, על ידי קדוח במעלה יוחר גבוה, כי המים מגיעים כמניפה אל נוייבע. יש שטחי אדמה צא רציניים שאפשר להפנוח אליהם, לפי תכנית של האגף לשמור הקרקע, גם את השטפונות שבאים מנחל בתיר, זה נחל המושך כטווח עצומות של מי גשמים.

אם לסכם את הדברים, הרי בשלושה נושאים

אנו זקוקים לפעילות מיוחדת: א) יצירת חשתית כשרם א-שיך בנושאי המים,

החשמל והמגורים לאנשים במקום; ב) יצירת מקום בנוייבע שבה אפשר

להחזיק גרעין של אנשים שיעסקו בהצפית חקלאית ובשירותי דרך;

יש הצעה להפוך את כביש אילת שארם א-שיך

לכביש אגרה, שכל שירותיו ינחנו מרהכנסות של הכביש עצמו. שוב זה יתן

חעסוקה לאנשים שישבו במקום.

זה ימשוך יותר תיירים.

השר ח. גבתי:

עוד לא ראינו בשום מקום שכביש אגרה מנע
נטיעה.

א. יפה:

להפך, אני אומר שזה ימשוך תיירים.

השר ח. גבתי:

זה מכוון לכך שאנשים שישבו פה יחזיקו
את הכביש. זה לא ייעשה לא על ידי המינהל

א. יפה:

האזרחי ולא על ידי אנשי המינהל האזרחי.

צריך להתקין מצלמות כדי לפקח ולמנוע

היו"ר השר י. גלילי:

התחמקות מחשלוט האגרה.

אין כביש-אגרה בעולם שכל כך קל לפקח

א. יפה:

עליו כמו כביש זה. יש לו כניסה אחת ויציאה

אחת. אם מישהו יבוא עם מכונית מהים, ניתן לו צ"ש. אם פשהו יבוא

מכיוון סנטה קטרינה, ניתן לו לנסוע חינם.

בהקשר לשדה התעופה שיוקם בסנטה קטרינה

על ידי משרד הבטחון, עסקנו בקידוחי מים למציאת מים בסביבה. זה נעשה

בכל מיני שיטות. אנו מקווים להוציא חוברת על הנושא, ואני מתכוונן

לשלוח חוברת זו לכולכם. צריך לשחרר את מנזר סנטה קטרינה מהלחץ

של התיירים הישראליים. משיחותי עם אנשי המנזר התברר לי שבחודש

מגיעים לשם יותר תיירים ומבקרים מאשר היו מגיעים קודם במשך שנה.

שירותי האכסון אינם מתאימים. אי אפשר לשכן בהם אנשים. התיירים,

בדרך כלל הישראליים, אינם יודעים להתנהג במנזר כזה. משרד התיירות

מנהל דיונים עם כמה יזמים שרוצים להקים במקום שירותי הארחה מחוץ לאמנזר,

במקום שתוכנן. מצאנו שם כמויות מים בכמה בארות, לא בשטח המנזר עצמו,

אלא במרחקים לא גדולים.

בודאי פוראן?

השר ח. גבתי:

דח שרים לענייני התיישבות בשטחים
10.11.
שך דברי א. יפה

סודי

.16.

א. יפה:

לא. קרוב יותר לסנטה קטרינה. זה בטווח
של 10¹⁷ קילומטר. שם יש כמויות מים לשתייה
במליחות נמוכה. יש שם 3-4 בארות הנחתוח כמויות מים רציניות.
היום אנו מספקים מים לשדה התעופה. אלה מים שישרתו את המבקרים במקום
במחשבי ההארה שיוקמו.

חח-אלוף ש. גזית:

הערה אחת בנוגע לתקציב. אנו עובדים בשטחים
עם תקציב כולל. לצערי הרב במסגרת תקציב
השטחים, איננו במצב שאנו יכולים לבוא מחר ולומר: יש חכניות יפות
לפיתוח ולהרחבת הפעולות באזור סיני ושארם א-שיך, ואנו מציעים להוסיף
בשנה הבאה עוד 5 מליון לירות. אם נבוא עם הצעה כזאת לאוצר, הוא יגיד:
אין זה מעניין אותי, לנו יש "עסקה-חבילה"; אחם רוצים להוסיף 5 מליון
לירות למרחב שלמה, תורידו סכום זה מעזה, יהודה ושומרון.

לי אין כל כוונה - עם כל הרצון הטוב,

ואהדה המוסרית והעניינית להתפתחויות באזור סיני ומרחב שלמה - להגדיל
אם התקציב למרחב שלמה על חשבון קיצוצים בדברים הנעשים ביהודה ובשומרון
ובעזה. מה שאנו נותנים היום מתקציב השטחים למרחב שלמה זו פחות או יותר
התקרה שאליה אנו יכולים להגיע. על זה לא נוכל להוסיף.

השר ח. גבתי:

מה היה הסכום השנה?

חח/אלוף ש. גזית:

התקציב הכולל לפיתוח במרחב שלמה היה 2,7 מליון
לירות.

א. יפה:

בסביבות 3 מליון לירות.

חח/אלוף ש. גזית:

אינני מדבר על התקציבים של צה"ל. הכביש
מבוצע מתקציב הבטחון הרגיל. בנייה שדה
התעופה אופיר מבוצעת מתקציב צה"ל.

ועדת שרים לענייני התיישבות בשטחים
10.11.70
המשך דברי ש. גזית

הועלתה מחשבה להקים רשות מיוחדת בין-משרדית,

שתהיה רשות מפרץ-אילת; וכל עיקרה בכך, שיהיה גוף מרכזי שינהל את כל הפעולות באזור זה, אבל גם גוף שיוכל להיות מקור למימון בין-משרדי בדומה למה שנעשה ברשות החרמון. אני מקווה שבאזור זה לא תהיינה בעיות בטחון שיפריעו לעניין. אבל אני אומר מראש, שלנו אין אפשרות לתת מהתקציב שלנו סכום גדול יותר.

השר מ. קול:

הסקירות ששמענו, מעידות על כך שנחוצה

שיחה על הנושא בממשלה. מדוע? מכיוון שהממשלה

צריכה להחליט עד היכן היא רוצה ללכת; האם אנו רוצים לבנות עיר קיימת ונופש בשארם א-שיך על יסוד תכנון זה ועל יסוד החלטת הממשלה שלא נותר על שארם א-שיך, או שאנו רוצים להסתפק לפת עתה בדברים קטנים. הממשלה החליטה שהיא מסכימה להקמת מבני קבע בשארם א-שיך. אבל קיימת שאלה של ממדים של מבני הקבע וההשקעות הכרוכות בכך.

ועדת המנכ"לים ברחב לבה הציעה להחלי את

תנאי התיירות החלים על אילת על שארם א-שיך, ויש הגיון בכך. באילת אנו נוחנים 20% מענק, 46% הלוואה ברבית של 6,5%. ועדת המנכ"לים החליטה להמליץ על תנאים דומים בשארם א-שיך. המלצה זו טעונה אישורה מממשלה, כי הממשלה החליטה בזמנו שתנאים אלה חלים רק על חוף ים המלח ואילת. זו הצעה שהבאתי לפני הממשלה לפני שנה והיא אושרה. עכשו מציעים להרחיב תחולתה של החלטה זו של הממשלה. אם באים יזמים הרוצים להקים מפעלים בשארם א-שיך, מה הם מקבלים? הם מקבלים 20% מענק, 46% הלוואה וערביות פוליטיות על כל הסכום ותשתית - מים וחשמל. אם יתרחבו המפעלים, יהיה צורך להקים שיכוננים בשביל העובדים. ונוסף לשיכוננים שירותים מתאימים, כי אם לא יהיו שירותים ברמה מתאימה, לא יהיו שם עובדים. אי אפשר לבוא בכל דבר אל צה"ל. אינך יכול להיות

חלוי בענייני מים וחמסל.

חבלתי השבוע תכניה השקעה בסך 4 מליון

לירות. ברור שמה שאחז למשקיע זה, אצטרך לתת למשקיעים קודמים. מכיוון ששמענו מתח/אלוף גזית מה מצב התקציבים, מוכרחה להיות שיחה בממשלה, עד היכן אנו רוצים ללכת בפיתוח האזור. אני, כשר התיירות, שאריך להיות אחראי על כל הפרוייקטים המוצעים, רוצה לקבל הנחייה מהממשלה, כי זה אינו יכול להיות ענין ספונטני. צריך לקבוע ממדים לענין. אני מבקש שדיון זה בממשלה יהיה בהקדם, כי הדבר קשור בפתיחת הכביש ב-1.4.71. אז תתחיל נהירה של אנשים וחהיה בעייה של שווחים. עכשו עולה טיסה לשארם א-שיך 180 לירות. מספר הישראלים היכולים להרשות לעצמם טיסה כזאת, הוא מועט מאד. ברגע שיפחה הכביש לא תהיינה הוצאות טיסה. נסיעה בכביש של 200 ק"מ לא תהיה בעייה. אולם תתעורר בעיית האכסון. במקומות אלה יכולים לבוא בחשבון חנייונים או מחנות נופש ולא דוקא בנייה קשה.

כיוון שרוב הפרוייקטים הם תיירותיים,

ואני זהה עם החלטות הממשלה לגבי העניינים הפוליטיים, בכל זאת לגבי פיתוח שארם א-שיך והקשר בין אילת ושארם א-שיך, אנו חיים במסגרות תקציביות, ועל כן אבקש לקיים בנושא זה דיון בממשלה.

ועוד הערה אחת. היות ומדובר על עניינים

תיירותיים שמשרד התיירות עוסק בהם, מוכרחה להיות גם שיתוף פעולה וגם בהירות לגבי הסמכויות. יש החלטה בהירה מאד של הממשלה בענין זה. אך אצלי נוצר הרושם שקם משרד התיירות נוסף בסניני ושם מנהלים סו"מ עם משקיעים. זה מצב שלא יכול להצמיח כל טובה. יש לנו אינטרס משותף למנוע התרוצצות של משקיעים. בענין זה יש סיכומים בכחב בינינו.

10.11.70

המשך דברי השר קול

אבל לפעמים יש הבדל בין סיכומים בכתב שהם טובים ובין תוצאות.

השר ח. גבתי: לעת עתה זה חבל אוטונומי.

השר ט. קול: כן.

אני רוצה שהחיים יהיו לפי "התורה שבכתב"

"והתורה שבעל-פה" לא תסתור את "התורה שבכתב". אני מניח שנצטרך להבהיר זאת בצורה הבהירה ביותר, לאור הדחיפות של כמה דברים, כי לא רצוי שכל הגורמים המעוניינים יתרוצצו ויהיו נתונים בערפל.

היו"ר השר י. גלילי: שאלה לשר השיכון ולשר התיירות: ועדת התכנון

היו בה גם אנשי משרד השיכון וגם אנשי

משרד התיירות. הם נתמנו על ידיכם?

א. יפה: איש משרד השיכון לא נתמנה על ידי השר.

אבל השר ומשרד השיכון יודעים על כך.

השר ז. שרף: הציעו איש, והוא שאל והלך.

א. יפה: לגבי משרד התיירות, פנו למשרד וקבלו שני

אנשים.

המינהל האזרחי באמרחב של כמה אינו מטפל ביזמים.

זו אחריותו הבלעדית של משרד התיירות, ואנו איננו מטפלים בזה.

השר מ. קול: זה לא רק ענין של יזמים. משרד התיירות

לא יהיה הקופה של המינהל האזרחי. לא יתכן

שהמינהל האזרחי יתכנן דברים ומשרד התיירות ישמש רק קופה.

היו"ר השר י. גלילי: איש לא חשב על כך.

חח/אלוף ש. גזית:

יש בעיות של היאומי פעולה בינינו ובין
המינהל האזרחי ובין המינהל האזרחי ומשרדי

הממשלה. גם עם משרד החיירות יש בעיות היאום. אבל אני מקווה שהכל
יבוא על מקומו בשלום.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רואה את הדיון היום כמסגרת של הכנה
לדון הבסיסי שצריך להיות בממשלה, או באיזה

שהוא גוף שהממשלה תסמיך אותו לדון? כי בעיני הפעילויות במרחב שלמה
הגיעו לשלב שבהעדר הכרעות עקרוניות בנדון, מתחיל להיות עכוב של פעילויות
מעבר למוחר לעכב. עיכוב של פעילויות יש תמיד, אם מחמת מגבלות תקציביות
ואם מחמת סדרי עדיפויות המקנים בכורה לפעילויות בשטחים אחרים. אבל כאשר
אי-בהירות עקרונית מגבילה את הפעילויות קורה אחד משני הדברים או שניהם
יחד - יש האטה בלתי מוצדקת של הפעילויות ויש גם החטאה של אנשים
העוסקים בדבר שמא יימצאו אחר כך חורגים מהמסגרת המותרת. הנה, אותם
דברים ששמענו מפי השר קול, שמעתי מפי השר שרף, כאשר שוחחתי איתו
בבעיית השכון בשארם א-שיך; הוא אמר שראש לכל היא הבעייה העקרונית, כי
המדובר בסדרי גודל כאלה שאין מקום לסטיכיה; צריך להחליט עליהם
במחשבה חחילה ודיעה צלולה.

אני כשלעצמי מברך את משרד הבטחון על

הפעולות שעשה במרחב זה. אני חושב שגם מבחינה תקציבית משרד הבטחון
נהג לפניו משורה הדין. היינו, הוא אישר תקציב פעולה למרחב שלמה,
שאינוי משוכנע אם היו עוברים את הפסק של ידידנו ארקין, אם היה
נוהג בזה על פי הכלל של יקוב הדין את ההר. אבל כולנו, כאשר אנו
עוסקים בעניני פיתוח, אנו נוהגים לפנינו משורה הדין.

ועדת שרים לענייני התיישבות בשטחים

10.11.70

המשך דברי היו"ר השר גלילי

אני סבור שבמסיבות המינהליות הקיימות, הקמת המרחב במסגרת משרד הבטחון וסמכותו, היתה הסדור האדמיניסטרטיבי המתאים ביותר, ובלבד שלא תחרחש אותה תופעה שהצביע עליה שר התיירות של חריגה מסמכות מבצעית ופלישה לתחומי משרדים אחרים. יש משרד אחד שאין לו לחשוש שיפלו לתחומיו, הוא משרד החקלאות, מחמת העדר קרקעות.

בקרתי במקום בהדרכתו של אלוף(מיל.) יפה ולפי ההתרשמות שלי כל הדברים נעשים בידיעה. אין דברים שנעשים באורח בלתי ליגלי. היחה החלטת ממשלה בעניין בנייה קשה בשארם-א-שיר. אבל הצטברות הדברים צריכה להביא אותנו לכלל הכרעה. שיחה זו בעיני היא אחד המהלכים במסגרת זו. מלכתחילה לא התכוונו להביא הצעות להחלטה בועדה זו.

ועכשו ברצוני לשאול מספר שאלות:

א) אם יסולקו העכובים שמקורם בהסוטים עקרוניים ותהיה נכונות לתת עדיפות מסויימת לפעילויות במרחב שלמה, על איזה סדר גודל של אוכלוסיה - מחוץ לצבא - של יזמות פרטיות ועובדים שישרתו את היזמות הפרטיות האלה מדובר לטווח של 10-5 השנים הבאות?

ד"ר זוסמן(סיקו): ב-1975 אנו מדברים על אוכלוסיה של 3000

איש בשארם-א-שיר, כולל הצבא וכולל

אוכלוסיה זמנית של תיירות זמנית ושל עובדים. מספר תושבי הקבע

שיגורו במקום ויתפרנסו במקום, לא דרך הצבא, הוא הרבה יותר קטן.

היו"ר השר י. גלילי: באיזה יחס בין קבועים ובין זמניים?

היום יש במרחב שלמה כולו...

ד"ר זוסמן(סיקו):

תה/אלוף ש. גזית: 2500 נפש, שזו בעיקר אוכלוסייה צבאית;
חלקה הגדול בשירות סדיר וחלקה הקטן
בשירות קבע או אזרחים המשרהים בצה"ל.

ד"ר זוסמז: בשארם א-שיך ב-1980 אנו מדברים על 3000
חיירים, 500 זמניים שונים ו-4000 תושבי קבע.

קריאה: אחת מתכוון שמדי לילה ילוננו 3000 חיירים?
ד"ר זוסמז: ילוננו או יעברו במקום.

השר מ. קול: זה לא מכסימליזם.

א. יפה: זה עשוי לאור התחזיות של משרד החיירות.

היו"ר השר י. גלילי: שאלה שנייה לתת/אלוף גזית ולא לאלוף יפה:

אחד הדברים המשווים דחיפות להכרעה זו
הבעייה האישית-נפשית של האנשים במקום: במידה ויש אנשים במקום
המחזילים לדבר בדבר קבלת החלטה בזכות שכונ קבע במקום והתקנת
סדורים שיאפשרו העברת משפחות, מחזילה התקשרות נפשית עמוקה של אנשים
שאנו מכירים אותה מאחרים אחרים בארץ. ודבר זה אינו יכול להעשות
שלא על פי החלטה מוסמכת. ומכאן השאלה שלי: נניח שבחודש דצמבר 1970
הממשלה תקבל סדרה של החלטות, שמצטרפות יחד לכלל ראיית כל המרחב
כמרחב להאחזות קבע, כמה אנשים אתם רואים בשלב ראשון, שמוכנים
להתקשר למקום?

א. יפה: קשה לענות על השאלה. אבל כבר היום

אני רואה 200-150 משפחות בשארם א-שיך,
בנויבוע ובדהב.

ר. אלוני: הקבוצה שנרשמה עכשו כוללת 100 משפחות בשארם-א-שי

נויבע ודהב, זה דבר אחר.

התקשרות קבע אינה חלה על אנשי הצבא. חח/אלוף גזית:

העובדים בהחזקת שדות התעופה, כל זמן

שהם נמצאים שם, הם רוצים לגור שם. אבל אלה מחלפים כל שניים.

א. יפה: 100 משפחות יש היום, ואלה הן משפחות עם

ילדים; 50 משפחות של אנשי צבא קבע

וחמשים משפחות של האנשים שיטפלו בבעיות המרחב; זאת אומרת 200 איש.

חשבתי להמנע מהערות. אבל אני רוצה בכל ר. וויץ:

זאת להעיר 3 הערות.

א. איש המחלקה להתיישבות מר רוזמן השתתף

בועדת התכנון. על כן מה שאומר אינו עומד בסתירה;

ב. אם הממשלה תחליט שיש להפוך את הציר

המרכז שארם-א-שיך אילח לחלק קבוע של מדינת ישראל - זאת אמרת שיש

ליישב אוהו (ואינני מביע דיעה בנדון) אני כאיש מקצוע, כמתכנן,

יש לי ערעורים והרהורים על החכנית. הודעתי על כך לסיקו. לא גבשתי

את הערעורים וההרהורים שלי בצורה שלילית אלא בצורה חיובית; כלומר, לא

מה לא טוב, אלא מה טוב. אני עוסק בתכנון חיובי.

היו"ר השר י. גלילי: אם אינני טועה, הגשת תכנית לראש-הממשלה

המנוח לוי אשכול.

הגשתי למנוח אשכול תכנית מעובדת על הקמת ר. וויץ:

עיר בשארם א-שיך לפי בקשתו הוא. מאחר

והחנאים נשתנו ומחוך רצון לתאם עם שפע הנחוננים של הועדה, אני מעבד

תכנית אחרת. סיכמתי עם סיקו שהתכנית תבחן בדרך שהיא צריכה להבחן.

אני אביא אותה קודם בפני הצוה המתכנן על מנת לשמוע תגובה ואחר כך או שנגיע להסכם או שלא נגיע להסכם; ולכסוף שולחן זה יצטרך להביע דעתו.

השר ח. גבתי: אני רוצה להעיר הערה לגבי נוייבע.

זה המקום היחיד שיש איזה סיכוי להקים

בו ישוב שיהיה חקלאי או סמי-חקלאי או פחות מזה; אבל על כל פנים ברור שכל ישוב שיעלה שם, יכול וצריך להתבסס על מקורות הפרנסה שישנם שם. היוח וזה המקום הכי קל לפיתוח והוא קרוב לאלת, יכול להיות שאם לא נחליט ולא נתכנן, היווצרנה בינתיים עובדות. לכך אני פגיע לראות את ענין נוייבע כענין דחוף ביותר; להכין הצעה החיישובית לגבי נוייבע שתכלול גם מקורות פרנסה אחרים וגם אפשרויות חקלאיות; ולבדוק אם יש אפשרות להעלות גוף - ולא בא בחשבון האחזות נח"ל למקום זה - של אנשים שיודעים שזה מקומם ואלו הן אפשרויות הקיום שם, ולתאם זאת עם הפיתוח הכללי שצריך לעשות בשטח. הייתי רוצה שלא נאחר את הרכבת, וזה יכול להיות ענין של חדשים. בינתיים יש מחנה במקום. אינני יודע מתי הוא יתפנה. אבל אם נחליט על כך ויחארגן גוף, יש אפשרות להביא אוחו לשם וליישבו על מנת שיוכל מההחלה ללוות את פיתוח המקום הזה והפיתוח הכללי.

השר מ. קול: אני מצטער, אני נאלץ לעזוב את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי: האם אני יכול לומר על דעתך, שאני מריט על נס את הצעתו הקונסטרוקטיבית של שר החקלאות?

השר מ. קול: בהחלט.

היו"ר השר י. גלילי: כי יהא רצוי שבדיון בממשלה, תהיה לנוג עיני חברי הממשלה הצעה כזאת. אני מקווה

שהצעה זו תעובד על ידי המחלקה להתיישבות.

השר ס. קול: אני מבקש לקיים ישיבה דחופה מיוחדת בקשר לפתיחת העונה בחרמון. בעקבות המצב הבטחוני הרבה דברים נפגעו בחרמון, ויש בעייה אם לחדש מחקנים בראס מוחמד. אני מציע לדון ולהחליט בהקדם, כי לפי המצב דהיום יש מבוכה לגבי מה שצריך להיות שם.

היו"ר השר י. גלילי: אני מקבל זאת.

תח/אלוף גזית: אני מתפלא על הצעת השר קול, כי נדמה לי שהדברים בשלב זה מוסכמים לגמרי.

היו"ר השר י. גלילי: נבדוק זאת עם השר קול.

השר ס. חזני: אני מצטרף לדבריו של השר גבתי בקשר לנוייבע.

הממשלה תחליט על כל הנושא מבחינה עקרונית

וגם מבחינה ההיקף. וההיקף יש לו בטוי כספיי. אני סבור שלקראת ישיבת הממשלה שחדון בנושא זה צריך לרכז את כל הסעיפים עליהם דיבר אלוף יפה וסדר הגודל של ההוצאה; הכוונה היא לנושא השיכון, מענקים והלוואות ליוזמים, נוייבע ודהב ושארם א-שיך וכמובן בשורה הראשונה נוייבע כדי שחיה תמונה לגבי סדר הגודל של ההוצאה המבוקשת. זה יקבע את ההיקף.

י. צור: אני רוצה להעיר הערה מעשית.

אני מבין שיהיה דיון כולל על כל העניין בממשלה.

אבל אני החרשמתי גם מדברי תח אלוף גזית וגם מדברי אלוף יפה שאנו הולכים לקראת נקודה קריטית שהיא פתיחת הכביש, וגורל התיירים שיעברו בכביש זה. לדעתי צריך להקדים את ההכנות לקראת פתיחת הכביש, כדי שלא יהיה

ועדה שרים לענייני החיישבות בשטחים
10.11.70
המשך דברי י. צור

סודי 28.

צואר-בקבוק כאשר ייפחה הכביש.

היו"ר השר י. גלילי: אני רוצה לסיים בכמה הערות:

א. אני התרשמתי מהשיחות עם תח אלוף גזית ואברהם יפה, שהם ערים לכך שלא היווצרנה פורענויות לגל פתיחה הכביש, שוב במסגרת האפשרויות הקיימות.

ב. הדיון בישיבה זו המחיש את הצורך

בהכרעה בסיסית בנדון. עם זאת אני רוצה לומר לאנשים העושים כמלאכה, שהברכה שלנו חלוצה אותם על כל פעילות מותרת במסגרות המאושרות עד עכשו. אני מצדי אדאג לכך שהכרעה עקרונית - כפי שאני מקווה חיובית - לבי פולוח הפיתוח במרחב שלמה, לפחות במזרחו של מרחב שלמה, באותו חחום הנכלל ברציפות הטריטוריאלית עם אילת - חתקבל כהקדם האפשרי; כי הגענו לנקודה קריטית לגבי הקצב.

אני מקווה שאנשי ההסתדרות הציונית

היושבים כאן אחנו יוכלו לשאוב מהחלטות שיתקבלו חיזוק למוטיבציה הציונית.

חח/אלף ש. גזית:

מאחר שעל ועדה זו לא חל האפול החל על

ועדה שרים לענייני בטחון, אני מציע

שיוטל אפול על דיוני הועדה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני דברתי עם אברהם יפה על האפשרות להחיל

אח הצנזורה על כל הנעשה במרחב שלמה; כי

הדבר זורה לטיפול עחונאי בלתי רגיל. לעתים אני קורא בעחון דברים

שרק אחר כך אני מקבל ידיעה עליהם ממקור רשמי מוסמך. אבל אי אפשר

להחיל אפול על הכל. סוף סוף צריך להיות הבדל בין הממשלה ובין
חחוט פעילות שהוא בסמכות של צה"ל. לשמחתי מועדה זו עוד לא הודלפו
דברים, ואין שום כוונה שמדיון זה יודלפו דברים. לכן אני מצטרף
לבקשה של תת/אלוף גזית, ונראה לי שנצדק אם נסול לעצמנו רשות
לפלוש לתחום הבטוי הפרטי, אם נחיל את הצנזורה.

ד"ר מ. ניר: הצנזור לא יוכל להחיל צנזורה על דיוני
ועדה זו.

היו"ר השר י. גלילי: ואם בהסכם עם עורכי העתונים?

י. צור: זה יוכל לפעול עד פתיחת הכביש.

היו"ר השר י. גלילי: אני מדבר על תכנון דברים; למשל שב-1980
יהיו שם כך וכך אוכלוסין. אלה דברים המגרים
מבחינה מדינית ומעסיקים את העתונאים.

אני מצטרף לבקשה של תת/אלוף גזית, והבה
כולנו נסייע לכך.

הישיבה נעולה.



5 מתוך 2 מתוך 5

סודי

פ ר ו ט ר ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
י"ז בתמוז תש"ל - 21.7.70

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, י. בורג, ח. גבתי, א.ל. דולצין, ח. לנדאו, ט.קול, ו. שם-שוב.

נעדרו השרים: מ. דיין, פ. טפיר, ז. שרף

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: י. גולדשטיין, ר. וייץ, י. צור, מ. קרונ

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ל.א. פינקוס, א. שנקר

משתתפים נוספים

- מטעם הממשלה: ב. הלפון - סגן שר החקלאות
- ש. אבני - משרד השיכון
- י. ארקין - משרד האוצר
- א. כרום - משרד החקלאות
- י. לוי - מינהל מקרקעי ישראל
- א. ליסנסקי - מזכירות המטטלה
- ט. נצר - משרד הבטחון
- י. שגיא - לשכת השר י. גלילי
- ש. שקלנביץ - משרד החקלאות

מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, א. חנוכי, א. רוזנמן.

סדר היום: 1. תכנית פרספקטיבית לאיזורי הערבה

2. תכנון הישובים לשנת 1971/72

3. מרכז "חיספין"

היו"ר השר י. גלילי: אני פותח את הישיבה

1. תכנית פרספקטיבית לאיזורי הערבה

היו"ר השר י. גלילי: נמשיך ונשלים את הדיון בסעיף הפרספקטיבית לאיזורי

הערבה ונשמע את חנוכי בנושא זה.

מר א. חנוכי:

בישיבה הקודמת לפני שבועיים, התגה תכנית ע"י
משרד החקלאות והמחלקה להתישבות על פיתוח הערבה
בשנים הקרובות. שמענו שתי הרצאות. היות והקרן הקימת גם כן פועלת בשטח
הזה במשך הרבה שנים, אני רוצה להוסיף על מה שנעשה תוך התקופה הזאת.
התכנית שהוגשה דנה בהקמת 12 נקודות, הקמתן
וביסוסן. מהן שבע נקודות קיימות, כיניהן היאחזות אחת וששה ישובים
אזרחיים, שנים בתהליך ההקמה ועוד שלוש לפני גמר תכנונם.

הקק"ל פועלת כבר צאצאב 10 מתוך 12 הישובים האלה.
היות והכשרת הקרקע קודמת לכל פעולה אחרת והכנת המשטח לבנייה גם כן
נעשה לפני פעולה אחרת, אנחנו מופיעים ראשונים על מנת להכין את השטח
לפעולה ועבודה.

ב-10 הנקודות האלה השקענו עד כה בהכשרת של 12 אלף
דונם, 3 מיליון ל"י. פירוש הדבר: הממוצע של 250 ל"י לדונם. כמובן שהיו
גם מספר דונמים שעלו יותר מזה וכאלה שעלו פחות. הממוצע הוא 250 ל"י.
אני מוציא מן הכלל ישוב אחד - עין גדי, שיש לה מעט מאד קרקע, ושם
עשינו גסיון ליצור קרקע כדרכים לא רגילות. נכון הוא ששם השקענו בין 4 - 5
אלפים ל"י הדונם. אבל בסך הכל 10 דונם בלבד. אם הגסיון יצליח בעין גדי
נצטרך להרחיב את הפעולה ולהגדיל את השטח שיהיה להם מינימום של קרקע.
כיום הם רחוקים מאד מהמכסות המקובלות לגבי מתישבים בחקלאות. להשלמת
המכסות לישובים אלה צריכים להכשיר עוד 24,000 דונם אדמה.

בטרם התחלנו להכשיר את הקרקע בערבה, היה הכרח
להסדיר את האפיק של נחל הערבה. הזרם גדול ויש כמויות עצומות של מים תוך
כמה שעות, וזה הורס כל חתיכה טובה הנמצאת בדרך. מבלי להכשיר את האפיק
הזה, אין אפשרות להבטיח אדמה לחקלאים. נטינו פה ושם לעשות לפני הסדרת
האפיק, אבל האדמה נסתפה והיו נזקים לא קטנים. השקענו עד עכשיו באפיק

ב-6 ק"מ . לא את כל האפיק צריך להסדיר. 6 ק"מ צפונה וכ-10 ק"מ מפרשת המים דרומה. השקענו קרוב למיליון ל"י. ע"י ההשקעה הזאת ניתנה לנו אפשרות ליצור את השטחים שיצרנו ולהבטיח אותנו משטפונות ומגריפת הקרקע.

היו"ר השר י. גלילי: כמה רכשנו קרקע בעד המיליון שהשקענו?

מר א. חנוכי: הסדרת האפיק, לא רק להרחיב ולהעמיק אותו, אלא זה גם מחייב לשנות את התוואי על מנת להבטיח שהעבודה של הזרימה תהיה יותר רגולרית ולא תגרום לנזקים. זה נתן לנו אפשרות ליישר את הקרקע של 12 אלף דונם, מזה 2500 דונם מעבר המזרחי של הנחל. כ-10 אלפים דונם מהצד המערבי, וכאלפיים דונם מהצד המזרחי. כדאי לאלה שלא היו שם, לראות את המקום. אינני יודע להעריך את השטח שהשגנו - מה ששאל השר גלילי. יש שם שטחים שמומחים לגבולות היו קובעים מה שקובעים, אבל בזה לא גמרנו את העבודה. יש לנו שם 30 ק"מ ואולי יותר, שצריכים להסדיר אותם, על מנת שאפשר יהיה להשלים את הקרקע ל-12 הישובים האלה כדי להוסיף להם את ה-24 אלף דונם, צריך לעשות עבודה ב-30 ק"מ באפיק. זה צריך לעלות כסף. אבל צריכים לעשות זאת על מנת לפתור את בעית הישובים הקיימים. זה יותר שטח ל-6-6 ישובים נוספים, אם אצגל יוחלט להעלות 8 ישובים, 5 כבר נמצאים בשלב תכנון מהקדם. אם תינתן אפשרות להשלים לאורך הקו הזה 220 ק"מ מים המלח עז ים סוף, זה 170 ק"מ. כודאי זה לא יהיה מיותר אם ישבו שם כ-20 ישובים. אם אני מדבר על 20 ישובים, יתכן שתהיה אפשרות ל-30 ישובים. זה יהיה נכס שאפשר לראות אותו כבעל משקל. את הפעולה באפיק צריך לעשות מה שיותר מהר. ככל שנקדים בדבר הזה, טוב. גם השנה נמשיך בזה בקצב לא גדול. זה לא מטפיק אלא לעשות חלק מהעבודה הזאת. עשינו אומדן מה החוצאות הדרושות לבצוע כל הפעולות הללו - הכשרת הקרקע והסדרת האפיק. אני מתחיל מהסדרת האפיק כי זה צריך להיות כולו על מנת להבטיח את האדמות האלה.

בהסדרת האפיק צריך להקציב 2 מיליון ל"י, הכשרת 24 אלף דונם ל-12 ~~מגדלים~~ הישובים. אנחנו מעריכים ב-6 מיליון ל"י חריש עמוק ליישור השטחים ושייפת השטחים האלה, אבל אנחנו משתתפים רק בהוצאות המים, העבודה נעשית על חשבון המתישב. את כמויות המים הדרושות אפשר להפיק.

דבר נוסף שצריך לעשות זה הכשרת המגרשים לבנין הנקודות. השטח צריך להיות ישר ומתאים. כזה צריך להשקיע 2 מיליון ל"י. הכנת תשתית למרכזים איזוריים, ושם מדובר לפחות על שלושה מרכזים איזוריים זה יעלה כמיליון וחצי ל"י. אנחנו מגיעים לסכום של 11,5 מיליון ל"י, לעבודה שצריך לבצע במשך שלוש שנים לכל היותר. לא מחלקים את העבודה לשלוש שנים כי את האפיק צריך לעשות מלכתחילה. להשלים את האפיק יקח שנתיים.

היו"ר השר י. גלילי: הגדלת התקציב לא היתה מחישה את קצב הכצוע?

לא.

מר א. חנוכי:

השר מ. קול: הקק"ל עושה עבודה מצוינת ואני יודע שאנחנו מוגבלים. אם היא מבצעת תכניות כל כך חשובות בערבה, האם זה לא בא על חשבון התכניות של הכשרת הקרקע בפרוזדור ירושלים למשל, ששם היתה צריכה לבצע עבודות חשובות מאד בקשר עם חבל ההר, ונדמה לי שהיא לא עושה את זה עכשיו. אני שואל: אם יש דיון ביחס לעדיפויות?

אמיתי שאנחנו הוצאנו עד כה (במשך 20 שנה) 4 מיליון

מר א. חנוכי:

לירות בערבה בעבודות האלה ובזה השתתפה גם הממשלה.

אם במשך 20 שנה הוצאנו 3,500,000 ל"י, תכינו לאן נגיע בכספים שלנו בשביל בצוע תכנית של 11,5 מיליון ל"י.

מר י. צור:

אני מקנא בחברי האחראים למשרדי הממשלה אם אינן עומדות לפנייהם בעיות של עדיפות מועצת המנהלים של הקק"ל נקרעת לגזורים בנשיון לקבוע עדיפויות. ברור שיש עדיפות ראשונה לעניינים שקשורים בהתישבות ובבטחון, ויש עדיפות לדרישות ולתביעות של הישובים הקיימים. אנחנו משתזלים, בגבולות העוגה המצומצמת שיש לנו, לחלק כך שלא יקופחו אחדים. ברור שכל התכניות יוצאות מקופחות מפאת מיעוט התקציבים, אבל נשקלות העדיפויות.

השר ה. לנדאו:

אם בכל התכנונים האלה תעשים כיום, אני מבין שהקו המנחה הוא קרקע ומים. לפני שמביאים אנשים צריך לשקול את הבסיס הכלכלי הרחב לקיומם, קרקע ומים. זה קומפוננט אחד, לפעמים הוא המכריע. האם לפני הכצוע יש תכנית כלכלית, פרט לקרקע ומים?

מר ש. שקלנביץ:

היתה שאלה בקשר לתנאי האקלים והשפעתם על בריאות האדם.

יש מחקר של המכון לחקר הנצב, והם הגיעו למסקנה שההסתגלות של בן אדם היא טובה ואין פגיעה בבריאות. יש לשאול על שני תנאים שהם שונים מתנאים אחרים בארץ: שתיה ולהמנע מקדיחה מיותרת בשעות מסוימות. בקשר לתעשייה, היתה שאלה. אני רוצה לומר שהתעשיות שמדובר עליהן בדרך כלל, חלק הוחל בהן. לאילות יש מכבסה. יש בתי חרשת למיציים. בגרופית יש ציוד מכני. מדובר על בתי חרשת לאלקטרוניקה. בעין גדי יש מלון וציוד מכני לאלקטרוניקה. באיזור הזה אין לבטפ שום דבר ויציני על עבודה שכירה מהחוץ היות והאוכלוסייה דלה, ככל השירותים שאפשר לעשות במרוכז, עם כמה ישובים, מסתמכים על כוח אדם מהחוץ. נתקלנו בעבר בקשיים ולכן אנחנו רואים שברוב הישובים את השירותים צריך לקחת בחשבון.

באשר להסתייגות על תכנית על ענף אחד, היתה שאלה

אם אנחנו מכססים את התכנית בעיקר על הירקות. בדרך כלל, בחלק הדרומי

התחלנו לפתח את ענף ההודים שיתפוס 15% מההכנסה הנקיה. אשר לירקות, אין לראות את זה כמקשה אחת. יש ירקות מגוונים לפי עונה ולפי מידת התעסוקה בעיקר יש שם עובניות. נכון שיש סכנה ואנחנו כודקים את זה, מה תהיה ההתחרות מאיזורים אחרים. יכולה להיות א התחרות רק עם איזור יריחו ולא עם איזורים אחרים. נוכל לשנות את התכנית לפי הצורך.

בקשר לשדה התעופה, בינתיים לא מתכננים את זה. כרגע מדובר רק על מילונים ליצוא.

בקשר להמלאת הקרקע, נעשה נסיון אחד ויחידי, בעין גדי. התכנית לא מובאת בחשבון. הכלנו את זה כדוגמא שכתנאי ערבה במקומות שיש מים בכמות אצל אצל אצל גדולה וחסרה קרקע, כדאי ליצור דונם קרקע כהשקעה בין 3 - 5 אלפים ל"י.

איננו בטוחים בכל הגידולים שימשיכו במידה זו ולכן אנחנו מעדיפים לשריין כמות של מים כזאת שהמשק יוכל לעמוד גם בתנאים יותר גרועים. מתיר העובניות יכול לרדת. היכול יכול לרדת. לכן לקחנו את זה בחשבון. התכנית הזאת היא רק שלד ראשוני וכעת אנחנו ממלאים את זה עם המתישבים.

השר מ. קול:

שמענו שבעין גדי ענף התיירות והקיס הוא גדול. הם רוצים לבנות מלון גדול ויש נכונות של המחלקה להתישבות להכנס למיליון ל"י הוצאות. שם הוצאות התשתית גדולות. משרד התיירות רוצה מאוד לעזור להקים את הפרויקט הזה בעין גדי. מאידך, בקשר עם החלטת הממשלה להקים תיירות מרפא, כל איזור ים המלח עומד בפני התפתחות גדולה. הוקם מלון "גלי זוהר" שמצליח. הולך ובונה המלון בעין-בוקק. יש לי עוד הצעות של משקיעים שרוצים לבנות שם בתי מלון, גם טנטוריום. אם נזיז את פתוח התשתית בקשר לכתי מרפא, זה יתן אפשרות להתפתחות גדולה באיזור הזה. הכעיה הגדולה היא שאלת כוח האדם. כוח אדם אי אפשר לגייס. בעין גדי

אין בעיה. באיזור כולו ישנה ערד. מערד המרחק לכל המקומות די גדול. בזמנו היה חשש של השר בנסוב שרוצים להקים שם עיירה קטנה. הענין הוא רציני. גם בישובים אחרים יש הצעות של מסעדות ודברים שונים. אני נכוך מאד כי כאשר משקיעים רוצים שנאשר תכניות, כל אחד שואל מנין יקחו את כוח האדם למפעלים. הם בעלי משפחות. אי אפשר לעשות את זה רק סמך רווקים שיתחלפו בקביעות. זה לא מספיק שהם כונים על יד בית מלון איזה דירות; זה לא פותר את הבעיה. יש בעיה של שירותים, של בתי ספר וכל מה שנהוץ. הם עומדים לפתח את האיזור הזה. הייתי מציע שבענין זה תהיה מחשבה. אולי יש למתלקה להתישבות איזו מחשבה כנידון. הענין מחייב שיקול דעת. האיזור הזה יכול להיות גדול מבחינת הפיתוח, וכפי שאני רואה את זה, המעינות של הגפרית הן ענין רציני מאד לפיתוח. זה עלול להחיות את כל האיזור הזה. משרד התיירות מוכן לזה. ישבנו בוועדת השרים לעניני כלכלה והיא אשרה את התכניות לתיירות מרפא. אין לי תשובה לשאלה שהצגתי אותה עכשיו, של כוח האדם במקום.

מר י. אדמוני:

לגבי סדר העדיפות, ראינו מאז מלחמת ששת הימים עדיפות לענין הפעילות בערבה משתי סיבות. הסיבה הבטחונית, שהיה רצון גם מכל הגורמים הבטחוניים, במידת האפשר, ליישב את הקו הארוך הזה שבין ים המלח ואילת בצפיפות המקסימלית האפשרית, שכן היא לא גדולה. לכן ניתנה עדיפות בטחונית להתישבות קבע. גם מבחינת האחזיות נח"ל ניתנה עדיפות מסוימת לאיזור הזה כדי שאפשר יהיה לאייש את הנקודות המוצעות להקמה מבחינה כלכלית. נתנו לו עדיפות מסוימות, היות ומקורות המים העומדים לרשותנו כאן הם מקומיים שניתן לפתח אותם במקום ואינם משפיעים על מערכת המים הארצית, והיזור שאנחנו עושים במים האלה הוא מיוחד במינו של גידולי חרף, גורם כוח האדם בערבה איננו גורם מגביל בעיקר לא בהתישבות המושבית. ברשות הקיבוצית יש בעיה. דוקא שני הקיבוצים המהווים את מרכז הערבה - יוטבתה ועין גדי - הם יוצאים מן הכלל. בגרופית יש קצת בעית כוח אדם.

בהתישבות המושבית המצב הפוך, יש לחץ מיוחד על התישבות בערבה. יש מועמדים רבים יותר מאשר אפשרויות הקליטה. יש מועמדים שעובדים בחצנה. איננו מקבלים היום מועמדים נוספים כי אין בתים מספיק. ראינו את ההתפרצות לנאות הכיכר. גם שם לא מקבלים יותר כי אין בתים. יש סוג מסוים של בני אדם, ברובם בני מושבים ובני קיבוצים, שרוצים ללכת להתישבות בערבה משתי סיבות:

א. כוח האדם המצוי בערבה היום מהווה אבן מושכת

כי האפשרויות הכלכליות נראות להם וורודות. הדדגמאות הנמצאות היום בערבה מצדיקות את התקוות של התישבים הפוטנציאליים. הפסתוח של המשקים נעשה על-ידינו בקצב מהיר היות וכוח האדם מעולה ואין בעיות כפי שיש בישובים אחרים של מתישבים, שצריך להפוך אותם מלא-חקלאים לחקלאים. כאן יש אנשים שאתה מעמיד לרשותם אמצעי יצור ולמחרת בבוקר זה מנוצל. אנחנו רוצים לבסס את זה על 3 - 5 שנים מהזמן שאנחנו הופכים אותם לישובים אזרחיים. אני לא רואה כל סיבה מדוע זה לא יבא כן. הסיבה היחידה ש יכולה להיות כאן זו תקציבית. גודל ההשקעה הוא 60,000 ל"י ליחידה. זה לא כולל את הבית.

ב. בענין ים המלח, הנימוקים ש אתה הכאתם הם

נימוקים טובים. צריך לתמוך בעין-גדי, שם יש אנשים הגרים במקום ורוצים לעבוד שם וכדאי לתמוך בהרצת המפעל הזה בעין-גדי שיכול להוות קיום למספר משפחות.

לעצם הענין של תכנון כל איזור ים המלח הייתי מציע

שאי ש משרד התיירות יצטרף לצוות שלנו שמטפל באיזור הזה ויראה את הפרויקט הזה שלא חשבו עליו כל כך עד היום, אבל אין סיבה שבמסגרת התכנון הכולל לא נעשה גם את זה.

אני מציע שאנשי משרד התיירות יצטרפו לצוות התכנון

ונוכל לטפל גם באספקט הזה.

מר ש. אבנין

לגבי הנושא השיכונני, אנחנו בישובים הקיימים בערבה

עושים מאמץ כדי לתת עדיפות שלא יהיה מחסור בשיכון.

היום יש הרבה מקומות הסעונים עדיפות, ואז מתחיל להיות קשה א' התחלטה איפה באמת צריכה להנתן עדיפות ממשיה. אבל זה לא פוגע בעצם העניין שבישובים הקיימים יש מצב שיש 4 - 8 יחידות דיור בנויות וגם בתי-ילדים משתדלים לעשות קידום לעומת איזורים אחרים. אני מבקש להביא בחשבון שכל יחידה בערבה עולה 70% - 80% יקר יותר מאשר במרכז הארץ, בגלל תנאי תובלה, הכאת פועלים ובעלי מקצוע לאיזור. היום בבנייה יש כמה אוביקטים.

ב-8.1 מתחילים לבנות את קטורה, כאשר שבועיים

לאחר מכן מתחילים בפארן ובנחל זופר, הבנייה הושלמה. בעין יהב השבוע

הוחל ב-14 יחידות מגורים ועוד מבני ציבור שמשלימים את היחידות המשקיות

המתוכננות. בגלל המצב האקלימי, הבידוד וכדומה, ראינו לנכון לתת אפילו

את "בית-העם" מיד עם הבנייה. בישוב הקבע של הצבה הוחל בבנייה השבוע.

יתכן שבמקום זה יש מחסור לעומת יכולת הקליטה, אבל לא היתה הצדקה לבנות

בהיאחזות. במקביל בונים את בניית הקבע. זה לא היה פותר את הבעיה של

קליטה מיידית. בעין גדי אנחנו משנים סדרי בראשית. יש שם עכשיו כמה

עשרות יחידות דיור, בתי אוכל ובתי ילדים בהשקעה של למעלה מ-2 מיליון ל"י

בעוד אצ' חצי שנה לא יכירו את הישוב. לנו יש ספקות. יתכן ש הדבר צריך

להיבדק מחדש. בשעתו היתה בחינה. אנחנו לא רואים מקום והצדקה לישוב

עירוני או תת-עירוני בים המלח. לא מאותם הנימוקים של בריאות. אם להקים

עיריה שתהיה אומללה, מוטב לא להקים אותה. ספק רב אם כמה בתי מלון ישמשו

קיום לישוב עצמאי. את הויכוח הזה גמרנו בפשרה, שבנוה זוחב יבנו 24

יחידות, וזה יתן פתרון חלקי. יתכן שצריך להגדיל את המקום הזה ולתת

דיור לאותם העובדים שבלעדיהם אי אפשר, אשר מהווים את חוט השדרה למפעלי

התיירות. צריך להזהר מאד מהקמת ישוב שאת הלקח למדנו במקומות אחרים.

את אותם העובדים שאפשר להוביל, כתנאי התחכורה היום זה לא מהווה בעיה חמורה, צריך להוביל. כן צריך להגדיל את מספר היחידות כנוה זוהר.

היו"ר השר י. גלילי: שמענו קוים ראשיים של תכנון כפרספקטיבה של

הערבה אשר בחלקים ממנו הוא כבר בהתהוות

ובהקמה. אנשי מחלקת ההתישבות ראו לנכון להביא את הנושא הזה לידיעתנו שם יש הצעות של שינויים מסוימים של מבנה. גם כדי לשמוע מחשבות ורעיונות, אם ישנם. אבל ברור שלא הוגשה לנו תכנית מגובשת, ואיננו נדרשים בישיבה זו לאשר תכנית מגובשת. שמענו את התכנית שהוגשה לנו ע"י המחלקה להתישבות.

מ ח ל י ט י מ : הועדה רושמת לפנייה את הסקירה של גציגי מחלקת

ההתישבות של הסוכנות היהודית והקרן-הקיימת-לישראל

על עיקרי התכנית הפרספקטיבית ליישוב הערבה.

הועדה תשוב לדון בנושא לכשתוגש התכנית השלמה

השר מ. קול: אני מוכן שנציג משרד התיירות יצטרף לצוות של

המחלקה להתישבות

2. תכנון הישובים לשנת 1971/72

היו"ר השר י. גלילי: אני רוצה לבקש מכל הגורמים המשתתפים בוועדה, לסייע

לגורם ההתישבותי בכל מה שנוגע לתכנון המוקדם של

הישובים אשר החלטנו על הקמתם בשנה הבאה, או אשר אנחנו עומדים להחליט על

הקמתם פבהינה תקציבית, כמו ברמת הגולן, בקעת הירדן בערבה. כפצאל,

עוג'ה, חמרה, עידן. בכל הסקומות האלה צריך לעשות סקר קרקעות, לבדוק את

אפשרויות המים. העבודה הזאת נחוצה כדי שאחר-כך לא נפסיד זמן אם כי

עדיין אין אישור א תקציבי של בצוע ומועדי בצוע, אני מבקש את כל הגורמים

לסייע בדבר הזה.

השר מ. קולן: היתה פעם תכנית וקבלנו גם תיק על בעיות ההתיישבות של חבל ההר. לא היה כאן א דיון על הנושא. יש בעיה גם פרוזדור ירושלים הוא איזור פיתוח א' או לא. היתה אצלי משלחת של ישובי ההר, המועצה האיזורית, ואי אפשר לקדם את העניינים של הקיט שהם מרכזיים באיזור הזה, מבלי שתיפול החלטה בעניין. פעם הבאתי את העניין לוועדת השרים לענייני כלכלה ושם זה לא נגמר. אולי הועדה הזאת היתה צריכה להוות את דעתה בנידון.

היו"ר השר י. גלילי: נושא כזה צריך קודם לבדוק עם היו"ר על מנת להכין את הדיון הזה.

השר י. כורז: העניין הוא היה בוועדת השרים לענייני כלכלה. שם הוא עומד. היא החליטה על הרשימה ושם זה יידון. אין צורך שהועדה הזאת תדון בכך.

היו"ר השר י. גלילי: כל הוורטים הנוגעים בדבר נדרשים לסייע למחלקת ההתיישבות של המועצות היהודית בפעולתה לתכנון הישובים לשנת התקציב 1971/72, אשר הקמתם אושרה, בקרובית, על ידי הועדה על התקציב ומועדי הפליה החליט הועדה שבוא העת.

בעיות החירום ברמת הגולן

היו"ר השר י. גלילי: אני יכול לבשר לכם שתי ידיעות היובילות בקשר לנושא של בעיות חירום ברמת הגולן, אצל המשורר אחת היא שהדאגה שהיתה לנו, שטא הצבא יחליט להעתיק את הישובים מרמת הגולן ועין זיון ממקומותיהם שנועדו להיות מקומות הקבע שלהם, למקומות חוטיים, טחטת צרכים בסחונתיים, אין לה יותר מקום מאחר שהצבא דן בנושא, ולאחר חבדיקה המחודשת

הסתבר שתכניות ההתישבות כפי שתוכננו כרמת הגולן לגבי מרבית הישובים - פרט לנחל גשור, שעל זה עוד אדבר - אין סיבה להעתיק את מקומות הקבע של הישובים האלה, דבר שהיה כרוך גם במפח נפש וגם בהוצאות.

לגבי נחל גשור יש הכרה שצריך להעתיק את הגרעין הזה ממקומו הנוכחי, מאחר שבמקום הנוכחי הוא נתון תחת תצפית ובטיווח של הסורים. ע"י כך, אני בטוח ששחררנו את הישובים כרמת הגולן מדאגה שהציקה להם מאד.

הידיעה השנייה, שגם היא לדעתי ראויה לעודד,

היא, שאמש נתקיימה פגישה אצל שר האוצר עם גורמי בטחון; לאחר שבדקנו את העניין עם הצבא ועם מחלקת ההתישבות של הסוכנות, התנפלו על שר האוצר בשורה של דרישות חדשות. היו נוכחים גם שר השיכון ושר החקלאות ודנו בנושאים שהתחייבו מן המצב הבטחוני. קיבלנו אור ירוק מאת שר האוצר להתחיל בכצוע עבודות ההתכצרות כרמת הגולן, בשעור של 7 - $7\frac{1}{2}$ מיליון ל"י השנה, אם אמנם יספיקו לכצע את כל מה שנחוץ השנה. חלק מהתקציב ילך למע"צ חלק למשרד השיכון, חלק למשרד הבטחון עצמו. ישנה תכנית מפורטת של מקלטים, קירות מגן, תעלות, אמצעי תאורה, כדי לבצר את הישובים. כולם חיכו לאור ירוק. באנו בתביעות חדשות, כמו משרד החינוך שבא בתביעות בסדר גודל של 27 מיליון ל"י בשביל להחליף בניינים דליקים באיזור הקטיושות ולהחליף גגות רעפים בגגות בטון באיזור הקטיושות. זימנתי לעניין זה את סגן שר החינוך שהציג את החומר, וקיבלנו אור ירוק להתחיל:

א) בשעור של $7\frac{1}{2}$ מיליון ל"י ברמת הגולן, ו-4 מיליון

לירות להחלפת גגות הרעפים כגגות בטון. אותנו ענייני ההתישבות מעניינים מהצד של חיי האנשים. הם מקווים שהדבר ניתן לבצוע. בין הנושאים החדשים הביא גם שר השיכון את הנושא של גילאי 14 - 18. זה נכנס לבירור. אור ירוק קיבלנו לעת עתה לשני הנושאים הדחופים האלה. זה כולל גם תיקון המבנים בנחל גשור בתקופת הביניים. בינתיים אנקש סמר אבני לומר לנו משהו בעניין זה. קיבלנו ידיעה מן הצבא, ולאחר כדיקה נוספת הם סמכו מחדש את היד על בנייה טרומית. כנחל גשור היתה התערערות של בניינים, קירות שלמים התמוטטו

עקב הדף. לזכור היה גם אפקט פסיכולוגי קשה, כי אם נפגע בנין ומתמוטט זה טוב, אבל קיר שלא דוקא נפגע, מתמוטט, זה מעורר את בעית החיבורים. הובעה זאגה של המתישבים. הדבר נבדק ע"י הצבא, נציגי משרד השיכון, מומחי הסכניון. והצבא אומר שניתן לכנות בנייה טרומית במידה הבטחונית חדרושה, בהתאם למפרט שסוכם עם ב"כ משרד השיכון והסכניון. נשמע בענין זה מפי מר אבני, גם השר קול אמר שהגיעו אליו ביטויים של התנגדות ממתשבי רמת הגולן. לעתעתה נדחה הדיון לרגל הישיבה שהיתה היום עם שר האוצר. עומדת לפנינו הבעיה של הקמת המרכז באיזור חיספין. על כך נצטרך להחליט. יש על כך גם הסכמה של שר החקלאות.

מר י. צור: האם יש היום איזו הערכה מוסמכת או תחזית של הצבא? האם הצבא חוזה את אותו היום הקשה שהיה שם, אם זו היתה אפיזודה או שזאת תהיה שיטה?

היו"ר השר י. גלילי: לפי דעתי לא צריך להיות איש צבא מקצועי ולא צריך להיזקק דוקא לחוות דעת של המט"כל, כדי להגיד שצריך להיות ערוכים ברמת הגולן לתנאים קשים, מבחני דמים קשים, וזה בגלל שלוש סיבות: האופי של השטח, ריכוז אדיר של כוח אש, כעת האחרונה גם כפי הסובייטים ענין רמת הגולן עלה לדרגת עדיפות, אפילו יותר מהערכה. גם הדיון אתמול אצל שר האוצר לא היה מסתיים כפי שהסתיים, אלמלא החלפנו על זה דברים בישיבת הממשלה לפני שבועיים.

3. מרכז "חיספין"

מר י. אצמוני: ענין חיספין דומה לשאלה שהכאנו בישיבה לפני האחרונה בקשר למרכז בני יהודה בדרום רמת הגולן. רואים שיש אשכולות של ישובים. אחד הוא של גבעת יוסף, רמת הגולן, שבמרכזו יוקם מרכז בני יהודה. האיזור השני הוא איזור רמות מגשימים, או חיספין, שיהיה

מבוסס על ישובים דתיים. אנחנו הולכים כן כי יש בעיה של בית ספר ובעיות אחרות. בכל הארץ הלכנו להתישבות בגושים; גם כאן אנחנו הולכים באותה הדרך. באיזור היספיין קיים הישוב רמות מגשימים שבישיבה הקודמת היה לנו חשש על הזתו. אישרנו את הקמת הישוב בנב"א עכשיו אנחנו מציעים הקמת המרכז שישרת את שניה ישובים, בדומה למרכז הישובים שאישרנו בבני יהודה. אנחנו מבקשים אישור למרכז היספיים בדומה למרכז בני יהודה. זאת אומרת שאין פה אגא רק שירותים לישובים, אלא יש גם אוכלוסיה במקום, בגודל שהגורנו עד 100 משפחות שתעסוקתם לא תהיה רק על שירותים, אלא גם אמצעים שיפותחו במרכז עצמו.

עומדא לרשותנו קרעין של נח"ל שהוא תעשיתי,

הרוצה לעלות לרמת הגולן, לא בהתישבות חקלאית, אלא בעבודה, בתעשית. מרבית חברי הגרעין הם כוגרי בתי ספר מקצועיים והם רוצים להמשיך לעבוד בתחום הזה. בשלב הראשון המצב יהיה כך: הגרעין הזה יעלה בנובמבר כגרעין נח"ל לאל-על, אחר-כך הגרעין - לפי הצעתנו - ישאר כגרעין אזרחי באל-על ויצטרפו אליו גרעין נוסף שרוצה להכנס לנח"ל ולהצטרף לקבוצה הזאת. עד שנקים את המרכז בחיספין ואת ביהח"ר כאן העובדים שיגורו באל-על יצטעו לעבודה בביהח"ר הזה של התעשית האזירית, שעל דבר הקמתו החלטנו, והוא בשלבים של הקמה. הנסיעה היא במרחק של 5 ק"מ. אנחנו צריכים את האישור על היספין כי אם אין מגמה של התישבות, לא יפולים לעשות את שלבי הביניים. הפיכתם לגרעין אזרחי באכיב הבא, התחלת העבודה בביהח"ר של התעשית האזירית, התחלת העבודה במרכז היספין ובניית מפעל במרכז היספין. אלה השלבים. לפי דעתנו התכניתאאאא הזאת היא חשובה גם מבחינת היכולת לתוספת אוכלוסיה לגולן, גם בתוספת אמצעים כלכליים לרמת הגולן, ולגבי המרכז בחיספין עצמו, זה מרכז ש היינו מקימים במילא. אנחנו מציעים את התוספת שהצענו אאאא במרכז בני יהודה.

מ ר י. אדמוני:

מהגבול - 5 ק"מ ומשטח ההפקר - 3 ק"מ

היתה התלבטות גדולה מאד בענין הזה. הצבא בשבוע שעבר אישר סופית את המיקום של רמת מגשימים.

ה ש ר י. בורג:

אינני מבין מה הכוונה. כאשר מוטה גור אמר לפני כמה שבועות שיש להזיז, אם המציאות לא משתנה, ל-2,5 - 3 ק"מ. איננו צריכים להתקרב אל טווח הקטיושות. כאן לא מדובר על ישוב שכבר קיים כמו עין הנציב. האם לא כדאי לבדוק זאת שוב. עלינו לקבל על עצמנו את האחריות. צריך לתת תשובה או ע"י מקלטים או ע"י סוג בנייה אחר. למרות שעוד לא ראיתי את הבנייה שיכולה לעזור.

ה יו"ר ה ש ר י. גלילי:

אני רוצה לתקן טעות אחת ש לך אצל . הכניתי ההתישבות ברמת הגולן בקבעה א ואושרה ע"י מוסדות הצבא. בינתיים היו הרהורים ומחשבות בקול רם, אם לשנות את המיקום או לא. הדבר נבדק ללא כל לחץ מצד גורמים התישבותיים או פוליטיים או אחרים. אני צפיתי להחלטה של הצבא. הנחתי שאם הצבא יחליט, מסיבות בטחוניות, על הזזת הישובים, אניא את זה לכאן, מאחר ושמעתי השגות מצד גורמים התישבותיים בנידון. למשל, שמעתי מצד גורמים התישבותיים כמו שר הקקלאות, שבעיקר ברמת הגולן להזיז את עין זיון ומרום הגולן, זה לעשות אותם לכעלי מום, במרחק גדול מן השטחים שלהם. אבל את הדברים האלה לא הבאתי לדיון כי חכיתי לחוות דעת של הצבא. הצבא לא שינה את עמדתו, על כן.

הערה שניה שבה אתה בהחלט צודק, וזו גם הכרת

הצבא, שאין להשאיר את הישובים ערוכים כפי שהיו לפני חודש. המצב מחייב

שינוי במערך ההגנתי של הישובים כמידה רצינית ביותר. ההתחלה לכך זה

ה-7 מיליון ל"י שדיברתי עליהן. ספק אם אפשר יהיה להוציא את כל ה-7 מיליון שבזה הענין

השנה. ברור ~~אאאאאאאאאא~~ לא תס. אם תהיה מחדש מחשבה מצד הצבא להזזה, אני

אניא את זה הנה, על מנת שנלווה את השיקול הצבאי בשיקול התישבותיים

השר י. בורג:

אני חושב שמה שאמרת יש לזה משקל גדול מאד.
טוב שהוצאתי מלבי את השאלה וטוב שהוצאת את התשובה

סידיעתך ומוחך. אני אומר זאת בכנות.

האם הכוונה שהמרכז בחיספין צריך לבוא במקום ישוב

חקלאי שלישי?

לא

מר י. אדמוני:

אני הייתי רוצה שבין המושבים של הפועל המזרחי
ובין הנח"ל התעשיתי, תיישבו את כל ההדורים.

השר י. בורג:

אני רוצה להביע את צערי על כך שכל הפרשה על הישובים

השר מ. קול:

ברמת הגולן, והויכוח עם הצנא, בתפרטם בפרטי פרטים

ב"מעריב". זה משמש מידע לסורים, על כל מה שמתרחש. הדבר הזה, אינני
בטוח אם זה בא מהועדה הזאת. העקבות טובילים למקורות אחרים. נדמה לי
שצריך גם להגיש לצנא שידברו פחות עם עתונאים.

בקשר לטיב הבניה, אני מופתע ממה שמסרת. רק

בסוף השבוע שמעתי שעדיין הדבר נבדק ע"י חיל ההנדסה והטכניון, והם יחוו
את דעתם. מכיון שאינני מהנדס וגם לא עובד בטכניון, אני רוצה לומר
שאני מתנגד באופן מוחלט לבנייה טרומית ברמת הגולן. אפילו אם תהיה
חוות דעת איזו **אאאא** שתהיה. אני רוצה את החזית של רמת הגולן כחזית
גורלית ואכזרית. יש לנו עסק עם צנא סורי. אין ספק שהם יפגינו ויעשו
כל דבר כדי לא לתת לנו להתבסס ברמת הגולן. אנחנו רוצים להתישב ברמת
הגולן והם רוצים בחזרה את רמת הגולן. הם יודעים שפה יהיה מאבק קשה מאד.
אם יעשו הכל, והם יכולים לעשות רק מבחינה צבאית. לנו בחוצים ישובים
סיהיו מבצרים. אני לא מאמין שהבניה הטרומית יכולה לעמוד מול מה שאנחנו
יכולים לצפות ברמת הגולן. מוטב להחמיר מאשר להקל ראש. בודאי שחיל ההנדסה

והטכניון לא מקילים ראש, אבל אני רוצה בענין זה להיות מחמיר. אני חושב שצריך לכנות שם בנייה קשה ועם כסון ברזל בעכי רציני. איננו יכולים להפקיר את האנשים שלנו שם לאחר מה שהיה. אני אציע החלטה שלא תהיה בנייה טרומית. שמעתי שכל המרכז החקלאי קיבל החלטה נגד בנייה טרומית אני יודע שהמתישבים אינם רוצים בכך. לכן אציע הצעה שלא תהיה בנייה טרומית ברמת הגולן. שמעתי ש"מקורות" מוכנה להיות הקבלן שתהיה שם בנייה כהלכה. אנחנו צריכים לעשור למשרד השיכון להתיר את אצאגא הנדר.

היו"ר השר י. גלילי: אני מבקש ממך אבני לומר לנו מה שהוא יודע בענין ה הבנייה הטרומית.

מר ש. אבני: האמת היא שההתנגדות לבנייה טרומית היתה לפני המצב הבטחוני ברמת הגולן. יש נסיון רב בבנייה טרומית בעולם וגם במדינת ישראל, שבה היא איננה נופלת בשום דבר הן מבחינה הנדסית והן מבחינת פונקציונאלית, מבניה רגילה. הדבר נידון בוועדה הזאת והוטל על ועדת משנה לבוא במידים עם האגודות ההתיישבותיות כדי להוריד את ההתנגדות הפסיכולוגית הזאת. ואמנם, הסכימו על כך את הבנייה הטרומית בישובים חקלאיים באיזורים מסוימים - ובמקום מרום הגולן - לא בונים מתוך ניטוקים אידיאולוגיים אלא מתוך ניטוקים טיפיים ביותר. קשה ביותר להביא את הפועל ובעל המקצוע לאיזורים האלה; יותר קל להביא את חלקי הכתיים ולהרכיבם שם. אנחנו עוסקים לא מהיום בבנייה בטחונית. כבר משנת 1957 יש קביעה של צה"ל, בשרשרת מסוימת, לאורך הגבולות, במקום בניה רגילה, לבנות בנייה קשיחה. געשו ניסויים ע"י חיל ההנדסה, והבנייה הטרומית עומדת כדיוק באותם קריטריונים ובאותה אמינות כמו הבנייה הקשוחה. העבודה, הרכב החומר זהה בהחלט. לא מומן געשה ניסוי של פגלים טרומיים, שהיתה הפחעה אין זה עומד. כאשר במשואה היו כמה פגיונות ישירות, התוצאה - לאור מה שהוטל עליהם - היתה טובה מאד.

אנחנו מתואמים עם התכיעה המוחלטת של צה"ל. לאחר אגאשה התנגדות הפסיכולוגית הוסרה, העניין נפתר. זה לא טנע מישוב זה או אחר, גם אחרי ההחלטה של ועדה והתנועות ההתיישבותיות, להכיע התנגדות. היו כאלה שביקשו את זה דוקא ש מבוא חמת ביקשו את הבניה הטרומית. בעינין זיון לא היה ויכוח. בעיני גולן גם קודם לא היה ויכוח. ברמת הגולן, כאשר התחלנו לכנות את הבנייה, זה היה כבחינת הוספה, לא חזו את המצב כפי שהתהווה לאחרונה. במקרים מסוימים של דחימה, ביקשו מאתנו גם גורמי צה"ל בנייה קלה. בעיני זיון משרד השיכון נתבקש להקים 15 חדר בנייה קלה. עד שיצא העניין לפועל, בנינו גם בנייה טרוטית וגם בנייה קלה. בנייה קשיחה מקובלת בארץ ובעולם. נגד פגיעות ישירות אין בנין אזרחי שיכול לעמוד היום. נעשת תרגיל עם היל ההנדסה כדי להגיע לאמינות תאורטית השיכון צריך לעלות רבע מיליון ל"י וגם זה תאורטי. הקריטריונים של צה"ל זה אמינות נגד רסיסים ונגד הדף. לכל ביח"ר יש שיטות של תבניות וחיבורים. אצלנו הפסנט הוא דני. אחת השיטות הטובות באירופה. החיבורים הם מבחינה הנדסית מצוינים.

בגשור - אני אומר זאת גם על דעת צה"ל -

עמדו באופן נפלא. במשך שבועיים הוטחו יותר מאלף פגזים עליהם, רובם פגיעות ישירות. אין אף רסיס שחזר את הקיר או את הגג. זאת הוכחה מוחלטת שהאמינות של הבנייה הזאת היא טובה. כתוצאה מריכוז כמות כזאת של פגזים, התעייפו כמה מבנים, וכתוצאה מזה שהחיבורים היו כפי שהיו, התמוטטו כמה קירות שלמים. הם לא התפוררו, גם לא היתה חזירה של רסיסים הם לא חדרו יותר מ-4 ס"מ מתוך 20 ס"מ של הקיר. זו הוכחה של חיל ההנדסה שהעמידה היתה מצוינת. אלא שהוטח מבול כזה של פגזים טובים היו פגיעות ישירות, אז יש תופעה מענינת, בחזר האוכל, מפגיעה ישירה יש חור בגג. במבני מגורים התמוטטו כמה קירות. מבחינה פסיכולוגית זה לא עושה רושם טוב. כל מה שאנחנו עושים, זה על דעתו של צה"ל. יש בדיקה אם אפשר את אותה השיטה להתאים למבוליטיות, כמו בנייה קשיחה רגילה. זה דבר שצריך כחיל ההנדסה, וקבלנו על זה אישור בכחכ.

שאל אותי השו בשלטון על כן. האישור קיים. את

הפרטים הטכניים הסכמנו להת לפרום בטכניון. אנחנו רוצים לראות את זה בכתב. אם יהיה סמך, אנחנו לא נעשה את זה. רק אם ייבזק ע"י הטוסדות המוסמכים במדינה, אנחנו נפעיל את זה. המשמעות למה שמציע השר קול, זה דחייה של התחלת הבניה ב-3 - 4 ישובים שכבר התחילו ביסודות, לפחות לשנה. צריך לתכנן את היחידות האלה מחוץ. מספר חווישים יש חורף ושם החורף מתחיל בסוף אוקטובר, בתחילת נובמבר. זאת אומרת שאין אפשרות לבנות שם אלא באביב. בתים מוכנים אורכים בין 6 - 7 חודשים כתוצאה מכעיות לוגיסטיות והובלת חמרים וכוח אדם, זה יקח שנה, שנה ורבע. אנחנו צריכים לדעת את המשמעות הזאת. בהנחה, כפי שידוע לי, שהח"ח יינתן לנו עד סוף השבוע והוא יאמת את כל מה שנאמר. אם מסיבות פסיכולוגיות או אחרות זה יידחה, צריך לדעת את המשמעות, זה אומר במקום שהבתים יהיו מוכנים לאביב, והישובים יוכלו להגיע למנוחה ולנחלה ולא לשבת במצב כזה כפי שהם יושבים...

האם זה לא אותו הסכום שצריכה לעלות בנייה רגילה?

השר מ. קול:

זו דהיה למעלה משנה, כניסה לבתיים בעוד כשנתיים. המשמעות הזאת הן מבחינת מתיחות והשוואל צריכה להלקח בחשבון. זה אומר ישיבת באובסטון או בכיה סורי. אכן, התכנון, שבמרום הגולן, כאשר הייתה הפגזה, נעגה בית אחד סורי והוא הפך לכפרה. זה נראה חזק אבל זו בנייה בכלוקים וזה חלש.

מר ש. אכני:

ברמת מגשימים יש משאלה ובקשה של הצבא שנלך לפיה, שלכל בית יהיה מקלט משפחתי במקום מקלטים ציבוריים, בשים לב למיקומם של רמת מגשימים. ערו לא בדקנו את המשמעות הכספית של חיזוק יחד של הבתיים,

אין ספק שזה לא יגיע למחירים המופרזים של הבנייה היום. אני מוכן להגיד
שההטענות הכספית של חיזוק יתר של היחידות הטרומיות.

מר י. צור: אני נושב שהועדה הזאת נוטלת על עצמה תפקיד

בלתי אפשרי שאיננו שייך לה, אם היא רוצה
לפטוק את מבנה פלוני או אלטוני עמיד או לא עמיד בפני הפצצות.
אני מציע שנקבל את דעתם של המוסדות שנקראו לשם כך והם מוסמכים לזה
ולא ניכנס לפרטים.

היו"ר השר י. גלילי: אני מבקש שהנושא של הבנייה הטרומית לא יסיח

את הדעת מן המרכז היספין. אני רוצה שנתקרב

לסיכום.

מר י. אדמוני: אני רוצה לשאול שאלה בקשר לבנייה הטרומית.

מדובר על הכנסת חיזוקים מסוימים לכנייה.

אני מניח שאפשר בטגרת התכניות הקיימות להכניס את החיזוקים ולהפעיל
אותם. בינתיים בונים מבנים כישוניים ובונים בתים שרומיים כלי החיזוקים
האלה. היו אצלי אנשי מכור חמה ואנשי מרום הגולן ששם לא בונים, והם
מבקשים שאם יוחלט על כך שתיבנה בנייה מחוזקת, יעשו זאת אצלם. יכול
להיות שנפסיד חודש או חודשיים, אבל אם ממשיכים בבנייה הטרומית, שתהיה
בנייה טרומית מחוזקת ולא לעשות היום עוד מבנים שאינם מחוזקים.

היו"ר השר י. גלילי: בענין הבנייה הטרומית אני לא חולק על זכותו

של השר קול להכניע את אשר אמר, ואינני מסתייג

ממה שאמר מר צור, אבל יתואר שהצבא קובע הלכה מסוימת שהיא ביטוי לצרכי
מינימום, וחבר ממשלת ישראל איננו מסתפק בזה ומערער על זה. נכון הוא
שלא זה המוסד שיבדוק בין המערער לבין אקספרטיזה של צה"ל ומשרד השיכון

אני הייתי מבקש מהשר קול לא להציג את הצעתו להצבעה כאן. בשבילנו כועדה מספקת חוות הדעת של המשדד המופקד על כך, משרד השיכון וצה"ל. אם תמצא לנכון לערער על זה, אפשר להביא את זה לוועדת השרים לענייני בטחון, אפילו למליאת הממשלה. זה נושא די בכבד, אם תהיה משוכנע בזה. אני רואה דבר בעל משמעות ציבורית בכך ש חוות הדעת של צה"ל ומשרד השיכון היא שאפשר להשתכן ברמת הגולן בכנייה טרומית מחוזקת שמביאה בחשבון את האירועים בזמן האחרון, כיחוד למה שנוגע להיבורים ותקריות. אנקש מצה"ל להביא לנו חוות דעת ונשים את זה על השולחן בישיבה הבאה.

השר מ. קול:

אני לא טציב את זה להצבעה, אבל משאיר לי את הזכות הזאת.

היו"ר השר י. גלילי:

לגבי השאלה שעורר מר אדמוני, מה התשובה שלך?

מר ש. אבני:

בתחום הכתובות השונות אני מודיע במלוא האחריות שזה לא נכון שבונים היום בלי היזוקים במבוא חמת. מכינים את היסודות. הכנייה תהיה לפי הפרטים שאושרו ע"י התכנון. אבל בכדי לא להפסיד זמן, אמרנו לא בפסיד אותו, נתחיל ביסודות והמפרטים יהיו בהתאם לשיטה המתוזקת.

השר מ. קול:

יש לי אטון גדול גם למשרד השיכון וגם לחיל ההנדסה ולטכניון. אבל אני צופה דברים עוד יותר קשים ברמת הגולן מאשר היו בהפגזה האחרונה, שזה יהיה אחד המאבקים הקשים של מדינת ישראל, ולכן אני רוצה לתרועע עוד בנידון. אני סאד מודאג מהמצב. היה לכו בסיון עם הפגזה אחת או שתי הפגזות.

מר ש. אבני:

יש לי ספקות אם המרכז, כפי שמוצג, יכול לעמוד. נכון הוא שמקובל שלגבי שלושה מושבים יש מרכז לשירותים לישובים האלה. יתכן שלו ההחלטה הקודמת על בני יהודה - והיו דעות כאלה שצריך לבחון את הזכר - היתה נבחנת, שמא צריך להקים מרכז יותר גדול שיכלול פונקציות מעבר למרכזים. מאחר שקיימת כבר החלטה לגבי בני יהודה, אין להעלות על הדעת לומר שפה לא יהיה מרכז. אבל הספקות שלי אם זה צריך להיות מרכז נפרד בפני עצמו ומאוכלס. אני רואה שובי בין בני יהודה ובין היספין שבני יהודה הוצמד לישוב קיים. בהרבה אסריבוטים הוא לא פרוש בעתיד כישוב הנושא את עצמו. בבני יהודה מדובר על מפעל שיש לו בסיס. פה, אם להיות זהירים, עוד לא יודעים איך זה יפתח אבל נדמה לי שזה יהיה קצת יותר מדי פזיז לקבוע בודאות שזה מרכז מאוכלס עם מפעלים, שזה יוכל להיות ישוב שנושא את עצמו. לכן אני מציע לבחון אפשרות להצמיד אותו לאחד הישובים, רמת מגשימים, ובשלב זה לא להחליט על איכלוס. הוגשה תכנית של בנייה. מקובל בתכנית כזאת שהיא צריכה להיות מתואמת לפחות עם הגוף שיהיה אחראי על הבניה, היא לא תואמת אתנו. אני מדבר על התכנית של המרכז. לא הייתי רוצה שנהיה למצב שכאשר יגיעו לכלל דיון מעשי, אפשר יהיה להתוכח שועדה זו קבלה את זה מה שפורט פה. במציאות זה כ-50% יותר יקר. אם מביאים מספרים בפני מוסד מכובד, מן הדין שיהיו מבוטטים. אני מדבר על המספר של 3 מיליון ו-500,000 ל"י.

מר י. ארקין:

כיום למעשה ישנו רק מושב אחד מבין השלושה אלא

שלו נצטרך לתת את השירותים. מדי יום אנחנו

נאלצים לשנות את תקציבינו. רק אחד מהם הוכא לכאן ואושר. שניהם עדיין לא הוקמו. האחד שאושר מתוכנן להקמה בשנה הבאה. אינני יודע מדוע לדון היום בהקמת שירותים שיצטרכו לשרת שלושה ישובים, כאשר קיים רק אחד. נדמה לי, שכאשר יבוא היום ונקים את השניים האחרים, רמת מגשימים אינו המקום המתאים לתת את השירותים האיזוריים. אולי יצטרכו לתת את השירותים המינימליים. אולי אפשר להדביק אותו לאחד הישובים שיהיה יותר במרכז

לשלושת הישובים האלה. לאור זה, איננו רואה את ההכרח והטעם לגשת להחלטה ולבצוע של המרכז היום, ולהסתפק במינימום ההכרחי ברמת מגשימים היום.

מר ר. וייץ:

בכל תכנית יש הרבה אספקטים. הדו"ח שהובא כאן

הובא אל מנת להסביר מדוע צריך מרכז איזורי

ומדוע צריך להקים חלק ממנו. הביאו כאן מספרים משוערים. כאן אין מחליטים איפה המרכז יהיה, אם הוא צמוד לאחד אצא או לא צמוד לאחד; באיזה מרחקים; לכך יש ועדות מקצועיות. משרד השיכון חקר בוועדות הללו. יש לנו גם מנגנון תאום משותף בין משרד השיכון והמחלקה להתישבות, וכל הדברים יובאו לשם. כדי לעשות את המלאכה הזאת צריך מפות סופוגרפיות, מהנדסים, אדריכלים. שואלים: האם אתה יכול להתחיל להשקיע לפני שקיבלת אישור עקרוני? אישור עקרוני צריך לפני שיש לך המפרטים האלה. רוב השאלות שהביא מר אבני, הוא צריך להביא כגשר גידון על הדברים הסכניים. הוועדה הזאת נדרשת לאשר החלטה עקרונית. הוא אמר לגבי הבצוע. אנחנו אמרנו שרוצים לקבל החלטה ולהתחיל לתכנן. זה איננו אוטו שנקים אצא^{בי"ס} לפני שיש מספר מספיק של ילדים. אבל היות וזה מרכז גושי מיוחד, אנחנו רוצים לתכנן כל דבר בראייה מראש. רשת התשתית שתשמש אותנו, לא בכל מקום, לדאבוני, זה ניתן; במקום שזה ניתן - אנחנו עושים זאת. פה יש מקרה מיוחד עם נח"ל תעשיתי שצריך להתחיל לספל בו. היות והתכנון של המרכז הזה נמשך שנה, אנחנו צריכים לקבל החלטה עקרונית, שתועדה הזאת אישרה הקמת נקודה נוספת ברמת הגולן שהיא המרכז האיזורי הזה. אז כל הגלגלים יתחילו לנוע.

מר א. ברום:

לשלושה ישובים אחד מוקם ושנים מתוכננים. יש

צורך במרכז לשירותים. אם הפירוט נכון, אם

ההערכה התקציבית היא נכונה - אינני יכול להגיד. מכיון שפה הוצגו מספרים, אני מציע שעל זה תתקיים התייעצות של משרד האוצר, השיכון, החקלאות והמחלקה להתישבות.

היו"ר השר י. גלילי: האם הביבותי גכון שהכוונה היא להחלטה שקרונית שיוקם מרכז פושי כאיזור חיספין, ואילו תכנית המרכז ולוח מועדים לבצוע, טעון אישור של הגורמים שמוסמכים לכך, לרבות הועדה הזאת? נראה לי שההגדרה הזאת שבני מגדיר אותה עכשיו, היא מניחה לכל הגורמים המוסמכים את קיום סמכותם בההליך הבצוע והתכנון.

מר י. צור: האם אנחנו מקבלים החלטה על ההחלטת התכנון? אנחנו לא הולכים יותר רחוק מזה, אכל נותנים אור ירוק להתחלת התכנון של האוביקט הזה.

משר י. בורג: אם יש צורך בתאום, כל אחד יודע זאת, זה א' - ב' ולא צריך שועדה כזאת חדון. כלל מקובל בזמן האחרון - ועוד יותר ברור בקשר להתישבות הדתית - שמנסים גם להקים מרכז לשירותים, חינוך, דת וכו'. אינר יכול לקיים את זה בשביל יחידה קטנה של 40 משפחות, ומוטב שזה יהיה בתוך מרכז. לכן זה מה שמקובל בהתישבות. כאשר גבטל את העקרון הזה, נדון בכך. כאשר מדובר בשלושה מקומות שיקומו לפי התור במקומם וכזמנם, איננו מדברים רק על הפרטים ועל התקציב. למה הטביר לנו משרד השיכון שהבניה הטרומית היא טובה, כי יש אנשים החיים בבתי האלה. כאן יש אצ' בפעם הראשונה גרעין של נח"ל תעשיתי, כוגרי בית ספר מקצועי. אישית אני מאושר על כך שיש לנו היום תוספת כזאת, בנוסף לישיבות בני עקיבא. כאן יש גמרא + מקצוע. כאן הגרעין מוכן. אם אנהנו לא מראים להם שאנחנו הולכים לקראת הקמת מפעל מרכזי, הוא יתפזר. לכן אני אומר לא להחליש את ההצעה המרכזית שמחליטים להקים את המרכז בחיספין. יש עוד תהליכים צד שזה יוקם.

מר י. ארקין:

אני מבין שאין בעיה של צרכים לישובים איזוריים

אלא בעיה של נח"ל תעשיתי. כשאני עובר על

הים הזה של הצרכים, אני מתקשה להבין מה בוער היום להחליט; מה עוד שיש היום רק ישוב אחד. לא צריך גנון ולא בן ילדים ובית ספר יסודי בינתיים. חסיבת ביניים ובית ספר על יסודי, אנחנו יכולים לא להחליט היום, ויחידה קטנה של שירותים יצטרכו שם. אם מדובר על בית הכנסת, אינך מתכוון שיצטרכו לנסוע אצא מרמת מגשימים להתפלל.

נשארים אלמנטים קטנים שבלאו הכי בגלל

המרחקים, אינם מרכזיים. המרכזים שאנחנו מקימים הם במרחק הליכה, ובלאו הכי הגנון, הכיתות הראשונות של בית הספר, מרפאה קטנה, צרכניה קטנה, יצטרכו בכל ישוב.

מר ד. וייץ:

לא

מר י. אדמוני:

זה מרחק הליכה.

מר י. ארקין:

אני רק תוקע יתדותי בדברי שר החקלאות כאן

כאשר דובר על הנושא. גם מינהל התכנון נתן

דעתו על העניין, האם לא הגיע הזמן שנחשב מחדש על הנושא של מרכזים ועל השיטה השגרתית שאנחנו הולכים בה. האם אין מקום לעשות את השירותים בכפר? עורר את הבעיה שר החקלאות ושאל: האם זה לא ייהפך למעין עיר?

כיון שיש לנו כאן מקום לישוב אחד, אולי נחכה

עד להקמת שלושה הישובים.

הבעיה של נח"ל תעשיתי זו בעיה מיוחדת, לא צריך

לקשור אותה בצורך בשירותים לבטרים שאינם קיימים. אולי צריך למצוא פתרון

פרקטי לבעיה של הנח"ל, ולא ליצור בעיות של ישובים נוספים שאינם קיימים

עדיין.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מכין שמה שנדרש מאתנו היום זה להתליש
 עקרונית על תכנון הקמת מרכז גושי בחיספיים,
 מתוך הנחה שהתכנית תיערך ע"י הגורמים המוסמכים והיא תובא לאישור אג"א לפי
 הנוהלים המקובלים. הדבר הזה הוסכם עם שר החקלאות. אני זכרתי את
 ההשגות של שר החקלאות באחת הישיבות הקודמות ואני ביררתי עמו את הדבר
 והוא תומך בהצעה הזאת. זה איננו סוגע מחבר הוועדה להציג לבירור עקרוני
 מחדש את השיטה של מרכזים. אם הדבר יידרש לבירור, נחשוב איך להכין אותו
 ונקיים אותו.

במקרה דגן הכרונה היא שאנחנו מניחים שלקבוצת

הישובים הדתיים הזאת יהיה דרוש מרכז. הדבר לא נולד בן לילה. יש להטוב
 על זה, לקיים יוזמות, כמו העניין של הנח"ל התעשיתי. צריך לחפש מפעלים
 להכין את התכנון, זה עוד יארך זמן. עדיין לא אישרנו תקציב למבצעים
 לכן אם אהו מחברי הוועדה יתבע בירור עקרונית בשיטת המרכזים בכלל, הוא
 רשאי לעשות זאת.

אני רוצה את ההחלטה שנהקבלה, ומצטרף אליה

גם השר קול.

מהליטים עקרונית על תכנון הקמת מרכז גושי
 בחיספיים. התכנית תיערך ע"י המוסמכים לכך, והיא סעונה אישור לפי הנוהלים
 המקובלים.

שאלת תכנון המרכזים האיזוריים. בכלל שאלת

מר ר. וייץ:

תכנון יחידת עיר או כפר, איננה בתחום טינהל
 התכנון העוסק רק בבעיות מקלאיות. לכן יש ועדה בין מוסדות שפועלת 15 שנה,
 שתחפיים בהו משרד השיכון, משרד החקלאות, משרד הבטחון, אג"א משרד ראש הממשלה,
 משרד הפנים, משרד האוצר, והמחלקה להתיישבות. זה חלק מהתכנון האיזורי
 שהמחלקה להתיישבות עוסקת בו. לשם אפשר להביא ביקורת של כל שיטה.
 אני טאיע למי ארקין להביא ערש על שיטת ההתכנסות במרחק. זו בעיה שנוקבת
 ההוסמות.